

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜZEL KİŞİ VERİLERİNİN KORUNMASINDA
İDARENİN SORUMLULUĞU

CEREN KÜPELİ
2501151130

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞE ÖZKAN DUVAN

İSTANBUL-2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : CEREN KÜPELİ Numarası : 2501151130
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : KAMU HUKUKU Danışmanı : DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞE ÖZKAN DUVAN
Tez Savunma Tarihi : 29.07.2019 Saati : 15.00
Tez Başlığı : TÜZEL KİŞİ VERİLERİNİN KORUNMASINDA İDARENİN SORUMLULUĞU

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE OYBİRLİĞİ / GYÇOKLUĞU**LA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. NİHAT BULUT		KABUL
2- PROF. DR. CEMİL KAYA		KABUL
3- DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞE ÖZKAN DUVAN		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ. DR. SELMAN KARAKUL		
2- DR. ÖĞR. ÜYESİ HALİT UYANIK		

ÖZ

TÜZEL KİŞİ VERİLERİNİN KORUNMASINDA İDARENİN SORUMLULUĞU

CEREN KÜPELİ

Çalışma kapsamında, tüzel kişiler aleyhine maddi ve manevi zarar oluşturan veri güvenliği ihlallerinde idarenin sorumluluğu ele alınmıştır. Çalışmada, idarenin yürüttüğü dijital kamu hizmetleri dolayısıyla edindiği tüzel kişi verilerini koruma yükümlülüğü, bu yükümlülüğe aykırılıklar dolayısıyla meydana gelecek mali idari sorumluluk; tüzel kişiler tarafından ikame edilebilecek tam yargı davaları minvalinde irdelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: tüzel kişi verileri, idari sorumluluk, veri korunması, veri güvenliği.

ABSTRACT

THE ADMINISTRATIVE RESPONSIBILITIES REGARDING TO PROTECTION OF LEGAL ENTITY DATA

CEREN KÜPELİ

Within the scope of the study, the responsibility of the administration in the violation of the data security which constitutes pecuniary and non-pecuniary damage against the legal entities has been considered. In the study, the obligation of the administration to protect the data accessed as a requirement of digital public services, have been examined within the framework of the obligations of the administration judicial cases that may be substituted by legal persons are examined.

Keywords: legal entity data, administrative responsibility, data protection, data security.

ÖNSÖZ

Bilgi ve iletişimi teknolojilerinin gelişimine paralel olarak dijital kamu hizmetleri bağlamında idare tarafından birçok hizmet elektronik ortamda ifa edilmeye, birçok veri de idarenin elektronik sistemlerde barındırılmaya başlanmıştır. Verilerin idare bünyesinde elektronik ortamda barındırması hizmeti de, gerek siber saldırılar gerekse kurum içi veri sızıntılarından bu verilerin korunması gerekliliğini beraberinde getirmiştir. Söz konusu barındırılan veriler, gerçek kişileri işaret eden kişisel veriler olabileceği gibi, tüzel kişilere ilişkin veriler de olabilmektedir. Bu ayrım bağlamında kişisel verilerin korunması gerekliliği ulusal ve uluslararası yasal düzenlemelere açıkça haizken, tüzel kişi verilerine yönelik bir düzenleme, belirli Avrupa ülkeleri hariç tutulmak üzere mevcut değildir. Bu çerçevede ihtiyaç olduğu hissedilen tüzel kişi verilerinin korunması konusundaki bu çalışmada, başta tüzel kişilerin korunmaya değer verilerinin tespiti; akabinde idarenin kamu hizmeti gereği elektronik sistemlerinde barındırdığı tüzel kişi verilerinin korunmasına ilişkin yasal sorumluluklar ve veri güvenliğinin ihlali halinde tüzel kişiler tarafından açılacak tam yargı davaları; idarenin kusur ve kusursuz sorumluluğu ayrımında ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Tez çalışmasında emeği geçen Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Duvan Özkan, Prof. Dr. Cemil Kaya ve Prof. Dr. Nihat Bulut hocalarıma, tüm değerli destekleri için Prof. Dr. Oğuz Polat'a ve değerli aileme teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ANAYASAL HAKLARI BAĞLAMINDA TÜZEL KİŞİLER VE TÜZEL KİŞİ VERİLERİ

I. GENEL OLARAK TÜZEL KİŞİLER.....	3
A. Tüzel Kişi Tanımı.....	3
B. Tüzel Kişilerin Çeşitleri	4
II. TÜZEL KİŞİLERİN VERİ KORUNMASI TALEPLERİNE DAYANAK OLAN HAKLAR.....	6
A. Tüzel Kişilerin Hak Ehliyeti	6
B. Tüzel Kişilerin Anayasal Hakları	7
C. Tüzel Kişilerin Medeni Kanun Bağlamında Kişilik Hakları	13
III. TÜZEL KİŞİLİĞİN VERİLERİ.....	17
A. Genel Olarak	17
B. Kişisel Veri Kavramı Işığında Tüzel Kişiliğin Verileri	19
IV. TÜZEL KİŞİLİĞİN VERİ GÜVENLİĞİ.....	23
A. Tüzel Kişi Verilerinin Korunma Gereksinimi.....	23
B. Korunmaya Değer Tüzel Kişi Verileri	31

İKİNCİ BÖLÜM

İDAREDE e-DÖNÜŞÜM, İDARİ SİSTEMLERDE BARINDIRILAN TÜZEL KİŞİ VERİLERİ VE YASAL SORUMLULUKLAR

I. İDARE HUKUKUNDA ELEKTRONİK DÖNÜŞÜM.....	40
--	----

II. e-DEVLET UYGULAMALARINDA BARINDIRILAN TÜZEL KİŞİ VERİLERİ, TÜZEL KİŞİ VERİLERİNİ BARINDIRAN BAŞLICA İDARELER VE SORUMLULUKLARI.....	45
A. Cumhurbaşkanlığı.....	46
B. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı.....	50
C. Adalet Bakanlığı.....	56
D. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı.....	60
E. Ekonomi Bakanlığı.....	61
F. Ticaret Bakanlığı.....	62
G. Hazine ve Maliye Bakanlığı.....	64
H. Rekabet Kurumu.....	65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İDARİ YÜKÜMLÜLÜK OLARAK VERİ GÜVENLİĞİ

I. KAMU HİZMETİ OLARAK VERİ GÜVENLİĞİ	67
A. Genel Olarak	67
B. Veri Güvenliği Kamu Hizmeti	72
II. VERİ GÜVENLİĞİ KAMU HİZMETİNDE İDARİ SORUMLULUK.....	82
III. İDARİ İŞLEM VEYA İDARİ EYLEM OLARAK VERİ GÜVENLİĞİ İHLALLERİ.....	85
IV. VERİ GÜVENLİĞİNİN İHLALİ.....	89
A. Veri Güvenliği Kavramı.....	89
B. Veri Güvenliğinin Unsurları	92
C. Veri Güvenliği İhlalleri Çeşitleri.....	95
D. İdare Bünyesinde Veri Güvenliği İhlalleri Örnekleri.....	97
E. Kurumsal Bilgi Güvenliği ve Veri Korunmasının Yasal Zemini	98

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VERİ GÜVENLİĞİ İHLALLERİNDEN İDARENİN SORUMLULUĞU

I. VERİ GÜVENLİĞİ İHLALLERİNDE İDARENİN KUSUR SORUMLULUĞU.....	103
A. Veri Güvenliği İhlallerinde Hizmet Kusuru	103
B. Veri Güvenliği İhlallerinde Hizmet Kusuru-Kişisel Kusur Ayrımı.....	107
C. Veri Güvenliği İhlallerinde Kusurun Tespiti	109

II. VERİ GÜVENLİĞİ İHLALLERİNDE İDARENİN KUSURSUZ SORUMLULUĞU	111
A. Genel Olarak	111
B. Kusursuz Sorumluluğun Veri Güvenliği İhlallerine Uygulanabilirliği Sorunu .	112
III. VERİ İHLALLERİNDE İDARENİN SORUMLULUĞUNUN ŞARTLARI ...	113
A. Veri Güvenliği İhlalinden Doğan Zarar	113
B. Zararı Doğuran Fiilin İdareye Yüklenebilmesi	115
C. İlliyet Bağı	116
IV. İDARENİN VERİ GÜVENLİĞİNİN İHLALİNE İLİŞKİN SORUMLULUĞUNU ORTADAN KALDIRAN VEYA AZALTAN HALLER	117
A. Zarar Görenin Eylemi	117
B. Üçüncü Kişi Eylemi.....	117
C. Mücbir Sebep	118
D. Beklenmedik Hal.....	118
V. VERİ GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN İDARİ SORUMLULUĞUN YAPTIRIMI OLARAK TAM YARGI DAVALARI.....	120
A. GENEL OLARAK.....	120
B. ZARARIN TAZMİNİ	124
C. VERİ GÜVENLİĞİNİN İHLALİNDEN KAYNAKLANAN TAM YARGI DAVALARININ SONUÇLARI	130
SONUÇ	132
KAYNAKÇA	135

KISALTMALAR LİSTESİ

a.e.	:	Aynı Eser
a.g.e.	:	Adı Geçen Eser
ABAD	:	Avrupa Birliği Adalet Divanı
AİHM	:	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	:	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AÜHFD	:	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AB	:	Avrupa Birliği
AYM	:	Anayasa Mahkemesi
Bkz.	:	Bakınız
Bs.	:	Baskı
BTK	:	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun	:	Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun
C.	:	Cilt
CBK.	:	Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
Dan.	:	Danıştay
e-idari işlemler	:	Elektronik İdari İşlemler
e-Devlet Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Yönetmelik	:	e-Devlet Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
FSEK	:	Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
Hk.	:	Hakkında
HMK	:	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İYUK	:	İdari Yargılama Usulü Kanunu
KAP	:	Kamuyu Aydınlatma Platformu
KHK	:	Kanun Hükmünde Kararname
KİT	:	Kamu iktisadi teşebbüsleri
KVKK	:	Kişisel Verileri Koruma Kanunu
İÜHFM	:	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
MERNİS	:	Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi
MERSİS	:	Merkezi Sicil Kayıt Sistemi

MK	:	Medeni Kanun
PKCS #12	:	Personal Information Exchange Syntax Standard
POLNET	:	Polis Bilgi Sistemi
R.G.	:	Resmi Gazete
SOME	:	Siber Olaylara Müdahale Ekipleri
SMMM Defter Bilgi Giriş Sistemi	:	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Defter Bilgi Giriş Sistemi
T.	:	Tarih
TAKBİS	:	Tapu Ve Kadastro Bilgi Sistemi
TAREKS	:	Dış Ticarete Risk Esaslı Kontrol Sistemi
Tasarı	:	Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı
TTK	:	Türk Ticaret Kanunu
TBK	:	Türk Borçlar Kanunu
TCK	:	Türk Ceza Kanunu
TDK	:	Türk Dil Kurumu
Ticari Sırların Korunması Yönetmeliği	:	İşletmecilere Ait Ticarî Sırların Korunması ile Kamuoyuna Açıklanabilecek Bilgilerin Yayımlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
TRIPS	:	Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması
TSE	:	Türk Standartları Enstitüsü
TTK	:	Türk Ticaret Kanunu
Türksat	:	Türksat Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme Anonim Şirketi
Tüzük	:	Avrupa Genel Veri Koruma Tüzüğü
USOM	:	Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi
UYAP	:	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
ÜNAK	:	Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri
Yarg.	:	Yargıtay
Y.	:	Yıl
Yönerge	:	Bilgi Güvenliği Politikaları Yönergesi
WEF	:	Dünya Ekonomik Forumu
2010/3 sayılı Tebliğ	:	2010/3 sayılı Dosyaya Giriş Hakkının Düzenlenmesine ve Ticari Sırların Korunmasına İlişkin Tebliğ

2006-2010 Bilgi Toplumu Stratejisi : 2006-2010 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı
2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi : 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı

GİRİŞ

“Tüzel Kişi Verilerinin Korunmasında İdarenin Sorumluluğu” başlığını taşıyan tez çalışmamız, korunmasında hukuki yarar bulunduğu kabul edilen gerçek kişilerin kişisel verilerinin yanı sıra, tüzel kişi verilerinin korunmasında da tüzel kişiler yönünden hukuki yarar bulunduğu temelinden yola çıkılmıştır. Tüzel kişiliklerin gerçek kişilerden bağımsız, birey üstü ve soyut bir örgütlenme şeklindeki yapısı dolayısıyla tüzel kişi verilerinin hukuka aykırı olarak kullanılması, kullanılması riski ve ifşası halinde tüzel kişiliğin nasıl bir zarar göreceği, bu zararın hangi yasal mevzuatlar uyarınca müeyyidesi bulunduğu şüphesiz akla gelen ilk sorudur. Bu nedenle çalışmamızın ilk bölümünde konuya, tüzel kişilerin anayasal hakları ile giriş yapılmış; ülkemizde ve uluslararası hukukta tüzel kişilerin ne tür mağduriyetlerle yüksek mahkeme önüne geldiği aktarılmış, böylelikle veri korunmasına dayanak olan haklar aktarıldıktan sonra ülkemiz mevzuatında düzenlenen veri güvenliği ilkeleri ve idarenin konuya ilişkin sorumluluğuna bir bütünlük kazandırılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde veri, kişisel veri ve tüzel kişi verileri hem teknik hem hukuki terminolojiyle incelenmiş; tüzel kişi verilerin korunmaya değer verileri irdelenerek bu verilerin güvenliğinin sağlanmasına yönelik yasal gereklilikler tespit edilmiştir. Aynı bölümde tüzel kişi verileri, veri sahipliği hakları ve veri tasnifi açısından ayırt edilebilmesi adına kişisel veriler ile de karşılaştırılmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde, kamu hizmetlerinin dijital dönüşümüne değinilerek; bu dönüşüm sonucunda elektronik ortama taşınan kamu hizmetleri dolayısıyla tüzel kişi verilerinin barındırılması kamu hizmetinin ortaya çıktığı aktarılmış ve söz konusu hizmet çerçevesinde tüzel kişi verileri barındıran ve dolayısıyla veri güvenliğinin sağlanmasına ilişkin yasal sorumluluğu bulunan idareler, idari teşkilat temelinde ayrı ayrı irdelenmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde öncelikli olarak elektronik kamu hizmetleri çerçevesinde idare bünyesinde barındırılan tüzel kişi verilerinin korunmasına yönelik veri güvenliği hizmeti, kamu hizmeti ilke ve hukuki rejimi çerçevesinde incelenmiştir. Akabinde, idarenin veri güvenliğinin ihlali teşkil edecek idari işlem ve eylemleri ile bu işlem ve eylemlerden doğan idari sorumluluğu, idarenin kusur ve kusursuz sorumluluğu bağlamında iki ayrı perspektiften; mevzuat, Eylem Planları ve

doktrin dayanak alınarak detaylı olarak irdelenmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise, tüzel kişiler bünyesinde veri güvenliğinin ihlali dolayısıyla meydana gelen zararlarının mali yönüyle tazminine yönelik olarak idare aleyhine ikame edilebilecek tam yargı davaları incelenmiştir.

Tüzel kişi verilerinin korunmasında idarenin sorumluluğu konulu çalışmamız; tüzel kişiliğin kazanılması, tüzel kişiliğin hakları, tüzel kişi verileri, bu verilerin korunma gereksinimi ve idari sorumlulukların irdelenmesini gerektiren ve bu itibarla da temelinde kamu hukuku olmak üzere, özel hukuk düzenlemeleri ile karma hukuk niteliğindeki bilişim hukuku doktrin ve mevzuatından yararlanılmayı gerekli kılmıştır. Söz konusu farklı uzmanlık alanlarına atıf yapılan çalışmamıza ışık olan ise, değerli Yaşar Karayalçın hocamızın 1962 tarihinde, sosyal hayatın hızlı gelişimini öngörerek kaleme aldığı “Türk Hukukunda Şeref ve Haysiyetin Korunması” başlıklı makalesinde hukukun bir bütün olduğunun vurgulaması akabinde, sosyal hayattaki gelişmelerin genç hukukçuların görevlerini artırdığı ve bu itibarla genç hukukçulara sosyal gerçeklerin çözümünde hukukun farklı alanları içindeki yerini bulmak ve mer’i hukukun amaca en uygun olarak nasıl uygulanabileceğini araştırmak yükümlülükleri bulunduğunu hatırlattığı ifadeler olmuştur.

Konuya giriş öncesinde aktarılmasında yarar görülen bir diğer husus, işbu tez konusu olan tüzel kişi verilerinin korunması hususunun, örnek düzenlemelere haiz Almanya’daki kapsamda ve mahiyette olmasa dahi, halihazırda ülkemiz yasal mevzuatında da bulunduğu fakat idari sorumlulukların, doktrin ve mevzuatın konuya yönelik olarak henüz derlenmemesi ve büyük bir parçası bilişim hukukuna dayanan işbu konunun henüz hukuk dünyasında çalışılmamış olması itibarıyla uygulamasının yaygınlaşmamış olmasıdır. Dolayısıyla tüm hatlarını kapsamamakla birlikte halihazırda normatif bir altyapısı bulunan söz konusu konuda, işbu tez ile tüzel kişi verilerinin, verilerinin korunmasına yönelik dayanak hakların ve hak ihlallerinin karşılığının hukukun farklı alanları içindeki yerinin tespit edilmesi çabamız ile idarenin veri güvenliğine yönelik yükümlülüklerinin geniş çaplı derlenmesi; günümüzde gelişen bilgi teknolojileri ve dolayısıyla veri ihlalleri karşısında en az gerçek kişiler kadar tüzel kişilerin korunmasına yönelik olarak yapılacak akademik çalışmalara da ışık tutacağı kanaatindeyiz.

BİRİNCİ BÖLÜM

ANAYASAL HAKLARI BAĞLAMINDA TÜZEL KİŞİLER VE TÜZEL KİŞİ VERİLERİ

I. GENEL OLARAK TÜZEL KİŞİLER

İşbu tez çalışmasında ele alınan tüzel kişi verilerinin korunması konusu, öncelikli olarak hukuken geçerlilik tanınmış bir tüzel kişiliğin mevcudiyetini gerekli kılmaktadır. Geçerli bir tüzel kişiliği bulunmayan hukuk sùjelerinin veri sahipliğı hakları ile veri güvenliklerinin ihlali dolayısıyla idarenin sorumluluğunun hususları, farklı bir çalışmanın konusu olacaktır.

A. Tüzel Kişi Tanımı

Tüzel kişi doktrinde, “gerçek kişi” olan insanlardan ayrı olarak hukuki kişiliğı olan hukuki varlıklar olarak tanımlanmıştır¹. Bu çerçevede tüzel kişiler, organik ve fiziksel nitelik taşıyan gerçek kişilerden özellikle maddi bir varlıkları bulunmamaları dolayısıyla ayrılmaktadırlar². Tüzel kişilerin ayrıca, toplumsal yaşayışta bireylerin dağınmık güçlerini bir araya toplayan, onları koruyan, faaliyet alanlarını genişleten ve insanların tek başlarına gerçekleştiremeyecekleri birey üstü amaçları gerçekleştirdikleri amaç birlikleri olarak tüzel kişiliklerin tanımlandığı görölmektedir³.

Tüzel kişilerin ortaya çıkma sebebi, gerçek kişi güçlerinin sınırlı olması karşısında gerçekleştirilmesi amaçlanan işlerin başarılması için fertlerin birlik olmak veya mallarını bir amaca tahsis etme ihtiyacıdır⁴. Bu kapsamda tüzel kişi birliklerinin oluşturacağı üstün kudret, güç ve olanaklar karşısında daha uzun

¹ Hüseyin Hatemi, **Medeni Hukuk Tüzel Kişileri**, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2280, İstanbul, Sulhi Garan Matbaası Koll Şti, 1979, s. 2; Ramazan Çağlayan, **İdare Hukuku Dersleri Temel Bilgiler**, Ankara, Adalet Yayınevi, 5 bs., 2018, s. 71.

² Bülent Köprölü, **Medeni Hukuk (Genel Prensipler-Kişinin Hukuku)**, İstanbul, Acar Matbaacılık Tesisleri, 1984, s. 393.

³ Ergun Özsunay, **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler**, İstanbul Üniversitesi Yayınları No:2443, İstanbul, Sulhi Garan Matbaası Koll Şti, 1982, s. 3.

⁴ M. Kemal Oğuzman, Özel Seliçi, Saibe Oktay-Özdemir, **Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 16 bs., 2016, s. 261.

ömürlü çeşitli faaliyetlerin yürütülmesinin sağlanması⁵, bireylerin dağınık kuvvetlerini bir araya getirmek ve birlik çıkarlarının pekiştirilmesi yönüyle bireylere; bazı hizmetlerin üstlenilmesi yönüyle de kamuya oldukça yararlı olduğu⁶ doktrinde belirtilmiştir.

Tüzel kişiler, belirli bir amacı gerçekleştirmek üzere bir araya gelen insan topluluklarından veya böyle bir amaca tahsis edilen mal topluluklarından oluşmaktadır⁷. İşbu tezin konusu bağlamında veri koruma kapsamı ve bu bağlamda idarenin sorumluluğu tartışılan tüzel kişilerin, tüzel kişiliğin tanımında yer alan; amaç, örgütlenme ve hukuk tarafından tanınma unsurlarını sağladıkları gerekmektedir. Nitekim söz konusu tüzel kişilik tanımına uymayan hukuk sùjeleri için farklı koruma imkânları ve stratejilerinin değerlendirilmesi gerekecektir.

B. Tüzel Kişilerin Çeşitleri

Tüzel kişi verilerinin korunması odağındaki söz konusu çalışmada işaret edilen tüzel kişi verileri, hem kamu hukuku hem de özel hukuk tüzel kişi verilerini kapsamakla birlikte; korunmaya değer tüzel kişi verilerinin tespiti aşamasında tüzel kişi çeşitleri ayrımında konunun değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

1. Kamu Hukuku Tüzel Kişileri

Kamu hukuku tüzel kişileri, görevleri bakımından kamu otoritesini temsil eden, kamu hukuku kurallarına göre kurularak, faaliyetleri kamu hukukuna tabi olan tüzel kişilerdir⁸. 1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın (Anayasa) 123 üncü maddesi uyarınca kamu tüzel kişileri kanunla veya Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle (CBK) kurulmaktadır. Kamu tüzel kişiliğine sahip olan tüzel kişiler, kamu gücü ayrıcalıklarına haizdirler⁹. Keza yapıları, konuları, üstün

⁵ Köprülü, **Medeni Hukuk**, s. 391.

⁶ Özsunay, **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler**, s.5.

⁷ Teoman Akünel, **Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler**, İstanbul, Beta Basım, 1995, s.3.

⁸ Çağlayan, **İdare Hukuku Dersleri Temel Bilgiler**, s. 72; Özsunay, **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler**, s. 33; Serap Helvacı, Fulya Erlüle, **Medeni Hukuk**, İstanbul, Legal Kitapevi, 4. Bası, Eylül 2016 s. 112; Metin İkizler, **Tüzel Kişilerin İlkeli Kişiliği: Bu Uğurda Ana Statünün Anlamı ve İşleyişi**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2012, s.34; Halil Kalabalık, **İdare Hukuku Dersleri**, Konya, Sayram Yayınları, c.I-II, 3.bs., Şubat 2018, s. 287.

⁹ Yazar, kamu gücü ayrıcalıklarına örnek olarak kamu hizmetlerinde bulunma, düzenleme ve tek taraflı işlem yapabilme yetkisine haiz olmak gibi ayrıcalıkları vermiştir. Çağlayan, **İdare Hukuku Dersleri Temel Bilgiler**, s.77-78

yetenekleri gibi birçok yönüyle özel hukuk tüzel kişilerinden ayrılırlar¹⁰. Anayasa'nın 29 uncu, 46 ncı, 82 nci, 128 inci ve 161 inci maddeleri uyarınca Devlet tüzel kişiliği, mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanmasına yönelik kamu hizmeti yerine getiren¹¹; Anayasa'nın 127 nci maddesinde tanımlanan kamu idareleri, Anayasa'nın 130 uncu maddesi uyarınca üniversiteler, özel kanunlarla düzenlenen barolar, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Noterler Birliği, Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Borsaları Birliği vb. kamu kuruluşları, Anayasa'nın 131 inci maddesinde düzenlenen ve 2547 sayılı Kanun ile kamu tüzel kişiliği kazandırılan Yükseköğretim Kurulu, 4 sayılı CBK ile kurulan Adli Tıp Kurumu, kamu tüzel kişiliklerine örnek olarak verilebilecektir.

Benzer şekilde, sermayesi tamamen devlete ait, tekel niteliğinde mallar ile temel mal ve hizmet üretmek ile pazarlamak üzere kurulmuş iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan ancak kamu hizmeti niteliği ağır basan teşebbüs¹² niteliğindeki kamu iktisadi teşebbüsleri (KİT) de kamu tüzel kişiliği bünyesindedir.

2. Özel Hukuk Tüzel Kişileri

Özel hukuk tüzel kişileri, özel hukuk çıkışlı; kamu otoritesini temsil etmeyen tüzel kişilerdir¹³. Kanun hükümleriyle hangi tüzel kişilerin bu şekilde kurulabileceği belirlenmiş olduğundan, kanun koyucu belirlediği tiplerin kurulmasına yönelik irade beyanlarına tüzel kişiliği kurucu bir sonuç bağlamıştır¹⁴. Özel hukuk alanında tüzel kişiliğin doğabilmesi için, iradenin kişilik kurma sonucuna yönelmesi, hukuk düzeninin söz konusu tüzel kişiliğin kurulmasına elverişli olması ve hukuki muamelenin geçerlilik şartlarına uyulmuş olması gerekmektedir¹⁵.

¹⁰ Özay, **Gümüşğında Yönetim**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017, s. 121.

¹¹ Çağlayan, **İdare Hukuku Dersleri Temel Bilgiler**, s.73; Özsunay, **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler**, s. 34;

¹² Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, , **a.g.e.**, s. 269

¹³ Özsunay, **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler**, s. 35, Helvacı, Erlüle; , **a.g.e.**, s. 112; İkizler, **a.g.e.**, s. 35.

¹⁴ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, , **a.g.e.**, s. 268; İkizler, **a.g.e.**, s. 35.

¹⁵ Hatemi, , **a.g.e.**, s. 8

Kazanç paylaşma amacı güden özel hukuk tüzel kişileri, ortaklık (şirket) adını almakta ve Ticaret Kanunu hükümleri kapsamında kalmaktadır. Ticari bir işletme işleten dernekler, kollektif ortaklıklar, komandit ortaklıklar, limited ortaklıklar, anonim ortaklıklar ve kooperatifler de ticaret ortaklıklarıdır¹⁶.

MK'nın 47 nci ve 55 inci maddeleri arası bütün tüzel kişilere ilişkin ortak hükümleri içerirken 56 ncı maddeden itibaren dernekler düzenlenmiştir. 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nda¹⁷, MK ile birlikte derneklere ilişkin hükümler düzenlenirken; vakıflar, MK'nın 101 ile 117 nci maddeleri arasında ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nda¹⁸ düzenlenmiştir.

Tüzel kişilerin verilerinin korunması konusunda tüzel kişilik çeşitleri; veri sahipliği hakkı ve idari sorumluluklar noktasında herhangi bir ayrım arz etmemekle birlikte, korunmaya değer tüzel kişi verilerinin tespiti noktasında önem arz etmektedir.

II. TÜZEL KİŞİLERİN VERİ KORUNMASI TALEPLERİNE DAYANAK OLAN HAKLAR

A. Tüzel Kişilerin Hak Ehliyeti

Tüzel kişi verilerinin korunması talebine esas teşkil etmesi itibarıyla öncelikli olarak tüzel kişilerin hak ehliyetlerinin irdelenmesi gerekmektedir. Gerçek kişilerde olduğu gibi, tüzel kişiler açısından da en önemli niteliklerden biri, hak ehliyetine sahip olmalarıdır. Tüzel kişilerin bağımsız bir hak süjesi olarak hukuk alanına katılmalarının sağlanması amacıyla tüzel kişiler, gerçek kişilerden farklı olarak düzenlenmiştir¹⁹.

Tüzel kişilerin hak ehliyeti, MK'nın 48 inci maddesinde açıkça düzenlenmiştir. Hükme göre; "Tüzel kişiler, cins, yaşı hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler." İşbu hükümden anlaşılacağı üzere, kanun uyarınca tüzel kişilerin tam

¹⁶ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, , **a.g.e.**, s. 268; Ümit Gezder, **Türk Medeni Hukuku Başlangıç-Kişiler-Aile Hukuku Soruları ve Cevapları**, İstanbul, Beta Basım, 1.bs., Mart 2014, s. 46.

¹⁷ 5253 sayılı Dernekler Kanunu 23.11.2004 tarihli, 25649 sayılı R.G.'de yayınlanmıştır.

¹⁸ 5737 sayılı Vakıflar Kanunu, 27.02.2008 tarihli, 26800 sayılı R.G.'de yayınlanmıştır.

¹⁹ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s. 278; Helvacı, Erlüle, **a.g.e.**, s. 114.

olarak hak ehliyetine sahip olmaları kabul edilmiştir. Hükümde sadece gerçek kişilere tanınan, dolayısıyla tüzel kişi bünyelerine uygun olmayan haklardan yararlanmalarının söz konusu olamayacağı ifade edilmiş olmakla birlikte, tüzel kişilerin de gerçek kişilere nazaran onların yararlanamayacağı; bazı haklardan yararlanacakları kabul edilmektedir. Keza doktrinde, söz konusu hükmün tüzel kişilerin haklarını saymak amaçlı olmayıp, hakların çerçevesini belirlemek üzere getirilmiş olduğu ifade edilmektedir²⁰. Kanunda özel düzenleme bulunması halinde ise, söz konusu hüküm uygulanmayacaktır²¹.

B. Tüzel Kişilerin Anayasal Hakları

Tüzel kişi verilerinin korunması konusunun kaynağında, verilerinin korunmasında hukuki yararı bulunan tüzel kişilerin işbu taleplerine dayanak olan Anayasal hakları yer almaktadır. MK'nın 48 inci maddesinde tüzel kişiler, yaradılışları gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki hak ve borçlara ehil olmaları çerçevesinde mevzuatımızda yer almaktadır. Anayasa'nın 12 nci maddesinde ise, herkesin kişiliğine bağlı olarak dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlerinin bulunduğu hükme bağlanmıştır. Aynı şekilde Anayasa'nın 17 nci maddesinde herkesin; yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu ifade edilmektedir. Söz konusu düzenlemelerden hareketle, tüzel kişilerin kendi kişiliklerine uygun olan ve Anayasamızda yer alan hak ve borçlardan yararlanabilecekleri kabul edilmektedir. Nitekim aynı paralelde, Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası'nın 19/3 üncü maddesinde, Portekiz Anayasası'nın 12/2 nci maddesinde tüzel kişilerin kişiliklerine uygun olarak temel haklardan yararlanabilecekleri hüküm altına alınırken, Güney Afrika Temel Haklar Bildirgesinde yer verilmiş haklardan tüzel kişilerin kişiliklerine uygun olarak yararlanabilecekleri düzenlenmiştir²².

²⁰ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s. 278; Ahmet Kılıçoğlu, "Tüzel Kişi Manevi Tazminat İsteyebilir mi?", **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi I**, 1983, s. 290.

²¹ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, , **a.g.e.**, s. 278 dipnot 915

²² Engin Yıldırım, "Lanetlenecek Bir Ruh, Tekmelenecek Bir Beden"; Şirketlerin, "İnsan" Hakları Olabilir mi?"; **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, Y:2, S:2017/2, s. 67.

Tüzel kişilerin gerçek kişi haklarından türeyen haklarının bulunduğu kabul edilmiştir. Bu itibarla, tüzel kişiliklerin zedelenecek duyguları olmamakla birlikte şeref ve itibarları zedelenebileceğinden; tüzel kişiliğe ilişkin bilgilerin paylaşılma usulü ve kapsamına tüzel kişilik tarafından bizzat karar verilmesi olarak tanımlanacak mahremiyet hakkı ile özel hayata saygı haklarının tüzel kişilikler yönünden kabulü gerekmektedir. Keza, tüzel kişiliğin acı çekmesi ve üzüntü duyması söz konusu olmamakla birlikte tüzel kişiliğe duyulan güven azalabilecek, piyasadaki itibarı azalabilecek, tüzel kişiliği oluşturan gerçek kişiler için tüzel kişiliğe bağlılığın manevi değeri yitirilebilecektir²³.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS)²⁴ Ek Protokol No.1'in 1 inci maddesinde gerçek kişilerle birlikte tüzel kişilerin de mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini talep etme hakkı bulunduğu hükme bağlanmıştır. Söz konusu durum, tüzel kişiliğin, tüzel kişiliği ihtiva eden gerçek kişilerden farklı hak ve borçlara sahip olmasının sonucudur²⁵. Madde düzenlemesinde yer alan mal ve mülk kavramı itibariyle tüzel kişilerin maddi hakları mülkiyet hakkı²⁶ kapsamında korunurken, fiziki olmasa dahi ekonomik bir değere sahip olması durumunda hak veya menfaatlerin de mülkiyet hakkı kapsamında olduğunu kabul etmiştir²⁷. Tüzel kişilerin mülkiyet hakkının korunması kapsamının; devletin, tüzel kişilerin meşru beklentileri çerçevesinde mülkiyet hakkını doğrudan koruması esasına dayanan pozitif yükümlülükleri ile devlet tarafından haksız müdahalelere karşı korumayı esas alan negatif yükümlülükleri kapsadığı kabul edilmektedir²⁸. Madde düzenlemesi ile koruma

²³ Yıldırım, **a.g.e.**, s. 70; Ergün; , **a.g.e.**, s. 154-161.

²⁴Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10.12.1948'de ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde açıklanan hak ve uygulamalarının sağlanmasını amaçlayan AİHS'in tam metni (çevrimiçi) <http://www.danistay.gov.tr/upload/avrupainsanhaklarisozlesmesi.pdf>, 21.12.2018.

²⁵Ozan Can, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Malvarlığı Haklarının Korunmasında Ticaret Şirketi Ortaklarının Başvurucu Sınıfının Değerlendirilmesi ve Tüzel Kişilik Perdenin Kaldırılması Teorisi", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:7, S:2, 2016, s.72.

²⁶Mülkiyet hakkı Fransız ihtilalinde kişi haklarına dayanak teşkil etmekle birlikte, ülkemizde 1961 Anayasası'ndan itibaren sosyal haklar kategorisinde kabul edilmiştir. Mülkiyet hakkının tarihsel gelişimi için bkz: İlhan F. Akın; **Kamu Hukuku**, İstanbul, Beta Yayın, 7. bs., Ekim 1993, s. 335.

²⁷Can, Ozan, **a.g.e.**, s.73-74.

²⁸Yazarlar, mülkiyet hakkının ihlali iddialarında AİHM incelemesinin; mülkiyet hakkının tespiti, mülkiyete müdahalenin mevcudiyeti ve müdahalenin niteliğinin irdelenmesi şeklinde üç adımda gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir. Aida Grgić, Zvonimir Mataga, Matija Longar, Ana Vilfan; **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Mülkiyet Hakkı-Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Ek Protokollerin Uygulanmasına İlişkin Klavuz Kitap**, Avrupa Konseyi İnsan Hakları El Kitapları, S:10, 1. bs., Haziran 2007, s. 10-11.

altına alınan tüzel kişilerin çıkar ve ilişkileri kapsamında ise, tüzel kişilerin müşterileri, itibarları, meslek sırları ile potansiyel gelir kaynakları örnek verilmektedir²⁹.

Söz konusu düzenlemeyle birlikte, taraf devletlerin yetki alanları dâhilinde olan “herkesin” AİHS’in 1 inci bölümünde yer alan haklardan yararlandırmalarını sağlayacaklarına dair hüküm ile tüzel kişilerin de dahil edildiğinden bahisle³⁰, AİHS’in 6 ncı maddesi uyarınca adil yargılanma hakkı, kanunsuz ceza olmayacağına ilişkin 7 nci maddesi, özel hayatın ve aile hayatının korunmasına ilişkin 8 inci maddesi; düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne ilişkin 9 uncu maddesi; ifade özgürlüğüne ilişkin 10 uncu maddesi; 14 üncü maddesi uyarınca ayrımcılık yasağı ile kısıtlamaların öngörülen amaç haricinde uygulanamayacağına ilişkin 18 inci maddesinin tüzel kişilerce uygulanabileceği kabul edilmektedir³¹. Nitekim AİHS’in kabul edilebilirlik koşullarının yer aldığı 34 üncü maddesinde de, hakları ihlal edilen hükümet dışı her kuruluş³² veya kişi gruplarına Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne (AİHM) başvuru hakkı tanınmaktadır. İdare, işbu yasal düzenlemeler ile temel hak ve özgürlüklerin güvencesinin sağlanması adına, başta etkin denetim mekanizmaları oluşturularak önlem alınması olmak üzere çözüme yönelik başvuru yollarının oluşturulması konusunda uluslararası yükümlülük altındadır³³.

AİHM’in tüzel kişilerin temel haklarına ilişkin tesis ettiği kararlara örnek olarak; gazetecilerin ifade özgürlüğünün korunması için gazetenin tüzel kişiliğinin korunması gerektiğine değinen *Times Newspaper Ltd, The Sunday Times, Evans v. The United Kingdom* kararı³⁴; AİHS’in ifade özgürlüğüne ilişkin 10 uncu maddesinin hem gerçek hem de tüzel kişiler yönünden uygulanabilir olduğunu, ifade özgürlüğünün demokratik toplum düzeni açısından taşıdığı

²⁹Grgić/Mataga/Longar/Vilfan, **a.g.e.**, s. 9.

³⁰ Feyyaz Gölcüklü, Şeref Gözübüyük, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İnceleme ve Yargılama Yöntemi**, Turhan Yayınevi, Ankara, Ocak 2016, s. 308.

³¹ Yıldırım, **a.g.e.**, s. 73-74

³² Yazar, AİHS kapsamında tüzel kişilik lafzı yerine kullanılan hükümet dışı kuruluşlar lafzından; özel hukuk tüzel kişiliğine sahip şirketlerin, siyasi parti, sendika, vakıf-derneklerin anlaşılması gerektiğini ifade etmiştir: Ozan Can, **a.g.e.**, s. 75

³³ Melikşah Yasin, **İdarenin Yasama Tarafından Denetlenmesi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2011, s. 11-12.

³⁴*Times Newspaper Ltd, The Sunday Times, Evans v. The United Kingdom*, Başvuru no: 6538/74, 21.03.1975, (çevrimiçi) <http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-75068>, 23.12.2018.

önemden hareketle yayıncı tüzel kişilerin kar amacı taşımalarının ve şirket biçiminde örgütlenmelerinin bu haktan yararlanmalarının önünde engel olmadığı çerçevesinde yorumlanmak suretiyle ifade eden *Autronic AG v. Switzerland* kararı³⁵; devletin mali yükümlülüklerini yerine getirmemesinin şirketin mülkiyet hakkını ihlal ettiğine dair *Stran Greek Refineries. S.A. v. Greece* kararı³⁶; şirketin devletin keyfi güç kullanımının mağduru olduğuna dair *OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos v. Russia* kararı³⁷; tüzel kişilerin mal ve mülk dokunulmazlıkları ile kamu menfaati arasında adil bir denge kurulmadığı takdirde tüzel kişilerin adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edileceğine ilişkin *Agrokompleks v. Ukraina* kararı³⁸; tüzel kişilerin yönetici ve hissedarlarının uzun süren yargılamalar nedeniyle şirketin geleceği konusunda endişe, üzüntü taşıdıkları ve sıkıntı yaşadıklarından bahisle tüzel kişi lehine manevi tazminata hükmedilmesine ilişkin *Comingersoll S.A. v. Portugal* kararı³⁹ verilebilecektir.

Tüzel kişi verilerinin korunmasına ilişkin olarak tesis edilmiş bir AİHM kararına konu olayda, aynı sunucuyu kullanan üç tüzel kişinin ortak sunucularında bulunan tüm verilerine vergi denetçilerinin erişmesi ve bu verilerin bir kopyasını almasına izin verme yükümlülüğü mevcuttur. Söz konusu erişim imkânı ile yükümlülüğün, AİHS'in 8 inci maddesinin amacı bakımından tüzel kişilerin “evlerine” ve “haberleşmelerine” müdahale teşkil etmesi incelenmiş; kararda, müdahalenin ülkenin ekonomik refahını temin etme meşru amacı karşısında, şirketlerin çalışan kişilerin mahremiyetinin korunmasını sağlamadaki meşru menfaatinin de göz önünde bulundurulması gerektiğine ilişkin vurgu yapılmıştır⁴⁰.

Benzer şekilde, bir Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) kararı uyarınca, gerçek kişilerin kimlik tespitlerine yol açması durumunda tüzel kişilerin ticari

³⁵*Autronic Ag v. Switzerland*, Başvuru No: 12726/87, 22.05.1990, (çevrimiçi) <http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-57630>, 23.12.2018.

³⁶*Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis v. Greece*, Başvuru No: 13427/87, 09.12.1994, (çevrimiçi) <http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-57913>, 23.12.2018.

³⁷*OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos v. Russia*, Başvuru No: 14902/04, 20.09.2011 (çevrimiçi) <http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-106308>, 23.12.2018.

³⁸*Agrokompleks V. Ukraine*, Başvuru No: 23465/03, 25.07.2013 <http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-122696>, 23.12.2018.

³⁹*Comingersoll S.A. v. Portugal* kararında, sadece gerçek kişilerin duygusal hisse sahip olabileceklerine ilişkin hükümet savunmasının somut olayda geçerli olamayacağı belirtilmiştir. Bkz: *Comingersoll S.A. v. Portugal*, Başvuru No: 35382/97, 06.04.2000 (çevrimiçi) <http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-58562>, 23.12.2018; Yıldırım, **a.g.e.**, s.74-78

⁴⁰*Bernh Larsen Holding As And Others v. Norway*, Başvuru No: 24117/08, 14.03.2013, <http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-170322>, 27.01.2019.

unvanlarının ifşası karşında tüzel kişilerin Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi'nin “özel hayata ve aile hayatına saygı” başlıklı 7 nci ve “kişisel verilerin korunması” başlıklı 8 inci maddeleri uyarınca koruma talep edebileceği ifade edilmiştir⁴¹.

ABD Anayasası'nda da tüzel kişilerin birtakım anayasal haklara sahip olduğu kabul edilmiştir. Temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanabilmesine ilişkin şartların somutlaştırılmış olması dolayısıyla, ABD nezdinde içtihatları önem arz eden⁴² Amerikan Yüksek Mahkemesi'nin *Citizens United v. Federal Election Commission* kararında⁴³, tüzel kişilerin ifade özgürlüklerinin korunması gerektiği belirtilirken, ünlü *Hobby Lobby*⁴⁴ davasında tüzel kişileri kontrol eden gerçek kişilerin haklarının korunmalarının gerektiği belirtilerek tüzel kişilerin din özgürlüklerinin bulunduğu açıkça ifade edilmiştir⁴⁵. Söz konusu kararlar çerçevesinde vurgulamak gerekir ki, ülkeler düzeyinde anayasal düzlemde özgürlük ve güvenlik dengesinin sağlanması önem arz etmektedir⁴⁶.

Nitekim ülkemizde tüzel kişilerin anayasal haklarının korunmasının etkin olarak sağlanması, tüzel kişilerin tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'ne (AYM) bireysel başvuru imkânından yararlanmalarının sağlanması ile gerçekleşmiştir. Bu itibarla, tüzel kişilik haklarına müdahalenin gerçekleşmesi ve tüzel kişiliğin doğrudan etkilenmesi şartı ile kişi bakımından yetki sağlanmaktadır. Dolayısıyla bireysel başvuru sırasında geçerli bir tüzel kişiliğin mevcut olması; tüzel kişiliğin sona ermemiş olması gerekmektedir. Bununla birlikte adi şirketlerin tüzel kişiliğinin bulunmadığından bahisle ortakların mülkiyet hakkı ihlali iddiasıyla doğrudan başvuru sıfatını haiz olabileceği belirtilmiştir⁴⁷. Bununla birlikte, Anayasa'nın 32 nci maddesi uyarınca

⁴¹ ABAD, Joined Cases C-92/09 and C-93/09 Volker und Markus Schecke GbR and Hartmut Eifert v Land Hessen, 09.11.2010, (çevrimiçi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62009CJ0092>, 27.01.2019.

⁴² Ayşe Özkan Duvan, “İnsan Hakları Hukukunun İctihadi Kaynakları”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:20, S:4, 2016, s. 144.

⁴³ *Citizens United v. Federal Election Commission*, Oyez, 21.01.2010, E. 08-205, 558 U.S., 2010, www.oyez.org/cases/2008/08-205, 23.12.2018.

⁴⁴ *Burwell v. Hobby Lobby Stores*, Oyez, 30.06.2014, E.13-354, 537 U.S., 2014, (çevrimiçi) www.oyez.org/cases/2013/13-354, 23.12.2018.

⁴⁵ Yıldırım, **a.g.e.**, s.80.

⁴⁶ Adem Sözüer, “Anayasa Mahkemeleri ve Özgürlük-Güvenlik Dengesi”, **Anayasa Yargısı** 34, 2017, s. 14 (çevrimiçi),

https://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/2017/Adem_sozuer.pdf (02.02.2019).

⁴⁷ Ozan Can, **a.g.e.**, s. 74 dipnot 9.

hükme bağlanan gerçeğe aykırı veya kişisel değerlere saldırı mahiyetindeki yayınlara karşı cevap ve düzeltme verilmesi hakkı, tüzel kişileri de kapsamaktadır⁴⁸. AYM'nin tüzel kişiliğin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine dair *Muhittin Kaya* kararı ile, tüzel kişiliklerin de ifade özgürlükleri bulunduğu ilişkin *Youtube* kararı tüzel kişiliklerin anayasal haklarının korunmasına ilişkin örnek gösterilebilecektir⁴⁹.

İşbu aktarılan yasal mevzuatımız, uluslararası yüksek mahkeme ve AYM kararları uyarınca özetlemek gerekirse; tüzel kişiliklerin anayasal haklarının bulunduğu tanınmakta ve tüzel kişilerin söz konusu haklarının ihlali halinde gerek AYM'ye gerekse AİHM'e başvuruları kabul edilmektedir. Bu itibarla, işbu tezin konusu olan tüzel kişilerin elektronik ortamdaki veri ihlallerine karşı taleplerinin dayanağının; tüzel kişilerin başta veri sahipliği hakkı olmak üzere, haklarının veri ihlalleri sonucunda zarar gören potansiyel maddi ve manevi zararların tazminine dayanak hakların anayasal hakları olacağı kabul edilecektir.

Nitekim özel hukuk tüzel kişilerinin tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle AYM'ye bireysel başvuru gerçekleştirebileceği Anayasa'mızın 46 ncı maddesinde açıkça ifade edilmiştir. Bu itibarla, kamu tüzel kişilerinin muhtemel veri güvenliğinin ihlali kaynaklı mağduriyetlerinde bireysel başvuru hakkının bulunmayacağının belirtilmesi isabetli olacaktır. Aynı şekilde tüzel kişi AİHS'in 35 inci maddesinde yer alan kabul edilebilirlik koşulları bağlamında, etkili⁵⁰ iç hukuk yollarını tüketen⁵¹ (AYM'e bireysel başvuru

⁴⁸ Adem Sözüer, "Cevap ve Düzeltme Metninin Yayınlanmasına İlişkin Yargı Kararları Cebri İcra Yoluyla İnfaz Edilebilir mi?", **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni (Prof. Dr. Yılmaz Altuğ'a Armağan)**, 1997-1998, S:1-2, s. 374-375.

⁴⁹ Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. Başvuru No: 2013/1213, T.4/12/2013, kararı ile Llc Corporation Service Company ve diğerleri, Başvuru No: 2014/4705, K.T.29/05/2014 kararı hk. detaylı bilgi için bkz: Yıldırım, **a.g.e.**, s.85-87.

⁵⁰ Ceylan v. Turkey kararında, başvurucağının mağdur edildiği duruma *doğrudan çözüm üreten ve makul başarı beklentileri sunan* başvuru yollarının etkili olduğunu kabul edilmiştir., Başvuru No: 26065/06, 17.03.2015 (çevrimiçi) <http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-156181>, 21.12.2018.

⁵¹ AİHS'in 35 inci maddesi uyarınca tüketilmesi gereken iç hukuk yollarının olağan, erişilebilir ve etkin olması gerektiği ifade edilmiştir. Vuckovic ve Diğerleri/Sırbistan kararında tüketilmesi gereken iç hukuk yolunun mağduriyeti en azından esas itibarıyla ele alınmasını sağlayacak bir iç hukuk yolu olması ve şikayetin ulusal düzlemde ele alınmış olması gerektiğini ifade edilmiştir. Başvuru No: 17153-17443/11, 25.03.2014, (çevrimiçi) <http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-169535>, 21.12.2018. Cyprus v. Turkey kararında, Kuzey Kıbrıs'taki mallarından yoksun bırakılan Rumlarının başvurabilecekleri bir iç hukuk yolu olmadığından bahisle, iç hukuk yollarını kullanmak zorunda olmadıkları ifade edilmiştir. Başvuru No: 25781/94, 10.05.2001, <http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-123597>, 21.12.2018.

akabinde⁵²⁾ tüzel kişi tarafından, nihai karardan itibaren dört ay⁵³⁾ içinde, Türkiye'nin imzaladığı AİHS ve ek Protokollerde yer alan hak ve özgürlükleri ile eşleşen dayanaklı⁵⁴⁾ hak iddialarının önemli ölçüde ihlal edildiği iddiası ile AİHM'e başvurabilecektir.

Günümüzde teknolojinin gelişimi; böylelikle korunması gereken hak yelpazesinin de genişlemesi karşısında, Anayasa'nın özel hayatın gizliliği hakkını ihtiva eden 20 nci maddesinin uygulama alanı da artmakta ve tüm bu gereklilikler özel hayatın gizliliği hakkını gelişen bir hak olarak tanımlamaktadır. Nitekim AİHM kararlarında da, hakkın gelişim alanları öngörülme suretiyle hakkın kesin olarak sınırlarının çizilmesinden kaçınılmakta ve hakkın yorumunda birçok hak ile bağlantı kurulmaktadır⁵⁵⁾. Söz konusu özel hayatın gizliliği hakkının korunması noktasında devletin, bu hakkın kullanılmasına uygun şartların sağlanmasına ilişkin negatif yükümlülükleri bulunduğu gibi, müdahaleye karşı koyma konusunda pozitif yükümlülüklerinin bulunduğu kabul edilmektedir⁵⁶⁾.

C. Tüzel Kişilerin Medeni Kanun Bağlamında Kişilik Hakları

Kişilik hakları terimi MK yönünden, kişilerin özel hayatının gizliliği, şerefi, haysiyeti, onuru, eseri, ekonomik hareket serbestliği, özgürlüğü gibi maddi ve manevi birçok değeri barındırmaktadır⁵⁷⁾. Tüzel kişilerin, gerçek kişilere özgü haklar haricinde gerçek kişiler gibi ad, ticari sır, kredi bilgisi, şeref ve haysiyetleri

⁵²⁾Uzun v. Turkey kararında AYM'e bireysel başvuruda bulunmayan başvurusunun iç hukuk yollarının tüketilmediğinden bahisle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir. Başvuru No: 10755/13, 30.04.2013, (çevrimiçi) <http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-138956>, 21.12.2018.

⁵³⁾ 17.03.2016 tarihli ve 29656 sayılı R.G.'de yayınlanan 2016/8577 İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'ye Değişiklik Getiren 15 No'lu Protokolün Onaylanması Hakkında Karar ile Türkiye Cumhuriyeti tarafından 13.09.2013 tarihinde imzalanan; 30.01.2016 tarihli ve 6668 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'ye Değişiklik Getiren 15 No'lu Protokolün onaylanmasına ilişkin 2016/8577 sayılı Milletlerarası Sözleşme'nin 4 üncü maddesi uyarınca, altı aylık süre dört ay olarak değiştirilmiştir.

⁵⁴⁾Case of Bilgin v. Turkey kararında başvuranın ifadesine ilişkin incelemesinde; *genel itibarıyla samimi, ikna edici ve dayanaklı olarak yorumlayarak incelemeye almıştır*. Başvuru No: 23819/94, T. 16.10.2000, <http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-120575>, 21.12.2018.

⁵⁵⁾ Sultan Üzeltürk, **1982 Anayasası ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesine Göre Özel Hayatın Gizliliği Hakkı**, İstanbul, Beta Basım, Mayıs 2004, s. 63.

⁵⁶⁾ Üzeltürk, **a.g.e.**, s. 11.

⁵⁷⁾Alim Taşkın, "Tüzel Kişilerin Kişilik Haklarının Korunması", **AÜHFD**, 42, C:1-4 S:1991-1992, s. 212.

gibi kişilik değerleri ve kişisel haklarının bulunduğu kabul edilmektedir⁵⁸. Tüzel kişi verileri incelendiğinde, bu verilerin çoğunlukla tüzel kişiliğe özgü unsurlarla bağdaştırılabileceği görülmektedir. Bu nedenle tüzel kişiliğin verilerinin korunması talebine esas teşkil eden haklar, MK yönünden şüphesiz ki tüzel kişiliğin kişiliğe bağlı hakları olacaktır.

1. Adın korunması hakkı

Tüzel kişilerin adı, gerçek kişilere özgü haklar kapsamında bulunmadığından adın korunmasına ilişkin korumadan tüzel kişilerin yararlanabileceği kabul edilmektedir⁵⁹. Doktrinde adın üzerindeki hakkın, kişilik hakkı teşkil ettiği kabul edilmekle birlikte⁶⁰, ad kısaltmalarının, takma ve temsili adlarının da işbu korumadan yararlanabileceği ifade edilmiştir⁶¹. Keza, MK'nın 26 ncı maddesi uyarınca adın hukuka aykırı kullanımı karşısında, saldırıya son verilmesi ile kişilerce maddi ve manevi tazminat talep edilebileceği hükme bağlanmıştır. Nitekim gerçek kişilerde kişinin ayırt edilmesini sağlayan “adın” tüzel kişiliklerde, ayırımın sağlanması yönüyle karşılığı tüzel kişilerin ticaret unvanlarıdır⁶².

Tüzel kişilerin “tacir” olmaları halinde, TTK'nın 39 uncu maddesi uyarınca bir ticaret unvanı kullanma yükümlülüğü altındadırlar. Söz konusu ticaret ünvanı serbestçe seçilebilmekte ve TTK'nın 40 ıncı maddesi uyarınca işletme merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan ettirilmektedir. Yargıtay bir emsal kararında, TSE adının kullanılmasına ilişkin dava konusu olayda, MK'nın adın korunması hükümlerine atıf yapılmak suretiyle ismin gasp edildiğine karar vererek tüzel kişi lehine manevi tazminata hükmetmiştir⁶³. Tüzel kişiliğin adına yönelik gerçekleşen saldırılar, aynı zamanda tüzel kişiliğin

⁵⁸ Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.290.

⁵⁹ Özsunay, **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler**, s.68.

⁶⁰ Serap Helvacı, **Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar**, İstanbul, Beta Yayınevi, 2001, s. 74.

⁶¹ Sulhi Selahattin Tekinay, **Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 6.bs., 1992, s. 285.

⁶² Doruk Gönen, **Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2011, s. 65.

⁶³ Yarg. 4. HD E.1982/4544, K. 1982/8663, T. 11.10.1982, Legalbank Elektronik Hukuk Bankası.

verilerine saldırı mahiyetinde olacaktır. İşbu itibarla, tüzel kişilerinin adının korunması talebine MK hükümleri dayanak gösterilebilecektir.

2. Gizlilik ve özel hayat hakkı

Tüzel kişilerin gizlilik alanı doktrinde, tüzel kişilerce dış alemin bilinmesinin istenmediği, tüzel kişilerin iç işleyişlerine ilişkin bilgiler olarak tanımlanmıştır⁶⁴. Tüzel kişilerin gizlilik alanının sınırlarının çizilmesi, tüzel kişilerin ticari faaliyet bilgilerinin paylaşılması olgularında önem arz etmektedir. Bu çerçevede örneğin, tüzel kişinin ekonomik durumuna ilişkin bilgilerin kredi alınacağı banka tarafından öğrenilmesi kişilik hakkının ihlali teşkil etmezken; bu bilgilerin konuyla ilgisi bulunmayan kişilerle paylaşılması durumunda kişilik hakkı ihlal edilmiş olacaktır⁶⁵. Tüzel kişilerin ekonomik durumlarının yanı sıra bir de ticari sırları mevcut olabilmektedir. Üçüncü kişilerce bilinmeme ve tüzel kişilik tarafından gizli tutma iradesi şartlarını sağlayan ticari sırların, tacir tarafından bizzat açıklanmadığı sürece tüzel kişiliğin gizlilik alanını oluştururlar⁶⁶.

3. Kişiliğin korunması hakkı

Tüzel kişilerin fiziki mevcudiyetleri bulunmadığından vücut bütünlüğünden bahsedilememesine karşılık, Medeni Hukukta tüzel kişiliğin adına, ekonomik bütünlüğüne tecavüz söz konusu olduğunda tüzel kişiliğin korunması talebinde bulunulabileceği ifade edilmiştir⁶⁷. Mutlak bir hak niteliğindeki kişiliğin korunması talebi, süreye bağlı olmadığı gibi kişilere sıkı sıkıya bağlıdır ve devredilemez niteliktedir⁶⁸. Kişiliğin korunmasında oldukça önemli bir yere sahip olan ve sonradan kazanılması⁶⁹ yönüyle ticari emeklerin

⁶⁴ Özsunay, **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler**, s.69; Bülent Köprülü, **Medeni Hukukta Tüzel Kişiler**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1967, s. 291

⁶⁵ Ergün, **a.g.e.**, s. 156.

⁶⁶ Taşkın, **a.g.e.**, s. 221-222.

⁶⁷ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s. 283; Ergün, **a.g.e.**, s. 155.

⁶⁸ Özcan Atalay, “Özel Yaşamın (Şeref ve Haysiyetin) Zedelenmesi Halinde Manevi Zararın Tazmini”, **Yargıtay Dergisi**, C:5, S:4, Ekim 1979, s. 878.

⁶⁹ Yazar, doğuştan kazanılanlar haricindeki şahsiyet değerlerinin sonradan kazanıldığını ifade etmektedir. Taşkın, **a.g.e.**, s.226.

karşılığı olarak görülebilecek şeref ve haysiyetin⁷⁰ korunması talebinin, tüzel kişilerce itibarlarının zedelendiğinden bahisle talep edilebileceği doktrinde kabul edilmiştir⁷¹. Keza, şeref ve haysiyeti zedelenen tüzel kişilerin ekonomik hayattaki konumları zarar görebilecektir⁷².

Doktrinde, tüzel kişiliğin ödeme gücüne, kredi kullanım bilgilerine, iflasına, kara listeye alınmalarına, mesleğin ifası için gerekli olan niteliklerden yoksun olunduğuna⁷³ ilişkin değerlendirmelerin tüzel kişilerin şeref ve haysiyetlerini doğrudan etkileyeceği, basın yoluyla gerçekleştirildiğinde de etki alanının genişliğinden ötürü mağduriyetlerinin artacağı ifade edilmiştir⁷⁴. Nitekim Yargıtay'ın tüzel kişilerin şeref ve haysiyetlerinin zedelendiğinden bahisle kişilik haklarına saldırı gerçekleştirilmesi karşısında tüzel kişi lehine manevi tazminata hükmettiği yerleşik içtihatları mevcuttur⁷⁵.

Yaşar Karayalçın, Türk Hukukunda Şeref ve Haysiyetin Korunması başlıklı makalesinde, şeref ve haysiyetin korunması konusunun temel haklar yönüyle Anayasa Hukukunu, cezai müeyyideler yönüyle Ceza Hukukunu, hukuki koruma yönüyle de Özel Hukuku ilgilendirdiğini; Ticaret Hukukunda da haksız rekabet ihtiva ettiğini ifade etmiştir. Karayalçın bu durumun, "hukukun bir bütün olmasının sonucu olduğunu" ifade etmiştir⁷⁶.

⁷⁰ Doktrinde şeref ve haysiyet lafzının, kişilere toplum tarafından verilen değeri ifade ettiği belirtilmiştir. Abdülkadir Arpacı, **Kişiler Hukuku(Gerçek Kişiler)**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2000, s. 30; Taşkın, **a.g.e.**, s. 226.

⁷¹ Ergun Özsunay, **Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1974, s.85; Özsunay, **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler**, s. 85; Aydın Zevkliler, Mehmet Beşir Acabey, K. Emre Gökyayla, **Medeni Hukuk**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Ekim 2000, s. 409; Atalay, **a.g.e.**, s.884; Yazar, tüzel kişilik itibarını zedeleyen yayınların ve beyanlar tüzel kişilerin kişilik haklarına tecavüz olarak nitelendirmiştir. Bununla birlikte, söz konusu yayınlar hukuka uygun olsadahi, hukuka veya genel ahlaka aykırı amaç ile gerçekleştirildiği takdirde tüzel kişilerin kişilik haklarına saldırı teşkil edebileceği eklenmiştir. Taşkın, **a.g.e.**, s. 226-229; Yazar, tüzel kişilerin zararına örnek olarak müşteri kaybını, kredi kesintilerini ve iflası vermiştir. Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.292.

⁷²Yazar, şeref ve haysiyeti zedelenen ve ticari itibarı sarsılan tüzel kişiliğe örnek olarak fuardan zorla çıkartılan tüzel kişilik ile kirli paraları kullandığı yönünde iddiaların muhatabı olan tüzel kişilikleri vermiştir. Taşkın, **a.g.e.**, s.227.

⁷³ Atalay, **a.g.e.**, s.883.

⁷⁴ Yazar, ihlalin ağırlığının değerlendirilmesinde ithamda bulunan kişinin, itham/açıklamanın şeklinin, itham ile ulaşılan kişi sayısının önem arz ettiğini ifade etmiştir. Taşkın, **a.g.e.**, s.228.

⁷⁵ Yarg. HGK E. 2011/4-687, K. 2012/26 T. 01.02.2012; Yarg. 4. HD E. 2001/4164, K. 2001/8421 T. 24.09.2001, Legalbank Elektronik Hukuk Bankası; Ergün; , **a.g.e.**, s. 157.

⁷⁶ Yaşar Karayalçın, "Türk Hukukunda Şeref ve Haysiyetin Korunması", **AÜHFD**, C:19, S:1, 1962, s.252-253.

III. TÜZEL KİŞİLİĞİN VERİLERİ

A. Genel Olarak

Verilerin korunması tartışmalarına esas teşkil eden temel unsuru olan veri, sonuç çıkarılabilen olgu, bilgi ve sayılar olarak⁷⁷ tanımlanmıştır. Bu bağlamda, bilginin hammaddesi olarak ifade edilen veri, teknik olarak bilginin bilgisayarlarca işlenebilecek sayısal birimlerde gösterilmiş anlamına karşılık gelmektedir⁷⁸. Veriler; bilimsel, finansal, tıbbi, demografik veri olarak tezahür edebilmekle birlikte⁷⁹, aynı zamanda olay ve süjelerle ilgili kayıt altına alınabilen saf gerçekler olarak tanımlanmakta ve bilginin elde edilmesinde kullanılmaktadır⁸⁰. Benzer şekilde, günümüzde ulaşılması en kıymetli değer olarak kabul edilen⁸¹ bilgi ile veri karşılaştırıldığında, bilginin; algıladığımız her türlü malumat olduğu, verinin ise bu malumatın bilgisayarın algılayıp işleyebileceği hali olduğu⁸²; özetle bilginin, verinin anlam barındırdığı şekilde düzenleniş hali olarak tanımlanabileceği⁸³ ifade edilmiştir.

Aynı şekilde veri, işlenmemiş bilgi, olay veya gerçeğin kaydı olarak tanımlanabilmektedir ve tek başına anlam ifade etmeyebilir. Verinin anlamlı hale getirilmesi sürecinde enformasyon tanımı devreye girmektedir. Enformasyon, verilerin sistematik olarak bir araya getirilerek düzenlenmesi sonucu elde edilen çıktı olarak tanımlanırken, enformasyonun yorumlanması ile bilgi elde edilmektedir⁸⁴. Bu itibarla teknik yönden, bilgilerin ana kaynağı olan veriler tek

⁷⁷ Ünal Tekinalp, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, İstanbul, Beta Yayınları, 2.bs., 2002, s. 123.

⁷⁸ Mehmet Bedii Kaya, **Teknik ve Hukuki Boyutlarıyla İnternete Erişimin Engellenmesi**, İstanbul, Oniki Levha Yayınları, 2010, s. 5.

⁷⁹ Albert Bifet, **Adaptive Stream Mining: Pattern Learning and Mining from Evolving Data Streams**, IOS Press, S:207, 2010, s. 3-4.

⁸⁰ Nergiz Ecil Çağıltay, **İş Zekası ve Veri Ambarı**, ODTÜ Yayıncılık, Ekim 2010, s. 9.

⁸¹ Bifet, **a.g.e.**, s.1.

⁸² Levent Kurt, **Açıklamalı-İçtihatlı Tüm Yönleriyle Bilişim Suçları ve Türk Ceza Kanunundaki Uygulaması**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2005, s.38.

⁸³ Gürol Canbek, Şeref Sağıroğlu, "Bilgi, Bilgi Güvenliği ve Süreçleri Üzerine Bir İnceleme", **Politeknik Dergisi**, 9. c., s. 3, 2006, s. 165.

⁸⁴ A.Semih İşevi, Burçin Çelme, "Bilgi Çağında Yeni Hazine: Entellektüel Sermayeye Rekabeti Yakalamak", **I. ÜNAK Genel Konferansı ÜNAK 2002**, 19 Mayıs Üniversitesi, Samsun, 10-12 Ekim 2002, Araştırma ve Teknoloji Genel Müdür Yardımcılığı, 2002 Ulusal ve Uluslararası Bildiriler, Şişecam, İstanbul 2002, (çevrimiçi) <http://eprints.rclis.org/7194/1/bilgidunyasiES.pdf>, 18.11.2018, s. 12.

başlarına bir anlam taşımamaları dolayısıyla anlamlı hale getirilerek bilgiye dönüştürülmeleri gerekmektedir⁸⁵.

Söz konusu terimler arasındaki ayrım⁸⁶ karşın, veri koruması hukukunda veri ile bilgi terimlerinin aynı anlama gelecek şekilde irdelenmesinin uygun olacağı görüşüne⁸⁷ katılmakta olduğumuzdan, işbu tez kapsamında bilgi anlamına gelecek “**veri**” lafzı tercih edilmek suretiyle tüzel kişi verileri aktarılacaktır. Bu bağlamda tüzel kişi verileri, tüzel kişiliğe ilişkin tüm bilgiler olarak özetlenebilmekle birlikte; korunmasına tüzel kişi yararının bulunduğu ve yasal dayanağı bulunan; finansal, özlük, sosyal, üyelik, kuruluş, müşteri dataları, ticari sır ve analizleri gibi veriler şeklinde örneklendirilebilecektir.

Gerçek veya tüzel kişiler tarafından herhangi bir veri üzerinde hakimiyetin veya güçlü bir menfaatin⁸⁸ bulunması durumu “veri sahipliği (*data ownership*)” olarak adlandırılmaktadır⁸⁹. Veri sahibinin belirlenmesinin, veri güvenliğinin sağlanmasına hizmet ettiği görülmektedir⁹⁰. Veri sahipliğinin irdelendiği uluslararası doktrinde, “kurumsal veri (*corporate data*)” tanımı ortaya çıkmıştır⁹¹. Uluslararası doktrinde söz konusu kurumsal veriler, bunlarla sınırlı olmamak üzere şirketlere ait ticari bilgiler, çalışan bilgileri, müşterileri ve tedarikçi bilgileri olarak örneklendirilmiştir⁹².

⁸⁵ Yasemin Arbak, “Örgütlerde Bilgisayar Destekli Bilgi Sistemlerinin İncelenmesine Yönelik Kurumsal Bir Yaklaşım”, **Verimlilik Dergisi**, I/1995, s.73.

⁸⁶ Direktif ve Direktif’e uygun olarak hazırlanan ulusal metinlerde bu husus dikkate alınmaksızın kişisel verilerin bir çeşit bilgi olarak tanımlanması hakkında bkz. Türksel Kaya Bensghir, **Bilgi Teknolojileri ve Örgütsel Değişim**, Ankara, TODAİE Yayın, S:274, 1996, s.14; İngiliz veri koruma mevzuatında, veri ve bilgi terimleri arasında bir ayrım yapılmış olmasına karşın ayrımın somut bir sonucu bulunmadığı hakkında bkz. Douwe Korff,, “EC Study on Implementation of Data Protection Directive Comparative Summary of National Laws, Cambridge, y.y., 2002, <https://www.garanteprivacy.it/documents/10160/10704/Statodi+attuazione+della+Direttiva+95-46-CE>, 18.11.2018, s. 13.

⁸⁷ Bensghir, **a.g.e.**, s. 14; Elif Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları, 2.bs., 2018, s.13.

⁸⁸ Carol Woodbury, “The Importance of Data Classification and Ownership”, **SkyView Partners Inc**, 2007, (çevrimiçi) http://www.srcsecuresolutions.eu/pdf/Data_Classification_Ownership.pdf, 24.02.2019, s. 1.

⁸⁹ Al-Khoury, **a.g.e.**, s. 1.

⁹⁰ Safwan Mahmud Khan, Kevin W. Hamlen, AnonymousCloud, “A Data Ownership Privacy Provider Framework in Cloud Computing”, y.y., <http://www.utdallas.edu/~hamlen/khan12trustcom.pdf>, 24.02.2019, s. 1.

⁹¹ Al-Khoury, **a.g.e.**, s. 2.

⁹² Definition of Corporate Data, Law Insider Contract Database and Search Engine, (çevrimiçi) <https://www.lawinsider.com/dictionary/corporate-data>, 24.02.2019.

Tüzel kişi verilerinin tanımlanması sürecinde, şüphesiz ki tüzel kişiliğin çeşitlerinin dikkate alınması gerekmektedir. Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, Küzeci, tüzel kişilere ait bilgilere ilişkin olarak, başta devlet sırrı ve ticari sırların yasal düzenlemelerimiz ile korunduğunu belirterek devletlerin ve işletmelerin de veri öznesi olabileceğinin kabul edildiğini ifade etmiş⁹³; Gönen ise, tüzel kişilere ait ticaret unvanı gibi unsurlarının yanı sıra tüzel kişiliğin ekonomik durumuna ilişkin bilgileri (örneğin ticari başarısızlıklar), mesleki, ticari ve üretim sırları ile tüzel kişiliğin özel alanına giren bilgiler⁹⁴, kişilik hakkı çerçevesinde korunması gereken tüzel kişilik bilgileri olarak yorumlamıştır⁹⁵. Söz konusu çalışmalardan hareketle, devlet sırrı gibi kamuya ilişkin verilerin kamu tüzel kişiliklerinin; ticari sır, müşteri sırrı gibi verilerin ise özel hukuk kişilerinin verileri olarak tüzel kişi çeşitleri ayrımı tabi tutulabileceği değerlendirilmektedir.

Detayları işbu tezin ilerleyen bölümlerinde aktarılacağı üzere, ülkemizde birçok yasal düzenlemede, tüzel kişilere ait verilerin korunma gerekliliği; bu verilerin tanımlanması suretiyle düzenlemiştir. Veri güvenliğinin korunmasına yönelik olan bu hukuki çalışmada, özel ve kamu hukuku tüzel kişi verilerinin bir bütün olarak korunmasına yönelik incelemeler gerçekleştirilmiştir.

B. Kişisel Veri Kavramı Işığında Tüzel Kişiliğin Verileri

Kişisel veri, uluslararası çerçeve sözleşme niteliğindeki 25.05.2018 yürürlük tarihli (AB ülkeleri için) 2016/679 sayılı Avrupa Genel Veri Koruma Tüzüğü (Tüzük); önceki karşılaştırmalı hukuk düzenlemeleri⁹⁶ ve doktrinde⁹⁷ üzerinde görüş birliği sağlanan tanımı uyarınca; *belirli veya kimliği belirlenebilir olmak şartıyla bir kişiye ilişkin tüm bilgiler* olarak tanımlanmıştır. Kişisel veri,

⁹³ Küzeci, **a.g.e.**, s. 6.

⁹⁴ Yazar, tüzel kişiliğin gizlilik alanına örnek olarak Federal Mahkeme'nin dernek üye listesinin herkes tarafından bilinmesinin istenmeyeceği yönündeki kararını vermiştir. Gönen, **a.g.e.**, s. 90-91.

⁹⁵ Gönen, **a.e.**, s. 87-91.

⁹⁶ Karşılaştırmalı hukukta yer alan düzenlemeler için bkz. OECD'nin 1980 yılında yayınlandığı ilkelerin 1/b maddesi, 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin 2/a maddesi, 95/46/EC sayılı Direktif'in 2/a maddesi ve AB Konseyi'nin 27.04.2016 tarihli ve 2016/769 sayılı Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün 4/a maddesi.

⁹⁷ Hüseyin Can Aksoy, **Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Çakmak Yayınevi, 2010, s. 12; Nilgün Başalp, **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2004, s. 22.

ülkemiz veri koruma mevzuatı olan 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nda⁹⁸ (KVKK) “*kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*” olarak tanımlanmıştır.

Doktrinde, işbu “bilgi” tanımını genişletmek üzere ise, belirli veya belirlenebilir bir kişi ile ilgili her türlü bilgi ya da kişiliğin sosyal, fiziksel, duygusal ve ekonomik boyutuna ait bilgi türü olduğu⁹⁹ ve bireyin niteliklerini ortaya koymasını sağladığına dair¹⁰⁰ tanımlamalar yapılmıştır. Bu bağlamda, kişinin kimlik numarası, vergi numarası, pasaport numarası, telefon numarası, özgeçmişi, fotoğrafı, sesi, parmak izi gibi kişiye özel içerik taşıyan veriler ile dolaylı olarak kişiyi belirlenebilir kılan kriterlerin kombinasyonu olan veriler kişisel veri kapsamında ele alınabilecektir¹⁰¹.

Kişisel bilgilerin toplanması ve işlenmesi süreçlerinin çıkış noktası olarak, insanların bir arada yaşama gerekliliği doktrinde ifade edilmektedir. Bu çerçevede, başta kamu kuruluşlarını temsilen devlet olmak üzere; özel hukuk kişileri olarak ise sivil toplum kuruluşları ile kar amaçlı kuruluşlar kişilere ait verileri toplamakta ve depolamaktadır. Meslek mensupları bakımından incelendiğinde ise, doktorluk, avukatlık, noterlik, bankacılık gibi mesleklerinin icrasında zorunlu olarak bilgi toplanması söz konusu olmaktadır¹⁰².

Bu çerçevede, “veri” tanımında yer alan “sınırsız türden sonuç çıkarılabilen olgular” karşısında kişisel verilerin kapsamının ne olacağı ve tüzel kişi verilerinden ayrımının nasıl yapılacağı sorusu akla gelmektedir. AB ülkeleri için çerçeve bir veri koruma mevzuatı konumundaki Tüzük’ün “*tanımlar*” başlıklı dördüncü maddesinde, klasik bilgi tanımının kapsamı genişletilerek konum verileri, çevrim içi tanımlayıcı ve gerçek kişinin fiziksel, fizyolojik, genetik, ruhsal, ekonomik, kültürel veya toplumsal kimliğine özgü bilgileri kişisel veri tanımına dahil edilmiştir. Aynı şekilde, Tüzük’ün devam eden madde

⁹⁸ 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, 07.04.2016 tarihli, 29677 sayılı R.G.’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁹⁹ Ersan Şen, “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı’nın Anayasa ve Türk Ceza Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C:83, s. 1197.

¹⁰⁰ Cemil Kaya, **İdare Hukukunda Bilgi Edinme Hakkı**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2005, s.87.

¹⁰¹ Murat Uygun, “Avrupa Birliği’nin 95/46 Sayılı Veri Koruma Yönergesi Işığında Kişisel Verilerin Korunması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2010, s. 43.

¹⁰² Tekin Akıllıoğlu, “İdari Usul ve Kişisel Verilerin Korunması”, (çevrimiçi) <http://www.idare.gen.tr/akillioglu-idariusul.htm>, 28.06.2017.

düzenlemesinde, gerçek kişinin biyolojik numunesinin analizinden kaynaklanan “genetik veriler” ile yüz görüntüleri veya daktiloskopik veriler olarak tanımlanan “biyometrik veriler”¹⁰³ kişisel veri kavramına dahil edilmiştir. Bu itibarla, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişilerle ilişkilendirilen GPS (konum) bilgisi, parmak izi gibi farklı nev’iden veriler kişisel veri niteliğine haiz olacak, tüzel kişi verisi olarak kabul edilmeyecektir.

Keza karşılaştırmalı hukuktaki düzenlemeler irdelendiğinde Fransa, Lüksemburg ve Portekiz veri koruma mevzuatında ses ve görüntü verilerinin kişisel veri niteliğinde değerlendirildiği görülmektedir¹⁰⁴. Ülkemiz ana veri koruma mevzuatı olan KVKK’da kişisel veri tanımı, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin “her türlü bilgi” lafzı ile geniş kapsamlı yapılmış olmakla birlikte, KVKK’nın 6 ncı maddesinde biyometrik ve genetik verilerin de kişisel veri niteliğinde olduğu kabul edilmiştir.

Bununla birlikte, hangi tür verilerin kişisel veri kabul edileceği konusunda Tüzük’te yer alan tanım çerçeve bir düzenleme oluşturulmuş olmakla birlikte, söz konusu tanım çerçevesinde hangi bilgilerin korunması ve gizli tutulmasının gerekli olduğuna ilişkin olarak ülkeler bazında farklı anlayışlar benimsenmiştir¹⁰⁵. Bazı ülkeler için kişisel veri olarak kabul edilen verilerin, diğer bir ülke anlayışına göre değerlendirmeye açık olarak nitelendirilebileceğini, bu itibarla ülke mevzuatlarının incelenmesi gerektiğini belirtmek gerekmektedir. Nitekim ülkemiz mevzuatı kapsamında, tanımında açıkça ifade edildiği üzere **gerçek kişilerin** kişisel bilgilerinin mevcudiyeti kabul edilmiş, kişisel verilerin ihtiva ettiği değer ve öneme istinaden de özel nitelikli kişisel veri ayrımı çerçevesinde veriler kategorize edilmiştir. Bu itibarla, tüzel kişi verilerinin KVKK kapsamında koruma altına alınmadığının vurgulanması gerekmektedir.

Gerçek kişiler kadar tüzel kişilerin de veri ihlallerinden korunmaları gerektiğine ilişkin doktrinde tartışmalar bulunmakla birlikte, kişisel verilerin tüzel

¹⁰³ Biyometrik veri örneği olarak parmak izi, retina örneğinin verilebileceği; kan ve doku örneklerinin ise biyometrik veri kaynağı olduğu hakkında bkz: Aksoy, **a.g.e.**, s. 22, dipnot 26.

¹⁰⁴ Korff, **a.g.e.**, s.14

¹⁰⁵ Christopher Kuner, “Beyond Safe Harbor-European Data Protection Laws on Multinational Organizations Conducting Online Clinical Trials”, **Health Law**, C:15, S:3, Nisan 2003, s. 23; Eşref Adalı, “Kişisel Verilerin Korunmasında Uluslararası Düzenlemeler ve Türkiye’nin Durumu”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2006, 21.11.2018, s. 28.

kişilere ait ticari sırların korunmasına yönelik yasal düzenlemeler ile korunabileceğine dair yaklaşımlar da bulunmaktadır. Söz konusu yaklaşım uyarınca, ticari sırlarda da gerçek kişi verilerinde de verilerin yetkisiz kullanımının veya ifşasının yasaklanması gerekmektedir¹⁰⁶.

Uluslararası yasal düzenleme olan Tüzük ve ülkemiz veri koruma mevzuatı olan KVKK'da veri koruması gerçek kişilerle sınırlı tutulmakla birlikte; 95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi Sırasında Gerçek Kişilerin Korunması ve Serbest Veri Trafiği Direktifi'nin¹⁰⁷ 24 sayılı gerekçesi uyarınca, ülkelerin iç hukuk düzenlemeleri ile tüzel kişileri veri koruma kapsamına almak konusunda serbestiye sahip olduklarının vurgulanması gerekmektedir. Bununla birlikte, daha yeni tarihli 2002/58/EC sayılı Elektronik İletişimde Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunması Yönergesi'nde¹⁰⁸ tüzel kişi verilerinin korunması gerekliliği açıkça yer almaktadır¹⁰⁹. İsviçre'de ise, 01.07.1993 tarihinde yürürlüğe giren Verilerin Korunması Kanunu'nda kişi ayrımı yapılmaksızın tüzel kişileri içerecek şekilde kişisel verilerin korunması hakkı düzenlenmiştir¹¹⁰.

Ülkemiz mevzuatında gerçek kişilerden farklı bir hukuki kişiliği ihtiva eden tüzel kişiliğin verileri, kişisel veri kategorisinde değerlendirilemeyecek ve KVKK bünyesinde korumaya haiz olmayacaktır. İşbu nedenle, tüzel kişiye ait sonuç çıkarılabilen tüm olgular doğrudan “veri” olarak adlandırılacak ve kişisel verilere ilişkin veri koruma hukuku kapsamındaki yasal düzenlemelerle korunamayacaktır. Tüzel kişiliğin organlarını oluşturan gerçek kişilere ilişkin veriler ise, doğrudan belirli veya belirlenebilir bir tüzel kişi organ üyesi ile ilişkilendirilebildiği müddetçe, yasal düzenleme uyarınca kişisel veri niteliğinde kabul edilecektir.

¹⁰⁶ Küzeci, **a.g.e.**, s. 67.

¹⁰⁷ 23.11.1995 tarihli ve L281-38 sayılı Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi'nde yayınlanmıştır.

¹⁰⁸ 31.07.2002 tarihli ve L201-45 sayılı Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi'nde yayınlanmıştır.

¹⁰⁹ Habip Oğuz, “Elektronik Ortamda Kişisel Verilerin Korunması, Bazı Ülke Uygulamaları ve Ülkemizdeki Durum”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi** 0/3, 2013, s. 10.

¹¹⁰ Pierre Engel, La Protection de la Personnalite, Lausanne, Formation continue des journalistes, 1985, s. 637-638'den aktaran: Gönen, **a.g.e.**, s. 95.

IV. TÜZEL KİŞİLİĞİN VERİ GÜVENLİĞİ

Kişisel verilerin korunması gerekliliğinin dayanağı, verilerin bağlantılı olduğu gerçek kişilerin, veri kaynaklı zararlarının önlenmesini amaçlamak iken; tüzel kişi verilerinde amacın veri güvenliğinin sağlanması olduğunun kabul edildiğinde, “veri güvenliği (*datensicherheit*)” teriminin tercih edilmesinin yerinde olacağına ilişkin baskın görüşler mevcuttur. Veri güvenliği teriminin çıkış noktası olan Alman hukuku düzenlemeleri incelendiğinde, veri güvenliğinin verilere egemen olmayı, verilerin çok yönlü korunmasının sağlanmasını ve veriler üzerinde kontrol hakkının efektif olarak kullanılabilmesini¹¹¹ ifade ettiği görülmektedir. Keza, tüzel kişi veri güvenliği ile tüzel kişilikle organik bağı olan kullanıcıların çıkarları, Küzeci’nin ifadesi ile “ulusal güvenlik, ticari yarar ya da yönetim verimliliği sebepleri ile korunmaya yönelmektedir”¹¹².

A. Tüzel Kişi Verilerinin Korunma Gereksinimi

Bilginin (veri koruma hukuku bağlamında eşanlamlısı olan verinin) taşıdığı değeri; bilginin gerçekliğine uygunluğu, anlaşılabilir ve kullanılabilirliği¹¹³ ile bilginin güncelliği ve ulaşılmak istenilen konuyla bağlantılı olması gibi kriterler belirlemektedir¹¹⁴. İşbu tanım ışığında, idare bünyesindeki tüzel kişilerin korunmaya değer tüm verileri; doğruluk, kullanılabilirlik, ilgili kişilere ulaşılabilirlik, güncellik gibi kriterleri sağladığında bu veriler, korunmaya değer olarak kabul edilecektir.

Nitekim verilerin değerli olmaları, verilerin elde tutulmasını zorlaştırmakta ve korunmasını gerektirmektedir. Keza, patent, telif hakkı ve ticari markaların korunma hakkının çıkış noktası irdelendiğinde de, kurumların bilgilerinin korunması amacının barındırıldığı görülmektedir¹¹⁵.

¹¹¹ Checkliste für die Datensicherheit im Unternehmen, ownCloud, (çevrimiçi) https://owncloud.com/wp-content/uploads/2015/11/eBook_Data_Security_IT_Checklist_GER_DE_151101.pdf, 27.01.2019.

¹¹² Küzeci, **a.g.e.**, s. 13-14.

¹¹³ Richard Y. Wang, Henry B. Kon, Stuart E. Madnick, “Data Quality Requirements Analysis and Modeling”, **Ninth International Conference on Data Engineering** Vienna, Austria April 1993, (çevrimiçi) <http://web.mit.edu/tdqm/www/tdqmpub/IEEEDEApr93.pdf>, 12.12.2018, s. 1-4.

¹¹⁴ Canbek/Sağiroğlu, **a.g.e.**, s. 168

¹¹⁵ Canbek/Sağiroğlu, **a.e.**, s. 168

Telekomünikasyon Kurumu tarafından, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na istinaden hazırlanan Elektronik İmza Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik¹¹⁶, bilgi güvenliği ve verilerin gizliliğinin korunması konusunda olumlu ilk adım olarak değerlendirilmiştir¹¹⁷.

Kişisel verilerin korunması imkânından yararlanamayan tüzel kişilerin, şirketin yapı değişikliği gibi öğrenildiği takdirde doğrudan olumsuz maddi ve manevi sonuçları olabilecek¹¹⁸ verilerinin korunması gerekliliği, yasal düzenlemeler kadar hakkaniyet ve etik işlemlerin de bir gereğidir. Dolayısıyla, tüzel kişi verilerinin korunma gereksinimi, öncelikle konunun yasal dayanaklarının tespiti, akabinde dayanak teşkil eden hak dolayısıyla korunma usulleri ve son olarak mağduriyetler bağlamında verilen yargı kararları uyarınca konunun somut olarak irdelenmesini gerektirmektedir.

1. Tüzel Kişi Veri Güvenliğinin Yasal Dayanağı

Veri koruması konusunda karşılaştırmalı hukuka bakıldığında, gerçek kişiler gibi tüzel kişilerin de verilerinin korunduğu görülmektedir. Örneğin, İsviçre'deki Veri Koruma Kanunu ile uygulamaya ilişkin 14.06.1993 tarihli Federal Veri Koruma Yönetmeliği ile gerçek ve tüzel kişi verilerinin güvenliği düzenlenirken, söz konusu kişilere ait verilerin ancak yasallık, iyi niyet, orantınlılık, amaca uygunluk, şeffaflık ve veri doğruluğu ile veri güvenliği kriterlerini sağlamaları halinde işlenebileceğini hükme bağlamıştır¹¹⁹.

Bir diğer önemli düzenleme olan, fikri mülkiyet alanında uluslararası en kapsamlı anlaşma niteliğindeki Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması (*Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights* "TRIPS") ise, ülkemizde 2000 yılından itibaren uygulamaya girmiştir¹²⁰. TRIPS'in "açıklanmamış

¹¹⁶ Elektronik İmza Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliği, 06.01.2005 tarihli ve 25692 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

¹¹⁷ Canbek/Sağiroğlu, **a.e.**, s.170

¹¹⁸ Gönen, **a.g.e.**, s. 90.

¹¹⁹ Nico Ebert, Michael Widmer, **Datenschutz in Schweizer Unternehmen 2018**, Eine Studie des Instituts für Wirtschaftsinformatik und des Zentrums für Sozialrecht, ZHAW School of Management and Law, Schweiz 2018, s. 6

¹²⁰ Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması (TRIPS), T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü resmi internet sayfası, <http://www.telifhaklari.gov.tr/Ticaretle-Baglantili-Fikri-Mulkiyet-Anlasmasi-TRIPS>; Sözleşme tam metni için bkz:

bilgilerin korunması” başlıklı 7 nci bölümü kapsamında 39 uncu maddede açıkça, açıklanmamış bilgiler ile hükümetlere sunulmuş verilerin; üyeler tarafından 3 üncü madde uyarınca korunması yükümlülüğü açıkça hükme bağlanmıştır. Söz konusu 3 üncü maddede, üyelerin vatandaşlarına, Paris Sözleşmesi (1967), Bern Sözleşmesi (1971), Roma Sözleşmesi ya da Entegre Devrelere ilişkin Fikir Mülkiyeti Antlaşması ile öngörülen istisnalar dışında, fikir mülkiyetinin korunması ile ilgili uygulamadan daha az bir koruma öngörmeyeceği düzenlenmiştir.

TRIPS’in hükümetlere sunulmuş verileri düzenleyen 39 uncu maddesinin devamında; gizli ve ticari değeri olan ve gizli kalması için makul önlemlerin alındığı tüzel kişilerin yasal olarak kendi kontrolleri altındaki bilgilerinin; “kendi izinleri olmadan, dürüst ticari uygulamalara aykırı¹²¹ elde edilmesini, başkalarına ifşa edilmesini veya başkaları tarafından elde edilmesini veya kullanılmasını engelleme olanağına sahip olmalarının gerektiğinin” altı çizilmiştir. Dolayısıyla, karşılaştırmalı hukuk uygulamalarında ve ülkemiz tarafından imzalanarak yürürlüğe konulan TRIPS ışığında tüzel kişi verilerinin korunmasına yönelik yasal zeminin bulunduğu açıkça görülmektedir. Bununla birlikte, işbu tezin ilerleyen bölümlerinde aktarılan bilgi güvenliğinin sağlanmasına yönelik her yasal düzenleme, tüzel kişi verilerinin korunmasına da yasal dayanak teşkil etmektedir.

2. Tüzel Kişiliğin Veri Güvenliğine Dayanak Hakları

Tüzel kişi bilgilerinin (verilerinin) korunmasında idarenin sorumluluğuna ilişkin işbu tez incelemesi, büyük bir yönü ile bilişim hukukunu ilgilendirmektedir. Bilişim hukuku, özel hukuk ve kamu hukuku düzenlemelerini bir bütün olarak ilgilendirmekte ve özel hukuk ile kamu hukuk ayrımında konumlandırılmasında güçlükler yaşandığından doktrinde, karma hukuk olarak

<http://teftis.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/34660,ticaretle-baglantili-fikri-mulkiyet-anlasmasi-trips-199-.doc?0>, 30.01.2019.

¹²¹ TRIPS’in 39 uncu maddesinde ve 9 uncu atıfta ifade edildiği üzere, dürüst ticari uygulamalara aykırılık; sözleşmenin ve güvenin ihlali veya ihlale teşvik gibi uygulamalar ile açıklanmamış bilgilerin elde edilmesinde bu ihlallerin gerçekleştirilmesinde ağır ihmali olan üçüncü taraflarca yapılmasını kapsamaktadır.

adlandırılan bir kategoride incelenmektedir¹²². Nitekim Kayıhan ve Ünlütepe, kamu hukuku ile özel hukuk haklarının aralarında her zaman bir organik bağları dolayısıyla sürekli olarak bağlantılı bulunduklarını; farklı hukuk alanlarında karşılık bulan hakların da “karma haklar” olarak adlandırıldığını¹²³ ifade etmişlerdir. Keza, tüzel kişi verilerinin korunması kapsamındaki özel hukuk tüzel kişilerinin mevcudiyeti de, işbu tez konusu kapsamında özel hukuk incelemeleri yapılmasını gerekli kılmıştır.

Özel hukuk doktrinde tüzel kişi veri güvenliğinin sağlanması gereksinimine dayanak hakkın karşılığı irdelendiğinde, tüzel kişilerin MK kaynakları hakları karşımıza çıkmaktadır. Tüzel kişilerin kişilik haklarının mevcudiyeti konusu da, MK’nın hak ehliyeti bölümünde yanıt bulmaktadır¹²⁴. İşbu tezin “Tüzel Kişilerin Hak Ehliyeti” bölümünde aktarıldığı üzere MK’nın 46 ncı maddesi uyarınca tüzel kişilerin hak ehliyetinin sınırları çizilmiştir. Genel itibariyle gerçek kişi hak ehliyetinin bireysel karakterinin aksine, tüzel kişi haklarının topluluk hakkı niteliğinde olduğu kabul edilmektedir¹²⁵. Doktrinde, tüzel kişi bilgilerinin (verilerinin) korunmasına yönelik dayanak teşkil eden hak olarak tüzel kişilerin kişilik hakkı, mülkiyet hakkı, sözleşme ilişkisi ve haksız fiil koruması olarak ayırım yapıldığı görülmektedir. Nitekim karma hak kategorisinde olan kişi haklarının, farklı yönleri ile Anayasa hükümleri ile kamu hukukumuzda da düzenlendiği görülmektedir. Bu çerçevede, Anayasa’da düzenlenen yaşam, maddi manevi varlığın korunması geliştirilmesi hakkı, kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, düşüncüyü açıklama yayma hakları örnek olarak verilebilecektir¹²⁶.

Medeni hukukta, kişilik hakkının bağlı olduğu genel yönüyle “kişi” kavramı doktrinde, haklara ve borçlara haiz olabilen varlıklar olarak tanımlanmıştır¹²⁷. Tüzel kişilerin hak ehliyetlerinin sadece malvarlığına ilişkin

¹²² Şaban Kayıhan, Mustafa Ünlütepe, **Medeni Hukuka Giriş ve Türk Medeni Kanunu’nun Başlangıç Hükümleri**, 2.bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, Ekim 2017, s. 61.

¹²³ Kayıhan/Ünlütepe, **a.e.**, s. 216.

¹²⁴ Gönen, **a.g.e.**, s. 27-28.

¹²⁵ Köprülü, **Medeni Hukuk**, s. 414

¹²⁶ Kayıhan/Ünlütepe, **a.g.e.**, s. 216-217.

¹²⁷ Zevkliler/Acabey/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 209; Aytekin Ataay, **Şahıslar Hukuku**, Giriş-Hakiki Şahıslar, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 3.bs., İstanbul 1978, s. 20, Bahri Savcı, **Hayat Hakkı ve Boyutları**, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No. 449, 1980, s.6.

bulunduğuna ilişkin savın ileri sürüldüğü varsayım teorisine¹²⁸ karşılık, bizim de katıldığımız tam hak sahipliğini ileri süren gerçeklik teorisi¹²⁹ uyarınca, hak ehliyeti bakımından gerçek kişilerle tüzel kişi eşitliği prensibine dayanan görüş çerçevesinde, tüzel kişiler cins, yaş ve hısımlık gibi gerçek kişilere özgü haklar dışındaki haklara haiz olacaklarını¹³⁰ ifade etmek gereklidir. Şahısvarlığı hakları, değeri parayla ölçülemeyen ve şahısların manevi kişiliğine ilişkin haklar olarak tanımlanmıştır. Örnek mukabilinde ise, kişilerin şeref ve haysiyeti, sırları ve resmi gibi varlıkları barındıran haklar verilmiştir¹³¹.

Tüzel kişi verilerinin korunması talebine dayanak hak olarak, Anayasa'nın 17/1 inci maddesi ile koruma altına alınan, herkesin yaşama ve maddi manevi varlığını koruma geliştirme hakkı; tüzel kişiler yönünden ticari sırların gayri maddi mal olduklarından bahisle tüzel kişi varlıklarının korunması bağlamında kabul edileceği, aynı şekilde Anayasa'nın 20/1 inci maddesinde yer alan herkesin özel ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkının, tüzel kişiler yönünden tüzel kişilerin ticari alandaki gizliliklerini güvence altına alan bir üst norm olarak yorumlanabileceği doktrinde kabul edilmiştir¹³². Aynı şekilde, kişilerin şeref, onur ve haysiyeti, özel yaşamı ile adı gibi değerlerinin kişilik hakkı kapsamında olduğu kabul edilmektedir¹³³.

Bu çerçevede, tüzel kişi verilerinin korunmasına dayanak teşkil eden hakkın kişilik hakkı olduğunu savunan yazarlar, common law düzenlemelerine paralel olarak tüzel kişilerin gizli bilgileri (verileri) üzerinde tüzel kişilerin kişilik hakkı nevinde mutlak hakkı mevcut olduğunu ve işbu hak dolayısıyla korumaya tabi olduğunu ifade etmektedir. Konuya ilişkin olarak Bilge, bizim de katıldığımız çerçevede, tüzel kişiliğin tüm gizli bilgilerinin değil, tüzel kişiliğin ticari hayatına ve özgürlüğüne müdahale teşkil edecek bilgilerinin ihlali halinde kişilik hakkı ihlali söz konusu olacağını ifade etmiştir. Doktrinde büyük çoğunluk yazarın

¹²⁸ Özsunay, **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler**, s. 61

¹²⁹ Özsunay, **a.e.**, s. 61

¹³⁰ Akünel, **a.g.e.**, s. 15; Ergün; **a.g.e.**, s. 154-161.

¹³¹ M. Kemal Oğuzman, Nami Barlas, **Medeni Hukuk Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 15.bs., 2008, s.138.

¹³² Muhammed Sulu, **Ticari Sırların Korunması**, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, 2.bs., Ocak 2017, s. s. 51-52; Kayıhan İçel, **Ticari Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması Suçları - Bu Tür Sırlarla İlgili Bilgi İstenmesinin Sınırları**, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Y:9, S:18, 2010, s. 28.

¹³³ Kayıhan/Ünlütepe, **a.g.e.**, s. 216.

kabul ettiği şekilde, tüzel kişilerin faaliyet bilgileri ile başarı-başarısızlıklarından ziyade “kredi kaynakları, müşteri ilişkileri, örgütsel yapıları, teknik sırları, üretim formülleri, lisans sözleşmesi koşullarına yönelik saldırılar kişilik hakkı ihlali niteliği taşıdığından konuya ilişkin müeyyideler işletilebilecektir”¹³⁴. Keza, tüzel kişilere ilişkin veri niteliğindeki tüzel kişi iletişim bilgilerinin dahi dava konusu olay bazında kişilik hakkına saldırı teşkil edebileceđi¹³⁵ örneği de verilmiştir.

Tüzel kişiler bakımından da şahısvarlığı hakları yönünden; tüzel kişilerin adı ve fikri¹³⁶; tüzel kişilerin toplumda, kendi üstlerine düşen görev ve yetkileri doğruluk ve güven ilkeleri çerçevesinde yerine getirdiğine ilişkin mevcut itibarlarından bahisle¹³⁷ onur, şeref ve saygınlık hakları; mesleki ve ticari saygınlık hakları; gizlilik alanına ilişkin hakları¹³⁸ ve adın korunmasına ilişkin kişilik haklarının bulunduğu kabul edilmektedir¹³⁹. Bu çerçevede biz de, tüzel kişiliğın ticari hayatına ve özgürlüğüne müdahale teşkil eden tüzel kişi veri ihlallerinde tüzel kişiliğın kişilik haklarının ihlaline yol açacağı kanaatindeyiz.

Tüzel kişi verilerinin korunmasına dayanak teşkil eden hakkın mülkiyet hakkı olduğunu savunan yazarlar ise, Alman hukuku ekölü çerçevesinde korunmaya değeri olması için mutlaka yasal düzenlemelerde düzenlenmiş olmasının aranmadığı ve tüzel kişiliğın ticari sırlarının mali değeriinden bahisle malvarlığı hakkı kapsamında korunması gerektiğini ifade etmişlerdir. Dayanak hakkın, hak sahipleri arasında gizli bilgilerin korunmasına yönelik sözleşmesel ilişkiye dayandıran görüş ise doktrinde çok dar ve yetersiz bulunmuştur. Kıta Avrupası hukuk sisteminde yerleşik anlayış uyarınca ise, tüzel kişilerin gizli bilgileri üzerinde ileri sürülebilecek mutlak bir hak bulunmamakla birlikte, fiili bir durum yaratıldığından bahisle haksız davranışlardan korunması gerektiğı kabul edilmektedir. Bu çerçevede, tüzel kişi bilgilerinin taraflarca nisbi hak

¹³⁴ Mehmet Emin Bilge, **Ticari Sırların Korunması**, Ankara, Asil Yayın Dağıtım, 2005, s. 41-42, dipnot 8.

¹³⁵ Gönen, **a.g.e.**, s. 98-99.

¹³⁶ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.283.

¹³⁷ Özsunay, **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler**, s.68

¹³⁸ Özsunay, **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler**, s.69

¹³⁹ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s. 283; Akünal, **a.g.e.**, s. 29; Zeynel T. Kangal, **Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003, s. 41; Yazar, tüzel kişilere uygun düştüğü takdirde gerçek kişilere ilişkin hükümlerin tüzel kişiler için de uygulanabilir olduğunu ifade etmiştir. İkizler, **a.g.e.**, s. 41.

çerçevesinde korunma imkânı verilirken, üçüncü kişilere karşı haksız rekabet hükümleri uygulama alanı bulabilecektir¹⁴⁰.

Malvarlığı hakları; alacak hakkı, aynı haklar, maddi yönleriyle yenilik doğuran haklar ve fikri haklar olarak doktrinde ifade edilmektedir¹⁴¹. Fikri haklar; kişilerin buluşlarının, düşüncelerinin ve yaratıcı emeklerinin sonucu olan fikri ürünleri üzerindeki haklar olarak tanımlanmış ve doktrinde, çıktılarının satma konu edilebilmeleri ve basılma hakkı devredilse dahi hakkın özü itibarıyla belirli hakları manevi bağlılıkla eser sahibine tanınması dolayısıyla hem mali hem de manevi yönünün bulunduğu kabul edilmiştir¹⁴². Ülkemizde fikri hakların korunmasına yönelik mevzuat, 13.12.1951 tarihli, 7981 sayılı R.G’de yayınlanan 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’dur (FSEK). FSEK’in “tanımlar” başlıklı 1/B maddesinin b bendinde eser sahibi, “eseri meydana getiren kişi” olarak tanımlanmıştır. Önemle eklemek gerekir ki, 3/3/2004 tarihli ve 5101 sayılı Kanunun 28 inci madde değişikliği öncesinde söz konusu düzenleme, “eseri meydana getiren gerçek kişiler” lafzına haiz idi. Dolayısıyla, işbu değişiklik akabinde tüzel kişilerin eser sahibi olabileceği kabul edilmiştir. Günümüzde tüzel kişilerin faaliyetleri çerçevesinde eser sahibi olmaları söz konusu olmaktadır. Örnek mukabilinde, bir kamu tüzel kişiliğinin toplumu bilgilendirme amaçlı hazırladığı bilgi notu¹⁴³ üzerinde, kamu tüzel kişiliğinin fikri hakkı mevcuttur.

Tüzel kişilerin kişilik hakkı ihlalleri, elektronik ortamda gerçekleşebilmektedir. Söz konusu mağduriyetler karşısında, ivedi koruma tedbirleri alınmak suretiyle mağduriyetlerin ilerlemesinin önlenmesi gerekmektedir. İşbu konu, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’un¹⁴⁴ 9 uncu maddesinde, “internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edilen” tüzel kişilerin içerik ile yer

¹⁴⁰ Bilge, **a.g.e.**, 42-48.

¹⁴¹ Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s.125.

¹⁴² Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s.137.

¹⁴³ Örneğin, Polis Akademisi’nin Şubat 2018 tarihli, “Aile İçi ve Kadına Şiddetle Mücadele” konulu bilgi notu verilebilecektir (çevrimiçi) <https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/aile-ici-ve-kadina-karsi-siddetle-mucadele.pdf>, 10.12.2018.

¹⁴⁴ 23.05.2007 tarihli, 26530 sayılı R.G.’da yayınlanan 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun.

sağlayıcılara ve sulh ceza hâkimine; erişim engellemesi¹⁴⁵ talebi ile başvurabileceği hükme bağlanmıştır. Hüküm düzenlemesinde görüleceği üzere, tüzel kişilerin kişilik hakkının internet ortamında saldırı gerçekleştirilebileceği kabul edilerek bu saldırının durdurulması için ivedi başvuru imkânları sağlanmıştır.

Danıştay 10. Dairesi'nin 26.05.2014 tarihli, 2010/1399 E., 2014/3366 K. sayılı kararında¹⁴⁶, tüzel kişilerin ekonomik faaliyetleri sırasında kazandığı saygınlığın, tüzel kişiliğin kişisel değerleri bünyesinde olduğu, bu itibarla ekonomik itibarın tüzel kişiliğin şeref ve haysiyeti çerçevesinde değerlendireceği belirtilmiştir. Aynı şekilde kararda, söz konusu ekonomik faaliyetlerin toplum tarafından dikkate alındığı ve dolayısıyla ekonomik faaliyetleri etkileyen olayların kişiliğin ihlalini oluşturacağı ifade edilmiştir. Tüzel kişilerin verileri üzerindeki hakkın, hukuken korunan menfaatin para ile ölçülebilir olup olmamasına göre malvarlığı ve şahısvarlığı hakları olarak gerçekleştirilen ayırım¹⁴⁷ uyarınca ve emsal yüksek yargı kararları çerçevesinde değerlendirildiğinde, tüzel kişilerde meydana gelen maddi veya manevi zarar çerçevesinde hem şahısvarlığı haklarının, hem de malvarlığı haklarının verilerinin korunması talebine dayanak teşkil edebileceği kanaatindeyiz. Nitekim Sulu da, teorilerden yalnızca birinin savunulmasının yeterli olamayacağı görüşündedir¹⁴⁸.

Bununla birlikte, idare, başta İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 7 nci, AİHS'in 24 üncü maddeleri çerçevesinde olmak üzere eşitlik ilkesi uyarınca kanun önünde eşitliğin, eşit hukuki koruma ve ayrımcılığa karşı eşit ve etkili korumanın sağlanmasından sorumludur. Söz konusu eşitlik anlayışı, bireyler ile birey grupları arasında makul kabul edilemeyecek ayrımları yasaklamaktadır¹⁴⁹. Keza, Yargıtay'ın bir kararında, gerçek ve tüzel kişiler arasında medeni hakların

¹⁴⁵ Erişim engellenmesi, ulusal siber güvenliğin sağlanması amacıyla birbirinden farklı yöntemler ile bazı bilgilere erişimin kısıtlanması anlamına gelmektedir. Söz konusu tedbir, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması anlamına gelmekle birlikte; işbu sınırlamanın Anayasa'nın 36 ncı maddesine uygun olarak kanun ile çerçevesi net bir şekilde belirlenmek suretiyle çizildiği ifade edilmiştir. Mehmet Salih Gök, **5651 sayılı Kanun ve Bilgi Güvenliği İlişkisi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 26, 54.

¹⁴⁶ Dan. 10. Dairesi'nin 26.05.2014 tarihli, 2010/1399 E., 2014/3366 K. sayılı kararı, Mevbank Bilgi Bankası.

¹⁴⁷ Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s.125.

¹⁴⁸ Sulu, **a.g.e.**, s. 51.

¹⁴⁹ Kalabalık, **İdare Hukuku Dersleri**, c:I, s. 40-47.

kullanımı noktasında bir ayırım yapılamayacağı, söz konusu ayrımcılık yasağının Anayasa'nın eşitlik maddesine aykırılık teşkil edeceği açıkça ifade edilmiştir¹⁵⁰.

B. Korunmaya Değer Tüzel Kişi Verileri

Tüzel kişilik tarafından elde edilmesinde emek ve vakit sermayesinin kullanıldığı ve işbu verilere haiz olunmakla fark yaratılması nedeniyle¹⁵¹ korunmaya değer kabul edilebilecek tüzel kişiliğe ilişkin tüm bilgiler, tüzel kişi verileri olarak kabul edilebilecektir. Nitekim karşılaştırmalı hukukta kişisel veri madenciliği çalışmaları incelendiğinde, tüzel kişilere ilişkin tüzel kişiliğin hacmi ve gelirlerinin bir bütün olarak bu denklikte dikkate alındığı görülmektedir¹⁵². Hukuken korunmaya değer tüzel kişi verileri de, özel hukuk ve kamu hukuku tüzel kişileri ayırımında yasal mevzuatlarımız uyarınca şu şekilde başlıklandırılabilir:

1. Ülkenin Ekonomik Çıkarlarıyla Bağlantılı Veriler

Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı'nın (Tasarı)¹⁵³ 3 üncü maddesinde devlet sırrı, “açıklanması veya öğrenilmesi, Devletin dış ilişkilerine, milli savunmasına ve milli güvenliğine zarar verebilecek; anayasal düzeni ve dış ilişkilerinde tehlike yaratabilecek ve bu nedenlerle niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgi ve belgeler” olarak tanımlanmıştır. Bununla birlikte, tüzel kişi verileri için önem arz edecek başka bir düzenleme, Tasarı'nın 4 üncü maddesinde yapılmıştır. “Devlet sırrı niteliği taşımayan diğer gizli bilgi ve belgeler” başlıklı madde uyarınca, “devlet sırrı niteliği taşımayıp da, açıklanması veya öğrenilmesi hâlinde ülkenin ekonomik çıkarlarına, istihbarata, askerî hizmetlere, idarî soruşturmaya ve adli soruşturma ve kovuşturmayla zarar verebilecek nitelikteki veya yetkili makamlar

¹⁵⁰ Yarg. 2.HD. E.1974/3142 K.1974/3166 T. 20.05.1974 kararı, Legalbank Bilgi Bankası; Nihat İnal, **Örnek Karar ve Dilekçelerle Açıklamalı Ad Yaş Kişilik Cinsiyet Dernek Vakıf Davaları**, Ankara, Bilge Yayınevi, 2016, s. 248.

¹⁵¹ Canbek/Sağiroğlu, **a.g.e.**, s.168.

¹⁵² Kişisel veri madenciliğinde tüzel kişi verilerine ilişkin detaylı bilgi için bkz: **On-line services and Data Protection and the Protection of Privacy, Part one-Description of the General Situation Part two- Case Studies**, European Commission, v:1, 1999, s. 91.

¹⁵³ Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı'nın tam metni için bkz: <http://www.kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamaları/Tbmmgmk/devletsirri.pdf>, (E.T:01.02.2019)

tarafından gizlilik derecesi verilmiş bilgi ve belgeler, gizli bilgi ve belge olarak kabul edileceği” hükme bağlanmıştır. Şen, devletin iç ve dış yararları açısından gizli kalması ve bu gizliliğin korunmasının gerekmesi halinde bu bilginin gizli niteliğinde kabul edilebileceğini belirtmiştir¹⁵⁴.

Tasarı, devlet sırrı niteliğindeki veya 4 üncü madde kapsamındaki bilgilerin, yetkili idari mercilerce korunmasını ve kamu görevlilerince görevin ifası dışında erişemeyeceğini ve saklayamayacağını düzenlemektedir. Söz konusu yükümlülöklere aykırılığın ise, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun (TCK) 258 inci maddesi uyarınca ceza sorumluluğunu doğuracağı kabul edilmektedir. Şen, bilginin gizliliğinin TCK madde 326 ve devamı maddelerinde tanımlanan suçlardan biriyle sona ermesi halinde failin ceza sorumluluğuna gidileceğini ifade etmiştir¹⁵⁵.

İşbu hüküm çerçevesinde bakıldığında, kamu hukuku tüzel kişileri bünyesinde; idari elektronik sistemlerde tutulan; dolayısıyla devletin istihbaratı tarafından korunan ve yalnızca yetkili kişilerce erişim sağlanan; bu itibarla elektronik kamu hizmetlerinde tutulan veriler gizli bilgi olarak kabul edilecektir. Bu itibarla, idare bünyesinde saklanan tüzel kişi verileri de gizli belge niteliğinden bahisle korunmasında hukuki yarar bulunduğu söylenebilecektir. Keza, yakın zaman önce Çin Halk Cumhuriyeti menşeiili Huawei şirketinin Amerika Birleşik Devletleri tarafından şirket ticari sırlarının çalınması yönündeki suçlamalarında bu eylemlerin ülkenin ulusal güvenliğine yönelik bir saldırı teşkil ettiğine yönelik bağlantı kurulduğu görölmektedir¹⁵⁶. Dolayısıyla, tüzel kişi verilerinin güvenliğine yönelik saldırılar, doğrudan devletin gizli verisi kategorisinde genel çerçevede koruma altına alınabilecektir.

2. Ticari Sır Teşkil Eden Veriler

Ticari sır, ekonomik değeri ihtiva eden veya rekabet avantajı sağlayan, alenileştirilmemiş veya rakip firmalarca bilinmeyen ve hak sahibi tarafından gizli

¹⁵⁴ Ersan Şen, Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı, (çevrimiçi) <http://www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-ersan-sen/1708926-devlet-sirri-kanunu-tasarisi>, 01.02.2019.

¹⁵⁵ Şen, a.g.e.

¹⁵⁶“Huawei denies wrongdoing after US criminal charges”, BBC News, <https://www.bbc.com/news/business-47038322>, 01.02.2019.

kalması iradesi bulunan bilgi olarak tanımlanmaktadır¹⁵⁷. Tüzel kişiliğe ilişkin bir verinin ticari sır olarak kabul edilebilmesi için, tüzel kişiliğin yararı için, sır olarak tutulma iradesi bulunan¹⁵⁸ ekonomik değeri haiz¹⁵⁹ bilgi olması gerekmektedir. TTK'nın 16 ncı maddesi uyarınca, tacirler, ticari işletme işleten vakıflar, dernekler ve tacir sayılan kamu kurum kuruluşların ticari sır haiz olabilecekleri ve bu korumadan yararlanabilecekleri hükme bağlanmıştır¹⁶⁰. Ticari sırların korunma sebebi olarak, bu bilgilere (verilere) sahip olunabilmesi için vakit ve emek sarfedilmiş olması belirtilmektedir¹⁶¹. Ticari sırlara örnek olarak, “üretim ilişkin teknik ve formüller, gerçek veya tüzel kişilerle olan ticari ilişkiler, hammadde veya ürünlerin alım yerini gösteren tedarik listeleri, iş raporları, fiyat oluşum bilgileri, ücret stratejileri, stok verileri, müşteri listeleri, hammadde kaynakları, aleni olmayan finansal veriler, üretim maliyetleri, kar marjları, çalışanların maaş bilgileri ve reklam planları” verilmiştir¹⁶².

Tüzel kişilerin ticari sırlarının gizliliğinin korunmasının gerekliliği diğer mevzuatlarımızda da yer almaktadır. TCK'nın 239 uncu maddesi uyarınca ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması suç olarak düzenlenmiştir. TTK'nın 62 nci maddesinde ise, çalışanların üretim veya ticaret sırlarını ele geçirilmesi için aldatılması aldatanların ceza sorumluluğunun doğacağı hükme bağlanmıştır. Bankacılık Kanunu'nun “sırların saklanması” başlıklı 73 üncü maddesinde ise, banka ve müşteri sırları öğrenen personel veya yetkililerin, muhatap yetkililerle paylaşılması haricinde hiçbir surette açıklanamayacağı ve yarar sağlamak üzere kullanılamayacağı düzenlenmiştir.

¹⁵⁷ Sulu, ticari sırların unsurlarını taşıyan fakat yasal düzenlemelere uymayan durumların ticari sır kapsamı dışında kalmasının önlenmesi adına, sınırlayıcı bir tanım yapılmaması gerektiğini ifade etmiştir. Sulu, **a.g.e.**, s. 11.

¹⁵⁸ Sırrın gizli tutulması iradesinin açık veya zımni olarak mevcut olabileceği belirtilmiştir. Mustafa Gökhan Tekşen, **Ticari Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması Suçu**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2012, s. 22; Sulu da, ticari sırrın gizli tutulmasına yönelik önlemlerin alınmış olmasının her somut olaya göre ayrı ayrı değerlendirileceğini ifade etmiştir. Sulu, **a.g.e.**, s. 15.

¹⁵⁹ Sulu, ticari sır niteliğindeki bilginin mevcut ve muhtemel bir ekonomik değerinin varlığının yeterli olacağını belirtmiştir. Sulu, **a.g.e.**, s. 19.

¹⁶⁰ Tekşen, **a.g.e.**, s. 27.

¹⁶¹ Sulu, **a.g.e.**, s. 12.

¹⁶² Bilge, **a.g.e.**, s. 6-16; Sulu, **a.g.e.**, s. 12.

Elektronik haberleşme sektöründe hizmet sunan veya haberleşme şebekesi işleten işletmecilerin ticari sırlarının korunmasına yönelik olarak Bilgi Teknolojileri ve İletişimi Kurumu tarafından “İşletmecilere Ait Ticarî Sırların Korunması ile Kamuoyuna Açıklanabilecek Bilgilerin Yayınlanmasına İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” 28.05.2009 tarihli, 27241 sayılı R.G.’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde¹⁶³ ticari sır tanımı, elektronik haberleşme sektöründe faaliyet gösteren bir ticarî işletme veya şirket özelinde aktarılacak suretiyle belirli kişilerce bilinen ve rakipleri tarafından öğrenilmesi halinde zarar verme ihtimali olan tüzel kişiliğin ekonomik hayattaki başarı ve verimliliği için büyük önemi bulunan bilgiler olarak tanımlanmıştır. Yönetmeliğin 6 ncı maddesi uyarınca ise, işletmecilerin ticari sır niteliğindeki: “a) yatırım planlarını, b) iş planları ve faaliyet stratejilerini, c) pazarlama ve fiyatlandırma politikalarını, ç) araştırma ve geliştirme projelerini ve d) ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmeciler hariç olmak üzere, hisseleri halka açık olmayan işletmecilerin bilanço ve gelir tablosu bilgilerini” adli makamların talepleri dışında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından muhafaza etme yükümlülüğü tesis edilmiştir.

13.12.1994 tarihli, 22140 sayılı R.G.’de yayınlanarak yürürlüğe giren 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunu’nda Rekabet Kurulu üyeleri ve personelinin görevleriyle bağlantılı olarak öğrendikleri ticarî sırları ifşa edemeyecekleri ve ticari sır gerekçesiyle sözlü savunma toplantılarının gizli olarak yapılabileceği gibi düzenlenmeler mevcuttur. Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un uygulanması çerçevesinde elde edilen bilgilerin ticari sır niteliklerinin tespiti ve bu bilgilerin korunmasına yönelik olarak ise, “Dosyaya Giriş Hakkının Düzenlenmesine ve Ticari Sırların Korunmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2010/3)” (2010/3 sayılı Tebliğ) 18.04.2010 tarihli, 27556 sayılı R.G.’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 2010/3 sayılı Tebliğ’in 12 nci

¹⁶³ İşletmecilere Ait Ticarî Sırların Korunması ile Kamuoyuna Açıklanabilecek Bilgilerin Yayınlanmasına İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik madde 4:

“ç) Ticarî sır: Elektronik haberleşme sektöründe faaliyet gösteren bir ticarî işletme veya şirketin, iş planı ve yatırım planı dâhil olmak üzere, faaliyet alanı ile ilgili yalnızca belirli sayıdaki mensupları ve diğer görevlileri tarafından bilinen, elde edilebilen, özellikle rakipleri tarafından öğrenilmesi halinde zarar görme ihtimali bulunan ve üçüncü kişilere ve kamuya açıklanmaması gereken, işletme ve şirketin ekonomik hayattaki başarı ve verimliliği için büyük önemi bulunan bilgileri” ifade eder.

maddesinde¹⁶⁴ ticari sır, TTK tanımına paralel olarak tanımlanmıştır. Madde düzenlemesinin devamında, ticari sır olarak kabul edilebilecek bilgiler kapsamında; “teşebbüslerin iç kuruluş yapısı ve organizasyonu, malî, iktisadî, kredi ve nakit durumu, araştırma ve geliştirme çalışmaları, faaliyet stratejisi, hammadde kaynakları, üretim ve imalata ilişkin teknik bilgiler, fiyatlandırma politikaları, pazarlama taktikleri ve masrafları, pazar payları, toptancı ve perakendeci müşteri potansiyeli ve ağırları, izne tâbi veya tâbi olmayan sözleşme bağlantıları gibi bilgi ve belgeler” sayılmıştır. Rekabet Kurulu’nun 10.02.2016 tarihli, 16-04/79-34 K. sayılı kararında da, “tüzel kişilerin maliyet yapısı veya karlılığı ile ilgili bilgilerinin ticari sır olduğu konusunda şüphe bulunmadığı” ifade edilmiştir¹⁶⁵.

Ülkemiz hukukunda ticari sır kavramını geliştirecek ülke düzenlemelerine bakıldığında, Alman hukukunda sözleşmelerin, maliyet bilgilerinin ve organizasyona ilişkin bilgiler, anket sonuçları gibi bilgiler ticari sır olarak kabul edilirken, Amerikan hukukunda know-howlar, bilgisayar programları ve İngiliz hukukunda borsa verileri ve bilgisayar kaynak kodları ile ticari sır örneklerinin çeşitlendirildiği görülmektedir¹⁶⁶.

Tüzel kişilerin ticari sır teşkil eden verilerinin mutlaka fikri mülkiyet hukuku çerçevesinde yasal korunmadan yararlanıyor olması gerekmemektedir. Aynı şekilde, bir tüzel kişi verisinin ticari sır niteliğinde kabul edilebilmesi için, bu veriye tüzel kişilik tarafından zamansal veya ticari bir emek sonucu elde edilmiş olması, rakiplerle rekabette etki etmesi gereklidir. Tüzel kişi verilerine haksız olarak erişildiği takdirde, sırrın erişen kişilerce ihlal edilmiş olduğu kabul edilecektir¹⁶⁷.

Kamusal hizmet gereği idare bünyesinde tutulduğu müddetçe veriler, ticari sır niteliğine haiz olmamakla birlikte, bu bilgilerin idare bünyesinden çıkması; ifşa edilmesi durumunda bilgilerin ticari sır nitelikleri söz konusu olacaktır. Dolayısıyla idare bünyesinde barındırılan ticari sır niteliğindeki ve çoğunlukla

¹⁶⁴ 2010/3 sayılı Tebliğ madde 12: “Ticari sır; teşebbüslerin faaliyet alanları ile ilgili olan ve gizli tutma iradesine sahip oldukları, yalnızca belirli ve kısıtlı bir kesim tarafından bilinen ve elde edilebilen, başta rakipleri olmak üzere üçüncü kişilere ve kamuya açıklanması halinde ilgili teşebbüsün ciddi zarar görme ihtimali bulunan her türlü bilgi ve belge”

¹⁶⁵ Sulu, **a.g.e.**, s. 12 dipnot 29.

¹⁶⁶ Bilge, **a.g.e.**, s. 6.

¹⁶⁷ Bilge, **a.e.**, s. 22-25.

özel hukuk tüzel kişi verileri olarak karşımıza çıkacak verilerin ifşası durumunda, tüzel kişilerce kontrol edilemeyecek surette; ifşa olunan bilgilerle aleyhe rekabet avantajı sağlanmasından bahisle maddi zarar; korunmasında yararı bulunduğu kabul edilen bilgilerin ifşası ile de bilgilerin korunamadığından bahisle itibar kaybı dolayısıyla manevi yönden olarak zarar göreceği kabul edilecektir. Keza, ticari sırrın öğrenilmesi kriteri bağlamında, kontrol edilemez bir çevre tarafından bilgiye erişilmesi¹⁶⁸ söz konusu olmaktadır.

Bu bağlamda, tüzel kişilerin ticari sır niteliğindeki verilerinin ayrıştırılabilmesi için, bu verinin tüzel kişiliğin gizli tutma iradesi ile gizli kalmasında menfaatinin bulunduğu ve ticari nitelikteki gizli bilgi olup olmadığının¹⁶⁹ araştırılması gerekmektedir. Kamuya açıklanmış ticari nitelikteki tüzel kişi verileri, ticari sır kapsamında korunmadığından¹⁷⁰ Kamuyu Aydınlatma Platformu'nda (KAP) yayınlanmış tüzel kişi verileri için veri güvenliğinin ihlalinden bahsedilemeyecektir.

3. Meslek Sırrı Teşkil Eden Veriler

Meslek sırrı, mesleğin icrası sırasında deneyim ve çalışmalar sonucu elde edilen gizli bilgiler ile işletmeyle bağlantılı müşterilerin gizli bilgileri olarak geniş kapsamlı olarak tanımlanmaktadır. Meslek sırrına örnek olarak doktorların hastalarına; avukatların müvekkillerine ilişkin gizli bilgileri verilmiştir¹⁷¹. Aynı şekilde, özel kanunlarında yer alan hükümler uyarınca noterler, yeminli mali müşavirler, eczacılar da meslek sırlarını korumakla yükümlü tutulmuşlardır¹⁷². Nitekim TCK'nın "göreve ilişkin sırrın açıklanması" başlıklı 258 inci maddesi uyarınca "görevi nedeniyle edinilen ve gizli kalması gereken bilgi" olarak tanımlanan meslek sırlarının açıklanması, yayınlanması, meslek sırrı hakkında başkalarının bilgi edinmesinin kolaylaştırılması suç olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla, gerek kamu hukuku tüzel kişilerinin gerekse özel hukuk tüzel kişilerinin meslek sırrı teşkil eden verilerinin korunması gerekmektedir. Örneğin

¹⁶⁸ Bilge, **a.e.**, s. 23.

¹⁶⁹ Sulu, **a.g.e.**, s. 14.

¹⁷⁰ Sulu, **a.e.**, s. 14.

¹⁷¹ Bilge, **a.g.e.**, s. 34; Sulu, **a.g.e.**, s. 21.

¹⁷² Sulu, **a.g.e.**, s. 21.

sağlık sektöründeki tüzel kişilerin hastalarına ilişkin işledikleri veriler, meslek sırrı teşkil edecek ve korunması gerekecektir.

4. Müşteri Sırrı Teşkil Eden Veriler

Müşteri sırrı, işletmenin ticari hayat gereği edindiği; mali ve şahsi olarak farklı türlerden oluşabilecek gizli tutması gereken bilgiler olarak tanımlanmaktadır. Müşteri sıfatının, işletmelerle herhangi şekilde kurulan ilişkiler çerçevesinde edinildiği; işletmeden bilgi alınmasının dahi bu ilişkiyi kurabildiği kabul edilmektedir¹⁷³. İşletme tarafından müşterilerinin menfaatlerinin korunması gerekliliğine istinaden müşteri sırlarının korunması gerektiği kabul edilmektedir¹⁷⁴. Nitekim Ticarî Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı'nın 2 nci maddesinde müşteri sırrı; *müşterilerin şahsi, iktisadi, mal, nakit ve kredi durumlarına ilişkin doğrudan veya dolaylı bilgi ve belgeler* olarak tanımlanmıştır. TCK'nın 239 uncu maddesiyle ise, ticari işletmeler bünyesindeki müşteri bilgileri koruma altına alınmıştır. Özel hukuk tüzel kişilerinin müşteri bilgisi niteliğindeki verileri, bu koruma kapsamında olacaktır.

Müşteri sırrı, müşterilere bilgilerinin yalnızca yetkilendirme kapsamında sınırlı olarak erişilebileceğine ilişkin garanti verilmesi gerekliliğini barındırmaktadır¹⁷⁵. Müşteri verilerinin korunması konusunda yaşanacak ihlal sonucunda, tüzel kişilerin piyasadaki itibarını kaybedeceği bu nedenle tüzel kişiler için konunun oldukça hassas olduğu doktrinde ifade edilmiştir¹⁷⁶. Aynı şekilde, müşteri bilgileri haksız olarak ele geçirilen işletmelerce ticari sır iddiasını ileri sürebileceği¹⁷⁷ de kabul edilmektedir.

¹⁷³ Tekşen, **a.g.e.**, s. 29.

¹⁷⁴ Bilge, **a.g.e.**, s. 34-35.

¹⁷⁵ Mehmet Sıddık Yurtçiçek, **Hukuki Açıdan Elektronik Para**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Şubat 2013, s. 218.

¹⁷⁶ Tekşen, **a.g.e.**, s. 29-30.

¹⁷⁷ Sulu, **a.g.e.**, s. 24.

5. İş, İşletme ve Üretim Sırrı Teşkil Eden Veriler

Alman hukukunda iş ve işletme sırları (*betriebs und geschäftsgeheimniss*) bir bütün olarak işletmelerin kamuya açık olmayan ve işletmecilerin ticari menfaatleri gereği gizli kalması gereken işletmeyle ilgili bilgileri tanımlamak üzere kullanılmakla birlikte, birbirinden ayrı ve farklı türden bilgileri ifade etmektedir. İşletme sırrı, iş sırrından farklı olarak işletme işleyişini konu alırken, iş sırrında; işletmede ifa edilen iş gereği edinilmiş ve ifşa edilemeyecek bilgiler söz konusudur. Bu bağlamda iş sırrının, ticari sır niteliğinde olmayan gizli kişisel bilgileri de kapsamına aldığını belirtmek gerekmektedir. Üretim sırrı ise, işletmelerin üretim girdilerini sağlayan teknik sırlar olarak tanımlanmıştır¹⁷⁸.

İş ve üretim sırrı niteliğinde bilgilerin gizliliği, TBK'nın 55/b,3 üncü maddesinde açıkça yer almak suretiyle “işçileri, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri, işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarını ifşa etmeye veya ele geçirmeye yöneltmek” dürüstlük kuralına aykırı davranış olarak tanımlanmıştır¹⁷⁹. Bu itibarla, özel hukuk tüzel kişilerinin iş, üretim ve işletme sırrı niteliğindeki verilerinin korunmaya değer olduğu kabul edilmektedir.

6. Know- How Teşkil Eden Veriler¹⁸⁰

Know-how, bir işletmeye rekabet üstünlüğü sağlayan teknik ve ticari bilgi birikimi ve deneyimler olarak tanımlanmıştır. Know-howlar, ticari sır niteliğinde gizli olmayan bilgileri de içerebilmekle birlikte, özellikleri gereği devredilebilir ve değerlendirilebilir bilgiler olarak kabul edilmektedir¹⁸¹. Özel hukuk tüzel kişilerinin know-how niteliğindeki verilerinin korunmaya değer olduğu kabul edilmektedir.

¹⁷⁸ Bilge, **a.g.e.**, s. 33-37.

¹⁷⁹ Sulu, **a.g.e.**, s. 22-23.

¹⁸⁰ Know-how terimi, “the knowledge how to do it” tanımının kısaltılmasından meydana gelmekte ve bir şeyin yapımı bilgisini ifade etmektedir. Ticari sırlardan farklı olarak know how'ların tamamıyla gizli bilgidен oluşmasının gerekli olmadığı kabul edilmektedir. Bilge, **a.g.e.**, s. 36, dipnot 170; Sulu, **a.g.e.**, s. 25-30.

¹⁸¹ Bilge, **a.g.e.**, s. 36; Sulu, **a.g.e.**, s. 25-28.

7. Tüzel Kişilerin Diğer Gizli Verileri

İfşa olması halinde, tüzel kişiliği maddi kayba uğratmamakla birlikte manevi zararına yol açabilecek başka veriler de mevcuttur. Keza tüzel kişiliğin farklı değerlerinin de kişilik hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkündür¹⁸². Sulu, kazanç paylaşma amacı güden işletmelerin manevi zararlarının uzun vadede maddi zarara yol açacağını ifade etmiştir¹⁸³. Bu çerçevede, yasal bir düzenlemeye haiz olmayan bazı tüzel kişi verilerinin korunması gerektiği söylenebilecektir. Bu kapsamda sayabileceğimiz şirket sırrı, tüzel kişilerin iş sırları kadar geniş kapsamı bulunmamakla birlikte, İsviçre Federal Mahkemesi tarafından, şirketin meşru menfaatinin bilginin paylaşılmasını gerektirdiği tüm olaylar olarak tanımlanmıştır. Ülkemiz doktrininde ise, şirket sırları şirketlerin işleyişleri kaynaklı olarak kabul edilmektedir¹⁸⁴. Bu minvalde, hem özel hukuk hem de kamu hukuku tüzel kişilerinin gizli nitelikteki verilerinin korunmaya değer olduğu kabul edilmektedir.

¹⁸² Gönen, **a.g.e.**, s. 133-134.

¹⁸³ Sulu, **a.g.e.**, s. 25.

¹⁸⁴ Sulu, **a.g.e.**, s. 25.

İKİNCİ BÖLÜM

İDAREDE e-DÖNÜŞÜM, İDARİ SİSTEMLERDE BARINDIRILAN TÜZEL KİŞİ VERİLERİ VE YASAL SORUMLULUKLAR

Tüzel kişi verilerinin korunmasına ilişkin idari sorumluluğun irdelendiği işbu tez çalışmasının bu bölümünde, öncelikle idare hukuku ve uygulamalarının elektronik dönüşümü irdelenecektir. Akabinde, idare tarafından yerine getirilen kamu hizmetleri çerçevesinde tüzel kişi verilerinin hangi elektronik sistemlerde barındırıldığı ve idarenin tüzel kişi veri güvenliğinin sağlanması yükümlülüğünün sınırları ile bu yükümlülüğün hukuken hangi idarede olduğu incelenmiştir.

I. İDARE HUKUKUNDA ELEKTRONİK DÖNÜŞÜM

Ülkemizde, devletin yapısı ve işleyişine ilişkin eksiklik ve aksaklıkların giderilmesi; halka en iyi hizmetin en iyi şekilde sunulması amacıyla kamu hizmetlerinde 1923-1960; 1960-2000; 2000li yıllar dönemi olarak üç dönem altında incelenen reformlar gerçekleştirilmiştir. 1923 ile 1960 yılları arasında yabancı uzmanlarca hazırlanan reform çalışmaları çerçevesinde, kalkınma planları oluşturulmuştur. Dönemin en kapsamlı raporu olarak kabul edilen 1933 tarihli Dorr Raporu'nda devletin özel teşebbüslere ağırlık vermesi ve yöneticilerin yetki devri çerçevesinde kalkınmanın sağlanacağı aktarılmıştır. Genel çerçevede bu dönemin rapor ve çalışmaları incelendiğinde, personel yetiştirilmesi ve örgütlenme problemlerine ilişkin tavsiyelerin bulunduğu görülmektedir. 1960-2000 arası dönemde ise, yerli uzmanlarca reform raporlarının oluşturulduğu ve konuların çoğunlukla merkez ve yerel yönetimlerde etkili, hızlı ve verimli hizmetlerin kurulmasına yönelik olduğu görülmektedir.

2000'li yıllar döneminde ise, “yeni kamu yönetimi yaklaşımı” çerçevesinde gerçekleştirilen çalışmalar; amme kaynaklarının etkili, verimli sağlanması ile hesap verilebilirlik ve mali saydamlık gibi unsurlar 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile yeni yönetim anlayışı çerçevesinde yasalaşmıştır. Genel çerçevede, özel sektör yönetim tekniklerinin idareye uyarlanması ve müşteri odaklı yaklaşımları ile güncel teknolojiden yararlanılması,

bu dönemin reform çerçevesini belirlemiştir¹⁸⁵. Bu dönemde çıkarılan diğer yasalardan; 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ile kamu yönetiminde açıklık ve katılımcılığın tesis edilmesi amaçlanmış, 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun¹⁸⁶ ile kamu görevlilerin hizmet ifasında bulunurken uymaları gereken etik davranış ilkeleri belirlenmiş; 12.09.2010 tarihli Anayasa değişikliği ile Kamu Denetçiliği Kurumu’nun anayasal kurum haline getirilmesi ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu’nun¹⁸⁷ yürürlüğe girmesi ile idarenin işlem ve eylemlerinin hukuka ve hakkaniyete aykırılığına yönelik şikâyetlerinin incelenmesi yasal zemine oturtulmuştur¹⁸⁸.

Kamu hizmetlerinde verimliliğin ve etkinliğin sağlanmasına yönelik gerçekleştirilen işbu üç dönemde incelenmiş kamu yönetimi reformlarının ortak özelliklerinden biri, bilgi ve iletişim teknolojilerinden daha fazla yararlanılması gerektiği, bunun için bilimsel gelişmelerin sürekli takip edilerek kamu hizmetlerine uyarlanması yer almaktadır¹⁸⁹. Nitekim bilgi teknolojilerindeki gelişmeler, iş ve operasyon süreçlerinde de değişimi beraberinde getirmiştir¹⁹⁰. İdare, hukuki işlem süreçlerini, karar alma aşamaları dahil elektronik usulde gerçekleştirmeye başlamıştır¹⁹¹. Söz konusu bilgi ve iletişimi teknolojilerinin kamu hizmetlerinde kullanılmasına ilişkin gelişmelerinin, sadece teknolojik gelişmelerin kullanımı görmekten ziyade, iş süreçlerinin değişimlerini de içeren *bir felsefe değişimi* olarak değerlendirmek gerekmektedir¹⁹². Klasik devlet anlayışından kamu hizmetlerinin biçimi, yönetim anlayışında dönüşüm, elektronik demokrasi, şeffaf yönetim gibi unsurlar yönüyle elektronik devlete

¹⁸⁵ M. Akif Çukurçayır, Hülya Ekşi, “Kamu Hizmeti Sunumunda Yeni Dönemler”, **Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi** 1, 2001, s. 95-96.

¹⁸⁶ Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 08.06.2004 tarihli ve 25486 sayılı R.G.’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

¹⁸⁷ Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu, 29.06.2012 tarihli ve 28338 sayılı R.G.’da yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

¹⁸⁸ Mustafa Önen, Salim Kurnaz, “Kamu Yönetimi Reformlarında Yeni Perspektifler ve Arayışlar”, **ASSAM Uluslararası Hakemli Dergisi**, C:4, S:8, 2017, s.60-63.

¹⁸⁹ Önen/Kurnaz, **a.e.**, s.65.

¹⁹⁰ Nilgün Başalp, “Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu’nun Temel Yenilikleri”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C:21, s. 2.

¹⁹¹ Emre Can, **İdari İşlemin Şekil Unsuru**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016, s. 297.

¹⁹² Asım Balcı, “Kamu Hizmetinde Çağdaş Yaklaşımlar ve Kamu Hizmet Sunumuna Etkileri”, y.y., (çevrimiçi), <http://www.canaktan.org/politika/kamuda-kalite/balci.pdf>, 27.12.2018, s.7.

evrim gerçekleşmiştir¹⁹³. Nitekim işbu değişimler karşısında, bilgi ve iletişimi teknolojilerinin yansımalarının idare hukukundaki görünümünün de e-Devlet ekseninde yeniden yorumlanması gerekmiştir¹⁹⁴.

İdare hukuku kurallarının, e-Devlet uygulamaları ve yeni teknolojiler karşısında yorumlanmasına ilişkin olarak, Kıta Avrupası hukukunun kendine özgü kurallarının katı olarak uygulanması halinde e-Devletin etkinliğinin azalacağını; buna karşılık, yorumlama aşamasında idare hukukundan hiç yararlanılmaması durumunda ise, temel güvenlik ve hukuki güvenlik probleminin yaşanabileceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla bilgi ve iletişim teknolojilerinin idare hukuku gözardı edilerek kamu hizmetlerine uyarlanması durumunda, hizmet dönüşümünden beklenen faydanın sağlanamayacağı kabul edilmektedir. Bu bağlamda Oğurlu, idare hukukunun işleyiş ve usullerinin tam olarak hizmetle eşleşebilmesi amacıyla, bilgi ve iletişimi teknolojilerinin gelişimi çerçevesinde bu işleyiş ve usul düzenlemelerinin revize edilmesi gerektiğini ifade etmiş ve küresel rekabet gözetilerek dijital alana ilişkin hukuki regülasyonların yapılması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda, başta kamunun mali hizmetlerinde hesap verilebilirliğin sağlanması, mali yönden saydamlık ve katılma rejimi olmak üzere hizmetinin dönüşümü gerekmiştir¹⁹⁵.

E-devlet ise, kısaca bir kamu hizmetidir. E-devletin tanımı, 03.09.2016 tarihli, 29820 sayılı R.G.’de yayınlanan e-Devlet Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in (e-Devlet Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Yönetmelik) “tanımlar” başlıklı 4 üncü maddesinin c bendinde ifade edilmiştir. Hükme göre e-Devlet hizmeti, “hizmet süreçlerinin vatandaş odaklı olarak yeniden yapılandırılmasını da içerecek şekilde, kurumlar arası veri paylaşımı esasına dayalı olarak yürütülmesi için kurumlar tarafından, hızlı, güvenli, etkili, verimli, şeffaf ve hesap verebilir, temel hak ve özgürlüklere riayet edilerek ve mahremiyet gözetilecek şekilde elektronik ortama aktarılan her bir kamu hizmetini” ifade etmektedir. Söz konusu tanım, Dünya Ekonomik Forumu (WEF) tarafından 2012 tarihli yayınlanan devletler tarafından veri

¹⁹³ Çukurçayır/Ekşi, **a.g.e.**, s.104-105.

¹⁹⁴ Yücel Oğurlu, **İdare Hukukunda “E-Devlet” Dönüşümü ve Dijitalleşen Kamu Hizmeti**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Şubat 2010, s. 97.

¹⁹⁵ Oğurlu, **a.g.e.**, s. 98-99

güvenliğinin sağlanmasına yönelik anahtar ilkelere¹⁹⁶ uygun olduğunu belirtmek gerekir.

Doktrinde e-Devlet ise kısaca, bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmak suretiyle kamu hizmetlerinin daha hızlı, etkin ve şeffaf olarak gerçek ve tüzel kişilere sunulduğu ortak bir platform olarak tanımlanmaktadır¹⁹⁷. Tek bir kimlik doğrulaması ile e-Devlet platformundan erişilen, kamu kurumlarının elektronik hizmetlerine ise “entegre elektronik hizmet” adı verilmekte ve elektronik devlet hizmetleri; bilgilendirme, entegre hizmetler, ödeme ve kurum kuruluşlar arasında bilgi paylaşımı olmak üzere kategorize edilmektedir¹⁹⁸.

Dijital kamu hizmetlerine ilişkin idari yapılanma stratejileri; hizmetin kurulması ve geliştirilmesi süreçleri, Kalkınma Bakanlığı Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı bünyesindeki dönemler bazında hazırlanan ve hayata geçirilen Bilgi Toplumu Stratejileri ile daha net olarak görülebilmektedir. 2006-2010 yılına ilişkin Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı, 11.07.2006 tarihli, 2006/38 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı'yla onaylanarak 28.07.2006 tarihli, 26242 sayılı R.G.'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (2006-2010 Bilgi Toplumu Stratejisi). Takip eden döneme ilişkin süreç analizini ihtiva eden 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı, Yüksek Planlama Kurulu'nun 24.02.2015 tarihli, 2015/4 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı'yla onaylanarak 06.03.2015 tarihli, 29287 (Mükerrer) sayılı R.G.'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi).

2006-2010 Bilgi Toplumu Stratejisi'nde idarenin kamu hizmetlerinde etkinliğin sağlanmasının tüm ülke genelinde olumlu etkileri olacağı belirtilmekle birlikte, hizmetlerin dönüşüm akabinde “kaliteli, hızlı, şeffaf, güvenilir ve bütünleşik” olmasının önemi vurgulanmıştır. E-Devlet olgusunun yalnızca hizmetin elektronik ortama aktarılması anlamına gelmediği, *verimli iş süreçleri*,

¹⁹⁶ Al-Khouri, **a.g.e.**, s. 5.

¹⁹⁷ Kayhan Delibaş, Ali Erdem Akgül, “Dünyada ve Türkiye’de E-devlet Uygulamaları: Türkiye’de E-demokrasi ve E-katılım Potansiyellerinin Harekete Geçirilmesi”, **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi**, C:13 S:1, 2010, s.105.

¹⁹⁸ E-Devlet Kapısı, Sıkça Sorulan Sorular, (çevrimiçi)
<https://www.turkiye.gov.tr/bilgilendirme?konu=sikcaSorulanlar>, 13.02.2019.

kurumlararası işbirliği ve ortak vizyon çerçevesinde kamu yönetimi anlayışının değiştiği belirtilmiştir. Bilgi ve iletişimi teknolojilerindeki gelişimin iş süreçlerinin desteklenmesi, işbirliğinin geliştirilerek ortak altyapıların kullanımı ve mükerrer yatırımların önlendiği süreçlere evrilmeyi beraberinde getireceği şeklinde yorumlayan Strateji uyarınca dönemin ihtiyacı, e-Devlet süreçlerinin kullanıcı odaklı tasarlanarak geliştirilmesi ve yatırımların artırılması olmuştur¹⁹⁹.

2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi'nde, öncelikli olarak 2006-2010 Bilgi Toplumu Stratejilerinde planlanarak hayata geçirilen adımlarda elde edilen başarılarla ilişkin elde edilen %64'lük başarı oranı değerlendirilmiş, bu başarı oranında kamu yönetiminde modernizasyon konusunda yeterli adımların bulunmadığı belirtilmiştir. Kamu yönetiminde dönüşümü barından yeni stratejiler ise, önceki dönem stratejilerinden bağımsız olarak; *Bilgi Teknolojileri Sektörü, BİT'in Topluma Nüfuzu, BİT Destekli Yenilikçi Çözümler, Kamu Hizmetlerinde Kullanıcı Odaklılık-Etkinlik, Bilgi Güvenliği ve Kullanıcı Güveni* olmak üzere birbirinden ayrı beş eksen üretilmek suretiyle detaylı olarak değerlendirilmiştir. Konumuza ilişkin yer verilmesi gereken Strateji'nin tespitlerinin başında şüphesiz ki, kamu hizmetlerinden yararlananların *veri güvenliği ve mahremiyetinin sağlanmasına ilişkin olarak ülkelerin güçlü bir hukuku, kurumsal ve teknik altyapı kurma* gereksinimlerinin bulunduğu açıkça belirtilmesi gelmektedir. Bunun dışında, e-Devlet süreçlerinin geliştirilmesinde teknik çözümlerin yanı sıra yasal ve idari güçlüklerin aşılması ve kamu hizmetlerinde etkinliğin ön plana alındığı anlayışının benimsenmesi gerektiği belirtilmiştir²⁰⁰.

Özet olarak, söz konusu strateji ve regülasyonlar çerçevesinde elektronik devlet uygulamalarının; kamu hizmetinin kalitesinin artırılması, hizmetlere erişimin kolaylaştırılması, idarede şeffaflığı sağlamak gibi yararlarının yanı sıra, hizmetten yararlananların kamu hizmetine katılımının artırılması, hizmet sürelerinin kısalması gibi katkıları sayılmaktadır. Bununla birlikte, kamu hizmetlerindeki elektronik dönüşümün yasal çerçeveye oturtulması, dijital

¹⁹⁹2006-2010 Bilgi Toplumu Stratejisi, Devlet Planlama Teşkilatı, Temmuz 2006, (çevrimiçi) <http://www.bilgitoplumustratejisi.org/download/docfile/8a3247663bd29634013bdda7dc780001>, s. 12-14.

²⁰⁰ 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Aralık 2014, Ankara, (çevrimiçi) <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/03/20150306M1-2-1.pdf>.

aktarım ve belgelerin güvenliğini sağlanmasına yönelik hukuki boyutunun tamamlanması gerektiği kabul edilmektedir²⁰¹.

E-Devlet hizmetlerine geçiş ile birlikte, sağlık, vergi, belediye hizmetleri gibi birçok hizmet dijital ortama taşınarak kağıtsız hizmet usulüne geçilmiştir. Söz konusu e-Devlete geçişin katkılarına ilişkin olarak, kamu hizmetleri ve kamu yönetiminde etkinliğin sağlanması, idarede şeffaflığın sağlanarak, hizmete erişilmesinde kolaylıklar ve harcamaların azaltılması verilmiştir²⁰². İdarede elektronik dönüşümün sağlanabilmesi için yasal zemin oluşturulması ve elektronik ortamda yürütülecek idari işlemlerin düzenlenmesine ilişkin olarak “E-Devlet ve Bilgi Toplumu Kanunu Tasarısı” hazırlanmış²⁰³ fakat henüz yürürlüğe girmemiştir.

II. e-DEVLET UYGULAMALARINDA BARINDIRILAN TÜZEL KİŞİ VERİLERİ, TÜZEL KİŞİ VERİLERİNİ BARINDIRAN BAŞLICA İDARELER VE SORUMLULUKLARI

İdari uygulamalar ve dolayısıyla idare hukukundaki elektronik dönüşüm, günümüz idare hukuku sorunlarının çözümünde, başta idari sorumluluğun muhattapları olmak üzere her aşamanın yeniden ve detaylı olarak doğru belirlenmesini gerekli kılmıştır. İşbu tez çalışmasında da tüzel kişi verilerinin korunması özelinde, e-devlet sistemi içindeki yetki ve işbölümleri uyarınca tayin edilmiş sorumlu idareler nezdinde hangi tüzel kişi verilerinin barındırıldığı ayrı ayrı irdelenmiş ve bu ayrıma karşılık gelecek şekilde gerek idari yetkilendirmeler ile eylem planları, gerekse mevzuatlarımız uyarınca hukuki sorumlulukların çerçevesi çizilmiştir.

Bu anlamda idare tabiri, genel anlamda teşkilatlanma ve idari faaliyetlere ilişkin süreçleri ifade etmektedir²⁰⁴. Bunun yanı sıra idare, fonksiyonel ve organik anlamda olmak üzere iki farklı çerçevede tanımlanabilmektedir. Organik unsur

²⁰¹ Oğurlu, **a.g.e.**, s.101 ve s.149-150

²⁰² Oğurlu, **a.e.**, s. 103.

²⁰³ Oğurlu, **a.e.**, s. 96.

²⁰⁴ Ramazan Yıldırım; Serkan Çınarlı, **Türk İdare Hukuku Dersleri, Cilt II**, Ankara, Astana Yayınları, s. 23.

bakımından idare, yürütme organını ifade eden teşkilat yapısını işaret ederken; fonksiyonel anlamda idare, idare eyleminin bir teşkilat çatısı belirlenmeksizin yürütülen fonksiyon çerçevesinde belirlenen hizmet sağlayıcılardır²⁰⁵. En büyük kamu tüzel kişiliği olan Devlet tüzel kişiliğiyle birlikte, kamu kurumları ve özerk idareler idari teşkilatı oluşturmaktadır²⁰⁶. Veri güvenliği hizmetini içeren e-Devlet kamu hizmet uygulamalarından sorumlu idari teşkilata aşağıda yer verilmiştir.

A. Cumhurbaşkanlığı

Anayasa'nın 104 üncü maddesinde Cumhurbaşkanı'nın devletin başı olduğu; devletin düzenli çalışmasını gözeteceği ve diğer görevleri düzenlenmiştir²⁰⁷. e-Devlet dönüşümünün koordinasyonu ve siber güvenlik ile bilgi güvenliğinin sağlanmasına yönelik çalışmalarda bulunulması görevi ise CBK'nın 525 inci maddesi uyarınca, Cumhurbaşkanlığına bağlı, özel bütçeli, kamu tüzel kişiliğini haiz, idarî ve malî özerkliğe sahip olan Dijital Dönüşüm Ofisi'nin görevleri arasında sayılmıştır.

1. e-Dönüşümde Cumhurbaşkanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Yardımcılarının Sorumlulukları

Ülkemizde 24.06.2018 tarihli seçimin akabinde yeni hükümet sistemine geçiş öncesinde e-dönüşüme ilişkin en geniş yetkilere sahip Başbakanlığın görevleri, Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'un²⁰⁸ (Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun) 2 nci maddesinde; bakanlıklar arasında işbirliğinin sağlanması, devlet teşkilatının işleyişinin kontrolü, yasal düzenlemelerin hukuka uygunluğunu incelemek, devlet teşkilatında bizzat rol oynayarak denetim sistemini geliştirerek denetim sistemlerinin uygulanmasını takip etmek, idarede etkinliğin sağlanması

²⁰⁵ Ali D. Ulusoy, **Türk İdare Hukuku, Genel Esaslar ve İdari Teşkilat**, Ankara, Yetkin Yayınları, C:1, 2017, s. 25.

²⁰⁶ Ulusoy, **a.e.**, s. 205-215.

²⁰⁷ Şeref Gözübüyük, Turgut Tan, **İdare Hukuku**, Ankara, Turhan Kitabevi, C:1, 12.bs., Mart 2018, 185-187.

²⁰⁸ Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun, 19.10.1984 tarihli, 3056 sayılı R.G.'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

ile iç ve dış güvenliğin sağlanmasında koordinasyonu sağlamak olarak sayılmıştı, bu itibarla Başbakanlık, idarenin işleyişine ilişkin koordinasyon yetkileri ve denetim mekanizması çerçevesinde en yetkili kamu idaresi idi.

6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un²⁰⁹ 17 nci maddesi çerçevesinde Başbakanlığın yetkilerinin Cumhurbaşkanı tarafından kullanılacağı hükme bağlanmış; 09.07.2018 tarihli ve 30473 (3.Mükerrer) sayılı R.G.'de yayınlanan 02.07.2018 tarihli, 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 218 inci maddesi ile Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılarak Başbakanlık merkez teşkilatı başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kapatılmıştır. Düzenlemede takiben, Başbakanlığa yapılan atıflar Cumhurbaşkanlığına veya görev ve faaliyet alanlarına göre ilgili bakanlıklara ve kuruluşlara yapılmış sayılacağı hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla, Başbakanlığın e-dönüşüm çerçevesindeki görev ve yetkileri de Cumhurbaşkanlığı'na devrolunmuştur.

e-Devlet hizmetlerine ilişkin yol haritası ve dönüşüm stratejilerini ihtiva eden 2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı, Yüksek Planlama Kurulu'nun 13.07.2016 tarihli kararı ile kabul edilerek 19.07.2016 tarihli R.G.'de yayınlanmıştır. 2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı'nın "Kurum / Kuruluşların Eylemlerdeki Sorumlu ve İlgili Durumları" başlıklı 9 uncu tablosu uyarınca, teşkilatın kapatılmasından önceki düzenleme itibariyle Başbakanlık, "elektronik veri ve belge paylaşım altyapılarının oluşturulmasından (Eylem 2.1.2)"; "ortak idari hizmetler için uygulamaların geliştirilmesinden (Eylem 2.3.1)"; "kamu bilgilendirme ve tanıtım sitelerinin tekrar yapılandırılmasından (Eylem 3.1.2)"; "kamu hizmetlerinin iyileştirilmesinde kullanıcıların katılımının artırılmasından (Eylem 4.1.3)"; "açık veri paylaşım portalinin oluşturulmasından (Eylem 4.2.1)"; "kamu verilerinin açık veriye dönüştürülmesi ve paylaşılmasından (Eylem 4.2.2)" ve "mevzuat katılımcılık portalinin oluşturulmasından (Eylem 4.3.1)" sorumlu tutulmuştur. 2015-2018 Bilgi

²⁰⁹ 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 11.02.2017 tarihli ve 29976 sayılı R.G.'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Toplumu Stratejisi'nde ise, "kamu verisinin paylaşılması (Eylem 67)"; "kamu politikalarının oluşturulmasında bit destekli katılımcılık programı geliştirilmesi (Eylem 68)" ve "e-devlet mevzuatının gözden geçirilmesinden (Eylem 69)" sorumlu tutulmuştur.

2. Cumhurbaşkanlığı Sorumluluğundaki Elektronik Hizmetler ve Barındırılan Tüzel Kişi Verileri

a. Elektronik Kamu Bilgi Yönetim Sistemi (KAYSİS)

KAYSİS, kamu yönetimi unsurlarının (kamu kurumu teşkilat yapısı, hizmetler, belgeler vb.) mevzuat dayanaklarıyla elektronik ortamda temel bir bilgi sistemi olarak tanımlanmaktadır. KAYSİS bünyesinde 7 farklı sistem mevcuttur²¹⁰:

- i. *Devlet Teşkilatı Merkezi Kayıt Sistemi (DETSİS)*, Türkiye Cumhuriyeti devlet teşkilatı içerisinde yer alan kurum ve kuruluşlar ile hiyerarşik yapılarını gösteren sistemlerdir. Kamu kurum ve kuruluşlarına ilişkin veriler barındırılmaktadır.
- ii. *Hizmet Envanteri Yönetim Sistemi (HEYS)*, kamu kurumları tarafından sunulan hizmetlerin kayıt altına alındığı sistemdir. Kamu kurum ve kuruluşlarına ilişkin veriler barındırılmaktadır.
- iii. *Kamu Mevzuat Sistemi (KMS)*, yürürlükteki mevzuatın ilan edildiği sistemdir. Kamu kurum ve kuruluşlarına ilişkin veriler barındırılmaktadır.
- iv. *Hizmet Standartları Yönetim Sistemi (HSYS)*, hizmet sunumu yapan kuruluşların, hizmet sunumu için gerekli belge ve sürelerin ilan edildiği sistemdir. Kamu kurum ve kuruluşlarına ilişkin veriler barındırılmaktadır.
- v. *Devlet Belge Yönetim Sistemi (DBYS)*, kamu hizmetleri çerçevesinde düzenlenen belge örneklerinin yer aldığı sistemdir. Kamu kurum ve kuruluşlarına ilişkin veriler barındırılmaktadır.

²¹⁰ Sistemlere ilişkin özet bilgiler, KAYSİS Resmi İnternet sitesinden alıntılanmıştır: KAYSİS Resmi İnternet Sitesi, (çevrimiçi) https://www.kaysis.gov.tr/Kaysis_Hakkinda, 03.02.2019.

- vi. *Standart Dosya Planı Yönetim Sistemi (SDPS)*, yazının içeriğindeki konuyu ve resmi yazıların arşivlerde saklama sürelerinin gösterildiği sistemdir. Kamu kurum ve kuruluşlarına ilişkin veriler barındırılmaktadır.
- vii. *Kamu Memnuniyet Anketi (KMA)*, kamu hizmetlerinden gerçek kişi memnuniyetlerinin ölçülerek raporladığı sistemdir. Sisteme girilirken TC kimlik no ve ad soyad girilmesi gerekmekte olduğundan sistemde gerçek kişi verileri barındırılmaktadır.

b. Resmi Gazete

Resmi Gazete’de yayınlanacak bilgilerin kapsamı, 22.06.1927 tarihli ve 5335 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulmuş Resmi Gazete’nin Sureti Neşir ve Muamelatının Tarzı İcrasına Dair Yönetmelik²¹¹; 23.05.1928 tarihli ve 1322 sayılı Kanunların ve Nizamnamelerin Sureti Neşir ve İlanı ve Meriyet Tarihi Hakkında Kanun²¹² ile Yayınlanacak Olan Yönetmelikler Hakkında Kanun’a²¹³ dayanmaktadır²¹⁴.

Resmi Gazete sisteminde tüzel kişi verilerinin barındırılması ve ilan edilmesi söz konusu olmakla birlikte, ilan edilmesi için tüzel kişilik tarafından paylaşılan veriler, kamuya açıklanmış kabul edileceğinden; kamuya açıklanmış ticari nitelikteki tüzel kişi verilerinin de ticari sır kapsamında da korunmadığından²¹⁵ ötürü, Resmi Gazete bünyesindeki tüzel kişi verileri için veri güvenliğinin ihlaliinden bahsedilemeyecektir.

c. Mevzuat Bilgi Sistemi

Mevzuat Bilgi Sisteminde kanun, KHK, tüzük, yönetmelik gibi yasal mevzuatlar ile fihrist olarak Milletlerarası Antlaşmaların yer almakta olup, sistem

²¹¹ Resmi Gazete’nin Sureti Neşir ve Muamelatının Tarzı İcrasına Dair Yönetmelik, 29.06.1927 tarihli ve 620 sayılı R.G.’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

²¹² Kanunların ve Nizamnamelerin Sureti Neşir ve İlanı ve Meriyet Tarihi Hakkında Kanun, 04.06.1928 tarihli ve 904 sayılı R.G.’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

²¹³ Yayınlanacak Olan Yönetmelikler Hakkında Kanun, 24.05.1984 tarihli, 3011 sayılı R.G.’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

²¹⁴ Resmi Gazete, Resmi İnternet Sayfası, (çevrimiçi) <http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx>. (E.T.:03.02.2019)

²¹⁵ Sulu, **a.g.e.**, s. 14.

01.06.1995 tarihinden itibaren hizmete açılmıştır²¹⁶. Mevzuat bilgi sistemi bünyesinde, tüzel kişi verileri ihlalden bahsedilemeyecektir.

B. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

1. e-Dönüşümde Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın Sorumlulukları

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın görevleri, CBK'nın 474 üncü maddesinin f bendinde, e-Devlet hizmetlerine yönelik eylem planları yapılması ve hizmetin yürütülmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi vurgulanmak suretiyle düzenlenmiştir. Bununla birlikte, tüzel kişi verilerinin korunmasına hizmet edecek olan Bakanlık bünyesindeki bilgi güvenliğinin sağlanması görev ve yetkisi, CBK'nın 492 nci maddesi çerçevesinde Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın hizmet birimi olan Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı'nın yetkisi altında düzenlenmiştir.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı'nın "Kurum / Kuruluşların Eylemlerdeki Sorumlu ve İlgili Durumları" başlıklı 9 uncu tablosu uyarınca; "e-devlet ekosisteminin oluşturulması (Eylem 1.1.1)", "e-devlet projelerinin planlanması, değerlendirilmesi ve izlenmesi (Eylem 1.1.2)", "e-devlet ekosistemi rehberlerinin hazırlanması ve güncellenmesi (Eylem 1.1.4)", "2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planının uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi (Eylem 1.1.5)", "ulusal e-devlet olgunluk seviyesi ölçümleme mekanizmasının oluşturulması (Eylem 1.1.6)", "e-devlet araştırmaları programının oluşturulması ve desteklenmesi (Eylem 1.3.1)", "kamu internet siteleri ile sosyal medya sayfalarının tanımlanan rehberlere uygun olarak güncellenmesi ve yaygınlaştırılması (Eylem 3.1.1)", "ulaşım ve iletişim sektörü ile ilgili bilişim sistemlerinin entegre edilmesi (Eylem 3.2.6)", "kullanımı artıracak yeni hizmet sunum modellerinin tasarlanması (Eylem 3.4.1)", "e-devlet hizmetlerine yönelik bilgilendirme kanalları güçlendirilerek farkındalığın artırılması (Eylem 4.1.1)" ve

²¹⁶Mevzuat Bilgi Sistemi Resmi İnternet Sitesi, (çevrimiçi) <http://www.mevzuat.gov.tr/MBSTarihce.aspx>, 03.02.2019.

“öncelikli olarak e-devlet uygulamalarının tercih edilmesinin sağlanmasından (Eylem 4.1.2)” eylemlerinden sorumlu tutulmuştur.

2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi’nde ise Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı’nın sorumluluk alanı; “fiber erişim destekleme programı oluşturulması (Eylem 11), ulusal genişbant stratejisinin hazırlanması (Eylem 14)”, “spektrum kaynaklarının tahsis edilmesi (Eylem 15)”, “4N mobil genişbant internete geçilmesi (Eylem 16)”, “Yerli 4N elektronik haberleşme ekipmanlarının teşvik edilmesi (Eylem 17)”, “5N Ar-Ge ve standart çalışmalarına başlanması (Eylem 18)”, “internet değişim noktası kurulumunun desteklenmesi (Eylem 20)”, “yerel yönetimlerde kamu bilişim merkezlerinin kurulması (Eylem 35)”, “kullanıcı odaklı e-devlet hizmet sunumunun sağlanması (Eylem 58)”, “kurumsal bilişim stratejilerinin oluşturulması (Eylem 60)”, “kamu bilişim yetkinlik merkezi kurulması (Eylem 63)”, “kamu bulut bilişim altyapısı oluşturulması (Eylem 64)”, “kamu bilişim tedarikinin etkinleştirilmesi (Eylem 66)”, “e-devlet hizmetlerinde mobil platformlar ve sosyal medyadan yararlanılması (Eylem 70)” olarak çizilmiştir.

Ulaştırma Bakanlığı, görev ve sorumluluklarına istinaden bilgi güvenliğinin sağlanmasına yönelik olarak gerekli teşkilatlanma başta olmak üzere, birçok tedbiri hayata geçirmektedir. Nitekim bilgilerin gizliliği, bütünlüğü ve erişilebilirliğinin korunması amacı açıkça ifade edilmek suretiyle bilgi güvenliğine yönelik iç ve dış tehditlerin önlenmesi amacıyla Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı’na bağlı tüm kamu personeline yönelik 06.02.2019 tarihli ve 54944620-10472 sayılı Bilgi Güvenliği Politikaları Yönergesi’ni (Yönerge)²¹⁷²¹⁸ hayata geçirilmiştir. Bilgi güvenliğinin sağlanmasına yönelik iç ve dış tehditlerin kamu görevlileriyle paylaşıldığı ve tehditlere karşı kamu görevlilerine bu çerçevede belirli yükümlülükler yükleyen Yönerge, genel çerçevede sistemlerin kullanımı, elektronik posta, parola, antivirüs kullanımı, internet erişimi, sunucu ve ağ güvenliği, uzaktan erişim ve acil durum politikalarını ihtiva etmektedir. Tüzel kişi verilerinin korunmasına hizmet eden birçok düzenlemesi bulunan Yönerge’nin en

²¹⁷ Yönerge, Ulaştırma ve Altyapı Bakanı’nın onayı ile 06.02.2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

²¹⁸ 06.02.2019 tarihli ve 54944620-10472 sayılı Bilgi Güvenliği Politikaları Yönergesi’nin tam metni, (çevrimiçi) <http://www.uab.gov.tr/images/kurumsal/4807850f80a1dd6.pdf>, 09.02.2019.

kritik düzenlemeleri; servislere, ağ ve veritabanlarına karşı dış erişimlerin kontrolü ile Kurum içi kritik verilere erişimlerin kayda alınmasıdır.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı bünyesindeki Bilgi Teknolojileri ve İletişimi Kurumu, Siber Güvenlik Kurulu ve Türksat Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme Anonim Şirketi'nin teşkilatlanmaları ve sorumlulukları önem arz etmektedir.

2. Türksat Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme Anonim Şirketi (Türksat)

Türksat, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu'na²¹⁹, 5189 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un²²⁰ 5 inci maddesi ile değiştirilen 05.11.2008 tarihli ve 5809 sayılı Kanun'un 67 nci maddesiyle, e-Devlet kapısına ilişkin hizmetlere yönelik faaliyetlerin hizmet kapsamına eklendiği "Ek madde 33" uyarınca, "...kamu hizmetlerinin elektronik ortamda verilebilmesini sağlayan e-devlet kapısı hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojileri alanında her türlü faaliyette bulunmak, işletmek ve ticarî faaliyette bulunmak üzere; bu Kanun ile kuruluş ve tescile ilişkin hükümleri hariç olmak üzere 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve özel hukuk hükümlerine tâbi olarak" kurulmuştur. Düzenleme uyarınca, Türksat'ın hisselerinin tamamı Hazine Müsteşarlığına ait olmakla birlikte; tir. Ancak, Hazine Müsteşarlığının, Türksat'taki pay sahipliğine dayanan oy, yönetim, temsil, denetim gibi hak ve yetkileri Ulaştırma Bakanlığı tarafından kullanılmaktadır.

Bununla birlikte Türksat'ın söz konusu kuruluş düzenlemesinde, Türksat ile Kurum arasında işbu hizmetlerin ifasına yönelik görev sözleşmesi hazırlanacağı; sermayesindeki kamu payından bağımsız olarak 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, 6245 sayılı Harcırah Kanunu ve 832 sayılı Sayıştay Kanunu hükümlerine ve 4/7/2001 tarihli ve 631 sayılı KHK kapsamındaki kısıtlamalara tâbi olmayıp TBMM denetimine ilişkin 3346 sayılı Kanun çerçevesinde sorumluluğunun bulunduğu ve Kurumun görev

²¹⁹ 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu, 21.02.1924 tarihli ve 59 sayılı R.G.'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

²²⁰ 5189 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 02.07.2004 tarihli ve 25510 sayılı R.G.'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

ve yetkileri saklı kalmak kaydıyla, uydularla ilgili yönetsel ve ticarî hizmetlerin Türksat tarafından yürütülmesine Cumhurbaşkanı yetkili kılınmıştır.

Bakanlar Kurulu'nun 24.03.2006 tarihli, 2006/10316 sayılı e-Devlet Kapısının Kurulması, İşletilmesi ve Yönetilmesine İlişkin Karar'ın 1 inci maddesi uyarınca, kamu hizmetlerinin ortak bir platformda ve tek kapıdan güvenli ve etkin şekilde sunumunu sağlayacak e-Devlet Kapısının kurulması ve yönetilmesi görev ve sorumluluğu Başbakanlık adına Ulaştırma Bakanlığı'na verilmiş, 2 nci maddede e-Devletin teknik altyapısının kurulumu ve işletilmesinin Türksat aracılığı ile yürütüleceği ve 3 üncü madde uyarınca da, "iş süreçlerinin kontrolü, içerik yönetimi, entegrasyon ile ilgili standartlar ve gerekli hukuki düzenlemelerin" Ulaştırma Bakanlığınca koordine edileceği ifade edilmiş; bu çerçevede kamu kurum ve kuruluşlarının Ulaştırma Bakanlığınca talep edilecek her türlü bilgi, desteği sağlamak ve Türksat'ın işin yürütülmesine dair önerilerine uymakla yükümlü kılınmışlardır.

10.08.2006 tarihli, 26255 sayılı R.G.'de yayınlanan 2006/22 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca, e-Devlet kapısının kurulması çerçevesinde iş süreçlerinin kontrolü, içerik yönetimi, entegrasyon ile ilgili standartlar ve gerekli hukuki düzenlemelerin Ulaştırma Bakanlığı'nın koordinasyonunda Türksat tarafından yerine getirileceği, bu nedenle kamu kurum ve kuruluşlarının Türksat tarafından talep edilen bilgileri sağlamak ve önerilere uymakla yükümlü kılındıkları belirtilmiştir.

e-Devlet Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Yönetmelik ise, 2016 yılında e-Devlet hizmetlerinin kapsamı ve yürütülmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek amaçlı düzenlenmiştir. Söz konusu Yönetmeliğin 5 inci maddesinde veri güvenliğinin esas alınacağı ifade edilmekle birlikte; e-Devlet hizmetinin yürütülmesine ilişkin olarak Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın, kamu kurum ve kuruluşlarının ve e-Devlet kapısı işletmecisi olan Türksat'ın görev ve sorumlulukları düzenlenmiştir.

Tüzel kişi veri güvenliğinin sağlanması açısından önem arz eden yetkiler şu şekilde sıralanabilecektir: ilgili Yönetmeliğin 6 ncı maddesi çerçevesinde Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca ulusal siber güvenlik ve kişisel verilerin korunması alanında farkındalık yaratılması ve bilişim sistemlerinde gerekli önlemlerin alınması için kamu kurum ve kuruluşlarıyla

işbirliği yapılması; 7 nci maddesi çerçevesinde kurum ve kuruluşlarınca, yürüttükleri e-Devlet proje veya hizmetleri kapsamında “üretmiş oldukları verilerin elektronik ortama taşınmasından, doğruluğundan, güncelliğinden, veri bütünlüğü ve güvenliğinin sağlanmasından ve saklanmasından” sorumlu olunması ve yetkisiz erişimlerin kurumlarca önlenmesi; 8 inci maddesi çerçevesinde ise Türksat tarafından, e-Devlet platformunun kurumsal kullanıcıların güvenli ve etkin erişimini kapsayacak şekilde kurulumunun, güvenli ve kesintisiz bir e-Devlet hizmet sunumunun sağlanması; veri yetkilileri ile veri paylaşım protokolü imzalanması ve tüm geliştirmelerin, güvenlik, erişim imkânlarının yaygınlaştırılması gibi e-Devlet Kapısı hizmetlerinin gerektirdiği faaliyetlerin yürütülmesi sorumluluklarının üstlenilmesi.

3. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK)

5809 sayılı Elektronik ve Haberleşme Kanunu’nun 5 inci maddesinde BTK’nın göreve ve yetkileri sayılmıştır. BTK’nın madde düzenlemesinde sayılan elektronik haberleşme sektörüne ilişkin görevlerine ek olarak 2014 ve 2015 yıllarında eklenen “h” ve “ı” bentleri ile, ulusal siber güvenliğin sağlanmasına yönelik stratejilerin belirlenmesi, gerekli müdahale merkezlerinin kurulması ve ulusal kamu entegre veri merkezlerine yönelik politikaların belirlenmesi, e-Devlet hizmetlerinde kullanılan verilerin ve sistemlerin barındırıldığı veri merkezlerine yönelik gerekli altyapıların kurulması ile işletilmesi görevleri verilmiştir. Aynı şekilde, Kanun’un 6 ncı maddesine eklenen “v” bendi uyarınca BTK’nın görevleri arasına, siber güvenlik ve internet alan adları konularında Bakanlar Kurulu, Bakanlık ve/veya Siber Güvenlik Kurulu tarafından verilen görevleri yerine getirmek eklenmiştir.

BTK, söz konusu veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik görevlerine ek olarak, tüzel kişi verilerinin korunmasına ilişkin özel olarak mevzuat düzenlemesi bulunması dolayısıyla konuya hassas yaklaşan kamu kurumu niteliğindedir. Nitekim 28.05.2009 tarihli 27241 sayılı R.G.’de yayınlanan İşletmecilere Ait Ticarî Sırların Korunması ile Kamuoyuna Açıklanabilecek Bilgilerin Yayınlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (Ticari Sırların Korunması Yönetmeliği) düzenlemesi ile Kurum tarafından yetkilendirilmiş işletmecilerin ticarî sırlarının korunması ile kamuoyuna açıklanabilecek

bilgilerinin kapsamı belirlenmekle birlikte, bu verilerin, adlî makamların talepleri dışında Kurum tarafından muhafaza edileceği hükme bağlanmıştır.

Ticari Sırların Korunması Yönetmeliği'nin 7 nci maddesinde sayılan abone sayıları, trafik miktarı gibi veriler ise, Yönetmeliğin 5 inci maddesinde yer alan; şeffaflığın artırılması, tüketicinin azami seviyede bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi, rekabetin korunması ve geliştirilmesi ilkeleri çerçevesinde paylaşılabileceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla, BTK bünyesinde tüzel kişi verileri barındırılmakla birlikte, doğrudan işbu verilerin saklanma koşulları ile veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik yasal düzenlemeler mevcut olduğundan konu açısından büyük öneme haizdir.

4. Siber Güvenlik Kurulu

Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı bünyesinde, kamu kurumlarının üst düzey yöneticilerinden oluşan bir Siber Güvenlik Kurulu kurulmasına ilişkin Bakanlar Kurulu'nun 11.06.2012 tarihli ve 2012/3842 sayılı Ulusal Siber Güvenlik Çalışmalarının Yürütülmesi, Yönetilmesi ve Koordinasyonuna İlişkin Karar (Karar) 20.10.2012 tarihli ve 28447 sayılı R.G.'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Karar'ın 5 inci maddesi uyarınca, ulusal siber güvenliğin sağlanmasına yönelik eylem planlarının hazırlanması, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bilgi ve verileri güvenliği ile mahremiyetinin sağlanmasına yönelik düzenlemeler tesis etmek, ulusal siber güvenliğin sağlanmasına yönelik teknik altyapının oluşturularak takip edilmesi, sistemlerin güvenliğinin sağlanmasına ilişkin siber tehdit ve saldırıları izleme, müdahale ve önleme sistemleri oluşturulması, siber saldırılara müdahale araçlarının geliştirilmesi Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

Nitekim söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı kararına paralel bir düzenleme, 6518 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un²²¹ 106 ncı

²²¹ 6518 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik

maddesi ile 5809 sayılı Elektronik ve Haberleşme Kanunu'na eklenen "Ek Madde 1" ile yasalaştırılmıştır. Düzenlemeye konu Ek Madde 1 ile Siber Güvenlik Kurulu'nun kuruluş amacı olarak siber güvenliğin sağlanmasına yönelik kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından alınacak önlemlerin belirlenmesi belirtilmiş; Kurul'un görevleri ise, siber güvenlik eylem planlarını onaylanarak ülke çapında etkin şekilde uygulanması; siber güvenlik istisnalarının belirlenmesine yönelik gerekli kararların alınması gibi hususlar belirtilmiştir.

Söz konusu Bakanlar Kurulu Kararına istinaden gerçekleştirilen bir diğer düzenleme, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından kaleme alınan Ocak 2013 tarihli Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve 2013-2014 Eylem Planıdır. Eylem Planı kapsamında, ülkemizi etkileyebilecek tehditlere karşı, 7/24 müdahale esasına göre çalışacak "Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM)" ile USOM'un koordinasyonunda çalışacak sektörel "Siber Olaylara Müdahale Ekipleri (SOME)" kurulmasına karar verilmiştir. Eylem Planı çerçevesinde alınan bu kararlara istinaden de, 11.11.2013 tarihli, 28818 sayılı R.G.'de yayınlanarak yürürlüğe giren Siber Olaylara Müdahale Ekiplerinin Kuruluş, Görev ve Çalışmalarına Dair Usul Ve Esaslar Hakkında Tebliğ'de kurumsal ve sektörel SOME kuruluşları ve SOME'ler ile USOM ilişkisi düzenlenmiştir.

Tüzel kişi veri güvenliğinin sağlanmasında, veri ihlallerinin önlenmesine yönelik sistemlerin korunması ve geliştirilmesi hizmetleri büyük önem arz etmektedir. İşbu nedenle, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın Bakanlar Kurulu'nun Ulusal Siber Güvenlik Çalışmalarının Yürütülmesi, Yönetilmesi ve Koordinasyonuna İlişkin Kararı önem arz etmektedir.

C. Adalet Bakanlığı

1. e-Dönüşümde Adalet Bakanlığı'nın Sorumlulukları

Adalet Bakanlığı'nın görev ve yetkileri, 1 sayılı CBK'nın²²² 38 inci maddesinde düzenlenmiştir. Bununla birlikte, tüzel kişi verilerinin korunmasına

Yapılmasına Dair Kanun, 19.02.2014 tarihli ve 28918 sayılı R.G.'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

²²² 1 sayılı CBK, 10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı R.G.'de yayınlanmıştır.

hizmet edecek olan, bilişim sistemlerinin gerekli onarımlarının yapılarak gerekli koordinasyonların sağlanması ve etkin; verimli bilgi, belge ve iş akışı düzeninin sağlanmasına yönelik yazılımların üretilmesi veya sağlanması görev ve yetkisi, CBK'nın 46/B maddesi çerçevesinde, Adalet Bakanlığı'nın hizmet birimi olan Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü'nün yetki ve görevleri arasında sayılmıştır.

Adalet Bakanlığı, 2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı'nın "Kurum / Kuruluşların Eylemlerdeki Sorumlu ve İlgili Durumları" başlıklı 9 uncu tablosu uyarınca; "veraset işlemlerine ilişkin hizmetlerin kullanıcı odaklı entegrasyonunun sağlanması (Eylem 3.3.4)" ve "düşük miktartlı alacak dava işlemlerine ilişkin hizmetlerin kullanıcı odaklı entegrasyonunun sağlanmasından (Eylem 3.3.6)" sorumlu tutulmuştur. 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi'nde ise Adalet Bakanlığı'nın sorumluluk alanı; "Siber Güvenlik Kanunu'nun çıkarılması (Eylem 37)"; "Kişisel Verilerin Korunması mevzuatının çıkarılması (Eylem 38)"; "Bilişim Suçları İhtisas Mahkemeleri'nin kurulması (Eylem 41)" olarak çizilmiştir. Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile 38 inci eylem tamamlanmıştır.

2. Adalet Bakanlığı Sorumluluğundaki Elektronik Hizmetler ve Barındırılan Tüzel Kişi Verileri

a. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP)

Elektronik imza alt yapısı ile geliştirilen UYAP ile merkezi bir bilgi sistemi ile yargı birimleri de aralarında her türlü bilgi ve belge alışverişini elektronik ortamda yapılabilmektedir. UYAP ile entegrasyon sağlanan Adli Sicil Bilgi Sistemi'nden sabıka kayıtları, MERNİS'ten nüfus kayıtları ve Adres Kayıt Sistemi'nden adres kayıtları, POLNET'ten ehliyet kayıtları, Merkez Bankasından döviz kurları, TAKBİS'ten tapu ve kadastro kayıtları yargı birimlerince otomatik olarak UYAP üzerinden alınabilmektedir. anında alınabilmektedir. Kolluk kuvvetleri tarafından UYAP'tan aranan kişiler sorgusu yapılabilmektedir²²³.

UYAP bünyesindeki *UYAP Avukat Bilgi Sistemi (Avukat Portalı)* ile; avukatlar tarafından vekâletleri bulunan dava dosyalarını (vekâleti bulunmayan dava dosyalarını da yine sistem üzerinden ilgili hâkiminden onay alarak)

²²³ UYAP Resmi İnternet Sitesi, (çevrimiçi) <http://www.uyap.gov.tr/Genel-Bilgi>, 03.02.2019.

inceleyebilmekte, bu dosyalardan suret alabilmekte; elektronik imza ile sistemdeki dava dosyalarına evrak gönderebilmekte; yeni dava açabilmektedir. UYAP bünyesindeki *UYAP SMS Bilgi Sistemi* 'nde (<http://www.sms.uyap.gov.tr/>) ise; dava dosyaları ve icra takibi bilgileri de dâhil olmak üzere sistemde yapılan işlemler ile ilgili uyarı, veri ve duyurular, kısa mesaj (SMS) aracılığı ile kullanıcılara sunulmaktadır²²⁴. *UYAP Kurum Portal* ise, ülkemiz genelindeki tüm adli ve idari mahkemeler ile icra dairelerindeki şirket veya kamu kurumlarının tarafı oldukları dava dosyalarının, dosyaya ilişkin istatistiki verilerin, raporların ve duruşma bilgilerinin internet üzerinden takibinin sağlandığı bir hizmet olarak tanımlanmıştır²²⁵.

UYAP, gerek karar ve itirazların iletilmesine olumlu katkısı, gerekse tüzel kişilere yönelik ayrı veritabanları otomasyonu ile doğru bilgiye tüm kurumlarca erişilmesi noktasında ülkemizde yargı erkine büyük katkılar sağlasa²²⁶ da, hem gerçek hem de tüzel kişiler açısından en önemli verilerin UYAP bünyesinde barındırıldığını, bu itibarla çok yüksek bir risk barındırdığını söylemek gereklidir. Tüzel kişilerin davaları düşünüldüğünde, tüzel kişiliği ilgilendiren başta ticari sır olmak üzere korunmasında tüzel kişiliğin yararının bulunduğu birçok verisinin bulunduğu açıktır. Örneklendirmek gerekirse, idari para cezasının iptali konulu bir idari davada davacı sıfatına haiz tüzel kişilik, idari para cezasının iptal edilmesi talebine dayanak olarak, bilançolarını sunabilecek; ticari sır kapsamındaki operasyonel süreçlerini aktarabilecektir. Tüzel kişiler tarafından, yargı sürecinde paylaşılan tüm bu bilgiler, yargılama sürecinde ticari sır olarak korunmayı gerektirmezken; bu bilgilerin bir veri ihlali halinde ifşa olması durumunda, aleyhe rekabet dengesi yaratılabilecektir. Dolayısıyla, tüzel kişi verileri yönünden UYAP sisteminin korunması büyük bir öneme sahiptir.

²²⁴ UYAP Resmi İnternet Sitesi

²²⁵ Kurum UYAP Uygulaması Resmi İnternet Sitesi, (çevrimiçi) <https://kurum.uyap.gov.tr/main/kurum.jsp>, 03.02.2019.

²²⁶ UYAP Resmi İnternet Sitesi

b. e-Noterlik Uygulamaları

12.12.2014 tarihli, 29203 (Mükerrer) sayılı R.G.'de yayınlanan 6572 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 6 ncı maddesi ile 1512 sayılı Noterlik Kanunu'na²²⁷ eklenen 198/A maddesi ile elektronik noterlik işlemleri düzenlenmiştir. Madde düzenlemesinde; işlemle ilgili detayların elektronik ortamda paylaşarak noterlik tarafından ön hazırlık işlemlerinin önceden yapılmasının sağlanması, elektronik imza vasıtasıyla işlemin tüm aşamalarının elektronik ortamda gerçekleştirilmesi ve internet ortamında içerik tespiti(e-tespit) imkânı sayılmıştır²²⁸.

Noterlik Kanunu'nun 60 ıncı ile 71 inci maddeleri arasında yer aldığı üzere noterler, defter onaylamaktan protesto gönderilmesine kadar geniş sprekumda ve oldukça önem arz eden yetkilere sahiptirler. Dolayısıyla tüzel kişilerin resmiyet kazandırılması gereken ve Kanun çerçevesinde düşünülen tüm işlemlerinin içeriğinin tüzel kişilik tarafından korunmasında yarar bulunan veriler olduğu görülebilecektir. Örneğin, rekabet ihlali dolayısıyla rakip firmaya düzenlenen bir protesto, tüzel kişiliğin korunması gereken verilerini ihtiva etmektedir.

Aynı şekilde, Türkiye Noterler Birliği tarafından uygulamaya konulan bir diğer elektronik imkan, SMMM Defter Bilgi Girişi Sistemidir. Söz konusu uygulamanın yasal dayanağı olarak, 406 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği²²⁹ uyarınca 01.04.2011 tarihinden itibaren noterlikler tarafından onaylanacak defterlerin elektronik ortamda Gelir İdaresi Başkanlığı'na bildirilmesi ve böylelikle bu onaylama işlemlerinin hatasız ve hızlı olacağı belirtilmiştir²³⁰. Tüzel kişiliğe ait defterler, şüphesiz ki tüzel kişilerin ticari sırlarını ihtiva etmekte ve tüzel kişilik tarafından korunmasında hukuki yararı bulunmaktadır. Örneklendirmek gerekirse, onaylanmak üzere internet ortamında

²²⁷ 1512 sayılı Noterlik Kanunu, 05.02.1972 tarihli ve 14090 sayılı R.G.'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

²²⁸ Türkiye Noterler Birliği Resmi İnternet Sitesi, (çevrimiçi) https://portal.tnb.org.tr/Shared%20Documents/E-Hizmetler_Hakkinda.pdf, 03.02.2019.

²²⁹ 406 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği, 02.03.2011 tarihli ve 2011 sayılı R.G.'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

²³⁰ Türkiye Noterler Birliği Bilgi İşlem Müdürlüğü, Noterlik Bilgi Sistemi, SMMM Defter Bilgi Girişi Uygulaması Kullanım Kılavuzu, 2012, (çevrimiçi), https://smmm.tnb.org.tr/HIZMETLER/KILAVUZLAR/GIB/SMMM_DEFTER_BILGI_GIRISI_UYGULAMASI_KULLANIM_KILAVUZU.pdf, 03.02.2019.

gönderilen tüzel kişiliğe ait defterlerin ifşa olması durumunda, tüzel kişiliğin ticari sırları başta olmak üzere korunması gereken hukuki değerleri ihlal olacaktır. İşbu nedenlerle, tüzel kişi verileri yönünden e-noterlik uygulamalarının korunması ve bu verilerin ifşalarının önlenmesi önem arz etmektedir.

D. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

1. e-Dönüşümde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın Sorumlulukları

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın görevleri, CBK'nın 385 inci maddesinde düzenlenmiştir. Bununla birlikte, tüzel kişi verilerinin korunmasına hizmet edecek olan bilgi güvenliğinin sağlanmasına yönelik gerekli önlemleri almak CBK'nın 400 üncü maddesi uyarınca, bilgi güvenliğinin sağlanmasına yönelik önlemlerin alınması Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın hizmet birimi olarak Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığının yetkisi altında düzenlenmiştir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı'nın "Kurum / Kuruluşların Eylemlerdeki Sorumlu ve İlgili Durumları" başlıklı 9 uncu tablosu uyarınca; "kamuda büyük veri ve nesnelerin interneti politikalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması (Eylem 1.2.2) ve ulusal e-devlet yazılım geliştirme kütüphanelerinin ve platformlarının oluşturulmasından (Eylem 2.2.2)" sorumlu tutulmuştur. 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi'nde ise Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın sorumluluk alanı; "BT sektörüne yönelik teşvik ve desteklerde etkinlik sağlanması (Eylem 2)"; "yazılım sektörü çalışma grubu kurulması (Eylem 4)"; "yazılım firmaları için lokasyon bağımsız destekler oluşturulması (Eylem 8)"; "akıllı cihazlarda yerli katma değer artırılması (Eylem 9)"; "internet girişimciliği kültürü programının geliştirilmesi (Eylem 54)" ve "internet girişimleri için üniversitelerde hızlandırıcı merkezleri kurulması (Eylem 56)" olarak çizilmiştir.

2. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sorumluluğundaki Elektronik Hizmet Olarak Sanayi Sicil Bilgi Sistemi ve Barındırılan Tüzel Kişi Verileri

24.04.1957 tarihli, 9593 sayılı R.G.'de yayınlanan Sanayi Sicili Kanunu'nun 2 nci maddesi uyarınca, sanayi işletmelerinin üretime başlamadan önce sanayi siciline ön kayıt yaptırmak ve faaliyete başlangıç tarihinden itibaren 2 ay içinde sanayi siciline kayıt olmakla yükümlüdür. İşletmeler tarafından sanayi siciline başvuru, Bakanlığın web sayfası üzerinden Sanayi Sicil Bilgi Sistemi aracılığıyla yapılmaktadır. Başvuruda bulunan işletmelerden; içeriği Bakanlık tarafından belirlenen beyanname, yıllık işletme cetveli, anket formu, makine ve tesisat; üretim-tüketim kapasitesi, kapasite raporu, yıllık işletme cetveli ürün bilgileri ve **ciro**²³¹ gibi veriler talep edilmektedir²³².

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesindeki Sanayi Sicil Bilgi Sistemi'nde yalnızca idare bünyesinde barındırılmak üzere tüzel kişilik tarafından paylaşılan bilgiler, bilgilerin nev'inden görüleceği üzere korunmasında tüzel kişiliğin hukuki yararının bulunduğu verilerdir. Dolayısıyla söz konusu sistem, verilerin ifşa edilmemesi yönünden tüzel kişi verilerinin korunmasına hizmet edecek şekilde yönüyle ayrıca korunması gerekmektedir.

E. Ekonomi Bakanlığı

1. e-Dönüşümde Ekonomi Bakanlığı'nın Sorumlulukları

Ekonomi Bakanlığı, 2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı'nın "Kurum / Kuruluşların Eylemlerdeki Sorumlu ve İlgili Durumları" başlıklı 9 uncu tablosu uyarınca; "kamu bilgilendirme ve tanıtım sitelerinin tekrar yapılandırılması (Eylem 3.1.2)", "çalışma ve sosyal güvenlik hizmetleri ile ilgili bilişim sistemlerinin entegre edilmesi (Eylem 3.2.1)", "kamu mali yönetimine yönelik bilişim sistemlerinin entegre edilmesi (Eylem 3.2.4)" ve "kamu yatırımları ve gerçekleştirmeleri izleme portalinin oluşturulmasından (Eylem 4.2.3)" sorumlu tutulmuştur. 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi'nde ise Ekonomi Bakanlığı'nın sorumluluk alanı; "BT sektörü firmalarının küresel pazarlara

²³¹ Sanayi Sicil Bilgi Sistemi Resmi İnternet Sitesi, (çevrimiçi) https://sanayisicil.sanayi.gov.tr/App_Pages/KullaniciIslemleri/SikSorulanSorular.aspx, 05.02.2019.

²³² Sanayi Siciline kayıt işlemi dökümanı, Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Resmi İnternet Sayfası, (çevrimiçi) <http://www.asmmmo.org.tr/userfiles/others/files/Mvzt/Gh/18/06-22-SSKI.pdf>, 05.02.2019.

açılımının sağlanması (Eylem 6)” ve “e-ihracat stratejisi oluşturulması (Eylem 53)” olarak çizilmiştir.

2. Ekonomi Bakanlığı Sorumluluğundaki Elektronik Hizmet Olarak: Dış Ticarete Risk Esaslı Kontrol Sistemi(TAREKS) ve Barındırılan Tüzel Kişi Verileri

29.12.2011 tarihli, 28157 sayılı R.G.’de yayınlanarak yürürlüğe giren Dış Ticarete Risk Esaslı Kontrol Sistemi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2011/53) uyarınca, ithalat ve ihracat işlemleri esnasında ürünlerin insan sağlığı, can ve mal güvenliği, hayvan ve bitki sağlığı, çevre ve tüketicinin korunması açısından sahip olması gereken asgari güvenlik koşullarını karşılayıp karşılamadığının tespiti amacıyla, gerçekleştirilen denetimlerde riskli görülen ürünlerin tespiti ve takibi dijital ortamda yapılmaya başlanmıştır. TAREKS denetimleri, gümrük beyannamesinin tescil işlemiyle bağlantılı olarak yapılmaktadır.²³³. Ekonomi Bakanlığı bünyesindeki TAREKS Sistemi ile tüzel kişilerin ticari sırları kapsamındaki gümrük denetim sonuçları verilerin barındırılması söz konusu olduğundan, verilerin ifşasının önlenmesi önem arz etmektedir.

F. Ticaret Bakanlığı

1. e-Dönüşümde Ticaret Bakanlığı’nın Sorumlulukları

Ticaret Bakanlığı’nın görevleri, CBK’nın 441 inci maddesinde düzenlenmiştir. Bununla birlikte, tüzel kişi verilerinin korunmasına hizmet edecek olan, Bakanlık bünyesindeki bilgi güvenliğinin sağlanmasına yönelik gerekli önlemlerin alınması görev ve yetkisi, CBK’nın 461 inci maddesi çerçevesinde, Ticaret Bakanlığı’nın hizmet birimi olan Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı’nın yetkisi altında düzenlenmiştir.

Ticaret Bakanlığı, 2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı’nın “Kurum / Kuruluşların Eylemlerdeki Sorumlu ve İlgili Durumları”

²³³ Önal Yılmaz, “TAREKS Hakkında Merak Edilenler”, (çevrimiçi), <https://www.gumruktv.com.tr/kose-yazilari/tareks-hakkinda-merak-edilenler>, 05.02.2019.

başlıklı 9 uncu tablosu uyarınca; “gerçek ve tüzel kişiler için merkezi kimlik doğrulama sisteminin yaygınlaştırılmasından (Eylem 2.2.1)” ve “işletmelerin faaliyetlerine ilişkin hizmetlerin kullanıcı odaklı entegrasyonunun sağlanmasından (Eylem 3.3.2)” sorumlu tutulmuştur. 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi’nde ise Ticaret Bakanlığı’nın sorumluluk alanı; “e- ticaret mevzuatının tamamlanması (Eylem 51)”, “e-ticaret izleme ve değerlendirme sistemi oluşturulması (Eylem 55)” ve “e-ticaret siteleri için güven damgası sisteminin oluşturulması (Eylem 57)” olarak çizilmiştir.

2. Ticaret Bakanlığı Sorumluluğundaki Elektronik Hizmetler ve Barındırılan Tüzel Kişi Verileri

a. Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS)

MERSİS, tüzel kişilerin kayıt, değişiklik ve terkin işlemlerinin elektronik ortamda yürütüldüğü; ticaret sicili kayıtlarının depolandığı, işlemlerin gerçekleştirildiği ve tüm tüzel kişiliklerin “tekil numaraları” aracılığıyla tek bir platformda birleştirildiği, böylelikle tüm tüzel kişilere tek bir noktadan erişebilme imkânının sağlandığı ortak sistem olarak tanımlanmaktadır²³⁴. Ticaret Sicil Müdürlükleri’ndeki verileri barındıran MERSİS’e yetkililer haricinde firma yetkilileri tarafından erişilebilmektedir²³⁵. Dolayısıyla, Ticaret Sicil Müdürlüğü nezdindeki tüzel kişilerin ticari sırları ve korunmaya değer diğer verilerinin sistem bünyesinde korunarak ifşasının önlenmesi arz etmektedir.

b. İhracat E-Fatura Sistemi

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü’nün 30.06.2017 tarihli, 73421605-106.05 sayılı Genelgesi’nde (2017/7); 20.03.2012 tarihli ve 28239 sayılı R.G.’de yayımlanan 2012/6 sayılı Başbakanlık Genelgesi çerçevesinde, 01.07.2017 tarihinden itibaren “e-fatura” uygulamasına kayıtlı olan yükümlülerin ihracat işlemleri kapsamında

²³⁴ MERSİS Resmi İnternet Sitesi, (çevrimiçi), <https://mersis.gtb.gov.tr/Portal/Home/Index>, 05.02.2019.

²³⁵ MERSİS Sorgulama Ekranı, (çevrimiçi), <https://uygulama.gtb.gov.tr/FirmaSorgulama/>, 05.02.2019.

düzenleyeceği faturaların e-fatura olarak düzenlenmesi ve Tek Pencere Sistemi'ne alınması uygun bulunduğundan bahisle, konuya ilişkin usul ve esaslar açıklanmıştır. Söz konusu düzenlemeler çerçevesinde Sistem bünyesinde, tüzel kişilerin ticari sır ve diğer korunmaya değer tüzel kişilik verisine haiz ihracat faturaları barındırılmaktadır. Bu itibarla, verilerin sistem bünyesinde korunarak ifşasının önlenmesi arz etmektedir.

G. Hazine ve Maliye Bakanlığı

1. e-Dönüşümde Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın Sorumlulukları

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın görevleri, 1 sayılı CBK'nın 217 nci maddesinde düzenlenmektedir. Bununla birlikte, tüzel kişi verilerinin korunmasına hizmet edecek olan, Bakanlık bünyesindeki bilgi işlem sistemleri arasındaki koordinasyonun sağlanması ve elektronik sistemlerin gerekli bakım ve onarımlarının takibi görev ve yetkisi, CBK'nın 234 üncü maddesi çerçevesinde, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın hizmet birimi olan Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı'nın yetkisi altında düzenlenmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı'nın "Kurum / Kuruluşların Eylemlerdeki Sorumlu ve İlgili Durumları" başlıklı 9 uncu tablosu uyarınca; "kamu mali yönetimine yönelik bilişim sistemlerinin entegre edilmesi (Eylem 3.2.4)" ve "kamu harcamaları izleme portalinin oluşturulmasından (Eylem 4.2.4)" sorumlu tutulmuştur.

2. Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesindeki Gelir İdaresi Başkanlığı Sorumluluğundaki Elektronik Hizmetler ve Barındırılan Tüzel Kişi Verileri

a. İnteraktif Vergi Dairesi Uygulamaları

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından, klasik vergi işlemlerinin neredeyse tümüne tek bir platformdan erişilme imkânı sağlanan İnteraktif Vergi Dairesi Uygulaması geliştirilmiştir. Söz konusu uygulamaya kullanıcı girişi ile tüzel kişilere ait yönetici ve ortaklık bilgileri, borç detayı ve ödeme işlemleri,

beyanname, bildirim ve tahakkukları, iade/mahsup edilebilir durumdaki ödemeler, vergi ceza ihbarnameleri, e-yoklamalar, e-tebligatlar, e-haciz bilgileri, ödeme emirleri görüntülenebilmekte bunlarla bağlantılı tüm işlemler gerçekleştirilebilmektedir²³⁶. İşbu sayılan veriler, tüzel kişilik açısından korunmasında hukuki yararının bulunduğu şüphesiz olan verilerdir. Bu nedenle verilerin ifşasının önlenmesi kritik önem arz etmektedir.

b. E-defter Uygulamaları

E-defter uygulaması, 13.12.2011 tarihli, 28141 sayılı R.G.’de yayınlanan 1 sıra No.lu Elektronik Defter Genel Tebliği ile elektronik defter (e-defter) yürürlüğe girmiş, 2 Sıra No.lu Elektronik Defter Genel Tebliği ile güncel düzenlemeler yapılmıştır. Hâlihazırda yevmiye defteri ve büyük defterin elektronik ortamda tutulmasını ihtiva eden e-defter uygulaması, değişmezliğinin, korunması için tüzel kişiler yönünden mali mühür ile internet ortamında imzalanmaktadır²³⁷. Tüzel kişilere ait defterler, şüphesiz ki tüzel kişiliğin başta ticari sırları olmak üzere birçok korunmaya değer verisine haizdir. İşbu itibarla, e-defter sisteminin veri ifşalarına karşı korunması önem arz etmektedir.

H. Rekabet Kurumu

1. Rekabet Kurumu’nun Sorumlulukları

Yasal mevzuat ve idari düzenlemelere uygunluğun izleme ve denetleme yetkilerine haiz idari otorite nevi’ndeki²³⁸ kamu tüzel kişiliğini haiz idarî ve malî özerkliğe sahip Rekabet Kurumu’nun görevi, 13.12.1994 tarihli, 22140 sayılı R.G.’de yayınlanarak yürürlüğe giren 4054 satılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 20 nci maddesi uyarınca, mal ve hizmet piyasalarında rekabetin gelişmesi ile Kanunun uygulanmasını gözetmek olarak hükme bağlanmıştır. Söz

²³⁶ Gelir İdaresi Başkanlığı, İnteraktif Vergi Dairesi Resmi Bilgilendirme Kitapçığı, (çevrimiçi), http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/beyannamerehberi/2018_ivd.pdf, 05.02.2019.

²³⁷ E-Defter Uygulaması Resmi İnternet Sitesi, (çevrimiçi), <http://www.edefter.gov.tr/edefterhakkinda.html>, 05.02.2019.

²³⁸ Doğan Kestane, “Kamu Kesiminde İdari Kuruluşların Genel Görünümü ve İdari Yapıda Yeni Organizasyonlar Olarak Bağımsız İdari Otoriteler”, **Maliye Dergisi**, S:139, Ocak-Nisan 2002, s. 11.

konusu düzenlemelerden görüldüğü üzere, Rekabet Kurumu; tüzel kişilerin ticari sırlarına erişilmesini gerektiren iş tanımına haiz olmakla birlikte, tüzel kişi verilerinin korunmasına yönelik olarak alınacak tedbirler mevzuatlarında düzenlenmiş bulunmaktadır.

2. Rekabet Kurumu Düzenlemeleri

Rekabetin Korunması Kanunu'nun 25 inci maddesinde, kurul üyeleri ve personelinin görevleriyle bağlantılı olarak öğrendikleri ticarî sırları, görevlerinden ayrılmış olsalar bile ifşa edemeyecekleri ve kendilerinin veya başkalarının menfaatine kullanamayacakları hükme bağlanmıştır. Benzer şekilde, Kanun'un 47 nci maddesi çerçevesinde, ticari sır gerekçesiyle sözlü savunma toplantılarının gizli olarak yapılabileceği düzenlenmiştir. Bununla birlikte, 2010/3 sayılı Tebliğ'in 13 üncü maddesi uyarınca, teşebbüslerin ticari sır beyanında bulunmaları gerekmektedir, belgelerde muhtemel olarak yer alan ticari sırlara yönelik olarak Kurum tarafından, teşebbüslerden değerlendirme istenebilmektedir. Bu talebe rağmen ticari sır değerlendirmesi yapmayan teşebbüslerin tekrar ticari sır iddiasında bulunmaları imkânı bulunmamaktadır. 2010/3 sayılı Tebliğ'in 15 inci maddesi çerçevesinde ticari sırların korunmasına yönelik olarak ticari sırların açıklanmaması, delil olması gereken bilgileri de ölçülülük kriteri çerçevesinde paylaşmaları ve Kanun düzenlemesine de paralel olarak Kurul ve Kurum personellerince bu bilgilerin ifşa edilmemesi ve menfaat çerçevesinde kullanılmaması hükme bağlanmıştır.

Nitekim Rekabet Kurumu'nun resmi internet sitesinde²³⁹ yayınlanan kararlar incelendiğinde, tüzel kişilere ait ticari verilerin “(.....TİCARİ SIR.....)” şeklinde gizlendiği görülmektedir. Rekabet Kurumu kararlarında ticari sır olarak kabul edilen veriler incelendiğinde; tüzel kişilerin distribütör tedarikçi ve bayi bilgilerinin, fiyat tespit stratejilerinin, pazardaki teşebbüslerin pazar paylarının, paydaş hissedarlık oranlarının, satış tutarlarının, müşteri bilgilerinin, satış adedinin, son bir yılda karşılaşılan pazar koşulları ve tüzel kişiliğe etkilerinin²⁴⁰ ticari sır olarak gizlendiği görülmektedir.

²³⁹ Rekabet Kurumu Resmi İnternet Sitesi, (çevrimiçi), <https://www.rekabet.gov.tr/tr/Kararlar>, 06.02.2019.

²⁴⁰ İnceleme mukabilinde, Rekabet Kurulu'nun 01.02.2019 tarihinde yayınlanan, 25.10.2018 tarihli, 18-40/643-313 sayılı kararı,(çevrimiçi),

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İDARİ YÜKÜMLÜLÜK OLARAK VERİ GÜVENLİĞİ

I. KAMU HİZMETİ OLARAK VERİ GÜVENLİĞİ

A. Genel Olarak

Kamu hizmeti, bir kamu tüzel kişiliği tarafından üstlenilmekle birlikte, doğrudan kendisi veya görevlendirmesi çerçevesinde denetimini üstlendiği bir özel kişi tarafından yürütülen kamu yararının sağlanmasına yönelik faaliyet olarak ifade edilmiştir²⁴¹. Gülan söz konusu tanımda, ayrıca bir tanımlanmaya ihtiyaç duyan kamu yararı gibi lafızların kullanılmasından kaçınarak, toplumsal bir ihtiyacın karşılanmasına yönelik faaliyet²⁴² ve zamanın gereklerine uyumlanabilirken keyfiliğe sebep olmayacak kriter²⁴³ vurgusu yapmıştır. Benzer şekilde, Derdiman da organik unsuru vurgusu yaparak, kanun uyarınca idare tarafından ifa edilen hizmetler olarak tanımlamıştır²⁴⁴.

Ülkemizde kamu hizmetlerinin e-Devlet bünyesinde dijital dönüşümü, dijital kamu hizmetlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Dijital kamu hizmetleri, açık veya kapalı ağlar üzerinden verilerin iletebilmesi, barındırılabilmesi ve işlenebilmesine imkân bulunan hizmetler olarak tanımlanmıştır. 31.07.2009 tarihli R.G.'de yayınlanan 29.06.2009 tarihli, 2009/15169 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kararlaştırılan; 10.10.1984 tarihli, 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin

<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=cc50439e-fc44-434c-b008-124b9e29678c>; Rekabet Kurulu'nun 01.02.2019 tarihinde yayınlanan, 26.09.2018 tarihli, 18-34/577-283 sayılı kararı, (çevrimiçi), <https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=a8e2f75a-4ab4-4ece-b166-782c789eb15e>; Rekabet Kurulu'nun 23.01.2019 tarihinde yayınlanan, 15.11.2018 tarihli, 18-43/680-333 sayılı kararı, (çevrimiçi), <https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=3ee96a56-b540-448c-b3b4-bca5875bc85a> incelenmiştir, 06.02.2019.

²⁴¹ İsmet Giritli, Pertev Bilgen, Tayfun Akgüner, Kahraman Berk, **İdare Hukuku**, İstanbul, DER Yayınları, 2015, s. 1193-1195. Kemal Gözler, Gürsel Kaplan, **İdare Hukuku Dersleri**, Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 20.bs., Eylül 2018, s. 477; Yaşar, **a.g.e.**, s.219.

²⁴² Aydın Gülan, "Kamu Hizmeti Kavramı", **İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi**, 1988, s. 148-149.

²⁴³ Aydın Gülan, "Türkiye'de Kamu Hizmetlerinin Gelişimi", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, 1998, s. 106-107.

²⁴⁴ Ramazan Cengiz Derdiman, **Türkiye İdaresinin Hukuksal Yönü ve Yapısı: Temel Bilgiler İdari Teşkilat Sorunlar ve Çözüm Önerileri**, Bursa, Alfa Yayınları, 2003, s. 111.

Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'un 2 nci²⁴⁵ ve 33 üncü²⁴⁶ maddelerine istinaden hazırlanan, Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik'te²⁴⁷ (Kamu Hizmetlerinin Sunumuna İlişkin Yönetmelik) etkin, verimli, şeffaf, yalınlaştırılmış kamu yönetiminin kurulmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Kamu Hizmetlerinin Sunumuna İlişkin Yönetmelik'in "kamu hizmetlerinin elektronik ortamda sunulması" başlıklı 4 üncü maddesinde, bilgi ve belgelerin elektronik ortama taşınarak veri tabanlarının diğer idarelerle paylaşılmasının esas olduğu belirtilmiş ve elektronik ortamda başvuruların gerçekleştirilmesi, başvuru sürecinin takibi ve sonucun başvurucuya iletilmesi aşamalarına yönelik tedbirlerin alınması ve hizmetlerin entegrasyonunun sağlanması noktasında idare yükümlü kılınmıştır.

²⁴⁵ 10.10.1984 tarihli, 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun

"Görev" Madde 2:

"Başbakanlığın görevleri şunlardır:

a) Bakanlıklar arasında işbirliğini sağlamak, Hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetmek, Anayasa ve kanunlarla verilen hizmetleri yerine getirmek maksadıyla gerekli tedbirleri almak,

b) Devlet Teşkilatının düzenli ve müessir bir şekilde işlemlerini temin edecek prensipleri tespit etmek, Hükümet Programı ve kalkınma planları ile yıllık programların uygulanmasını takip etmek,

c) Kanun, kanun hükmünde kararname tüzük, yönetmelik ve karar tekliflerinin Anayasaya ve diğer mevzuata uygunluğunu incelemek ve Yasama Organı ile olan münasebetleri yürütmek,

d) Mevzuat hazırlama usul ve esasları ile ilgili ilkeleri tespit etmek ve geliştirmek, yürürlükte bulunan mevzuatın sicillerini tutmak, kodlamak, tek metin haline getirmek, bilgi işlem sistemi içinde takip etmek ve yayınlamak,

e) İdarede etkinliğin sağlanması, görevlerin tam ve verimli bir şekilde zamanında yerine getirilmesi, idari usul ve işlemlerin basitleştirilmesi, Devlet Teşkilatının düzenlenmesi için gerekli olan sistem ve prensiplerin geliştirilmesini ve uygulanmasını sağlamak,

f) Devlet Teşkilatındaki teftiş ve denetim sistemini geliştirmek, uygulanmasını takip etmek, gerektiğinde teftiş ve denetim yapmak,

g) Türk Devlet ve millet hayatını ilgilendiren tarihi, hukuki, idari, ekonomik, ilmi doküman ve belgeleri toplamak, değerlendirmek ve düzenlemek, film, mikrofilm gibi ileri teknikleri uygulayarak arşiv malzemesini tek nüsha olmaktan kurtarmak, bunların tahribini önleyecek arşiv laboratuvarı kurmak, milletlerarası arşivcilik ile ilgili hareketleri takip etmek, önemli arşiv malzemesini yurt ve dünya bilim çevrelerine sunmak,

h) (Mülga : 16/1/1990 - KHK - 406/7 md.)

ı) (Ek : 15/11/1999 - KHK - 583/1 md. ; Mülga : 29/5/2009 – 5902/25 md.)

i) (Ek: 24/5/2006-5508/1 md.) İç güvenlik, dış güvenlik ve terörle mücadele konusunda görevli kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak."

²⁴⁶ **"Düzenleme görev ve yetkisi" Madde 33:**

"Başbakanlık, kanunla yerine getirmekle yükümlü olduğu hizmetleri tüzük, yönetmelik, tebliğ ve genelgelerle düzenlemekle görevli ve yetkilidir."

²⁴⁷ Kamu Hizmetlerinin Sunumuna İlişkin Yönetmelik, 31.07.2009 tarihli ve 27305 sayılı R.G.'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Dijital kamu hizmetlerinin örneklendirilmesi bağlamında Fransız doktrinde, idare bünyesinde veri tabanları oluşturulması ve bu veri tabanlarında kamu hizmetini sonuçlandıracak bilgiye ulaşmayı içermesi durumunda bu erişimin başlı başına bir kamu hizmeti teşkil ettiği belirtilmiştir²⁴⁸. Bu bağlamda, gerek Kamu Hizmetlerinin Sunumuna İlişkin Yönetmelik'te yer alan açık atıf, gerek Fransız doktrini uyarınca; tüzel kişilerin verilerinin güvenliğinin sağlanması gibi unsurları içeren şekilde verilerin barındırılması ve veri güvenliğinin sağlanması işleminin bir dijital kamu hizmeti olduğunun kabulü gerekmektedir. Keza, benzer şekilde hizmetin içeriğine ilişkin olarak AYM'nin 09.12.1994 tarihli, 1994/43 E., 1994/42-2 K. sayılı kararında, kamu yararına dönük, toplumun ortak ihtiyaçlarını karşılayan, düzenli ve sürekli olan etkinliklerin kamu hizmeti olarak kabul edileceğini belirtmiştir²⁴⁹.

Ülkemizde dijital kamu hizmetleri bağlamında, hukuki süreçlerin işletilmesi noktasında önemli aşamalar kaydedilmiştir. Genel çerçevede; bilgi edinme, sorgulama, çevrimiçi hizmetler olarak baskılandırılabilen hizmetlere örnek olarak vergisel işlemler, yerel yönetimlerdeki işlemler, sağlık, eğitim, Resmi Gazete, istatistiki bilgiler, sosyal güvenlik, cenaze ve miras işlemleri verilmektedir²⁵⁰. Dijital kamu hizmetlerinin kapsamının belirlenmesinde önem arz eden konu, kamu hizmetinin niteliğinin dijital ortamda sunuma uygun olmasının belirlenmesidir. Bu bağlamda ulaşım, kanalizasyon gibi alanlarda dijital kamu hizmetlerinden bahsedilemeyecektir. Bununla birlikte, haberleşme, iletişim gibi alanlardaki hizmetlerin doğrudan çevrimiçi sunumu söz konusudur²⁵¹. Keza, işbu tez konusu olan veri güvenliği de, idarenin doğrudan çevrimiçi sunduğu hizmetlere bağlı ve dolayısıyla tamamen dijital bir kamu hizmetinin parçasını oluşturmaktadır.

Söz konusu tanımlar ve açıklamalar çerçevesinde değerlendirildiğinde, tüzel kişi veri güvenliği hizmeti, e-Devlet bünyesindeki verilerin korunması

²⁴⁸ Oğurlu, **a.g.e.**, s. 143 dipnot 234.

²⁴⁹ Ergen, **a.g.e.**, s. 596.

²⁵⁰ Oğurlu, **a.g.e.**, s. 152-156.

²⁵¹ Oğurlu, **a.e.**, s.157-158.

anlamına geldiğinden, e-Devlet ve bilgi güvenliği süreçlerinin kamu hizmeti yetkilendirmeleri çerçevesinde irdelenmesi gerekmektedir. İdari teşkilat bünyesindeki Bakanlıklar haricinde özellik arz eden Türksat, işbu tezin idari teşkilat incelemesinde detaylı olarak aktarıldığı üzere, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu’nun Ek madde 33 üncü maddesi uyarınca, “...kamu hizmetlerinin elektronik ortamda verilebilmesini sağlayan e-devlet kapısı hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojileri alanında her türlü faaliyette bulunmak, işletmek ve ticarî faaliyette bulunmak üzere; bu Kanun ile kuruluş ve tescile ilişkin hükümleri hariç olmak üzere 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve özel hukuk hükümlerine tâbi olarak” kurulmuştur. Aynı şekilde Türksat, bakanlıklar bünyesinde üretilen verilerin elektronik ortama taşınmasından, doğruluğundan, güncelliğinden, veri bütünlüğü ve güvenliğinin sağlanmasından ve saklanmasından; verilere yetkisiz erişimlerin önlenmesi ve verinin korunmasına yönelik önemlerin alınmasından ise ilgili kurum sorumlu tutulmuştur. Dolayısıyla Türksat yönünden, kamu yararının sağlanmasına yönelik olarak Gözler/Kaplan tarafından Fransızca aslından aktarıldığı üzere, kurma usulünde tek taraflı görevlendirme²⁵² söz konusudur ve veri güvenliği konusunda idari teşkilat incelemesi yapılan tüm idarelerce kamu hizmetinin ifa edildiği kabul edilecek ve idari sorumluluk dolayısıyla idare hukuku uygulama alanı bulacaktır.

Kamu yararı amacını gerçekleştirmeye yönelik faaliyetler, üstlenen kamu tüzel kişiliği tarafından bizzat²⁵³ yerine getirilebileceği gibi, idare tarafından tek taraflı görevlendirme ile²⁵⁴ veya “sözleşmeli (akdi usul)” olarak²⁵⁵ kamu tüzel kişisi tarafından veya kamu tüzel kişiliğinin denetimi altında bir özel hukuk kişisi tarafından yerine getirilebilmektedir. Keza AYM de günümüzde toplumun artan ihtiyaçlarının karşılanmasında özel hukuk kişilerinden destek alınabileceğini belirtmiştir. Bu durumda da kamu hizmetinin tespitine yönelik olarak AYM, söz

²⁵² Gözler/ Kaplan, **a.g.e.**, s. 505-506.

²⁵³ Kamu hizmetinin bizzat idarece görülmesinin “emanet usulü” olarak adlandırılmakla birlikte, hizmet araçları ve bütçesinin doğrudan kamu tüzel kişiliğince yürütülmesi yönüyle akdi usulden ayrıştığı belirtilmektedir. Yaşar, **a.g.e.**, s. 242-243

²⁵⁴ Yazarlar tarafından özel hukuk kişisinin kurularak görev için yetkilendirilmesi veya halihazırda kurulu bir özel hukuk kişisinin tek taraflı olarak görevlendirilmesi usulünde gerçekleştirilebileceğini ifade etmiştir. Jean François Lachaume, Grands Services Publics, Pris, Masson, 1989, s. 505’ten aktaran: Gözler/ Kaplan, **a.g.e.**, s. 505-506.

²⁵⁵ Yazar, kamu hizmetinin görülmesine ilişkin sözleşmenin yalnızca hizmetin işleyişini gösterme amaçlı olduğunu belirtmektedir. Yaşar, **a.g.e.**, s. 242

konusu kararında, kamu hizmetinin tespitinde, gözetim ve denetim yetkisinin kamu idarelerinde bulunmasının aranacağını²⁵⁶ ifade etmiştir. İdarenin denetim ve gözetiminde korunan hukuki yarar kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu yararı olarak özetlenebilirken, idarenin söz konusu yükümlülüklerinin çerçevesi ise, idare ve ceza hukukumuzdaki temel ilkeler olan; idarenin yasallığı, hukuki güvenlik, belirlilik, hesap verebilirlik, nesnellik ve eşitlik ilkeleri ışığında çizilmektedir²⁵⁷.

Nitekim bu durumda, faaliyetin kamu tüzel kişiliğinden alınan yetki ile ve kamu tüzel kişiliğinin denetimi altında; kamu tüzel kişiliği yerine özel kişilerce kamu hizmetinin görülmesi söz konusu olabilmektedir²⁵⁸. İşbu “kamu ile bağlantı”, hizmetin kamu hizmeti nevi açısından önem arz etmektedir²⁵⁹. Veri güvenliği hizmetinin, gelecek dönemlerde idari sözleşme ile özel hukuk kişisi tarafından üstlenilmiş bir kamu hizmeti olması durumunda ise, hizmetin kamu gücü kullanılarak resen ifa edilmesi ve kanundan kaynaklanmasının yanı sıra, sunulan hizmetin; kamu hizmetinin daha çok/daha az yetki taşıma kıstası²⁶⁰ ve eşitsizlik kıstasları²⁶¹ ile değerlendirilmesi gerekmekte; tarafların eşit olmadığı ve iradenin kabulü noktasında idarenin güçlü konumu değerlendirildiği takdirde konunun idari yargının görev alanına gireceği kabul edilmelidir. Nitekim kamu hizmetinin yürütülmesinin özel kişilere devredildiği takdirde, hizmetin niteliğinin değişmeyeceğinden bahisle kamu hizmetinin ilkelerine uyuma ilişkin yükümlülüklerin devam ettiğine ilişkin olarak Danıştay 10 uncu Dairesi’nin

²⁵⁶ AYM’nin 12.04.1990 tarihli, 1990/4 E., 1990/6 K. sayılı kararı; Kazancı Bilgi Bankası; Ural Aküzüm, **Kamu Hukuku Açısından Vakıf Yükseköğretim Kurumları**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2016, s. 17.

²⁵⁷ Müslüm Akıncı, **Danıştay Kararları Işığında İdarenin Gözetim ve Denetim Görevi**, İstanbul, Legal Yayıncılık, Ocak 2017, s. 103.

²⁵⁸ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 504-508; Cafer Ergen, **İdari Yargı Davaları**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2008, s. 587.

²⁵⁹ Chapus, *Droit Administratif General*, 1985, s. 394’ten aktaran: Gülan, “Kamu Hizmeti Kavramı”, s. 150.

²⁶⁰ Yazar’a göre, RIVERO tarafından ortaya çıkarılan “daha çok/daha az yetki taşıma kriteri”, kıstasların tümünden yararlanılması ve idari işlemleri *ortak nitelikleriyle görebilme projeksiyonu* içermesi dolayısıyla genç idare hukukuna yönelik çözümler geliştirilmesine daha nesnel ve efektif etki edebilecektir. Emin Memiş, **Genel İdare Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2.bs., 2017, s.36-37.

²⁶¹ İdarenin idari işlemlerinde muhatap taraf ile eşit olmaması, iradesinin kabulü noktasında güçlü konumu, eşitsizlik kıstası olarak kabul edilerek uyuşmazlıkların çözümünün idari yargının konusuna girdiği kabul edilmiştir. Memiş, **a.g.e.**, s. 37.

25.06.1997 tarihli, 1997/160 E., 1997/2583 K. sayılı kararında özel hukuk kişilerin idari sorumluluğunun gündeme geleceği ifade edilmiştir²⁶².

B. Veri Güvenliği Kamu Hizmeti

Veri güvenliği kamu hizmeti bağlamında, hizmetin kuruluşu ile hizmet kriterlerini ihtiva eden kamu hizmeti ilkelerinin incelenmesi gerekmektedir.

1. Veri Güvenliği Kamu Hizmetinin Kurulması

Milli²⁶³ kamu hizmetinin kurulması kanunlarda yer alırken, hizmetin işleyiş usulü kanunda belirtilmiş ilkeler uyarınca idareye bırakılabilmektedir²⁶⁴. Hizmetin kurulması, hem tür olarak kanunlarla kurulmayı hem de tür olarak çerçevesi çizilen hizmetin idari işlemle kurulmasını kapsamaktadır. İki durumda da, kamu hukuku işlemi söz konusu olmaktadır²⁶⁵.

Veri güvenliğinin sağlanması bağlamında dijital kamu hizmeti olan e-Devletin kuruluşu ve işleyişinin düzenlenmesi, 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamesi²⁶⁶ ile gerçekleşmiştir. Kararname'nin 2 nci maddesinin f bendi uyarınca, “bilgi toplumu politika, hedef ve stratejileri çerçevesinde; ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlayarak e-Devlet

²⁶² Onur Karahanoğulları, **Kamu Hizmeti (Kavram ve Hukuksal Rejim)**, Ankara, Turhan Kitabevi, 3. bs., 2015, s. 348.

²⁶³ Milli kamu hizmetinin yanında mahalli kamu hizmetlerinin bulunduğu ve söz konusu hizmetlerin kurulması amacıyla kanuna gerek olmayıp mahalli idarelerin karar organlarıncı kurulabileceği belirtilmiştir. Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 495.

²⁶⁴ Yaşar, **a.g.e.**, s. 224; Ayanoğlu, **a.g.e.**, s. 186; Yazarlar, özel teşebbüs ile rekabet eder nitelikte gerçekleştirilen kamu hizmeti kurulmasının bir sınırlama teşkil edebileceği ve bu durumda sınırlamanın ancak kanunla yapılabileceğini ifade etmiştir. Nitekim idarenin milli kamu hizmeti kurulmasında takdir yetkisinin bulunduğundan bahisle, açık yorum hatası hariç olmak üzere AYM'nin kamu yararının mevcudiyetine ilişkin yerindelik denetimi gerçekleştiremeyeceği ifade edilmiştir. Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 495.

²⁶⁵ Ayanoğlu, **a.g.e.**, s. 187; Tayfun Akgüner, Kahraman Berk, **İdare Hukuku**, İstanbul, DER Yayınları, 8.bs., 2017, s. 1055.

²⁶⁶ 655 sayılı KHK, 01.11.2011 tarihli, Mükerrer 28102 sayılı R.G.'de yayınlanmıştır.

hizmetlerinin kapsamı ve yürütülmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek”
Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı’nın görevleri arasında sayılmıştır.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, söz konusu yetkisi kapsamında, e-Devlet Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Yönetmelik’te e-Devlet hizmetlerinin kapsamı ve yürütülmesine ilişkin usul ve esasları belirlemiştir. Söz konusu Yönetmelikte, e-Devlet hizmetine ilişkin Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı’nın görev ve sorumlulukları²⁶⁷, kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve sorumlulukları²⁶⁸ ile e-Devlet hizmetlerinin kapsamı

²⁶⁷ Yönetmelik’in 6 ncı maddesi uyarınca Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı’nın görev ve sorumlulukları olarak, bilgi toplumu politikaları çerçevesinde; e-Devlet hizmetlerinin kapsam ve yürütülmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek, hizmetin koordinasyonu ve izleme faaliyetinin yürütülmesi, kamu kurum ve kuruluşlarının sunduğu ve/veya sunacağı elektronik ortamdaki hizmetlerin tespiti, hangi hizmetlerin elektronik ortamda e-Devlet Kapısı üzerinden sunulması gerektiğine ilişkin kurum ve kuruluşlarla işbirliği, kamu kurum ve kuruluşlarının internet siteleri üzerinden sunduğu ve sunacağı uygulamaların e-Devlet Kapısına entegrasyonun sağlanması, ulusal siber güvenliğin ve kişisel verilerin korunması konusunda farkındalığın sağlanması ile bilişim sistemlerinde gerekli önlemlerin alınması için kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yapılması sayılmıştır.

²⁶⁸ Yönetmelik’in 7 nci maddesi uyarınca, kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve sorumlulukları arasında; yürüttükleri veya sundukları e-Devlet hizmetleri kapsamında üretilen verilerin elektronik ortama taşınması, doğruluğu, güncelliği, veri bütünlüğü ve güvenliğinin sağlanmasından ve saklanmasından sorumlu olunması; e-Devlet hizmetleri sunumu amacıyla yatırım, teknoloji tercihleri, vb. bilişim stratejileri hazırlanması, kurum içi e-dönüşüm yönetim yapısını kurulması; mer’i mevzuattan kaynaklanan istisnalar saklı kalmak kaydıyla, e-Devlet hizmetlerinin yürütülmesi kapsamında ilgili verilerin, kamu kurum ve kuruluşları arasında yapılan protokoller çerçevesinde elektronik ortamda paylaşılması ve ilgili kullanıcılara sunulması; e-Devlet hizmetlerinin kullanım kolaylığı ve kullanıcı memnuniyetini sağlayacak şekilde; ulusal ve uluslararası standartlara uygun olarak, işlevsel, güvenli, talebe cevap verebilir ve kesintisiz şekilde sunulması; kullanıcılardan gelecek talep, öneri ve şikâyetlerin değerlendirilmesine yönelik mekanizmalar oluşturulması; **kamu kurum ve kuruluşlarının kendilerine ait bilgi sistemleri üzerinde siber güvenlik önlemlerini almaları, kullanım erişim kayıtları tutulması ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğinin sağlanması;** verilecek her bir hizmette, gerekli olan veri ya da uygulama entegrasyonu için, veri veya uygulama sahibi kurumların e-Devlet Kapısı İşletmecisi ile Bakanlık adına bir veri paylaşım protokolü imzalaması; e-Devlet uygulamalarının internet üzerinden sunumunda yetkisiz erişimi engelleyecek önlemlerin alınması; e-Devlet hizmetlerinin sunumunda mobil teknolojilerden ve sosyal medya imkânlarından etkin biçimde yararlanılması; kamu kurum ve kuruluşlarının sundukları ve/veya sunacakları hizmetler içerisinde geniş kitlelere hitap eden ve olgunluk seviyesi yüksek olan e-Devlet hizmetlerini yalnızca e-Devlet Kapısı üzerinden sunulacak şekilde projelendirip takvime bağlar ve projenin tamamlanmasına müteakip e-Devlet Kapısına entegrasyonunu sağlamak için gerekli çalışmaları başlatmaları, kamu kurum ve kuruluşlarının sundukları hizmetler veya diğer işlemleri kapsamında gerçek veya tüzel kişileri doğrudan etkileyebilecek durumlar için e-Devlet Kapısı üzerinden resmi tebligat kabul edilmeyecek bildirimlerin yapılmasını sağlayacak alt yapının geliştirilmesine yönelik hazırlık çalışmalarının yapılması; herhangi bir felaket anında sistemlerin kesintiye uğramaması için gerekli tedbirlerin alınması; e-Devlet Kapısı üzerinden kredi kartı, banka kartı, havale, EFT, mobil ödeme gibi yöntemlerle de alacaklarının tahsilatını yapabilecekleri alt yapının kurulması sayılmıştır.

ve yürütülmesi amacıyla tayin edilen e-Devlet Kapısı²⁶⁹ İşletmecisinin²⁷⁰ görev ve sorumlulukları²⁷¹ düzenlenmiştir.

Türksat ise, 21.02.1924 tarihli, 59 sayılı R.G.’de yayınlanan 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu’nun 16.06.2004 tarihli, 5189 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 5 inci maddesiyle eklenen Ek 33 üncü maddesi uyarınca, “uydu işletmek ve kamu hizmetlerinin elektronik ortamda verilebilmesini sağlayan e-devlet kapısı hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojileri alanında her türlü faaliyette bulunmak, işletmek ve ticarî faaliyette bulunmak amacıyla, bu Kanun ile kuruluş ve tescile ilişkin hükümleri hariç olmak üzere 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve özel hukuk hükümlerine tâbi” olarak kurulmuştur.

Tüzel kişiliğin özel hukuka tabi kılınmış olması, kamu tüzel kişiliği sıfatını etkilememekle birlikte, kamu gücünü kullanma gücünün kısıtlanması anlamına gelmektedir. Keza bu sınırlamaya karşılık, bürokratik engellere takılınmaması ve daha kolay hareket serbestisi imkânı yönüyle özel hukukun avantajlarından yararlanılacağı kabul edilmektedir²⁷²²⁷³. Türksat da, kanunla kurulmuş ve yasama

²⁶⁹ E-Devlet Kapısı, e-Devlet hizmetinden ayrı olarak Yönetmelik’in 4 üncü maddesinin ç bendinde, “e-Devlet hizmetlerinin son kullanıcıya farklı erişim kanallarından tek noktadan bütünleşik olarak sunulduğu ortak elektronik platform” olarak tanımlanmıştır.

²⁷⁰ e-Devlet Kapısı İşletmecisi, Yönetmelik’in 4 üncü maddesinin d bendinde, “24/3/2006 tarihli ve 2006/10316 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve 10/8/2006 tarihli ve 2006/22 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile e-Devlet Kapısının kurulması ve işletilmesiyle yetkilendirilmiş, 4/2/1924 tarihli ve 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun Ek 33 üncü maddesi ile kurulan Türksat Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme Anonim Şirketi” olarak belirlenmiştir.

²⁷¹ Yönetmelik’in 8 nci maddesi uyarınca e-Devlet Kapısı İşletmecisinin görev ve sorumlulukları arasında; bireysel ve kurumsal tüm kullanıcıların kamu hizmetlerine elektronik ortamdan güvenli ve etkin bir şekilde erişebilecekleri, e-Devlet hizmetlerinin sunumunda tek adres olabilecek özelliklere sahip ortak bir platform kurulması ile işletilmesi; hizmetin sunumunu, kullanım kolaylığı ve kullanıcı memnuniyetini sağlayacak şekilde, işlevsel, güvenli ve kesintisiz şekilde yapması, verilecek her bir hizmette, gerekli olan veri ya da uygulama entegrasyonu için, veri yetkilisi kurumlar ile işbirliği yapılması, verilecek her bir hizmette, gerekli olan veri ya da uygulama entegrasyonu için, e-Devlet Kapısı İşletmecisi veri yetkilisi ile bir veri paylaşım protokolü imzlanması; kamu kurum ve kuruluşlarının e-Devlet hizmetlerinin e-Devlet Kapısına entegrasyonu, e-Devlet Kapısının işletilmesi, kapı ile ilgili geliştirme, iletişim altyapısı, tanıtım, güvenlik, donanım, yazılım, erişim imkânlarının yaygınlaştırılması gibi e-Devlet Kapısı hizmetlerinin gerektirdiği faaliyetlerin yürütülmesinden doğan görev ve sorumlulukların yerine getirilmesi sayılmıştır.

²⁷² Yazar, özel hukuka tabi kılınan tüzel kişilerin, kamu hukuku tüzel kişisi olmaması sonucuna ulaşılamayacağını ifade etmiştir. Ayanoğlu, **a.g.e.**, s. 194

²⁷³ Bu noktada eklemek gerekir ki Bilgen’e göre, kanunla kurulan; kamu hizmeti ifa eden ve kamu gücüne haiz tüzel kişilerin özel hukuk tüzel kişisi oldukları açıkça ifade edildiği durumlarda, kamu gücünü kullanamayacak özel hukuk kişilerine idari işlem yapma yetkisi veren hüküm veya özel hukuk tüzel kişiliğinin tesisine yönelik hüküm hukuka aykırı hale gelmektedir. Pertev Bilgen, **İdare Hukuku Dersleri, İdare Hukukuna Giriş**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1999, s. 14.

iradesi ile özel hukuka tabi kılınmıştır. Dolayısıyla, idare hukuku öğretisi bağlamında idari makamların denetim ve gözetimi altında yürüttüğü veri güvenliği hizmeti, kamu hizmetinin organik ögesini sağlamaktadır. Keza Türksat, özel hukuka tabi işlemlerinde de, tacir ve müteşebbis niteliğinde kabul edilmeyecektir²⁷⁴.

İdare hukuku öğretisinde kamu hizmetinin maddi ögesi olan, yasama iradesi çerçevesinde kamu yararının sağlanması amacının tespiti²⁷⁵ bağlamında ise, veri güvenliği hizmetini irdelendiğinde, gerek işletmeci Türksat'ın kuruluş kanunu, gerek görev ve yetkilerinin belirlendiği Yönetmelik'in 8 inci maddesi uyarınca, hizmetin tamamıyla kamu yararının sağlanması amacına yönelik olduğu görülmektedir. Bununla birlikte önemle vurgulamak gerekir ki, yasal mevzuatın uygulanabilirliğinin sağlanması için yasada açıkça öngörülmesi gerekmemektedir, idarenin söz konusu uygulanabilirliğini sağlamak adına Anayasal düzenleme ve uygulama yetkisine sahiptir²⁷⁶.

Söz konusu yasal düzenlemeler çerçevesinde bir bütün olarak tüzel kişi veri güvenliğinde sorumluluklar açısından irdelendiğinde, veri güvenliğinin sağlanması konusunda Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın denetleme ve gözetleme yükümlülüğünün bulunduğu; e-Devlet işletmecisi Türksat'ın e-Devlet işletmeciliği çerçevesinde veri güvenliğinin sağlama yükümlülüğü bulunduğu ve son olarak hizmet sahibi olan ve idari teşkilat incelemesinde aktarılan kamu kurum ve kuruluşlarının kendilerine ait bilgi sistemlerinde veri güvenliğinin sağlanmasına ilişkin yükümlülüklerinin yasal düzenlemelere dayandığı görülmektedir.

²⁷⁴ Lütfi Duran, "Yargıtay'ın Kamu Hukukuna Değgin Son Kararları Üzerine Mülâhazalar (III)", **Amme İdaresi Dergisi**, 18.c., S:4; Aralık 1985, s.66; Yazar, AYM'nin Türkiye Emlak Kredi Bankası'nın ve Petrol Ofisi Genel Müdürlüğü'nün özel hukuka tabi kamu kuruluşu olduğuna ilişkin kararlarını (AYM 08.10.1974 t., 1974/17 E., 1974/41 K.) örnek olarak vermiştir. Ayanoğlu, **a.g.e.**, s. 200.

²⁷⁵ Yazar, AYM kararlarında toplumun ortak gereksinimlerinin karşılanmasına dönük ve süreklilik arz eden kamu hizmetlerini kamuya yararlılık unsuruyla birlikte değerlendirdiğini belirtmiştir. Aküzüm, **a.g.e.**, s. 16-20.

²⁷⁶ K. Burak Öztürk, **Fransız ve Türk Hukukunda İdarenin Düzenleme Yetkisinin Kapsamı**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2009, s. 143.

2. Veri Güvenliğine Egemen Olan Kamu Hizmeti İlkeleri

Aktarılan yasal mevzuatlarda görüleceği üzere, idare kamu hizmeti dolayısıyla edindiği tüm verileri, bilgi güvenliğinin sağlanmasına yönelik gerekli önleyici ve koruyucu tedbir ve müdahalelerin sağlanması yoluyla korumakla yükümlüdür. Söz konusu veri güvenliğinin sağlanması, kamu hizmetinin ayrılmaz bir parçası olduğundan kamu hizmet sunumunda, Kamu Hizmetlerinin Sunumuna İlişkin Yönetmeliğe uygunluğun sağlanması gerekmektedir.

Kamu Hizmetlerinin Sunumuna İlişkin Yönetmeliğin 1 inci maddesinde Yönetmeliğin amacı, etkin, verimli, hesap verebilir ve şeffaf kamu yönetimi oluşturularak kamu hizmetlerinin hızlı ve kaliteli olarak yerine getirilmesini sağlamak olarak belirtilmiştir. Aynı şekilde Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde elektronik ortamda kamu hizmeti sunumu ve hizmet sunumu oluşturulmasının esas olduğu hükme bağlanmıştır. Söz konusu Yönetmeliğe uygunluğun sağlanmasının yanı sıra, veri korumasına egemen olan aşağıdaki kamu hizmeti ilkelerinin de ayrı ayrı sağlanması gerekmektedir.

a. Süreklilik İlkesi

Kamu hizmetinin hukuken öngörülmüş düzenlemeler²⁷⁷ hariç olmak üzere, hizmete yönelik ihtiyaca istinaden hizmetin düzenli olarak, devletin devamlılığı ilkesinin de bir yansıması olarak sürdürülmesi anlamına gelen süreklilik ilkesine ilişkin olarak doktrinde, süreklilik ilkesinin mutlak anlamda kesintisizlik²⁷⁸ anlamına gelmediği, ihtiyaç olduğunda hizmetin düzenli ve yoğun sağlanmasının ehemmiyet taşıdığı belirtilmekle birlikte; ulusal savunma, güvenlik gibi hizmetlerin yılın her gün ve saati kesintisiz şekilde yürütülmesi gerektiği belirtilmiştir²⁷⁹. Aynı şekilde, söz konusu süreklilik ilkesi uyarınca, kamu hizmeti yükümlüsü idareler hizmetin sürekliliğinin bozulmamasını sağlayacak tedbirleri almakla yükümlü kabul edilmektedir. Konuya ilişkin doktrinde, süreklilik ilkesinin kamu hizmetinin mutlaka idare tarafından bizzat verilmesi şeklinde

²⁷⁷ Yazarlar kesintili kamu hizmetine örnek olarak tatil dönemlerinin bulunduğu eğitim hizmetlerini vermiştir. Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 488.

²⁷⁸ Yazar, hizmetin mücbir sebep dolaylı kesintiye uğramasının düzenlilik içinde kabul edilebilse de hizmet sunucusunun zararın giderilmesine yönelik tedbirleri alınmak zorunda olduğunu belirtmiştir. Yaşar, **a.g.e.**, s. 229

²⁷⁹ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 487-488.

yorumlanmaması gerektiği, hizmetin idari sözleşme, imtiyaz gibi usullerde özel kişilerce verilebileceği; bu durumda, süreklilik ilkesi gereğince gerektiğinde idarenin sözleşmeye müdahale ederek bir takım zararları karşılayabileceği belirtilmiştir²⁸⁰.

Tüzel kişilerin veri güvenliği hizmeti, Gözler/Kaplan'ın tanımlamaları çerçevesinde ulusüstü savunma kapsamında güvenliğe ilişkin olduğu değerlendirilebilecek bir hizmettir ve kesintisiz olarak sağlanması gerekmektedir. Bu noktada kanaatimizce veri güvenliği konusunda kamu hizmetinin devamlılığı unsuru, kesintisizliği barındıracak şekilde yorumlanabilecektir. Nitekim veri korunması kamu hizmetinin sürekliliği, veri güvenliğinin bütünlük ve emniyeti kriterleri çerçevesinde verilerin devamlı olarak güvenliğinin sağlanması fonksiyonu ile de açıklanabilmektedir. Dolayısıyla, veri güvenliğinin sağlanmasında hizmet maliyetlerinin artması, saldırı/ataklar karşısında bilgisizlik ve tecrübesizlik gibi gerekçelerle veri güvenliği hizmeti aksatılamayacaktır.

b. Uyarılma İlkesi

Kamu hizmetlerinin sürekliliği ilkesinin bir sonucu olarak kabul edilen uyarılma ilkesi uyarınca, kamu hizmetinin toplumun ihtiyaçlarına göre teknik gelişmeler çerçevesinde farklı formlarda görülebilmesi sağlanmaktadır²⁸¹. Oğurlu, günümüzde kamu hizmetlerinin dijital olarak sunulmasına yönelik gerçek ve tüzel kişilerdeki beklentinin aslında kamu hizmetinin değişkenliği ilkesinin yansıması bir hak olduğunu ifade etmektedir²⁸². Dolayısıyla uyarılma, hem organizasyonun kendisinde hem de kamu hizmetinin işleyişinde ve koşullarında²⁸³ güncelleme olarak tezahür edebilecektir. İdari sözleşmeler yönünden ise, uyarılma ilkesinin aleyhine bir düzenleme yapılamayacağı gibi, kamu hizmetinin tesisine yönelik idari sözleşmeye konu hizmette uyarılma gerektiğinde idari sözleşmelerde idare tek yanlı değişiklikler yapabilecektir.

²⁸⁰ Yaşar, **a.g.e.**, s. 227-229; Nitekim yazarlar kamu hizmetlerinin devamlılığı ilkesinin idari kamu hizmetlerinde olduğu gibi, sınai ve ticari kamu hizmetlerinde de geçerli olduğunu aktarmışlardır. De Laubadere, Venezia ve Gaudemet, s. 905'ten aktaran: Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 488.

²⁸¹ Bahtiyar Akyılmaz, Cemil Kaya, Murat Sezginer, **Türk İdare Hukuku**, Ankara, Savaş Yayınevi, 10.bs., 2019, s. 549; Akgüner/Berk, **a.g.e.**, s. 1052.

²⁸² Oğurlu, **a.g.e.**, s. 163.

²⁸³ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 489.

Sözleşme tarafı ile personel ve kullanıcılar²⁸⁴ kuralların değişmezliğini iddia ve kamu hizmetinin önceki halinin sürdürülmesini kazanılmış haklar kapsamında talep edemeyecektir²⁸⁵.

Veri güvenliğinin sağlanması süreci de ülkemizde e-dönüşüm akabinde, kamu hizmetlerinin uyarlanması çerçevesinde fiziki verilerin korunması sürecinden elektronik ortamdaki verilerin korunmasına evrilmiştir. Nitekim tüzel kişi verileri, Ticaret Sicili Müdürlükleri bünyesinde örneklendirilebilecek şekilde fiziki olarak tutulmakta iken, 2006-2010 Bilgi Toplumu Stratejisi çerçevesinde; “kamu kurumlarının tüzel kişiliklerle ilgili ihtiyacı olan bilginin tek noktadan sunulması, sisteme dâhil kişiliklere ait bilgilerin vergi numarası ile bir sistemde birleştirilmesi sağlanması, sistemde tutulan şirket bilgileri uluslararası standartlara uyumlu hale getirilmesi” gerekçeleri ile Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sistemi ve Çevrimiçi Şirket İşlemleri Projeleri kapsamında 08.10.2010 tarihinde MERSİS elektronik ortamına taşınmıştır. İşbu durumda, verilerin güvenliğinin sağlanması noktasında idarenin kamu hizmetini yeni teknolojilerle uyarlaması, idari sözleşme ile devrettiği hizmetlerde de izleme rolü ile gerektiğinde tek taraflı müdahale yetkisini kullanması gerekmektedir.

c. Eşitlik İlkesi

Kamu hizmetlerinden herkesin eşit olarak yararlanmasını öngören kamu hizmetlerinin eşitliği ilkesi aynı zamanda kamu hizmetlerine dâhil olmak hakkından da eşit yararlanılmasını barındırmaktadır. Gerçek ve tüzel tüm kişilerin hizmet karşısında eşit olmasını öngören²⁸⁶ eşitlik ilkesini tamamlayıcısı olan tarafsızlık ilkesi uyarınca da, hizmetin nesnel biçimde tarafsız sunulması kastedilmektedir²⁸⁷²⁸⁸. Nitekim Anayasa’mızın 10 uncu maddesinin 4 üncü

²⁸⁴ Gözler/Kaplan, **a.e.**, s. 489.

²⁸⁵ Metin Günday, **İdare Hukuku**, Ankara, İmaj Yayınevi, 10.bs., 2015, s. 335; Yaşar, **a.g.e.**, s. 231.

²⁸⁶ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 490.

²⁸⁷ Yazarlar, tarafsızlık ilkesinin bir unsuru olarak, din alanında tarafsızlığı ifade eden laiklik ilkesinin yer aldığını ifade etmişlerdir. Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 491-492; Yaşar, **a.g.e.**, s. 232.

²⁸⁸ Yazarlar, kamu yararı uyarınca, aralarında önemli durum farklılıkları bulunması halinde kanundan kaynaklanan nispi eşitlik/pozitif ayrımcılık kapsamında farklı durumdaki kullanıcıların uygulamalarının farklılaşabileceğini; eşitliğin mutlak eşitlik olarak yorumlanmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 490.

fıkrasında da, devlet organları ve idare makamlarının eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorunda olduğu hüküm altına alınmıştır.

İşbu itibarla, tüzel kişilerin verilerinin, gerçek kişilerde olduğu gibi korunmasını talep etme hakkının karşılanması, kamu hizmetinin eşitlik ilkesinin gereğidir. Söz konusu ilke ışığında, idare bünyesinde verileri olan hem gerçek kişilerin hem de her nev'inde tüzel kişilerin verileri idare tarafından korunması gerekmektedir.

d. Bedelsizlik İlkesi²⁸⁹

Kamu hizmetlerinden yararlanılmasının ücretsiz olmasını ihtiva eden kamu hizmetlerinin bedelsizliği ilkesi, birçok kamu hizmetinde geçerli olmakla birlikte işletme maliyeti yaratan hizmetler yönünden istisnalarının²⁹⁰ bulunduğu bir ilke olarak kabul edilmektedir. Kamu hizmetlerinin ifasında gerçekleşen değişimler sonucunda bu değişimlerin mali kaynağa ihtiyaç duyulmasına sebep olmuştur. Söz konusu ihtiyaç karşısında AYM tarafından, hizmetin karşılığı olarak ilgililere, eşitlik ve adalet çerçevesinde bu yükün yansıtılabileceği ifade edilmiştir²⁹¹. Nitekim bu ilkenin yansıması olarak ülkemizde, özel kişilerce yürütülen kamu hizmeti bedeli de idare tarafından belirlenmektedir²⁹².

Yönetmelik'in 7 nci maddesi uyarınca, verilerin elektronik ortama taşınması, doğruluğu, güncelliği, veri bütünlüğü ve güvenliğinin sağlanması ve saklanmasından sorumlu olan idare tarafından, gerçekleştirdiği hizmetin karşılığında herhangi bir ücret alınmamaktadır. Uyarlama ve eşitlik ilkesi uyarınca, halihazırda e-Devlet projesi kapsamında tesis edilen veri güvenliği hizmetinin, artan ihtiyaçlar karşısında yansıtılması gereken bir maliyet oluşturması durumunda hizmetin kar barındırmayacak şekilde bir ücrete tabi tutulması gerektiği kabul edilmelidir.

²⁸⁹ Yazarlar, bedelsizlik ilkesinin genel bir ilke olarak kabul edilemeyeceğini, ancak Anayasa ve kanunlarda öngörüldüğü takdirde kamu hizmetinin bir unsuru olarak kabul edileceğini ifade etmiştir. Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s.541.

²⁹⁰ Yazar, ücret alınan kamu hizmetlerinde işletme maliyetinin karşılanmasına yönelik alınan ücretin mutlak surette kar barındırmaması gerektiğini ifade etmiştir. Yaşar, **a.g.e.**, s. 492-493.

²⁹¹ AYM'nin 23.08.1988 tarihli, 1987/16 E., 1988/8 K. sayılı kararı, Kazancı Bilgi Bankası; Akyılmaz/Sezginer/Kaya, **a.g.e.**, s 554.

²⁹² Yaşar, **a.g.e.**, s. 235-236; Günday, **a.g.e.**, s. 336.

3. Veri Güvenliği Kamu Hizmetinin Hukuki Rejimi

Bir kamu hizmetinin hukuki rejimi, kamu hizmetinin kurulması, kaldırılması ve hizmetten yararlanılmasına ilişkin hukuki alanı ifade etmektedir²⁹³. Veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik kamu hizmeti de yasal düzenlemeler uyarınca kurulmuş ve kamu hizmeti ilkeleri hizmet bünyesinde sağlanmıştır. Keza, kamu kurumlarının tüzel kişiliklerle ilgili ihtiyacı olan bilgileri elektronik tek bir ortamda sunabilmesi, tüzel kişi bilgilerinin vergi numaralarıyla eşleştirilebilmesi, faaliyet konuları ve irtibat kişilerinin öğrenilmesi gibi amaçlarla elektronik ortamda verilerin saklanması, barındırması ve paylaşması e-Devlet hizmeti kapsamında gerçekleştirilmekte ve kamu gücüne haiz söz konusu hizmet bir kamu hizmeti teşkil etmektedir. e-Devlet hizmetlerinin kapsam ve yürütülmesine ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi de, bilgi toplumu politika, hedef ve stratejileri çerçevesinde yapılması gerekliliği vurgulanmak suretiyle 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamesi ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'na verilmiştir.

Verileri e-Devlet hizmeti kapsamında tutulan tüzel kişiler ise, hizmetten yararlanan durumundadırlar ve yararlandıkları kamu hizmeti uyarınca bir ücret ödememektedirler²⁹⁴ (örneğin MERSİS hizmetinden yararlanan tüzel kişiler). Bununla birlikte tüzel kişiler, veri güvenliğini sağlayacak kamu görevlisini seçme imkânından da mahrumdurlar. Hizmetten yararlananların hukuki durumları gereği, veri güvenliği idare ile tüzel kişiler arasında yapılacak sözleşmeye konu da olamayacaktır. İdare, tek yanlı düzenleyici işlemlerle hizmet koşullarını değiştirebileceği gibi, hizmet koşulları kanunlar aracılığıyla da değiştirilebilecek iken, hizmetten yararlanan konumundaki tüzel kişiler, kamu hizmetinin önceki halinin devam ettirilmesini isteme konusunda kazanılmış hakka sahip değildir.

Tüzel kişiler, verilerini kamu hizmeti çerçevesinde idare ile paylaşması akabinde, verilerin korunmasına yönelik kamu hizmetinden eşit olarak yararlanma hakkına sahiptirler. Bu çerçevede, veri güvenliği hizmetinden yararlanmalarına

²⁹³ Yaşar, **a.g.e.**, s. 224

²⁹⁴ e-Devlet hizmetlerinden ücret alınmadığına ilişkin e-Devlet platformu yazısı, (çevrimiçi) <https://www.turkiye.gov.tr/bilgilendirme?konu=sikcaSorulanlar>, 24.02.2019.

engel olan bir idari işleme maruz kaldıklarında, iptal davası açabilecekleri gibi, veri güvenliği hizmetinin tam ve gereği gibi işlememesi dolayısıyla uğradıkları zararı, tam yargı davası ile isteyebileceklerdir.

4. Veri Güvenliğinin Sağlanmasında Görevli Personel

Anayasa'nın 128 inci maddesinde, kamu hizmetlerinin gerektirdiği görevlerin memur ve diğer kamu görevlilerince ifa edileceği öngörülmektedir. Dolayısıyla idari makamlar, kamu hizmetini memur ve diğer kamu görevlileri aracılığıyla yerine getirmekte²⁹⁵; bu çerçevede, kamu görevlilerinin kusurunun hangi durumlarda idari sorumluluk bağlamında değerlendirileceğinin belirlenmesi gerekmektedir²⁹⁶. Kamu görevlisi tanımı ise, mevzuatta bulunmamakla birlikte doktrinde, kamu tüzel kişiliğince kamu hukuku çerçevesinde istihdam edilen kişiler olarak tanımlanmış; memur, sözleşmeli personel ile geçici personelin kamu görevlisi kapsamında olduğu ve kamu görevlilerinin idare hukukuna ve idari yargıya tabiiyet yönünden kamu görevlisi olmayanlardan ayrıldıkları ifade edilmiştir²⁹⁷.

Sözleşmeli personel ise, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun değişik 4 üncü maddesinde, kalkınma planı, yıllık programlarda yer alan önemli projelerin kurulması ve işletilmesi için istisnai hallerde anlaşmalı personellerin çalıştırılabileceği hükme bağlanmış, Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar'ın 2 nci maddesinde, genel bütçeye dâhil idareler, özel idareler ve KİT'lerde sözleşme ile çalıştırılan kamu görevlileri olarak tanımlanmıştır²⁹⁸.

Veri güvenliğinin sağlanması hizmeti, idarenin sorumluluğundadır. Bu çerçevede, hizmet ifasında görevli ve idare tarafından kamu hukuku uyarınca istihdam edilmiş her kişi kamu görevlisi olarak kabul edilecektir. Benzer şekilde, söz konusu hizmetin ifası için görevlendirilen sözleşmeli personel de kamu

²⁹⁵ Mehmet Rauf Karşlı, **İdare Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı**, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, Ocak 2016, s. 64; Akyılmaz/Sezginer/Kaya, **a.g.e.**, s. 661-665.

²⁹⁶ Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 231.

²⁹⁷ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 560.

²⁹⁸ Ergen, **a.g.e.**, s. 585-586.

görevlisi statüsünde kabul edilecektir. Keza, Gözler/Kaplan tarafından da ifade edildiği üzere, sözleşmeli personeller kamu görevlisidirler²⁹⁹.

Kamu görevlileri, Kamu Hizmetlerinin Sunumuna İlişkin Yönetmelik'te yer alan esasların yanı sıra Kalabalık tarafından; “hukuka uygun davranmak, ayrımcılık yapmama, ölçülü davranma, yetkileri kötüye kullanmama, tarafsızlık, hakkın meşru beklentilerine saygılı ve tutarlı olmak, halka öğüt vermek ve yol göstermek, saygılı davranmak, başvuruları kabul etmek ve zamanında cevaplandırmak, hediye almama ve menfaat sağlamama, hesap verebilmek, mal bildiriminde bulunmak” olarak başlıklandırılarak özetlenen etik davranışlardan, Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Avrupa Parlementsuna hazırlanan Avrupa Ombudsmanlığı İyi İdari Davranış Kodu uyarınca sorumludurlar³⁰⁰.

II. VERİ GÜVENLİĞİ KAMU HİZMETİNDE İDARİ SORUMLULUK

İdari sorumluluk doktrinde; idarenin kişiye verdiği zararın, idarenin mal varlığından zarar gören kişinin mal varlığına aktarılması yoluyla; idari yargı kararı vesilesi ile mali sorumluluk yönüyle³⁰¹ tazmin edilmesi olarak tanımlanmıştır. İdarenin, kamu gücü kullanmak suretiyle gerçekleştirdiği işlem ve eylemlerinden sorumluluğunu ihtiva eden idari sorumluluk uyarınca idare kamu hukukuna tabi olmakta ve tazminat sorumluluğu idari yargıda değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, özel hukuk kurallarının mevzuatta düzenlenirken; idari sorumlulukta bireysel hakların kamu haklarıyla uzlaştırıldığı³⁰² ve idari sorumluluğun ilke ve özelliklerinin içtihatlarla belirlendiği görülmektedir. Söz konusu ayırım, idari sorumluluğun özerkliği olarak adlandırılmaktadır³⁰³. İdari sorumluluğun yasal dayanağı³⁰⁴ olarak Anayasa'nın 125 inci maddesinin³⁰⁵; idari sorumluluğun

²⁹⁹ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 565.

³⁰⁰ Kalabalık, **İdare Hukuku Dersleri**, c:II, s. 130-141.

³⁰¹ Akyılmaz/Sezginer/Kaya, **a.g.e.**, s.116; Yaşar, **a.g.e.**, s. 578.

³⁰² Yaşar, **a.g.e.**, s. 539

³⁰³ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s.740.

³⁰⁴ Günay, **a.g.e.**, s. 367.

³⁰⁵ Anayasa madde 125:

taininde ise söz konu maddeye ek olarak Anayasa'nın 40 ıncı maddesi³⁰⁶ ile 129 uncu maddesinin³⁰⁷ uygulama alanı bulacağı kabul edilmiştir³⁰⁸.

Danıştay kararlarında ise, idari sorumluluğun doğması için idare tarafından gerçekleştirilmiş bir işlem veya eylem dolayısıyla zarar meydana gelmiş olması aranmaktadır. Danıştay kararlarında söz konusu zararın meydana gelmesinde idarenin kusurunun bulunması zorunlu olmamakla birlikte, kusurun

İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. (Ek cümleler: 13/8/1999-4446/2 md.) Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların millî veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir.

(Ek cümle: 12/9/2010-5982/11 md.) (Değişik: 16/4/2017-6771/16 md.) Yüksek Askerî Şûranın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma hariç her türlü ilişik kesme kararlarına karşı yargı yolu açıktır.

İdari işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar.

(Değişik: 12/9/2010-5982/11 md.) Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idarî eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı verilemez.

İdarî işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idarî işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.

(Değişik: 16/4/2017-6771/16 md.) Kanun, olağanüstü hallerde, seferberlik ve savaş halinde ayrıca millî güvenlik, kamu düzeni, genel sağlık nedenleri ile yürütmenin durdurulması kararı verilmesini sınırlayabilir.

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.

³⁰⁶ Anayasa madde 40:

Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/16 md.) Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.

³⁰⁷ Anayasa madde 129:

Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez.

(Değişik: 12/9/2010-5982/13 md.) Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz.

Silahlı Kuvvetler mensupları ile hâkimler ve savcılar hakkındaki hükümler saklıdır.

Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idarî merciün iznine bağlıdır.

³⁰⁸ Celal Karavelioğlu, Erdem Cemil Karavelioğlu, **Açıklama ve Son İçtihatlarla İdari Yargılama Usulü Kanunu**, Ankara, Adalet Yayınları, 8.bs., 2015, s.190.

varlığı veya yokluğu idarenin kusurlu ve kusursuz sorumluluğunun tespiti için gerektiği ifade edilmektedir³⁰⁹.

İdarenin kamu gücü kullanmak suretiyle yerine getirdiği veri güvenliğinin sağlanması hizmeti, idarenin e-Devlet ve diğer elektronik sistemler üzerinde gerçekleştirdiği kamu hizmetinin bir parçası olarak, tüzel kişilerin verilerinin barındırılması hizmetinin zorunlu bir parçasıdır. Detayları veri güvenliği kamu hizmetinin kuruluşunda bahsedildiği üzere veri güvenliği hizmetinin faaliyet konusu, özel işletmelerin faaliyet konularından açıkça ayrılmakla birlikte, kullanıcılardan hizmet karşılığında ödeme de alınmamaktadır. Keza aynı şekilde, hizmet özel sektör hizmet usulü ile değil, idarenin hizmet usulünde; idarenin ve kanunen yetkili kılınan kurumların denetim ve kontrolü altında yürütülmektedir. Dolayısıyla idarenin, tüzel kişi veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik dijital kamu hizmeti kaynaklı sorumluluğu, yukarıda detaylı olarak aktarılan unsurları sağlamalarından bahisle, idarenin sözleşme dışı sorumluluğu olarak tezahür edebilecektir. Nitekim Oğurlu, idarenin dijital kamu hizmet sunumunun yasal mevzuatta düzenlenmesi dolayısıyla idari sorumluluk örneklerinin çeşitleneceğini öngörmüştür³¹⁰. İdarenin işlem veya eylemleri olarak iki farklı usulde görülebilecek faaliyetlerinde idarenin kusurlu ve kusursuz sorumluluğu söz konusu olabilecektir³¹¹.

Yılmaz ise, idarenin elektronik ortamda sunduğu hizmetler bağlamındaki sorumluluğuna ilişkin olarak örnek mahiyetinde; “yanlış tutulan nüfus kayıtlarından, korunması gereken kişisel verilerin ifşa edilmesinden veya korunamamasından dolayı” idarenin idari sorumluluğun mevcut olduğunu³¹² ifade etmiştir. Yazarın görüşüne katılmakla birlikte, söz konusu idari sorumluluğun tüzel kişi verilerini kapsadığı kanaatindeyiz.

³⁰⁹ Yaşar, **a.g.e.**, s. 552; Ergen, **a.g.e.**, s. 421.

³¹⁰ Oğurlu, **a.g.e.**, s. 160.

³¹¹ Yüksel Esin, **Danıştay’da Açılacak Tazminat Davaları: Esas, II**, Güven Matbaa, Ankara 1976, s. 260.

³¹² Mustafa Yılmaz, “Elektronik Ortamda İdarenin Yaptığı Faaliyetlerin İdare Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, **e-Akademi Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi**, Ağustos 2005, S: 42, Parg. 64.

III. İDARİ İŞLEM VEYA İDARİ EYLEM OLARAK VERİ GÜVENLİĞİ İHLALLERİ

Anayasa'nın 125 inci maddesi uyarınca idarenin sorumluluğu idari işlem veya idari eylemlerden kaynaklanabilmektedir. Dolayısıyla idarenin veri güvenliği ihlaline ilişkin olarak idari sorumluluğuna gidilebilmesi için ihlalin idari işlem veya idari eylem formunda tezahür etmesi gerekmektedir.

Dijital kamu hizmetlerinde veri güvenliğinin sağlanamamasının idari işlem mi yoksa idari eylem mi teşkil ettiğinin irdelenmesi işbu tez bağlamında önem arz etmektedir. Bilindiği üzere, idarenin fiziki dünyaya yansıyan eylemleri; müspet veya menfi olarak idarenin hareketsizliği suretiyle tezahür edebilmektedir³¹³. Aynı şekilde, idari sözleşmelerin ifası ve idari işlemler haricinde idari davranışlarla gerçekleşen zararların idari eylem olarak değerlendirilmesi gerektiği görüşüne³¹⁴ katılmaktayız.

İdari eylemlerin ilk şartı olan idari eylemlerin kanuniliği ilkesi³¹⁵ çerçevesinde değerlendirildiğinde, idarenin tüzel kişi verilerinin korunmasına ilişkin yükümlülükleri kanunlarda ve yönetmeliklerde düzenlenmiştir. Dolayısıyla veri güvenliğinin sağlanması, yasal dayanağa haizdir ve idarenin sorumluluğu altındadır. Nitekim idari eylemden idarenin sorumluluğuna gidilebilmesi için eylemin, idare tarafından veya idare adına yerine getirilmesi gerekmektedir³¹⁶.

İdarenin mevzuat çerçevesindeki eylemleri ve mevzuat dışı eylemleri ayırımında³¹⁷ incelendiğinde ise, veri güvenliğinin idarenin mevzuatı çerçevesinde bir yükümlülük olduğu, yasal dayanağının bulunduğu görülmektedir. İşbu durumda, belirli yükümlülükleri bulunan idarenin, bu yükümlülüğe aykırı

³¹³ Ayanoğlu, **a.g.e.**, s. 82

³¹⁴ Ayanoğlu, **a.g.e.**, s. 83; Lütfi Duran, **Türkiye İdaresinin Sorumluluğu**, Ankara, Sevinç Matbaası, 1974, s.74.

³¹⁵ Yazar, 11.02.1959 tarihli, 1958/17 E., 1959/15 K. sayılı YİBK karara atıf yapmak suretiyle idareye kanun ile verilen görevin ifası çerçevesinde meydana gelen eylemlerin idari olduğunun kabul edileceğini; bu kabulün de kanunilik esasını oluşturduğunu ifade etmiştir. Ayanoğlu, **a.g.e.**, s. 96

³¹⁶ Ayanoğlu, **a.g.e.**, s. 204; Yazar, idari işlem veya eylemi meydana getiren özel hukuk kişilerine karşı davanın adli yargının konusuna girdiğini ifade etmiştir. Mustafa Kıcıoğlu, **Haksız Fiillerden Doğan Tazminat Davaları**, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2015, s. 786.

³¹⁷ Serdar Özgüldür, **Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kararları Işığında Tam Yargı Davaları**, Ankara, Yetkin Basımevi, 1996, s. 55.

davranışları veya hareketsizliği idari eylem teşkil edeceğinden³¹⁸; somut olay bazında incelenerek idari eylemin mevcudiyeti tespit edilebilecektir. Bu çerçevede örneğin, veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik yükümlülükleri bulunan bir idarenin, güvenlik zafiyeti bulunan sistemlerini güncellememesi ve siber saldırılar karşısında savunmasız kalması dolayısıyla veri güvenliğinin ihlal edilmesi durumunda, yükümlülükler aykırılıklarından bahisle idari eylemin mevcudiyeti kabul edilebilecektir.

İdari eylemin, idari işlemin icrası veya salt idari eylem olup olmaması noktasında ise, veri güvenliğinin sağlanmaması dolaylı zarar olgularının aynı şekilde somut olay bazında değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Keza, eylemin dayanağı bir idari karar bulunması durumunda, eylemler işbu kararın icrası kapsamındaki idari eylem niteliğinde olacağından İYUK madde 12 uyarınca idari işlemlerden doğan davaların uygulama alanı bulacak, eylemin doğrudan idarenin faaliyeti çerçevesinde gerçekleşmesi durumunda ise İYUK madde 13 uyarınca idari eylemlerden doğan davalar uygulama alanı bulacaktır³¹⁹. Örneğin, tüzel kişi verilerinin bulunduğu elektronik sistemlerin kamuya açılmasına ilişkin bir idari karara istinaden idarenin sistemlerini açması ve dolayısıyla verilerin ifşası eylemi, bir idari işleme dayanarak gerçekleşmiş olacağından idari işlemin icrası niteliğindeki idari eylemin tezahür ettiği kabul edilebilecektir.

Bununla birlikte, veri güvenliğinin ihlali, idari eylem bağlamında menfi olarak idarenin koruma yükümlülüğünü yerine getirmemesi usulünde tezahür edebileceği gibi, idarenin iradi eylemleri³²⁰ olarak adlandırılan usulde; idari işleme dayanmaksızın kamu görevlisinin iradesine bağlı idari eylem olarak da görülebilecektir. Bu çerçevede, verileri korumakla; ifşa etmemekle yükümlü idarenin bu verileri, yükümlülüklerini hiç yerine getirmemek, yetersiz koruma tedbiri uygulamak veya gerekli denetimleri yapmamak suretiyle³²¹ koruyamaması

³¹⁸ Akyılmaz/Sezginer/Kaya, **a.g.e.**, s. 303.

³¹⁹ Yazar, idari işlemin icrası usulündeki idari eylemleri, “idari işlem tarafından öngörülen eylemler” olarak nitelendirmiştir. Ayanoğlu, **a.g.e.**, s. 107; Yazar İYUK m.12 ve 13 arasında sorumluluk esası açısından farklılık bulunmamakla birlikte, salt idari eylem kaynaklı davalarda idari işlemin hukuka uygunluğunun araştırılmasının gerekmediğini belirtmiştir. **a.e.**, s.111

³²⁰ Bununla birlikte, Uyuşmazlık Mahkemesinin kamu hizmetinin yürütülmesi esnasında meydana gelen zarar verici eylemlerin idari eylem olarak nitelendirildiğine ilişkin birçok emsal kararı mevcuttur. Ayanoğlu, **a.g.e.**, s. 84, 102.

³²¹ Yazar, idarenin önlemekle yükümlü olduğu sorunlarda, üstüne düşen görevleri yapmaması ya da yetersiz tedbirlerle yapmasını idari eylem olarak nitelendirmiştir. Aynı şekilde, denetimlerin

durumunda, idarenin **menfi usulde idari eylemi** olacağı gibi; yetkili kamu görevlilerinin yetkisiz erişimlere izin vermesi veya bizzat ifşa etmesi, idarenin olumsuz aktif eylemi kapsamında³²² **idarenin iradi eylemi** olarak kabul edilecektir.

Doktrinde de kabul edildiği üzere, malvarlığı veya kişilik haklarının ihlali hukuki sonucu çoğunlukla idari eylemlerin tesisi dolayısıyla gerçekleşebilmekle birlikte³²³ idarenin denetim gerçekleştirmemesi veya eksik gözetimde bulunması, idari eylem olarak kabul edilmektedir³²⁴. Bu durumda veri ihlali sonucunda zarar gören tüzel kişilerin zararın tazmini için dava yoluna başvurusu gerekmektedir. Keza, Duran ve Ayanoğlu tarafından ifade edildiği gibi, idari eylemler sonucunda gerçekleşen hukuki sonuçların irdelenmesi, ancak hak sahiplerine tanınan hak ve yetkilerin kullanılması ile ortaya çıkarılabilecektir³²⁵. Önemle belirtmek gerekir ki, idari eylemi meydana getiren bir idarenin mevcudiyeti karşısında; doktrinde idarenin nam ve hesabına hareket eden özel kişilerin görevlerinin ifası sırasındaki eylemleri veya eylemsizlikleri de idari eylem olarak kabul edilmektedir³²⁶.

Bu eylemlerin idarece yetkilendirilmiş üçüncü kişilerce meydana getirilmesi hususu ayrıca değerlendirildiğinde de, Uyuşmazlık Mahkemesinin kamu iktisadi teşebbüslerinin tekel olarak yürüttükleri kamu hizmetlerinin ifası sırasında verilen zararların idari eylem olduğundan bahisle özel hukuk ilişkisi olarak kabul edilemeyeceği ve idari yargı görev alanına gireceğine ilişkin emsal kararları³²⁷ çerçevesinde yorumlanması gerektiği kanaatindeyiz.

Bununla birlikte, idarenin veri güvenliğinin sağlanması yükümlülüğünün ihlalinin somut olaya göre idarenin idari işlemi olarak da tezahür edebilecektir. Keza tüzel kişiler, idari makamlardan veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik taleplerde bulunulabilmektedirler. İdari makamların bu talebi reddeden olumsuz

yapılmaması ve yükümlülüklerin yerine getirilmemesinin idari eylem niteliğinde olduğuna ilişkin emsal Uyuşmazlık Mahkemesi kararları için bkz: Ayanoğlu, **a.g.e.**, s. 90.

³²² Yazar, idare ile görevlilerin aktif eyleminin hak sahiplerine olumsuz etkileri olması durumunda, idarenin olumsuz hareketi olarak idari eylem olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Ayanoğlu, **a.g.e.**, s. 88.

³²³ Ayanoğlu, **a.g.e.**, s. 110; Ragıp Sarıca, “İdari Kararlardan Dolayı İdare Aleyhine Açılan Tam Kaza Davaları”, **İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C:10, :3-4, 1944, s.488.

³²⁴ Akıncı, **a.g.e.**, s. 703; Özgüldür, **a.g.e.**, s. 54.

³²⁵ Ayanoğlu, **a.g.e.**, s. 83-84; Duran, **İdare Hukuku**, s. 382-383.

³²⁶ Akyılmaz/Sezginer/Kaya, **a.e.**, s. 303.

³²⁷ Emsal Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının ayrıntıları için bkz: Özgüldür, **a.g.e.**, s. 56-57.

idari işlemleri veya idari makamlarca talebe yönelik hiç işlem tesis edilmemesi durumunda zarar doğması muhtemel hale gelmektedir³²⁸. Konuya ilişkin Oğurlu, dijital ortamda idari işlemin mevcut olabilmesi için, işlemin idarece yapılması ve irade açıklamaları içermesi yönüyle şekil unsurunun öncelikli olarak sağlanması gerektiğini ifade etmiştir³²⁹. Can da, elektronik idari işlemleri (e-idari işlem), yazılı şeklin bilişim teknolojileri vasıtasıyla ifa edilmesine yönelik bir istisnası olduğunu belirtmiştir³³⁰. e-İdari işlemler konusunda temel alınacak mevzuat, başta Kanun uyarınca fiziken hazırlanması öngörülen belgelerin elektronik olarak oluşturulup gönderilebileceğini ihtiva eden 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 445 inci maddesi ile belgelerin “elektronik belge” mahiyetinde kabul edilmesine ilişkin düzenlemelere haiz olan Resmi Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'tir³³¹.

Bu minvalde, hukuken geçerli bir e-idari işlem den bahsedilebilmesi için, söz konusu e-idari işlemlerin, idare tarafından oluşturulan belgelerin doğruluğu ve güvenilirliğinin sağlanması amacıyla oluşturulan elektronik belge yönetimi³³² standartlarına uygun olması gerekmektedir. İşbu standartlara uygun e-idari işlemler, HMK'nın 199 uncu maddesi uyarınca ispat vasıtası olarak kullanılabilir³³³. Bununla birlikte, idari işlemlerin aksi belirtilmedikçe ve ek şekil şartları bulunmadıkça³³⁴ yazılı olması kuralı³³⁵ karşısında, e-idari işlemleri mutlaka yazılı olarak kâğıt üstünde aramamak gerekir. Keza Oğurlu'ya göre, “kanunlarla işaretlerle dahi idari işlem tesis edilmesine ve geçerli kılınmasına izin verilmişse”, idari işlemin yazılılık şartını sağladığı kabul edilecektir. Söz konusu şart, mevzuatta işlemin geçerlilik veya ispat şartı olarak düzenlenebilecektir. İdari işlemin elektronik ortamda tesis edilmesine ilişkin pozitif hukukta bir dayanağın

³²⁸ Özgüldür, **a.g.e.**, s.43

³²⁹ Dijital ortamlardaki idari işlemlere ilişkin detaylı bilgi için bkz: Oğurlu, **a.g.e.**, s. 174-194.

³³⁰ Emre Can, **a.g.e.**, s. 301.

³³¹ Resmi Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, 02.02.2015 tarihli ve 29255 sayılı R.G.'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

³³² Elektronik belge yönetim sistemi, idare tarafından üretilen belgelere ilişkin gerek teknik önlemler gerekse geçerlilik standartlarını ihtiva etmektedir. Hamza Kandur, **Elektronik Belge Yönetimi**, İstanbul, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 2.bs., 2006, s. 12.

³³³ Emre Can, **a.g.e.**, s. 297-301.

³³⁴ Bahtiyar Akyılmaz, **İdari Usul İlkeleri Işığında İdari İşlemin Yapılış Usulü**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2000, s. 189.

³³⁵ Onur Karahanoğulları, **İdarenin Hukukla Kavranması: Yasallık ve İdari İşlemler**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2.bs., 2012, s. 403.

bulunmadığı durumlarda ise, kamu hizmetine hâkim ilkeler ışığında pozitif hukukta bu yönde değişikliklerin yapılması gerektiği belirtilmektedir³³⁶. İdari işlemlerde imza sahibi kişinin imzalanan içeriği kabul ettiğini “teknik bir araçla” tevsik eden elektronik imza şekli geçerliliği açısından önem arz etmektedir³³⁷. Dolayısıyla, veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik talepte bulunulması ihtimalinde, idari makamların bu talebi reddeden olumsuz idari işlemleri veya idari makamlarca talebe yönelik hiç işlem tesis edilmemesi hususlarının bu çerçevede ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

Aynı şekilde idare, veri güvenliği hizmetinin yürütülmesini engelleyecek bir idari işlem de tesis edebilecektir. İşbu durumda, dijital kamu hizmeti çerçevesinde idari işlemler aracılığıyla gerçekleştirilen veri güvenliği ihlallerinde, Oğurlu tarafından vurgulandığı üzere işlem, idari işlemin sebep, konu ve amaç unsurlarına³³⁸ ek olarak güvenli imza ile yetkinin tevsik edilmiş olup olmaması yönünden ve Can tarafından vurgulandığı üzere elektronik belge yönetimi standartları yönünden³³⁹ öncelikle şekil yönüyle incelenmesi gerekmektedir³⁴⁰.

Somut olay bazında, tüzel kişi veri güvenliğinin ihlali teşkil eden fiilin idari eylem veya idari işlemler teşkil etme farkına ilişkin olarak Danıştay’ın, idarenin irade beyanına veya idari sözleşme sonucu meydana gelmiş olup olmaması³⁴¹ kriterinin uygulanabileceği kanaatindeyiz.

IV. VERİ GÜVENLİĞİNİN İHLALI

A. Veri Güvenliği Kavramı

Bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin desteğiyle kolaylaşan ekonomik hayat, önemli birçok tehditi de beraberinde getirmiştir³⁴². Günümüzde

³³⁶ Oğurlu, **a.g.e.**, s.175-179.

³³⁷ Oğurlu, **a.e.**, s.189.

³³⁸ Güher Ulu, **İdari İşlemin Yetki Unsuru**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012, s. 105.

³³⁹ Emre Can, **a.g.e.**, s. 299.

³⁴⁰ Oğurlu, **a.g.e.**, s.175-179.

³⁴¹ Dan. 10 uncu Dairesi’nin E. 2005/9126 K. 2007/3069 T. 28.05.2007 kararını aktaran: Akyılmaz/Sezginer/Kaya, **a.g.e.**, s. 304-305.

³⁴² Berkay Kırıcı, **Markanın İnternet Yoluyla Haksız Kullanımı**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2009, s. 58-59.

kurumsal bilgi varlıklarına erişilmesine yönelik gerçekleştirilen siber saldırılar ile çağın imkânları gereği verilere kolayca erişilebilmesi imkânı, kurumsal bilgi güvenliği kapsamında, bilginin üretilmesinden itibaren işleme ve saklama prosedürlerini kapsayacak biçimde belirli standartların kabul edilmesini zorunlu kılmıştır³⁴³. Bu çerçevede bilgi (veri) güvenliği, elektronik ortamda izinsiz erişimlerden korunması amacıyla³⁴⁴ iletişim kanalları üzerinden verilerin herhangi bir müdahaleye uğramadan, korunarak alıcıya iletilmesi çabaları olarak tanımlanmıştır³⁴⁵. Bilgi güvenliğinin sağlanabilmesi için veriye erişimlerin, sistem değişikliklerinin ve veri silme süreçlerinin takibinin sağlanacağı güvenlik politikalarına ihtiyaç duyulmaktadır³⁴⁶.

Söz konusu ihtiyaçlar karşısında, idarenin ulusal bilgi güvenliğinin sağlanması amacıyla hukuki, idari ve teknik altyapıların kurulması ve başta bilgi güvenliğine ilişkin denetim mekanizması oluşturulması olmak üzere koordinasyon yetki ve sorumluluklarının kanuni düzeyde düzenlenmesi ve bilgi güvenliğinin ihlaline yönelik muhtemel saldırıların önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması yükümlülüğü mevcuttur³⁴⁷. Keza, veri güvenliği; kurumların ticari bilgi ve sırlarının korunmasına hizmet etmektedir³⁴⁸. Aynı şekilde uluslararası hukukta da, verilerin güvenliğine ilişkin en önemli rolün idare tarafından üstlenilmesi gerektiği kabul edilmektedir³⁴⁹. Doktrinde işbu yükümlülüğün karşılanmasına yönelik olarak, kamu ve özel hukuk tüzel kişilerinin ellerinde bulunan bilgi varlıklarının tespitinin önem arz ettiği; bu verilere yönelik tehdit ve tehlikelerin belirlenebilmesi için zafiyet çalışmaları yapılarak kurumsal bilgi güvenliğinin sağlanması gerektiği de belirtilmiştir³⁵⁰. Aynı şekilde, veri güvenliğinin sağlanması kadar güvenliğin sürdürülebilir olmasının önem arz ettiği, gelişen teknoloji karşısında tehditlere karşı korunmak

³⁴³ Yılmaz Vural, Şeref Sağıroğlu, “Kurumsal Bilgi Güvenliği ve Standartları Üzerine Bir İnceleme”, **Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi**, C:23, S:2, 2008, s.507-508.

³⁴⁴ Canbek/Sağıroğlu, **a.g.e.**, s.168

³⁴⁵ Mehmet Tekerek, “Bilgi Güvenliği Yönetimi”, **KSÜ Fen ve Mühendislik Dergisi**, 11(1), 2008, s.132.

³⁴⁶ Canbek/Sağıroğlu, **a.g.e.**, s.168

³⁴⁷ 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı, Aralık 2014, s. 72

³⁴⁸ Haydar Yener Arıcı, **Adli Bilişim**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Ağustos 2018, s. 44.

³⁴⁹ Al-Khourı, **a.g.e.**, s. 5.

³⁵⁰ Ahmet Güzel, “Bilişim Güvenliği ve Sayıştay Denetimi Açısından Önemi”, **Dış Denetim Dergisi 1(5)**, s. 158.

amacıyla sürekli olarak güvenlik sistemlerinin güncellenmesi gerektiği kabul edilmektedir³⁵¹.

Ülkemiz veri güvenliğinin korunmasına yönelik olarak, idari kurum kuruluşlarının kurumsal bazda sorumluluklarının düzenlendiği ayrı idari mevzuat haricinde ulusal bilgi güvenliğinin korunmasını temel alan yasal mevzuat çalışmaları da gerçekleştirilmiş fakat ulusal bilgi güvenliğinin sağlanmasına yönelik gerçekleştirilen yasa tasarısında kurulması öngörülen Ulusal Bilgi Güvenliği Teşkilatı konusunda kamuoyu desteği sağlanamadığından geri çekilmesi gerekmiştir³⁵². Devleti ilgilendiren verilerin korunmasına yönelik yasal düzenleme niteliğindeki 16.05.1988 tarihli, 19816 sayılı R.G.'de yayınlanan Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmeliğe eklenen ek 1 inci maddede ise “arşiv malzemesi” olarak tanımlanan devleti ilgilendiren belgelerin elektronik ortamlarda kayıplarının önlenmesi amacıyla “bir kopyası cd, disket veya benzeri kayıt ortamlarına aktarılacağı” düzenlenmiştir.

Tüzel kişi verilerinin güvenliğinin sağlanması yöntemleri olarak Alman hukuku uygulamalarında; tüzel kişilerin verilerine erişimlerini kapsamlı bir biçimde izlemesi, yönetmesi, bu verilerin işlemlerin her aşamasında yedeklerini alabilmesinin, taraflarca mevcut güvenlik açıklarının kapatılabilmesinin, yetkisiz erişimlerden korunmasının, güvenli depolama ve izleme yöntemleri kullanılmasının, şifrelerin ve şifre anahtarlarının güvenliğinin sağlanmasının, bulut erişiminde güvenliğin sağlanmasının, gelecekteki gereksinimleri destekleyecek güvenli veri tabanlarının kullanılmasının ve ifşaların önlenmesinin veri güvenliğine hizmet edeceği³⁵³ ifade edilmiştir.

Ülkemizde yapılan araştırmalarda, veri hırsızlığı amaçlı saldırılar ve sistem içi zafiyetlerin önlenmesi amacıyla bilgi güvenliğini oluşturan unsurların bilinmesi gerektiği³⁵⁴ ifade edilmiştir. Dolayısıyla ülkemizde verilerin

³⁵¹ Erkan Ağralan, “Bilgi Güvenliği, Kişisel Verilerin Korunması ve Mahremiyet Etki Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, **Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü**, s.26.

³⁵² Tülay Henkoğlu, Nazan Özenç Uçak; “Elektronik Bilgi Güvenliğinin Sağlanması ile İlgili Hukuki ve Etik Sorumluluklar”, **Bilgi Dünyası**, S:13(2), 2012, s. 381.

³⁵³ Checkliste für die Datensicherheit im Unternehmen, Owncloud, (çevrimiçi) https://owncloud.com/wp-content/uploads/2015/11/eBook_Data_Security_IT_Checklist_GER_DE_151101.pdf, 20.02.2019.

³⁵⁴ Canbek/Sağıroğlu, **a.g.e.**, s.169

güvenliğinden bahsedilebilmesi için doktrinde³⁵⁵, bilginin gizliliğinin (confidentiality), bilginin bütünlüğünün (intergrity), bilginin erişilebilirliği (availability) ile kimlik kanıtlama (authentication), inkar edememe (non-repudiation), sorumluluk (accountability), erişim denetimi (access control), güvenilirlik (reliability) ve emniyetin (safety)³⁵⁶ sağlanması gerektiği kabul edilmiştir³⁵⁷. Dolayısıyla işbu tezde konunun çıkış noktası olan tüzel kişi veri güvenliğinin ortaya konulabilmesi için Alman veri güvenliği uygulamalarından yararlanılmak suretiyle ülkemiz bilgi güvenliği konusundaki teknik doktrininin irdelenmesi de gerekmektedir.

B. Veri Güvenliğinin Unsurları

e-Devlet ve Bilgi Toplumu Kanun Tasarısı Taslağı'nda da bilgi (veri) güvenliği, bilgi sistemlerinin ve bileşenlerinin hukuka aykırı veya yetkisiz her türlü müdahale veya etkiden korunması olarak tanımlanmış ve veri güvenliğinin unsurları, bilginin gizliliğinin, bütünlüğünün ve erişilebilirliğinin temini ve bu işlemlerin sadece yetkili kişiler tarafından yapılmasının sağlanması olarak tanımlanmıştır³⁵⁸.

1. Gizlilik

Bilgilerin gizliliği, bilgilere yalnızca hakkı olanlarca erişebilmesi anlamına gelmektedir³⁵⁹. Bu itibarla, tüzel kişilere ait verilere, verilerin elde edinilme amacı çerçevesinde yalnızca İdare bünyesindeki görevlilerin erişebilmesi; verilerin gizli olması gerekmektedir.

2. Bütünlük

Bilgilerin bütünlüğü, bilgilerin içeriğinin değişmediğinin onaylanmasını ifade etmektedir³⁶⁰. Bu çerçevede, İdare bünyesindeki tüzel kişi verilerinin hiçbir şekilde değişikliğe uğramaksızın bütünlüğünün sağlanması gerekmektedir.

³⁵⁵ Bilgi(veri) güvenliğinin unsurlarını, “bilgi güvenliği parametreleri” olarak adlandıran inceleme için bkz: Ağralan, **a.g.e.**, s. 28.

³⁵⁶ Canbek/Sağiroğlu, **a.g.e.**, s.170

³⁵⁷ Fulay Aslay, “Siber Saldırı Yöntemleri ve Türkiye’nin Siber Güvenlik Mevcut Durum Analizi”, **International Journal of Multidisciplinary Studies and Innovative Technologies**, v.1, s:1, 2017, s.24.

³⁵⁸ Henkoğlu/Uçak, **a.g.e.**, s. 378.

³⁵⁹ Canbek/Sağiroğlu, **a.g.e.**, s.170.

³⁶⁰ Canbek/Sağiroğlu, **a.e.**, s.170.

3. İnkâr Edememe

Bilgi güvenliğinde, bilginin inkâr edilememesi unsuru uyarınca, bilgi paylaşımında bulunan tarafların bilgilerin alındığı ve gönderildiğini inkâr edememesinin sağlanması prosedürüdür³⁶¹. Elektronik imzanın, veri gizliliği, bütünlüğü ile inkâr edememe fonksiyonunu sağladığı kabul edilmektedir³⁶². İnkâr edememe unsuru çerçevesinde de, tüzel kişi verilerinin aktarıldığı sistemlerde, verilerin aktarım sürecinin inkâr edilememesinin sağlanması gerekmektedir.

4. Erişilebilirlik

Bilginin kullanılabilirliği olarak da adlandırılan unsur uyarınca, gerekmesi halinde bilgiye kolayca erişilebilmesi anlamına gelmektedir³⁶³. Bilginin gerekli zamanlarda erişilebilir olması, sisteme gelebilecek tehditlerin bertaraf edilmesini sağlayacağından, doktrinde oldukça önemli kabul edilmektedir. Keza, bilgi güvenliği sistemlerini koruyucu önlemler bağlamında kullanılan yazılımlar veya manuel önlemlerin önleme konusundaki yetkinliği de ölçülebilir sonuçlar çıkarılması bakımından önemli unsurlardan biri olarak sayılmaktadır. Bu tanımlar çerçevesinde, tüzel kişilik tarafından talep edilen tüzel kişi verilerinin belirli bir yüzde oranında sağlandığı sonucunun İdare tarafından verilebilir olması gerekmektedir.

5. Kimlik Kanıtlama

Bilgi açısından sağlanması gereken kimlik kanıtlama unsuru uyarınca, yetkili kullanıcıların doğrulanarak erişim sağlanacak kaynakların belirlenmesi sağlanmaktadır³⁶⁴. Bu çerçevede, tüzel kişi verilerine erişilme sürecinde idare, verilere erişim sağlayacak kullanıcıların doğrulamalarını yapmakla yükümlüdür.

6. Sorumluluk

Bilgi güvenliğinin sorumluluk unsuru, gerçekleştirilen eylemlerden kişi veya işlem bazında sorumluluğun görülebilmesi anlamına gelmektedir. Faaliyetlerin kayıtları, logging olarak adlandırılan kayıt sistemleri bünyesinde

³⁶¹ Canbek/Sağiroğlu, **a.e.** , s.170.

³⁶² Ömer Çelikkol, “Kamu Yönetiminde e-Devlet Yapılanması ve Türkiye için e-Devlet Model Önerisi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2008, s. 109.

³⁶³ Canbek/Sağiroğlu, **a.g.e.**, s.170.

³⁶⁴ Canbek/Sağiroğlu, **a.e.**, s.170.

tutulmaktadır³⁶⁵. Bu tanım çerçevesinde, tüzel kişi veri güvenliğine ilişkin log kayıtlarının saklanması ve sorumluluğun tespitinin her zaman mümkün olması gerekmektedir.

7. Erişim Denetimi

Bilgi güvenliğinde erişim denetimi unsuru uyarınca, bilgiye erişilmesi açısından izin prosedürü işletilmesi gerekmektedir³⁶⁶. Bu çerçevede, İdare bünyesindeki tüzel kişi verilerine erişim denetimi getirilerek erişimlerin izin çerçevesinde gerçekleşmesi gerekmektedir.

8. Güvenilirlik

Bilgi güvenliği bünyesinde güvenilirlik unsuru, bilgi güvenliği prosedürlerine uygunluğun ve bu uygunluğun devamlılığının sağlanması anlamına gelmektedir. Bu çerçevede, tüzel kişi verilerinin idare bünyesinde kaldığı müddetçe güvenilirliği sağlanması beklenmektedir.

9. Emniyet

Bilgi güvenliğinin emniyet unsuru, bilgi güvenliğinin hizmet ettiği bilgi teknolojileri ortamında potansiyel tehlike arz eden hadiselerin önleme tedbirlerinin alınması olarak ifade edilmektedir³⁶⁷. Dolayısıyla, tüzel kişi verilerine yönelik potansiyel saldırıların önlenmesinde, bilgi güvenliğinin sağlanması rolü çerçevesinde İdare'nin sorumluluğunun mevcut olduğu kabul edilebilecektir.

Alman veri güvenliği uygulamalarına bakıldığında, veri koruma yöntemlerinin güvenli bir döngüye oturtulduğu ve süreçlerin bu döngü üzerinden kontrol edildiği görülmektedir. İşbu veri güvenliğinin yasal ve operasyonel gereksinimlerini karşılayacak aşamalar; veri işlemlerinin tarih, sistem ve gereksinim gibi unsurları ile planlanması, gerekli verilerin işlendiğinin kontrol edilmesi, veri işlemlerinin yasal ve operasyonel gerekliliklere uygunluğunun değerlendirilmesi ve son olarak değerlendirme sonucu olarak, aksayan ve veri

³⁶⁵ Canbek/Sağıroğlu, **a.e.**, s.170.

³⁶⁶ Canbek/Sağıroğlu, **a.e.**, s.170.

³⁶⁷ Canbek/Sağıroğlu, **a.g.e.**, s.170.

ihlali teşkil eden durumların çözümüne yönelik bir çıktı üretilmesini kapsamaktadır³⁶⁸.

C. Veri Güvenliği İhlalleri Çeşitleri

1. Siber Saldırıları

Veri ihlalleri, kamu kurum kuruluşları bünyesindeki kamu görevlileri kaynaklı meydana gelebileceği gibi, kötü niyetli bilgisayar korsanları veya saldırganları tarafından da gerçekleştirilebilmektedir. Söz konusu saldırılar, bilgi güvenliği sistemlerinin bypass edilmesi, zafiyeti ve sistemlere zarar verilmesi olarak tezahür edebilmekte ve “saldırı/atak” olarak adlandırılmaktadır. Nitekim doktrinde, bilgi güvenliğinin analiz edilebilmesi için saldırı çeşitlerinin bilinmesi gerektiği kabul edilmiştir³⁶⁹. Bu itibarla, idarenin sorumluluk sınırının çizilebilmesi adına tüzel kişi verilerinin çalınmasına yönelik siber saldırı atakları kısaca aktarılacaktır.

Canbek/Sağiroğlu, araştırmalarında 1980 yılından 2000 yılına doğru gerçekleştirilen atakların fiziki bilgi güvenliği ihlallerinden evrilerek teknoloji odaklı ve daha karmaşık saldırılara evrildiğini; dolayısıyla daha ağır zararlara yol açıldığı ve fakat saldırının önlenmesi noktasında güçlüğü de beraberinde getirdiğini tespit etmişlerdir. Gelişen teknoloji ile görülen saldırı örnek olarak ise; truva atı saldırıları, arka kapılar, klavye dinleme sistemleri, uzaktan yönetim aracı, şifre kırıcılar, e-posta bombardımanı, casus yazılım, savaş telefon çeviricisi kötücül yazılımları verilmiştir³⁷⁰.

Truva atı, kendisini zararsız bir uygulama olarak gizleyebilen fakat zararlı yazılım barındırarak yüklendiği bilgisayarlardaki verilerin ele geçirilebildiği bir saldırı türü iken; solucanlar, bilişim sistemlerine girmeleri akabinde çoğalarak etkilerini artıran ve bilgisayardaki verileri hızlıca başka ortamlara aktarabilen bir saldırı türüdür. Virüsler ise, farklı tekniklerde bilgisayar sistemlerine zarar veren

³⁶⁸Der Landesbeauftragte für Datenschutz und Informationsfreiheit Mecklenburg-Vorpommern; Datenschutzmanagement, https://www.datenschutz-mv.de/static/DS/Dateien/Datenschutzmodell/Bausteine/SDM-V1.1_80_Datenschutzmanagement_V1.0_uagsdmbs_final.pdf, 27.01.2019.

³⁶⁹ Canbek/Sağiroğlu, **a.g.e.**, s.168

³⁷⁰ Canbek/Sağiroğlu, **a.e.**, s.169

programların genel adıdır. Casus yazılımlar da, bilgisayara işlenen verilerin izlenebilmesini sağlamaktadır³⁷¹. Virüsler ise, bulaştıkları elektronik sistemlerdeki verilerin silinmesine veya çalışamaz hale gelmesine yol açmaktadır³⁷².

Phishing-spam yöntemi ise, günümüzde bilişim sistemlerine erişimde en yaygın olarak uygulanan saldırı türüdür ve sahte web siteleri veya e-postalar ile kullanıcıların kandırılarak bilgilerine erişilmesi söz konusu olmaktadır³⁷³. Örneğin, bir kamu görevlisinin kurumsal e-posta adresine, bağlı bulunduğu kurumun gerek logosu gerek iç iletişimde kullanılan bilgilerin taklit edilmesi suretiyle zorunlu sistem güncellemesine ilişkin yönlendirme maili gönderildiği, kamu görevlileri tarafından da gerçek olmadığı ayırt edilemeden bilgisayar kullanıcı adı ve şifre bilgilerinin paylaşılması durumunda, phishing saldırı yöntemi başarıya ulaşmış olacak ve siber saldırganlar bilgisayardaki tüm verilere uzaktan erişim imkânına sahip olabileceklerdir.

Söz konusu kötü amaçlı atakların yanında, verilere yönelik saldırıların veriye erişim yetkisine sahip kişilerin tanışık olduğu çevresinden sosyal mühendislik saldırıları³⁷⁴ adı altında da gelebileceğini³⁷⁵ eklemek gerekmektedir. Bu durumda, idare bünyesindeki tüzel kişi verilerine erişim yetkisine sahip kişiye yönelik olarak, yetkilinin çevresinden yetkiliye yönelik sosyal mühendislik saldırısı dolayısıyla üçüncü kişilerin veriye erişmesi söz konusu olabilecektir.

2. Kurum İçi Veri Sızıntıları

Veri güvenliğinin ihlaline yönelik, en az siber saldırılar kadar önem arz eden bir diğer tehdit türü, kamu kurum ve kuruluşları bünyesindeki muhtemel iç tehditlerdir. Keza, Eylem Planlarında³⁷⁶ da, bilgi güvenliği alanında görev alan kamu personellerinin eğitim ve farkındalık çalışmalarının önemine vurgu

³⁷¹ Ahmet Gül, **Doğrudan-Dolaylı Bilişim Suçları**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Haziran 2018, s. 40-41.

³⁷² Çelikkol, **a.g.e.**, s. 50.

³⁷³ Gül, **a.g.e.**, s. 41.

³⁷⁴ Sosyal mühendislik saldırısı, kurum çalışanlarının kandırılarak kendilerinden veri elde edilmesi usulünde gerçekleşmektedir. Atalay Keleştemur, **Siber İstihbarat**, İstanbul, Level Kitap, Ağustos 2015, s. 200.

³⁷⁵ Canbek/Sağıroğlu, **a.g.e.**, s.172.

³⁷⁶ 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı, Aralık 2014, s. 73-79.

yapılmış ve nitelikli insan kaynağı ayrı bir eksen olarak başlıklandırılmıştır. Doktrinde de, elektronik bilgi güvenliğinin sağlanamaması dolayısıyla muhtemel maddi manevi zararların önlenmesinin yalnızca yasal ve teknik düzenlemelerle sağlanamayacağı, bilgi güvenliği çalışanlarının etik değerlere uyum ve farkındalıklarının sağlanmasının gerektiği ifade edilmektedir³⁷⁷. Bu çerçevede, verilere erişim yetkisine sahip kamu görevlilerinin icrai veya ihmali davranışları ile bu verilerin yahut verilere erişilmesini sağlayacak şifrelerin kontrolünü kaybetmesi, ifşa etmesi kurum içi tehditler kapsamında görülebilecektir. Aynı şekilde, bizzat kamu görevlisi tarafından olmasa dahi, görevlinin ihmali dolayısıyla kendisinin yetkisine erişilebilmesi durumunda; örneğin verilere erişilebilen bilgisayarı, taşınabilir hafızayı evine götüren kamu görevlisinin çocukları tarafından icrai veya ihmali hareketlerle verilere erişilmesi veya verilerin ifşa edilmesi durumunda, işbu ihlalden bahsedilebilecektir.

D. İdare Bünyesinde Veri Güvenliği İhlalleri Örnekleri

İşbu tez çalışmasında, idari teşkilat bazında irdelendiği üzere, yasal düzenlemeler uyarınca belirlenen idareler tarafından tüzel kişilere ilişkin birçok bilgiye (veriye) erişilmekte; idareler tarafından bu veriler fiziksel, elektronik sistemlerde barındırılmakta; idareler arası paylaşılabilmekte ve dolayısıyla kamu görevlileri ile sözleşmeli personel tarafından bu verilere erişim sağlanabilmektedir. Dolayısıyla idare bünyesinde korunmasında tüzel kişiliklerin hukuki yararının bulunduğu veriler barındırılmaktadır. Değerli verilerin barındırılması hizmeti, yasal düzenlemeler uyarınca da tevsik edildiği üzere şüphesiz ki bu verilerin korunmalarını gerektirmektedir.

Elektronik ortamda barındırılan verilere yönelik en büyük tehlikelerden biri, tüzel kişilerin gizli ve özel alanı çerçevesinde gizli kalması gereken³⁷⁸ idare bünyesindeki verilerinin gerek siber saldırılar, gerek kurum içi tehditler

³⁷⁷ Henkoğlu/Uçak, **a.g.e.**, s. 379.

³⁷⁸ Tüzel kişilerin gizli ve özel hayatı üç alan teorisi adı altında; tüzel kişilerin kamuya açık, özel ve gizli alanları olarak kapsamları birbirinden ayrılmıştır. Tüzel kişilerin gizli ve özel alanlarına ilişkin bilgilerin ifşa olması durumunda kişilik hakkına saldırı gerçekleştiği kabul edilmektedir. Jean Nicolaas Druey, *Geheimsphäre des Unternehmens: Grundfragen des Persönlichkeitsrechts auf Geheimsphäre, untersucht mit dem Blick auf einen Sonderfall*, Basel-Stuttgart, 1977, s. 11'den üç alan teorisini aktaran: Gönen, **a.g.e.**, s. 82-87.

dolayısıyla ifşa olma riskidir. Verilerin söz konusu ifşa riski, verileri kullananların hangi amaçlarla kullanacaklarının belirsiz ve sınırsızlığı karşısında idarenin güvenlik önlemleri alması gerekliliği sonucuna bağlanmaktadır³⁷⁹. Dolayısıyla işbu verilerin idarece korunması; gerek idarenin sorumlulukları, gerek bilgi güvenliğinin sağlanması gerekse tüzel kişiliğin haklarının korunması yönünden büyük önem arz etmektedir.

İdare bünyesinde barındırılan özel hukuk tüzel kişinin verilerinin muhtemel ihlallerine örnek olarak, bir anonim şirket tarafından kamu ile paylaşılmamış ve paylaşılmayacak olan ticari planların, borç yapılandırma görüşmelerinin, kredi kuruluşlarınca kara listeye alındığına dair verilerin sızdırılması verilebilecektir. Söz konusu verilerin sızdırılması halinde, somut olaya göre yatırımcıların yatırımlarından imtina etmeleri, müşteri ve çalışan bağlılığının azalması, ifşa olan ticari sırlarının kopyalanarak tüzel kişiliğin maddi zarara uğraması³⁸⁰ ve itibar kaybı dolayısıyla manevi zarar yaşaması kaçınılmazdır.

İdare bünyesinde barındırılan kamu hukuku tüzel kişinin verilerinin muhtemel ihlallerine örnek olarak da, Milli İstihbarat Teşkilatı bünyesindeki devlet sırrı niteliğindeki verilerin, elektronik kamu hizmeti çerçevesinde idareyle paylaşılması kurgusunda, idare tarafından bu verilerin güvenliğinin sağlanamaması ve kurum içi veri sızıntıları dolayısıyla devlet sırrı niteliğindeki verilerin ifşa olması hali verilebilecektir.

E. Kurumsal Bilgi Güvenliği ve Veri Korunmasının Yasal Zemi

Kurumlar bünyesindeki bilgi varlıklarına yönelik zafiyetlerinin tespit edilerek güvenlik tedbirlerinin alınması, “kurumsal bilgi güvenliği” olarak tanımlanmıştır. Uygulamada bilgi sistemleri bünyesindeki kurumsal bilgi varlıklarının, bireyler tarafından hizmet alımı ve hizmet sunumu sırasında kullanılmakta olduğu kabul edilmekle birlikte, bilgi güvenliğinin uluslararası yüksek düzeyde sağlanması amacıyla, tüm dünya çapında ISO-27001:2005 adlı bilgi güvenliği standardının kullanımı kabul edilmiştir. Ülkemizde de, kurumsal

³⁷⁹ Çelikkol, **a.g.e.**, s. 50.

³⁸⁰ Arıcı, **a.g.e.**, 44.

verilerin gizlilik, bütünlük ve erişilebilirlik unsurlarının sağlanmasını öngören işbu standart, TSE tarafından TS ISO/IES 27001 “Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi” standardı adı ile kabul edilmiştir³⁸¹.

Almanya uygulamalarında, söz konusu yönetim sistemine ek olarak Federal Bilgi Güvenliği Ofisi bünyesinde Bilgi Güvenliği Teknolojileri (*IT-Grundschutz des Bundesamtes für Sicherheit in der Informationstechnik(BSI)*) esas alınmaktadır³⁸². Nitekim konuyu e-Devlet bünyesindeki kişisel verilerin güvenliğinin sağlanması çerçevesinde irdeleyen Küzeci de, idarenin bilgi güvenliğine ilişkin ortak bir standart belirleyerek bu standartlara uyumun denetlenmesi gerektiğini ifade etmiştir³⁸³. İşbu kurumsal bilgi güvenliğinin sağlanması, kurum bünyesindeki tüzel kişi verilerinin korunmasına hizmet edeceğinden büyük öneme haizdir.

Kurumsal bilgi güvenliği, kurumların bilgi güvenliği politikalarında yer alan kurallar çerçevesinde korunmaya çalışılmaktadır. Bu itibarla, kurumların veri güvenliği politikaları; verilerin güvenliğinden sorumluların tayin edilmesi, veri işlenişi sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar, kuralların ihlali halinde karşılaşılabilecek cezai müeyyideleri ve diğer alt politikaları³⁸⁴ barındırmaktadır. Nitekim işbu politikaların ve sorumluluk sınırlarının açık ve net sınırlarla çizilmesi gerektiği vurgulanmaktadır³⁸⁵. Önemle eklemek gerekir ki, kurumsal bilgi güvenliği politikaları, gizlilik, bütünlük, erişilebilirlik şeklindeki temel güvenlik unsurlarına ağırlık verilmesi yönünden kurum nev’inde farklılık gösterebilmektedir. Bu çerçevede doktrinde, askeri kurumların politikalarının ağırlıklı olarak verilerin gizliliği ve değiştirilmemesi gerekliliği yönüyle gizlilik ve bütünlük unsurlarının esas alınması örnek gösterilmektedir³⁸⁶.

Ülkemizde veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik temel mevzuatlardan biri, şüphesiz ki TCK’dır. Genel çerçevede verilerin korunmasına hizmet eden

³⁸¹ Vural/Sağiroğlu, **a.g.e.**, s. 509.

³⁸² Irene Karper, Sönke Maseberg, “Zertifikat für Datenschutz-Management”, **DuD:Datenschutz und Datensicherheit**,10-2010, (çevrimiçi) https://www.datenschutz-cert.de/fileadmin/datenschutz-cert/media/Downloads/priventum/DuD10_2010.pdf, s.705, 27.01.2019.

³⁸³ Küzeci, **a.g.e.**, s. 447.

³⁸⁴ Alt politikalarla örnek olarak, kurum içindeki mail trafiğinin izlenmesi, kurum bünyesinde izin verilen yazılım ve veritabanları ve kullanım usulleri verilmiştir. Vural/Sağiroğlu, **a.g.e.**, s. 510

³⁸⁵ Vural/Sağiroğlu, **a.g.e.**, s. 510.

³⁸⁶ Vural/Sağiroğlu, **a.g.e.**, s. 510.

maddeler, 132-140 ıncı madde hükümlerindeki özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar ile 243-246 ncı maddeleri arasındaki bilişim suçları örnek olarak verilebilecektir. Kurumlar nezdinde tüzel kişi verilerinin korunmasına hizmet edecek veri güvenliğinin sağlanmasının bir ayağı, şüphesiz ki kurumların gerçek veya tüzel kişilere hizmet sunumunun arkasındaki bilgi sistemlerinin birbiriyle uyumlu, denetlenebilir, güvenli ve belirli standartlara uygun gerçekleştirilmesidir. Söz konusu husus, 28.02.2009 tarihli ve 27155 sayılı R.G.’de yayınlanan 2009/4 sayılı Başbakanlık Genelgesi’nin ekinde yer alan ve kamuya elektronik ortamda hizmet sunan tüm kurum ve kuruluşların birlikte çalışılabilirlik çerçevesinde yetki, sorumluluk, prensip ve yöntemlerinin belirlendiği Birlikte Çalışılabilirlik Esasları Rehberi’nde(Rehber)³⁸⁷ düzenlenmektedir. Rehber’in 1.3.1. maddesinde birlikte çalışılabilirlik, kurumlar arası güvenli, denetlenebilir bilgi sistemlerine ihtiyaca atıf yapılmak suretiyle kurumlar arası etkin bilgi paylaşımı olarak tanımlanmıştır. Rehber, yol gösterici bir kılavuz olmaktan ziyade, 1.2.4. maddesi uyarınca kamu kurum kuruluşları tarafından bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki yatırım, ihale, projeler açısından ve Rehber’de aktarılan esaslar yönünden de 1.2.5. maddesi uyarınca, Kalkınma Bakanlığı’nın koordinasyonu çerçevesinde tüm kurum ve kuruluşlar tarafından uyulması zorunlu tutulmuştur.

Tüzel kişi veri güvenliğinin sağlanmasıyla bağlantılı olarak, Rehber’in 2 nci maddesinde kamunun etkileşim odakları ve dolayısıyla Rehber’in kapsamı arasında, kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra “iş dünyası” denilmek suretiyle tüzel kişilikler sayılmıştır. Bununla birlikte, Rehber’in 1.3.2. maddesinde standartların politikaları olarak, kamu hizmetlerindeki başarı güvenlik ile bağdaştırılarak kişisel verilerin korunması standartlar arasına eklenmiştir. Kişisel verilerin korunması standardı, “kişisel verilerin, bilgiyi temin eden kurum dışında diğer kurumlarca kullanılmasında bilgiyi veren kullanıcının izni esastır. Bilgilerin korunmasından ve amacı dışında kullanılmamasından bilgiyi temin eden ve kullanan tüm kurum ve kuruluşlar ortak şekilde sorumludur. Teknoloji seçimlerinde, bu yönde mahremiyeti sağlayıcı çözümlere gidilmelidir.” ifadesi ile yer verilmiştir. Son derece isabetli olarak veri sahipliği hakkı esas alınmak

³⁸⁷e-Dönüşüm Türkiye Projesi Birlikte Çalışılabilirlik Esasları Rehberi”, Sürüm 2.1., Bilgi Toplumu Dairesi, (çevrimiçi), http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2014/04/Birlikte_Calisabilirlik_Esaslari_Rehberi_2.1.pdf, 12.02.2019.

suretiyle yapılan tanım karşısında, kanaatimizce veri öznesi olan tüzel kişilerin de verileri üzerindeki izinlerinin esas olduğunun kabulü çerçevesinde standart kapsamı genişletilebilecektir.

Rehber'in ikinci bölümünde, kamu kurum kuruluşları bünyesindeki bilgi, belge ve iletişim güvenliğinin sağlanması; aynı zamanda da e-Devlet uygulamalarında verimliliğin sağlanabilmesine yönelik olarak teknik standartlar belirlenmiştir. "Kılavuz"³⁸⁸ olarak adlandırılan teknik çalışma detaylı olarak irdelendiğinde; internet, e-posta, dosya aktarımı konularında kullanılacak asgari teknolojinin; bu standarda uyumun zorunluluğu veya ihtiyariliğinin gösterildiği sayısal değerlerin ve açıklamaların bulunduğu görülmektedir. Söz konusu kılavuz, tüzel kişi veri güvenliğinin ihlali halinde teknik standartlara aykırılığın tespitinde önemli bir kaynak teşkil edecektir. Örneğin, Rapor'dan bir örnek vermek gerekirse, "üst yazı ve metin tabanlı ekler" bileşenine ilişkin olarak "ISO/IEC 19005-1:2005, Portable Document Format/Archive (PDF/A)" standardı, "Kamu kurum ve kuruluşları, e-Yazışma Projesi kapsamında kendilerine gönderilen ve PDF/A formatında oluşturulmuş üst yazı ve eklerini elektronik belge sistemlerine entegre etmekle yükümlüdürler. ..." ifadeleri ile uyulması zorunlu("1") olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla işbu kılavuz, tüzel kişi veri güvenliğinin ihlaliinde hangi standarda aykırılıkların olabileceğine ilişkin bir rehber olacağı gibi, olay bazında da; örneğin bir kamu kurumu, göreviyle bağlantılı olarak edindiği tüzel kişi verilerinin güvenliğini, bilgilerin elektronik belge sistemine entegre edilmemesi nedeniyle ihlal ettiği durumda hangi standarda aykırılığın gerçekleştiği tespit edilebilecektir.

Sistemlerin internet bağlantıları üzerinden 3. kişilerce tüzel kişi verilerine erişilerek bu verilerin ifşa edilmesi söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla kamu kurum ve kuruluşlarında internet güvenliğinin sağlanması hayati önem taşımaktadır. Nitekim Rehber'in "2.4. Güvenlik" başlıklı maddesinde de, kurum bilgi sistemlerinin internete karşı korunmasının sağlanması için bilgi güvenliği standartlarına uyulmasının ve gerekli önlemler alınmasının zorunlu olduğu ifade edilerek Rehber kapsamındaki teknik standartlarda olduğu gibi, bilgi güvenliğinin sağlanmasına yönelik uyulması gereken standartlar kılavuz formatında hazırlanmıştır. Dolayısıyla, örneğin bir kamu kurumu, "sertifika verip alma

³⁸⁸ "e-Dönüşüm Türkiye Projesi Birlikte Çalışabilirlik Esasları Rehberi", **a.g.e.**, s. 9.

arayüzü” olarak bilgi güvenliğinin sağlanmasına yönelik dosya yapısı olarak kullanılması zorunlu(“1”) olan “PKCS #12 sürüm 1.0” standardını kullanmadığı takdirde, göreviyle bağlantılı olarak edindiği tüzel kişi verilerinin internet kaynaklı saldırı dolayısıyla güvenliğinin ihlali halinde, siber saldırı vakıası dahi olsa gerekli önlemlerin alınmamış olduğu tartışılabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VERİ GÜVENLİĞİ İHLALLERİNDEN İDARENİN SORUMLULUĞU

I. VERİ GÜVENLİĞİ İHLALLERİNDE İDARENİN KUSUR SORUMLULUĞU

A. Veri Güvenliği İhlallerinde Hizmet Kusuru

İdari makamlar, hizmetin tam ve güvenli usulde yerine getirilmesinden sorumludurlar. İdarenin genel toplum düzenine ve hukuka aykırı eylem ve işlemlerini kapsamakla³⁸⁹ birlikte, idari makamların söz konusu hizmetlerinin ifası sırasındaki kusurlu davranışları, idarenin hizmet kusuru olarak adlandırılmaktadır. Hizmetin hiç, yeterince veya zamanında verilmemesi hizmet kusurunu oluşturmaktadır³⁹⁰. Aynı şekilde, kamu hizmetinin kuruluşunda, işleyişindeki aksaklıklar ile gözetim, denetim yükümlülüğünün ihmal edilmesi ve kamu hizmetinin ifasına yönelik araç ve imkânların elverişsizlikleri de idarenin kusur sorumluluğu olarak kabul edilmektedir³⁹¹. Nitekim hukuk devleti ilkesi, idarenin hukuka uygun davranmasını ve hukuka aykırılıklardan kaçınmayı gerektirmektedir³⁹². İdari sorumlulukta, idarenin hizmet kusurunun arka planında yer alan kusurlu insan faktöründen ziyade, idarenin iyi teşkilatlanmamış örgütsel yapısının ve faaliyetlerinin objektif olarak yetersizliği, idari sorumluluğa gerekçe olarak kabul edilmektedir³⁹³.

İdarenin hizmet kusuruna istinaden kamu görevlilerinin kişisel sorumsuzluğu kuralı uyarınca, hizmet kusuru teşkil eden işlem veya eylemlere ilişkin kamu görevlileri aleyhine adli yargıda tazminat davası açılmayacağı, idari makam aleyhine idari yargıda tam yargı davası açılabilceğinin dayanağı olarak,

³⁸⁹ Özgüldür, **a.g.e.**, s.49.

³⁹⁰ Kıcalıoğlu, **a.g.e.**, s.788; İbrahim Pınar, **İdari Yargı Kararlarının Uygulanması ve Anayasa Mahkemesince İptal Edilen Hükümlerin Yeniden Yürürlüğe Konulması**, Ankara, Sözkesen Matbaacılık, 2008, s. 183; Şeref Gözübüyük, **Yönetişel Yargı**, Ankara, Turhan Kitabevi, Eylül 2017, s.293; Ergen, **a.g.e.**, s.434; Yaşar, **a.g.e.**, s.553.

³⁹¹ Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 219-220; Ergen, **a.g.e.**, s.434-435.

³⁹² Şeref Gözübüyük, **Yönetişel Hukuku**, Ankara, Turhan Kitabevi, 24.bs., Ağustos 2006, s.350.

³⁹³ Özgüldür, **a.g.e.**, s. 68; Pınar, **a.g.e.**, s. 183; Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 220.

söz konusu muhtemel durumun hakkaniyete aykırılığı ve tazminat ihtimali dolayısıyla hareketsiz kalınmasının önlenmesi olduğu belirtilmiştir³⁹⁴. Danıştay'ın bir kararında da, söz konusu hizmet kusurunun bulunması halinde maddi tazminat ispatlanamasa dahi, manevi tazminata hükmedilmesi gerektiği ifade edilmiştir³⁹⁵.

1. Veri Güvenliği İhlali Hizmet Kusurunun Derecesi

Hizmet kusuru dereceleri, hafif, ağır ve olağanüstü kusur olmak üzere üç türden oluşmaktadır³⁹⁶. Günümüzde, idari sorumluluğun dayanağı olarak idarenin tüm kusurlu davranışlarının herhangi bir derece tayini yapılmaksızın kabul edildiği Danıştay kararları çerçevesinde, hizmet kusurunun derecesinin tespitinin herhangi bir önemi bulunmamakla birlikte doktrinde, 1961 Anayasası öncesi Danıştay içtihatlarında esas alınan idari makamların sorumluluğuna gidilebilmesi için ağır kusurlu olmasının aranmasının sosyal devlet ilkesine de aykırılık teşkil edeceği; kusurun ağırlığının ancak tazminat tutarının belirlenmesinde esas alınabileceği ifade edilmiştir³⁹⁷. Danıştay kararlarına göre de, hukuka aykırı ve hizmet gereklerine aykırı davranış, ağır hizmet kusuru teşkil etmektedir³⁹⁸.

Elektronik kamu hizmetlerinde, idare tarafından bilgi ve iletişim teknolojilerinden eksik yararlanılması veya hiç yararlanılmaması durumunda, “kamu hizmetinden yararlanan şirket veya bireyler için düşük güvence oluşturan ortamlar yaratıldığını ve bu kişiler için hizmetin gecikmesine veya yerine getirilememesine sebep olduğunu” belirten Oğurlu bizim de katıldığımız görüşü uyarınca, “idarenin elektronik kamu hizmetleri kapsamındaki yükümlülüklerinin ifasıyla ilgili kusurların kusur sorumluluğu doğurduğunu”³⁹⁹ ifade etmektedir.

³⁹⁴ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 688.

³⁹⁵ İl Han Özay, **Yargısal Korunma**, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2.bs., Kasım 2001, s. 140.

³⁹⁶ Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 230.

³⁹⁷ Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s.292-293; Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s.230; Yaşar, **a.g.e.**, s.559.

³⁹⁸ Özay, **Yargısal Korunma**, s.140.

³⁹⁹ Oğurlu, **a.g.e.**, s. 213.

İdarenin elektronik kamu hizmetlerinin ifası sırasında “veri işlemlerinin kaçınılmaz risklerini ve virüs, programlama hataları, çökme gibi sorunları” göz önüne alarak sorumluluğunun ve konuya ilişkin yetkilendirilmelerin yasal düzenlemelerde belirtilmesi gerekmektedir⁴⁰⁰. Bu bağlamda, tüzel kişi veri güvenliğinin ihlali sonucunu doğuran somut olayda, objektif beklenen özenin yerine getirilip getirilmediği, kamu hizmetiyle doğrudan bağlantılı bir ihlal ve idarenin söz konusu ihlali önleme veya denetleme yükümlülüğünün bulunup bulunmamasının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik kamu hizmetinin gereklerine aykırı yapılan eylem örneği olarak idare tarafından tüzel kişi verilerini barındıran elektronik sistemler üzerinde gerekli güvenlik güncellemelerin yapılmamış olması, ağır hizmet kusuru teşkil edecektir.

2. Veri Güvenliği İhlali Hizmet Kusurunun Çeşitleri

a. Kötü İşleyen Hizmet

İdarenin hizmet yükümlülüğünü kötü veya gereği gibi yerine getirmemesi, kötü işleyen hizmet olarak adlandırılmaktadır⁴⁰¹. Hizmetin kötü ifası; her somut olay için objektif olarak beklenen özen ve dikkatin yerine getirilmemesi olarak kabul edilmektedir. Bu çerçevede veri güvenliği ihlaline ilişkin kötü işleyen hizmet kusuruna örnek olarak idari ajanının seçimi ve denetiminde yetersizlik, ehil personel istihdam edilmemesi ve veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik gerekli araçların sağlanmaması verilebilecektir.

b. Geciken Hizmet

İdarenin hizmet yükümlülüğünü işin niteliğine uygun makul bir sürede yerine getirmemesi veya yavaş işlemesi⁴⁰², geciken hizmet olarak

⁴⁰⁰ Oğurlu, **a.g.e.**, s. 213.

⁴⁰¹ Pınar, **a.g.e.**, s.183; Kıcalıoğlu, **a.g.e.**, s.788; Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s.293; Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s.222; Yaşar, **a.g.e.**, s.553; Günay, **a.g.e.**, s.370; Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 351.

⁴⁰² Hizmetin yavaş işlemesine ilişkin hizmet kusuruna atıf yapan Danıştay kararları için bkz: Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s.297-298.

adlandırılmaktadır⁴⁰³. Geciken hizmette makul süre, mevzuatta yer alması durumunda bu süre esas alınacak, herhangi bir süre yer almadığı takdirde; idari hizmetin niteliği, idarenin imkânları ve somut olayın özelliklerinin mahkeme tarafından takdir olunacağı kabul edilmektedir⁴⁰⁴. Keza Danıştay da, yürütülen hizmetin gereklerinin yerine getirilmesinde gecikilmesi durumu geciken hizmet olarak kabul etmiştir⁴⁰⁵.

Geciken hizmetin tespiti, elektronik idari işlemlerde büyük önem arz etmektedir. Keza Oğurlu, dijital kamu hizmetlerine dönüşümün amacının, kamu hizmetlerine hızlı ve etkin erişim olduğunu hatırlatarak; dijital kamu hizmetlerinde “gecikme” kriterinin, teknolojik imkânların gelişmişliği çerçevesinde ve fakat hizmet hızının *kendi kulvarında tartışılabilir* olduğunu ifade etmiş; örnek mukabilinde elektronik imkânlar ile birkaç dakikada sonuç alınabilecek bir hizmeti ifasının bir günü bulmasının geciken hizmet olacağından bahisle idari sorumluluğun doğacağını belirtmiştir⁴⁰⁶. Bu minvalde, veri sızıntılarının önlenmesine ilişkin olarak mevzuatımızdaki sürelerin aşılması durumunda hizmetin geç işlediğinden bahisle hizmet kusurunun gerçekleştiği kabul edilecektir.

c. İşlemeyen Hizmet

İdarenin hizmet yükümlülüğünü hiç yerine getirmemesi, işlemeyen hizmet olarak adlandırılmaktadır. İşlemeyen hizmetin tespitinde öncelikli adım, idarenin hizmetin işlemesi konusunda yükümlü ve yetkili bulunmasıdır. İdareye belirli hizmetlerin yerine getirilmesi yükümlülüğü yasal düzenlemelerle verildiği takdirde, idarenin bağlı yetkisi gereği hizmeti yerine getirmemesinin hukuka aykırı olacağı ve hizmet kusuru teşkil edeceği kabul edilmiştir. Hizmetin yerine getirilmesinde takdir yetkisi tanınan idarelerin somut olaydaki hareketsizliği ise, takdir yetkisinin hukuka aykırılığından bahisle hizmet kusuru teşkil

⁴⁰³ Kıcalıoğlu, **a.g.e.**, s.788; Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s.223; Ergen, **a.g.e.**, s.445; Yaşar, **a.g.e.**, s.555; Günday, **a.g.e.**, s.371; Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s.352.

⁴⁰⁴ Pınar, **a.g.e.**, s.184; Özgüldür, **a.g.e.**, s.76; Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s.297; Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s.223; Yaşar, **a.g.e.**, s.555.

⁴⁰⁵ Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 224.

⁴⁰⁶ Oğurlu, **a.g.e.**, s. 160-161.

edebilecektir⁴⁰⁷. Keza süreklilik ilkesi, veri güvenliği kamu hizmetinin temelini teşkil etmektedir. Dolayısıyla, idarenin veri güvenliğinin ihlali bağlamında işlemeyen hizmetlerine örnek olarak da, idare tarafından veri güvenliği hizmetinin ifası için gerekli teşkilat kurulmaması ve yetkili kamu görevlilerince soruna müdahale edilmemesi verilebilecektir.

B. Veri Güvenliği İhlallerinde Hizmet Kusuru-Kişisel Kusur Ayrımı

1. Kişisel Kusur Halleri

Kamu görevlisinin hizmetle herhangi bir bağlantısı bulunmayan hareketinin veya dolaylı etkisi dolayısıyla zarara sebebiyet vermesi halinde, kamu görevlisinin kişisel kusurunun bulunduğu kabul edilmekte⁴⁰⁸ ve kamu görevlisi, söz konusu kişisel zararlarından özel hukuk kuralları uyarınca sorumlu tutulmaktadır⁴⁰⁹. Kamu görevlisinin kişisel kusurunun bulunduğu hallerde, İYUK'un 28 inci maddesi uyarınca kamu görevlisine bizzat adli yargıda tazminat davası açılabilceği hükme bağlanmıştır. Söz konusu durumda, kamu görevlisinin görevi ile bağlantısı bulunmayan; doğrudan görevliye isnat olunan kasta dayalı ağır kişisel kusuru aranmaktadır⁴¹⁰. Bununla birlikte, Danıştay 10 uncu Dairesi'nin 15.10.1996 tarihli, 1995/1806 E., 1996/5983 K. sayılı kararında, hizmet aracını kullanan idare ajanının kişisel kusuru suç dahi olsa, bunun bir hizmet kusuru teşkil edeceği ve idare tarafından tazmin edilmesi gerektiği ifade edilmiştir⁴¹¹.

Elektronik kamu hizmetleri bağlamında, kamu görevlisinin dijital ortamda suç işlemesi ve kasti olarak dijital ortamda zarar vermesi halleri örnek olarak verilmiş, şahsi kusur hallerinde idarenin sorumlu tutulamayacağı belirtilmiştir⁴¹².

⁴⁰⁷ Özgüldür, **a.g.e.**, s. 77; Yazar, takdir yetkisi bulunan idarenin harekete geçmemesi halinde hizmet kusurunun mevcudiyetine ilişkin mahkemelerin takdir yetkisi bulunduğunu ifade etmektedir. Pınar, **a.g.e.**, s. 184; Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 224-225; Yaşar, **a.g.e.**, s. 556; Günday, **a.g.e.**, s. 371-373.

⁴⁰⁸ Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s. 292; Derdiman, **a.g.e.**, s.166.

⁴⁰⁹ Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s.302; Pınar, **a.g.e.**, s.185; Ergen, **a.g.e.**, s.420.

⁴¹⁰ Pınar, **a.g.e.**, s. 186; Sarıca, **İdari Kaza**, s. 402.

⁴¹¹ Ergen, **a.g.e.**, s. 423

⁴¹² Oğurlu, **a.g.e.**, s. 217-218.

Bu çerçevede, kamu görevlisi tarafından kasten tüzel kişilerin veri güvenliğinin ihlal edilmesi durumunda, kişisel kusurun mevcudiyeti kabul edilecektir.

2. Kişisel-Hizmet Kusurunun İççe Olması

Kişisel kusur ile hizmet kusurunun iççe geçmesi “sorumluluk birlikteliği” olarak adlandırılmakta ve kişisel kusurun genel çerçevede bir hizmet kusuru teşkil ettiğini ifade etmektedir. Danıştay da, işkence suçu dolayısıyla verilen zararlarda hem kişisel hem de hizmet kusuru bulunduğunu kabul etmiştir. İşbu sorumluluk birlikteliklerinde zararın giderilmesine yönelik hukuki çözüm, “birlikte sorumluluk” adı altında zarar görenlerin ister idareye tam yargı davası yönelmeleri ister doğrudan kamu görevlilerine adli yargıda dava ikame etmeleri şeklinde seçimliik dava ikamesini öngören sistem ile *ikame sorumluluk* adı altında doğrudan idari sorumluluğun işletilmesi usullerinde incelenmiştir. Söz konusu ikame sorumluluk bağlamında kamu görevlilerinin şahsi sorumluluğu yerine idari sorumluluğun işletilmesi için, bu hukuki sürecin yasal dayanağının bulunması gerekmektedir. Ülkemizde işbu usul, anayasal dayanağa sahiptir⁴¹³.

Doktrinde, gerek 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 13 üncü maddesi, gerek Anayasa’nın 129 uncu maddesi, gerekse de Danıştay kararları uyarınca, kişisel ve hizmet kusuru ayrımının öneminin kalmadığı kabul edilmektedir. Keza, DMK’nın 13 üncü maddesi ile Anayasa’nın 129 uncu maddesinde, kamu görevlilerine değil idari makam aleyhine dava açılabilceği hükmü açıkça yer almaktadır. Söz konusu düzenlemeler ile kamu görevlilerinin kişisel kusuru halinde zararın rücu edilmesi haricinde zarar görenlerin Devlet karşısında alacaklarının güvencesinin sağlanması amaçlandığı, fakat kamu görevlilerinin kişisel kusurlarının saklı olduğu doktrinde ifade edilmiştir⁴¹⁴. Ülkemiz hukuk sisteminde de kabul edilen işbu sorumluluk esası, Çağlayan tarafından “devlet sorumluluğu” modeli olarak adlandırılmıştır⁴¹⁵. Nitekim uygulamada da, idare takdir yetkisini kullanmak suretiyle memurlara işbu zararları rücu etmedikleri görülmektedir⁴¹⁶.

⁴¹³ Yaşar, **a.g.e.**, s. 563-564; Günday, **a.g.e.**, s. 376-378.

⁴¹⁴ Gözübüyük, **Yönetmel Yargı**, s. 303.

⁴¹⁵ Çağlayan, **İdarenin Kusursuz Sorumluluğu**, s. 130.

⁴¹⁶ Ergen, **a.g.e.**, s. 420.

C. Veri Güvenliği İhlallerinde Kusurun Tespiti

Elektronik kamu hizmetlerinde veri ihlallerinin ihmal ve talimat hataları şeklinde insan kaynaklı ve teknik risk kaynaklı olarak istatistiklere yansıdığını belirtilmiştir⁴¹⁷. Söz konusu istatistikler haricinde, ihlalde kusurun belirlenebilmesi için somut kriterler gerekmektedir. Veri güvenliğine ilişkin kamu görevlilerinin kişisel kusurun tespitiinde, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından çıkarılan Bilgi Güvenliği Politikaları Yönergesi esas alınabilecektir. Keza Yönerge'nin 5 inci maddesinde kurum elektronik gereçlerinin kamu görevlilerince kişisel amaçlarla kullanılmaması, taşınabilir disk ve veri tabanlarının güvenli saklanması, kullanıcı tanımlı ayarların değıştirilmemesi, lisanssız program yüklenmemesi, tüm cihazların aktif şifreler ile korunması gerektiği ve cihazların kaybolması veya çalınması durumunda Kurum'un ivedilikle haberdar edilmesi gerektiği belirtilirken; 7 nci maddesinde elektronik posta dolaylı zararların önlenmesine yönelik elektronik posta kontrolünün yetkisiz erişimlerden korunması, kişisel kullanımdan kaçınılması gibi yükümlölükler ifade edilmiştir. Yönerge'nin 8 inci maddesinde güvenli parola politikası çerçevesinde şifrelerin güçlü seçilmesi ve bu şifrelerin korunması, farklı hesaplarda farklı şifreler kullanılması ve hepsinin düzenli olarak değıştirilmesi düzenlenmiştir.

Yönerge'de kamu görevlilerinin kişisel kusuruna işaret edildiği düzenlemeler mevcuttur. Yönerge'nin 9 uncu maddesi uyarınca, antivirüs yazılımının sürekli çalışmasından ve sunucuların virüsten arındırılmasına yönelik prosedür oluşturulmasından bilgi sistemleri yöneticileri sorumlu tutulmuştur. Yönerge'nin 11 inci maddesi çerçevesinde ise, kurum sunucularının yönetiminden yetkilendirilmiş personel sorumlu tutulmuş, bilgilerin güncelliğinin sağlanmasında ise sistem yöneticisinin belirlediği kişiler yetkilendirilmiştir. Benzer şekilde, Yönerge'nin 21 inci maddesi ile sistemlerde değışiklik yapmaya yetkili personel ile yetki seviyelerinin belirlenmesi gerektiği ifade edilmiş; bu itibarla da kişisel kusurun tespiti bağlamında yetki aşımalarının takip edilmesi mümkün hale getirilmiştir. Keza Yönerge'nin 23 üncü madde düzenlemesinde ifade edilen, sistem bünyesinde sorumluluk alacak kişilerin özgeçmişlerinin

⁴¹⁷ Oğurlu, **a.g.e.**, s. 213.

araştırılması düzenlemesiyle birlikte değerlendirildiğinde, kamu görevlilerinin akademik çalışmalarına ve yeterliliklerine göre yetkilendirileceği görülebilmektedir. İşbu yetkinlik kriteri, kişisel kusur oluşturan eylemin olağan bir hata veya kasıt sonucu olarak ayrımına gidilmesi noktasında önem arz edecektir.

Günümüzde bilgi teknolojileri vasıtalarıyla gerçekleştirilen her işlem, loglama işlemi çerçevesinde kaydedilebildiğinden; uygulamada kamu görevlisinin işlemleri tespit edilebilecektir. Söz konusu çerçevede, kamu görevlisi tarafından dalgınlıkla veya kasti olarak ayrımı gözetilmeksizin, klavye veya fare kullanılarak meydana getirilmiş zararları, kişisel sorumluluk olarak kabul edilebilecektir. Bununla birlikte Oğurlu, mazur görülebilen hataların kişilere yükletilmemesinin yerinde olacağı ve makul bir tazminat ile tazminin zararı giderebileceğinden bahisle, idarenin kusursuz sorumluluğuna gidilebileceğini, fakat bununla birlikte ABD kamu hizmeti uygulamalarında olduğu gibi, yönlendirilen farklı internet sayfalarında hukuki sorumluluğun üstlenilmesinin de reddedilebileceğini ifade etmiştir. Oğurlu, örnek olarak elektronik ihale hizmetindeki hata ve zararlardan idarenin tazmin borcunun doğacağını belirtmiştir⁴¹⁸.

Aynı şekilde, kamu görevlileri tarafından veri güvenliğinin sağlanmasının ihlali eylemi, suç teşkil edecek şekilde de karşımıza çıkabilecektir. Bu çerçevede, başta TCK'nın 257 nci maddesi uyarınca görevi kötüye kullanma suçu olmak üzere TCK 243-246 ncı maddeleri arasındaki bilişim suçları kamu görevlilerince, sistemdeki verilerin silinmesi, yetkisiz erişim gibi örnek hallerde işlenebilecektir. Doktrinde, suç teşkil eden eylemlerden kamu görevlilerinin kişisel sorumluluğunun doğacağı yönündeki genel kabul dolayısıyla, bizzat kamu görev kişinin sorumluluğu gündeme gelecektir.

⁴¹⁸ Oğurlu, **a.g.e.**, s.217-220.

II. VERİ GÜVENLİĞİ İHLALLERİNDE İDARENİN KUSURSUZ SORUMLULUĞU

A. Genel Olarak

İdarenin kusuru bulunmasa dahi, bazı riskli durumlar altında idarenin zararı tazminle yükümlü olması, idarenin kusursuz sorumluluğu olarak adlandırılmaktadır⁴¹⁹. İdari makamların kusursuz sorumluluğunun dayanağı, hukukun genel ilkeleri; nefaset kuralları ve idarenin işlem ve eylemleri dolayısıyla meydana getirdiği zararlardan kusur aranmaksızın sorumlu olacağına ilişkin Anayasa'nın 129 uncu maddesinde yer almaktadır⁴²⁰. Özel hukuktan ziyade idare hukukunda kusursuz sorumluluğun geniş bir uygulama alanı olduğu görülmektedir⁴²¹. Danıştay kararlarında ise, söz konusu kurama atıf yapılmak suretiyle zararı doğuran olayın önlenmesinin idarenin görevlerinden biri olmasına rağmen önlenmemiş olması dolayısıyla idarenin tazmin yükümlülüğü bulunduğu ifade edilmiştir⁴²². Aynı şekilde Danıştay, işçilerin protesto eylemleri sırasında verdiği zararlara ilişkin, idarenin önceden öngörmesi gerektiğinden bahisle önleme yükümlülüğü bulunduğunu ifade edilerek idarenin kusursuz sorumluluğu kabul etmiştir⁴²³.

Söz konusu paraleldeki kararlar, işbu tez kapsamında veri güvenliğinin üçüncü kişilerce siber saldırılar ile ihlal edildiği ihtimallerde, idarenin bu saldırı ve ihlalleri önleme yükümlülüğü çerçevesinde kusursuz sorumluluğu bulunduğu yönünde kabul edilmesine emsal teşkil edebilecektir. Nitekim kusursuz sorumlulukta idari faaliyet ile zarar arasındaki illiyet bağının tespiti yeterlidir⁴²⁴. Bununla birlikte, Danıştay kararlarında kusursuz sorumluluğun dayanağı olarak kesin bir tanım verilmediği, kararlarda gerekçeden çok sonuca odaklanılmış olduğunun belirtilmesi gerekmektedir⁴²⁵.

Bununla birlikte, idarenin işlem ve eylemlerinin hukuka uygun olması halinde, şartlarının sağlanması halinde idarenin kusursuz sorumluluğunun söz

⁴¹⁹ Özgüldür, **a.g.e.**, s.84; Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s.309; Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s.694.

⁴²⁰ Pınar, **a.g.e.**, s.186.

⁴²¹ Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s.355.

⁴²² Özay, **Yargısal Korunma**, s. 147; Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s.238; Yaşar, **a.g.e.**, s. 572-573.

⁴²³ Özgüldür, **a.g.e.**, s. 89-93.

⁴²⁴ Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 355.

⁴²⁵ Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s. 310.

konusu olabileceğini belirtirken⁴²⁶, bir başka görüş, idarenin işlem ve eylemleri hukuka uygun olsa dahi, idarenin hem kusurlu hem de kusursuz sorumluluğunun doğabileceğini belirtmektedir⁴²⁷. İdarenin sorumluluğun belirlenebilmesi için öncelikle idarenin hizmet kusurunun bulunup bulunmadığının tespiti, hizmet kusurunun bulunamadığı takdirde kusursuz sorumluluğu uyarınca zararın tazmininin mümkün olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir⁴²⁸.

B. Kusursuz Sorumluluğun Veri Güvenliği İhlallerine Uygulanabilirliği Sorunu

Yayla, idarenin kusursuz sorumluluğuna gidilebilmesi için öncelikle gerçek bir zararın tespit edilmesi gerektiği; bu zararın manevi olabileceğini, akabinde zarar ile idari işlem veya eylem arasında illiyet bağı bulunmasının ve son olarak, idarenin hizmet kusurundan bahisle asli sorumluluğunun tüketilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Keza, doktrin ve içtihatlar uyarınca idarenin hizmet kusuru asli, kusursuz sorumluluğu tali niteliktedir⁴²⁹.

Keza bir görüşe göre, idarenin kusurlu davranış bulunmasa dahi, idari faaliyet ile zarar arasında illiyet bağının tespiti, idarenin kusursuz sorumluluğunun işletilmesi için yeterli kabul edilecektir⁴³⁰. Dolayısıyla, idarenin hukuka uygun işlemleri ile zararın önlenememiş olması durumunda, idarenin kusursuz sorumluluğuna gidilebilecektir⁴³¹. Benzer şekilde, Danıştay'ın gelişen teknoloji ve değişen ihtiyaçlarla paralel olarak kamu hizmetlerinin risk taşıdıklarını, risk taşıyan hizmetler dolayısıyla meydana gelen zararlardan kusursuz sorumluluk ilkesine göre tazmininin gerektiğini belirttiği kararları⁴³² mevcuttur.

⁴²⁶ Sarıca, **a.g.e.**, s. 523; Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 236; Özay, **Yargısal Korunma**, s. 130.

⁴²⁷ Yazar, Danıştay kararlarında da sorumluluğun hem hizmet kusuruna hem de kusursuz sorumluluğa dayandırıldığını belirtmiştir. Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s. 310.

⁴²⁸ Ergen, **a.g.e.**, s. 458.

⁴²⁹ Ahmet Yayla, **İdarenin Kusursuz Sorumluluğu**, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, Mayıs 2015, s. 13-30; Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 695.

⁴³⁰ Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s.310-311; Ergen, **a.g.e.**, s.459.

⁴³¹ Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s.319.

⁴³² Risk içeren kamu hizmetlerinde kusursuz sorumluluğa ilişkin Danıştay kararları için bkz: Yaşar, **a.g.e.**, s.573.

Söz konusu tartışmalara karşılık Oğurlu, bizim de katıldığımız görüşü uyarınca, elektronik kamu hizmetleri kaynaklı zararların risk sorumluluğu kapsamında değerlendirilemeyeceğinden bahisle, genel çerçevede de bu zararlarda halihazırda kusursuz sorumluluk ilkelerinin karşılığının bulunmadığını ifade etmiştir. Yazar, Fransa'daki kamu hizmetlerinde e-imza kullanımı ile devletin sorumluluğunun azaltılması fikrinden yola çıkarak, “verilerin işlenmesinde öngörülemez fakat kaçınılmaz olan “elektronik veri işlem riskleri” adında yeni ilkeler öngörülerek ve yasal düzenlemeler ile desteklenerek, veri işlemeden doğan risk sorumluluğu olarak kusursuz sorumluluk teorisinin uygulanmasının mümkün olduğunu” ifade etmektedir. Keza, hizmetin riskler içermesi, zararların da üstlenilmesini gerektirmektedir⁴³³.

III. VERİ İHLALLERİNDE İDARENİN SORUMLULUĞUNUN ŞARTLARI

İdarenin idari sorumluluğun doğması için belirli şartlar gereklidir. İdarenin, esas olarak tazminat davası olarak tezahür eden idari sorumluluğunun koşulları, idarenin hem kusurlu hem de kusursuz sorumluluğu açısından değerlendirilmektedir. Söz konusu şartlar doktrinde; bir zararın varlığı, zarara yol açan eylem ve işlemin idareye isnat edilebilmesi ve zarar ile faaliyet arasında illiyet bağının bulunması ve idari işlem veya idari eylemlerin hukuki şartlarının sağlanması olarak ifade edilmektedir⁴³⁴.

A. Veri Güvenliği İhlalinden Doğan Zarar

1. Zararın varlığı

İdari sorumluluğun dayanağını, idare tarafından zararın giderilmesi oluşturduğundan, işbu giderime konu bir zararın tespiti önem arz etmektedir. Bu bağlamda zarar, kişi veya mal varlığında meydana gelen eksilme; idari işlem veya eylemin önceki ve sonraki durumları arasındaki fark olarak tanımlanmaktadır. Zarar, mevcut, gerçek ve kesin olmakla birlikte, hukuken korunan bir duruma

⁴³³ Oğurlu, **a.g.e.**, s.214-217.

⁴³⁴ Özgüldür, **a.g.e.**, s. 58-59; Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s.243-245.

eksiklik getiren maddi ve manevi eksikliklerdir⁴³⁵. Danıştay tarafından, gerçekleşeceği kesin olan zararların tazmin yükümlülüğü doğurduğu ifade edilmiş olmakla birlikte⁴³⁶, farazi destek varsayımına dayanılarak da tazminata hükmedildiği görülmektedir⁴³⁷. Bu çerçevede, idarenin tüzel kişi veri güvenliğine ilişkin kamu hizmetini ihlal eden işlem veya eylemi öncesi ile sonrasında teşkil eden fark olan tüzel kişilik bünyesinde meydana gelen eksilme, zarar olarak kabul edilecektir.

2. Zararın nevi

a. Maddi Zarar

Malvarlığında meydana gelen azalma, maddi zarar olarak tanımlanmaktadır⁴³⁸. Malvarlığının artmasının engellenmesi olarak tezahür eden ve parasal değeri bulunan “mahrum kalınan kar” da maddi zarar olarak kabul edilmektedir⁴³⁹. Tüzel kişilerin söz konusu ihlal dolayısıyla kredi çekememeleri, satışlarının düşmesi veya ihale kaybetmeleri maddi zarar olarak görülebilecektir.

b. Manevi Zarar

Vücut bütünlüğüne ve kişilik haklarına saldırı dolayısıyla duyulan elem ve haysiyete yapılan saldırılarda⁴⁴⁰; değer kaybı teşkil etmemekle birlikte manevi zarar olarak kabul edilmektedir⁴⁴¹. İşbu tez bünyesinde tüzel kişiler bölümünde detaylı aktarıldığı üzere, tüzel kişilerin manevi zarar gördüğü kabul edilmektedir. Keza Yayla da, “tüzel kişilerin itibarını zedeleyen veya faaliyetlerine olumsuz etki yapan işlemleri dolayısıyla uğradıkları manevi zararın idarece giderilmesi gerektiğini” belirtmiştir. Yayla, tüzel kişilerin itibarına ilişkin olarak da Yargıtay’ın yaklaşımı çerçevesinde tüzel kişinin adı, şerefi, onur ya da itibarının

⁴³⁵ Yayla, **a.g.e.**, s.18; Özgüldür, **a.g.e.**, s.59; Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s.322-323; Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s.244; Ergen, **a.g.e.**, s.491; Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s.359.

⁴³⁶ DGözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s. 325.

⁴³⁷ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 717.

⁴³⁸ Ergen, **a.g.e.**, s. 491; Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 718.

⁴³⁹ Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s. 325; Gözübüyük/Tan, **a.g.e.**, s. 852; Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 245.

⁴⁴⁰ Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 360.

⁴⁴¹ Yaşar, **a.g.e.**, s. 579; Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s. 325; Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 718-719.

esas alınması gerektiğini belirtmiştir⁴⁴². Danıştay 10. Dairesi'nin 27.04.2000 tarihli, 1997/3081 E., 2000/1961 K. tarihli kararında da, “idarenin hukuka aykırı işlem veya eylemleri ile tüzel kişiliğin faaliyetlerini açıkça olumsuz etkilemesi veya itibarını zedelemesi halinde idarenin manevi tazminat sorumluluğunun varlığının kabul edileceği” belirtilmiştir⁴⁴³. Keza Yaşar da, manevi zararın giderilmesine yönelik olarak adli yargıdaki mevcut imkânlarla karşılık, idari yargıda tazmin imkânının sağlanmaması gibi bir ayrımın yapılmasının insan hakları sözleşmeleri karşısında olanaksız olduğunu ifade etmiştir⁴⁴⁴.

Tüzel kişilerin veri güvenliğinin ihlali sonucunda meydana gelen zararın ve illiyet bağının irdelenmesi aşamasında şüphesiz ki korunmaya değer tüzel kişi verilerinin doğru analiz edilmesi önem arz etmektedir. Bu çerçevede, somut olay bazında mahkemenin takdir hakkı saklı kalmak üzere, ifşa olunduğu takdirde tüzel kişiler açısından maddi veya manevi bir eksilme yaratmayacak olan önemsiz ya da aşikâr verilerin⁴⁴⁵; bu kıstasların bilirkişilerce somut olay bazında tespit ve tayin edilmesi halinde zarar teşkil etmediğinden bahisle idari sorumluluğun meydana gelmesinin mümkün olmayacağı kanaatindeyiz.

B. Zararı Doğuran Fiilin İdareye Yüklenebilmesi

İdarenin, tüzel kişilerin veri güvenliğinin ihlali dolayısıyla meydana gelen zarardan sorumlu tutulabilmesi için zararı doğuran faaliyetin; “idari davranış” formunda idare tarafından veya idare adına yapılmış olması gereklidir. Dolayısıyla söz konusu idari davranışın, idari işlem veya eylem olarak tezahür edebileceği; icrai veya ihmali usulde görülebileceği kabul edilmektedir⁴⁴⁶. Bununla birlikte doktrinde, imtiyaz yoluyla görülen kamu hizmetlerinden genel olarak idarenin sorumlu olmayacağı, fakat imtiyazcının aczi halinde idarenin sorumluluğunun gündeme gelebileceği kabul edilmiştir⁴⁴⁷. Söz konusu çerçevede, tüzel kişilerin veri güvenliğinin ihlali teşkil eden eylem veya işlemlerde öncelikli

⁴⁴² Yayla, **a.g.e.**, s. 20.

⁴⁴³ Yayla, **a.g.e.**, s. 20.

⁴⁴⁴ Yaşar, **a.g.e.**, s. 579.

⁴⁴⁵ Yazar, önemsiz veya aşikâr bilgilerin korunmasında hukuki menfaat bulunmadığından bahisle kişilik hakkı yönünden korunmayacağını ifade etmiştir. Gönen, **a.g.e.**, s. 90.

⁴⁴⁶ Özgüldür, **a.g.e.**, s. 60; Ergen, **a.g.e.**, s. 504; Yaşar, **a.g.e.**, s. 578-579; Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 714-715; Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 359.

⁴⁴⁷ Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 322; Özgüldür, **a.g.e.**, s. 61.

olarak idari davranış formunda tezahür edip etmediğinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

C. İlliyet Bağı

İdarenin, zarardan sorumluluğunun bir diğer şartı, meydana gelen zarar ile idarenin faaliyeti arasında, illiyet bağı olarak adlandırılan neden sonuç ilişkisinin bulunmasıdır⁴⁴⁸. İlliyet bağının ispat yükü zarar gören üzerinde olmakla birlikte, ispat süreci özel hukuktan daha kolay ve delil başlangıcı niteliğindeki delillerin sunulması yeterli kabul edilmekteyken⁴⁴⁹, Yaşar, günümüzde teknik incelemeyi gerçekleştiren bilirkişi raporunun esas teşkil edeceğini ifade etmiştir⁴⁵⁰.

Doktrinde, idari sorumlulukta sıkı bir illiyet bağının aranıp aranmayacağı ise tartışmalıdır. Bir görüş, olayların olağan akışı içindeki beklenmeyen sonuçların illiyet bağı olarak değerlendirilmeyeceğini; doğrudan bir bağlantı bulunmadığını; bu durumda idarenin sorumluluğunun doğmayacağını⁴⁵¹ ifade ederken, bizim de katıldığımız bir diğer görüş Anayasa'nın 125 inci maddesine atıfla, zarar ile zararın kamu hizmeti bağlantısı bulunduğu takdirde, bu bağlantının illiyet bağına oluşturmaya yeteceğini ifade etmektedir. Keza, sosyal hasar kuramı da, gerçek bir illiyet bağının bulunmadığı somut olaylarda da idarenin tazmin sorumluluğunu öngörmektedir⁴⁵². Bu çerçevede, tüzel kişi veri güvenliğinin ihlaline yol açan idari işlem veya idari eylem ile tüzel kişilerde meydana gelen zarar arasında illiyet bağının kurulması önem arz etmektedir.

⁴⁴⁸ Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s. 322; Özgüldür, **a.g.e.**, s. 61; Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 243; Ergen, **a.g.e.**, s. 505; Yaşar, **a.g.e.**, s. 579; Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 720; Ergen, **a.g.e.**, s. 421; Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 359.

⁴⁴⁹ Özgüldür, **a.g.e.**, s. 61; Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 230-231.

⁴⁵⁰ Yaşar, **a.g.e.**, s. 580.

⁴⁵¹ Özgüldür, **a.g.e.**, s. 61.

⁴⁵² Özgüldür, **a.g.e.**, s. 62.

IV. İDARENİN VERİ GÜVENLİĞİNİN İHLALİNE İLİŞKİN SORUMLULUĞUNU ORTADAN KALDIRAN VEYA AZALTAN HALLER

İdarenin veri güvenliğinin ihlaline ilişkin idari sorumluluğunu ortadan kaldıran haller; illiyet bağımlı kesen haller olarak doktrinde dört ana başlık altında incelenmiştir⁴⁵³.

A. Zarar Görenin Eylemi

Zararın zarar görenin etkisi ile meydana gelmesi durumunda, illiyet bağı ortadan kalkacağından idarenin hem kusur, hem de kusursuz sorumluluktan kurtulacağı kabul edilmektedir. Zarar görenin kusuru zararı artırmaya ilişkin ise, idarenin kusur sorumluluğu gündeme gelecektir⁴⁵⁴. Tüzel kişi veri güvenliğinin ihlaline, tüzel kişilik tarafından bir talep veya davranış dolayısıyla sebebiyet verildiği takdirde, idare sorumluluktan kurtulacakken; tüzel kişiliğin kusurunun bu ihlalde zararı artırmaya ilişkin olduğu tespit edildiği takdirde, idarenin kusur sorumluluğu söz konusu olacaktır.

B. Üçüncü Kişi Eylemi

Zararın meydana gelmesinde 3. kişinin kusurlu davranışının sebep olması durumunda, idarenin kusurlu sorumluluğunun azalacağı kabul edilmektedir. Örnek olarak, görev başındaki polisin silahı ile ateş açan 3. kişinin eylemi verilmiş, işbu durumda idarenin 3. kişiye tazminatı rücu edebileceği doktrinde ifade edilmiştir⁴⁵⁵. Keza, Gözler/Kaplan da, zararın 3. Kişinin eyleminden kaynaklanması durumunda, idarenin kusursuz sorumluluğunun devam edeceğini ifade etmiştir⁴⁵⁶. Tüzel kişi veri güvenliğinin ihlali durumunda da, örneğin üçüncü kişi olarak farklı bir tüzel kişiliğin kusurlu davranışı ile veri güvenliğinin ihlaline yol açıldığı takdirde, idarenin kusursuz sorumluluğu devam edecektir.

⁴⁵³ Özgüldür, **a.e.**, s. 53; Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 721.

⁴⁵⁴ Yaşar, **a.g.e.**, s. 581; Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 248; Ergen, **a.g.e.**, s. 521; Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 725-726; Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s. 330; Günday, **a.g.e.**, s. 385.

⁴⁵⁵ Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 249; Ergen, **a.g.e.**, s. 521; Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s. 331.

⁴⁵⁶ Georges Vedel, Pierre Devolve, *Droit Administratif*, PUF, 1992, s. 619'dan aktaran: Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 728; Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s.332; Günday, **a.g.e.**, s. 385.

C. Mücbir Sebep

Mücbir sebep, idari faaliyetler dışında gerçekleşen; öngörülemeyen ve önlenemeyen olaylar olarak tanımlanmıştır⁴⁵⁷. Yer sarsıntısı, deprem, sel olarak örneklendirilen ve bunların öngörülmesi ile önlenmesi söz konusu olmayanları mücbir sebep olarak kabul edilmektedir. Danıştay tarafından, olayın mücbir sebep olarak takdir edilmesi durumunda, idare hem kusurlu hem de kusursuz sorumluluktan kurtulmakla birlikte, idarenin zararın artmasında bir etkisi bulunması durumunda sorumluluğu bulunacağı doktrinde kabul edilmiştir⁴⁵⁸. Gözübüyük, idari faaliyet sonucu mücbir sebebin doğurduğu zararda artış olması durumunda idarenin sorumlu tutulacağını ifade etmiştir⁴⁵⁹. İdarenin tüzel kişi verilerini barındırdığı sistemlerin mücbir sebep dolayısıyla zarar görmesi ve veri ihlali yaşanması örneğinde, idarenin sorumluluktan kurtulması noktasında meydana gelen zarardaki etkisinin tespit edilebilmesi adına sistemlerin yedeklerinin alınması gibi veri güvenliğini sağlamaya yönelik çabalarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

D. Beklenmedik Hal

Mücbir sebep, idarenin tamamen dışında gelişen öngörülemez iken beklenmedik hal, idarenin faaliyeti bünyesinde yani idarenin zarar verici davranışı çerçevesinde meydana gelen olaylar olarak tanımlanmaktadır. Örnek olarak, idareye ait bir araçta meydana gelen patlama veya meydana gelen kazalar söz konusu beklenmedik hale örnek olarak verilmiştir. İşbu durumda, idarenin kusur sorumluluğundan ziyade kusursuz sorumluluğunun devam edeceği ifade edilmiştir⁴⁶⁰.

Günümüzde, veri güvenliğine yönelik siber saldırı tehditleri mevcuttur. İşbu tehditlerin, bir beklenmedik hal teşkil edip etmeyeceğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Gözübüyük, beklenmedik halin ayrımını kusura dayanmayan

⁴⁵⁷ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 722.

⁴⁵⁸ Yaşar, **a.g.e.**, s. 581-582; Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s. 328-329; Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 695; Günday, **a.g.e.**, s. 384.

⁴⁵⁹ Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 361.

⁴⁶⁰ Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s. 329; Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 248; Yaşar, **a.g.e.**, s. 581; Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 695; Günday, **a.g.e.**, s. 385; Derdman, **a.g.e.**, s. 172.

teknik arızalar ile yapılabileceğini⁴⁶¹ ifade etmiştir. Yayla ve Gözler/Kaplan, beklenmedik hal unsurunu; öngörülemezlik, önlenemezlik ve içsellik olarak üç başlık altında incelemiştir. Beklenmedik halin öngörülemezliği, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ve Danıştay tarafından “önceden tahmin edebilmek” ve “sebebinin bilinmesi” olarak değerlendirilirken, somut olayda idarenin, elindeki imkânları çerçevesinde zarar doğurucu sonucu öngörmesinin beklenmesinin araştırılacağı ifade edilmiştir⁴⁶². Beklenmedik halin bir diğer unsuru olan beklenmedik halin önlenemezliği, önlemeye yönelik imkânlardan yoksunluk olarak tezahür etmektedir. Beklenmedik halin içsellik unsuru ise, illiyet bağı olarak da ifade edilen; hizmetin içinden meydana gelmesini ifade etmektedir⁴⁶³.

Yayla, Özgüldür’ün sebebi bilinmemekle birlikte, bilinseydi önlenecek olaylar şeklinde özetlediği beklenmedik hal tanımına, bilinse dahi süre yetersizliği nedeniyle zararın engellenemeyeceği durumları çekince olarak göstermiştir⁴⁶⁴. Genel çerçevede Yayla’nın ifadesine katılmakla birlikte, kanaatimizce e-Devlet platformunda gelişen her olay, ani kategorisinde kabul edilebilmekle birlikte, sistemin sürekli olarak güvenli tutulmasını gerektirmektedir. Nitekim idarenin, veri kayıtlarını dijital platforma geçirmesi akabinde, bu verilerin güvenliğine yönelik saldırılardan; saldırıların ani gelişmesi ve saldırının menî için süre bulunmadığının iddia edilmesi, hem kamu hizmetinin hem de yasal düzenlemelerin amacına aykırılık teşkil edecektir. Bu itibarla, günümüzde en büyük tehditin siber saldırılar olduğu gerçeği ve veri güvenliğinin çıkış noktasının bu verilerin ele geçirilmesinin önlenmesi olması karşısında, tüzel kişilerin zarar gördükleri siber saldırıların öngörülemediğinden bahisle beklenmedik hal kapsamında idarenin sorumluluğunun kaldırılmasının değerlendirilemeyeceği kanaatindeyiz.

⁴⁶¹ Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 361.

⁴⁶² Yayla, **a.g.e.**, s. 45-48; Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 724-725.

⁴⁶³ Yayla, **a.g.e.**, s. 49-59.

⁴⁶⁴ Yayla, **a.g.e.**, s. 53.

V. VERİ GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN İDARİ SORUMLULUĞUN YAPTIRIMI OLARAK TAM YARGI DAVALARI

A. GENEL OLARAK

Dijital kamu hizmetleri çerçevesinde veri barındırma hizmeti dolayısıyla tüzel kişilere ilişkin veriler idare bünyesinde depolanmaktadır. İşbu tez bünyesinde detaylı olarak aktarıldığı üzere, idare bünyesinde barındırılan verilerin korunmasının dayanağında hem idarenin yasal sorumlulukları hem de tüzel kişilerin verilerinin korunmasına dayanak teşkil eden haklarının mevcudiyeti yer almaktadır. İdare bünyesinde barındırılan ve fakat veri güvenliği ihlal edilerek ifşa olan tüzel kişi verileri karşısında, tüzel kişilerin söz konusu ihlalden doğan maddi ve manevi zararın giderilmesine yönelik dava açma imkanları bulunmaktadır. Tam yargı davası olarak adlandırılan İYUK'un 2 nci maddesi uyarınca idari dava türü teşkil eden davalarının dayanağında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden meydana gelen zararı gidermekle yükümlü bulunduğu hükme bağlandığı Anayasa'nın 125 inci maddesi vardır. Tam yargı davası, idarenin işlem veya eylemleri dolayısıyla hakları doğrudan ihlal edilenler tarafından açılabilmekte⁴⁶⁵; idarenin meydana gelen zarardan sorumlu tutulabilmesi için, idari eylemin mevcut olması, bu eylem kaynaklı zarar doğması ve eylem ile zarar arasında illiyet bağı bulunması gerekmektedir⁴⁶⁶.

İptal davalarından farklı olarak tam yargı davalarında, davacının idari işlem veya eylem dolayısıyla zarara uğrayıp uğramadığı araştırılmaktadır⁴⁶⁷. Dolayısıyla veri güvenliği ihlal edilen tüzel kişilerin bu ihlal dolayısıyla zarara uğradıkları tevsik edilebilir olmalıdır. Benzer çerçevede, iptal davalarında hukuka aykırılık incelenirken, tam yargı davalarında zarar dolayısıyla idarenin edim yükümlülüğünün mevcudiyeti incelenmektedir⁴⁶⁸. Bu çerçevede de, işbu tez kapsamında yasal sorumlulukları irdelenen idarelerce gerçekleştirilen veri

⁴⁶⁵ Ergen, **a.g.e.**, s. 124; Esin, **Danıştay'da Açılacak Tazminat Davaları: Usul, I**, s. 11; Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 775-776; Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s. 269; Kıcalıoğlu, **a.g.e.**, s. 787; Pınar, **a.g.e.**, s. 179.

⁴⁶⁶ Ergen, **a.g.e.**, s. 385.

⁴⁶⁷ Esin, **Danıştay'da Açılacak Tazminat Davaları: Usul, I**, s. 11.

⁴⁶⁸ Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 421.

güvenliği ihlallerinin idarenin edim yükümlülüğü kapsamında gerçekleştirildiği kabul edilebilecektir.

İdari işlemlerden kaynaklanan zararların tazmini için ikame edilecek tam yargı davaları; doğrudan, iptal davasıyla birlikte, iptal davasının sonuçlanması üzerine ve idari işlemlerin uygulanmasından doğan zararlara karşı olmak üzere dört farklı usulde açılabilir⁴⁶⁹. İdari eylemlerden dolayı zarar doğduğu takdirde ise, idarenin tazmin borcu kapsamında doğrudan tam yargı davası açılabilir⁴⁷⁰. Dolayısıyla, tüzel kişi veri güvenliğinin ihlali teşkil eden faaliyet, bir irade beyanı içeren idari işlem mahiyetinde olması halinde, tüzel kişi tarafından iptal davasıyla birlikte veya akabinde tam yargı davası açılabilirken, idari eylem formundaki idari faaliyetler için doğrudan tam yargı davası açılması gerekmektedir.

Tam yargı davalarının ikame edilmesinde öncelikli olarak idari eylem veya işlemin hukuka aykırılığının tespit edilmesi, akabinde bu eylem veya işlemin idarenin hizmet kusuru kaynaklı olup olmadığı; kusur yok ise kusursuz sorumluluk ilkelerinin uygulanıp uygulanamayacağının irdelenmesi gerekmektedir⁴⁷¹. Söz konusu idarenin sorumluluğun tespiti aşamalarını Yaşar, üç kademeli olarak; ilk aşamada idarenin sorumluluğunun mevcudiyetinin araştırılması, var ise ikinci olarak idari veya özel hukuk sorumluluğunun mevcudiyeti; son olarak idari sorumluluk mevcut ise de hizmet kusuru mu kusursuz sorumluluk mu teşkil ettiğinin araştırılması şeklinde tezahür edeceğini belirtmiştir⁴⁷². Söz konusu aşamaların, tüzel kişilerin veri güvenliğinin ihlali halinde irdelenmesi gerekmektedir.

İdareye, idari eylemler kaynaklı tam yargı davasının yöneltilebilmesi için; bu idari eylemin hak sahibine duyurulmamış idari işlemlerin uygulanması, idarenin hareketsizliği, araçları kaynaklı zararlar şeklinde tezahür edebileceği belirtilmiştir⁴⁷³. İdarenin sorumluluğunu doğuran eylemleri, İYUK uyarınca bir edimin ifası şeklinde olumlu türde olabileceği gibi, idarenin olumsuz davranışları

⁴⁶⁹ Gürsel Kaplan, **İdari Yargıda Dava Açma Süreleri**, Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları, 2011, s. 369-381. Özgüldür, **a.g.e.**, s. 44-46.

⁴⁷⁰ Akgüner/Berk, **a.g.e.**, s. 1165.

⁴⁷¹ Ergen, **a.g.e.**, s.434.

⁴⁷² Yaşar, **a.g.e.**, s.550.

⁴⁷³ Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s.281.

şeklinde de tezahür edebilecektir. Keza Gözübüyük, idarenin işlem ve eylemlerinin dar yorumlanarak idarenin sorumluluğu dışında bırakılmasının Danıştay içtihatları ile çelişeceğini ifade etmiştir⁴⁷⁴. Dolayısıyla, veri güvenliği ihlal edilen tüzel kişilerin, zararlarının giderilmesine yönelik olarak idarenin hizmet kusurundan bahisle tam yargı davası açarak zararın tazminini talep etmeleri gerekmektedir.

1. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Tüzel kişi veri güvenliğinin ihlali dolayısıyla meydana gelen zararın giderilmesine yönelik açılacak tam yargı davalarında görevli mahkeme, idare mahkemeleridir, yalnızca açık yasal düzenlemeler mevcut ise; dava kamu görevlisi aleyhine açılıyorsa⁴⁷⁵, adliye mahkemelerinde idari sorumluluğa ilişkin dava açılabilir⁴⁷⁶. Keza İYUK'un 36 ncı maddesi uyarınca tam yargı davalarında yetki, zararı doğuran idari uyuşmazlığı çözümlemeye yetkili mahkeme; zarar, bayındırlık ve ulaştırma gibi bir hizmetten veya idarenin herhangi bir eyleminden kaynaklanıyor ise hizmetin görüldüğü veya eylemin yapıldığı yer, diğer hallerde ise davacının ikametgâhının bulunduğu yer olarak belirlenmiştir⁴⁷⁷.

2. Tüzel Kişilerin Dava Ehliyeti

Anayasa'nın 36 ncı maddesinde, herkesin yargı merciileri önünde davalı veya davacı olarak iddia; savunma ve adil yargılanma hakkına sahip olduğu hükme bağlanmıştır. Bu itibarla, hakkı ihlal edilen tüzel kişilerin mahkemeden hukuki koruma talep hakkı bulunmaktadır. Tam yargı davasının ikame edilebilmesi için, davacıların hem dava hem de taraf ehliyetinin bulunması gerekmektedir. Nitekim tüzel kişiliğin kazanılmış olduğu takdirde, tüzel kişilerin tam yargı dava ehliyeti bulunmaktadır ve organları aracılığıyla tam yargı davası

⁴⁷⁴ Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s.275.

⁴⁷⁵ Ahmet Şükrü Özeren, Taci Bayhan, **İdari Yargı Kararlarının Uygulanması**, Ankara, Kasım 1992, s.385.

⁴⁷⁶ Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 210; Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s. 273; Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s.423.

⁴⁷⁷ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s.775; Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s.439.

ikame edebileceklerdir⁴⁷⁸. İYUK'un 2 nci maddesi uyarınca, parayla ölçülebilir bir menfaati ihlal edilenler tarafından tam yargı davası açılabilceği hükmne bağlanmıştır⁴⁷⁹. Dolayısıyla iptal davalarında objektif menfaat bağı yeterli iken, tam yargı davalarında sübjektif hak ihlali aranmaktadır ve yargılama sonunda elde edilen hüküm de yalnızca davacıya etki etmektedir⁴⁸⁰. Sübjektif hak ihlali bağlamında, varlığın serbestçe geliştirilmesine yönelik hakların ihlali arandığından⁴⁸¹ tüzel kişilerin veri sızıntıları veya siber saldırılarla veri güvenliğinin ihlalinin tüzel kişilerin varlığını serbestçe geliştirilmesine yönelik bir ihlal olduğunun vurgulanması gerekmektedir.

Meşru menfaat olgusunun temelinde, hukuka ve ahlaka uygunluk yer almakla birlikte, Danıştay kararları uyarınca kişisel menfaat, doğrudan gerçekleştirilmiş olması zararı olmamakla birlikte, doğrudan veya dolaylı olarak etkilenilmesi olarak açıklanmıştır⁴⁸².

Dava ehliyetine ilişkin olarak Özay tarafından, Danıştay'ın davacının menfaat bağının hukuk devleti ilkesine hizmet edecek şekilde geniş tutulması yönündeki içtihadı yaklaşımı savunulmuş ve menfaat kriterleri olarak kişisel, güncel ve meşru tanımlamaları yapılmıştır. Aynı şekilde nihayeten menfaat ihlalinin mevcudiyetine ilişkin olarak somut olayın ve davacının özellikleri, mağduriyetlerinin hukuk devleti ilkesi çerçevesinde değerlendirilirken menfaat kavramının geniş tutulması gerektiği belirtilmiştir⁴⁸³. Dolayısıyla veri güvenliği meşru hakkı ihlal edilen tüzel kişilerin, tam yargı davası açmaları gerekmektedir. Veri güvenliğinin idari sözleşme konusu olduğu takdirde de; idari sözleşme tarafı olmayan tüzel kişilerin idari sözleşmeye değil idarenin kusur sorumluluğunu iddia edebileceğinden⁴⁸⁴ bu çerçevede tam yargı davası ikame edebileceklerdir.

⁴⁷⁸ Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s.441.

⁴⁷⁹ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s.776.

⁴⁸⁰ Esin, **Danıştay'da Açılacak Tazminat Davaları: Usul, I**, s.12; Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s.284; Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s.424.

⁴⁸¹ Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer, Cemil Kaya, **Türk Yargılama Hukuku**, Ankara, Savaş Yayınevi, Şubat 2019, s. 109.

⁴⁸² DİDDK, E. 2004/2163, K. 2004/788 T. 07.10.2004 kararını aktaran: Ayşe Aslı Yücesoy, **İdari Yargılama Hukukunda İptal Davalarında Menfaat**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Ocak 2016, s. 139.

⁴⁸³ Özay, **Yargısal Korunma**, s. 79-80; Dilşat Yılmaz, **İdari İşlemin İcraîlik Özelliği**, Ankara, Astana Yayınları, 2014, s. 102.

⁴⁸⁴ Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 424.

B. ZARARIN TAZMİNİ

İdarenin işlem veya eylemleri dolayısıyla veri güvenliklerinin ihlal edilmesi dolayısıyla zarar gören tüzel kişiler, yukarıda detaylarıyla aktarılan şartların sağlandığı takdirde, idareden tazminat talebinde bulunabilecektir. Zarar görenlerin ilk aşamada sorumlu kamu tüzel kişiliğini tespit ederek zararın giderilmesi için idareye başvurusu gerekmektedir. İşbu başvuru sonucunda zararın giderilmediği takdirde zararın giderilmesine yönelik tam yargı davası açılabilecektir⁴⁸⁵.

1. Sorumlu Kamu Tüzel Kişiliğinin Belirlenmesi

Tüzel kişi veri güvenliğinin ihlali dolayısıyla ikame edilecek tam yargı davalarında, İYUK'un 14 üncü maddesi uyarınca yetkili mahkeme tarafından, dilekçe üzerinde yapılacak ilk incelemede davanın hasmının mevcudiyeti aranacak olup; 15 inci maddesi uyarınca ise, hasım gösterilmeye eksiklik veya yanlışlık yapılması durumunda gerçek hasmına tebliğine karar verilecektir⁴⁸⁶. Tüzel kişi tarafından zararın giderilmesi talebinin idareye yönlendirilebilmesi için ise, “zarar doğuran faaliyetin hangi kamu tüzel kişinin yetkisi altında gerçekleştirildiğinin” tespit edilmesi gerekmektedir⁴⁸⁷. Bu çerçevede, işbu tez çalışması kapsamında da detaylarıyla incelenen tüzel kişi veri ihlallerinde bakanlık olarak teşkilatlandırılmış idari yapı incelenerek; hangi bakanlık tarafından yürütülen bir kamu hizmeti dolayısıyla zarar görüldüyse, o bakanlık aleyhine dava açılabilir.

Birden fazla kamu tüzel kişiliğince yürütülen kamu hizmetinde ise, kural olarak her kamu tüzel kişiliği katkısı oranında sorumlu tutulmaktadır⁴⁸⁸. Danıştay kararlarında da, tam yargı davasının muhatabı olarak hizmeti nihai olarak ifa yetkisine sahip idari makam işaret edilmiştir⁴⁸⁹. Sorumlu tüzel kişiliğin belirlenmesinde güçlükler yaşanabilecek durumlara örnek olarak, kamu görevlilerinin görevlerinin birden fazla olması, hizmeti ifa eden birden fazla kamu tüzel kişiliğinin bulunması gibi durumlar verilmiştir⁴⁹⁰. Veri güvenliğinin

⁴⁸⁵ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 729; Çağlayan, **İdarenin Kusursuz Sorumluluğu**, s. 213.

⁴⁸⁶ Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 442.

⁴⁸⁷ Çağlayan, **İdarenin Kusursuz Sorumluluğu**, s. 214.

⁴⁸⁸ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 729.

⁴⁸⁹ Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 425.

⁴⁹⁰ Çağlayan, **İdarenin Kusursuz Sorumluluğu**, s. 214-216.

sağlanmasına yönelik kamu hizmeti de söz konusu usullerde görülebileceğinden konunun detaylı olarak irdelenmesi gerekmektedir.

Kamu görevlisi tarafından veri güvenliğinin sağlanması kamu hizmeti, birden fazla kamu tüzel kişiliği adına ifa ediliyorsa, zarara sebebiyet verilen görev hangi kamu tüzel kişiliği adına gerçekleştirilmiş ise o idarenin sorumluluğunun doğacağından⁴⁹¹ ilgili idarenin sorumluluğunun işletilmesi gerekecektir. Veri güvenliğinin sağlanmasına ilişkin kamu hizmetinin birden fazla idare tarafından ifa edilmesi halinde, bu birlikteliğin arızı veya daima olup olmadığının araştırılması gerekmektedir. Söz konusu belirli bir süre; çoğunlukla acil çözüm gerektiren hallerde kamu tüzel kişileri arasında birlikte kamu görevini ifa hali mevcutsa, faaliyetin asıl sahibi kamu tüzel kişiliği sorumluluğa haiz olacaktır. Kamu hizmetinin ifasının birden fazla kamu tüzel kişiye birlikte verilmesi halinde ise, Fransız doktrini çerçevesinde müteselsil sorumluluk kabul edilebilecektir⁴⁹². Bu çerçevede, tüzel kişi veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik kamu hizmetinin münferit veya müteselsil ifasının tespiti önem arz etmektedir.

Bununla birlikte, iptal davalarından farklı olarak, tam yargı davalarında davalı makamı görünüşte olmayıp, belirli bir idarenin idari eylemleri irdelenmektedir⁴⁹³. İdari eylemlerden kaynaklanan tam yargı davalarında davalı, hizmeti nihai olarak düzenleyen en üst makam olduğundan⁴⁹⁴ ve kural olarak idari eylemden doğan zararı tazmin etmeyi reddeden idari makama yöneltilmesi gerektiğinden⁴⁹⁵ tüzel kişilerin de tam yargı davasını, elektronik kamu hizmetlerinde sorumluluk üstlenen en üst idari makama davayı yöneltmeleri gerekmektedir.

2. Tüzel Kişi Zararının İdareden İstenmesi

İYUK'un 12 nci maddesine istinaden tüzel kişilerce ikame edilecek tam yargı davaları, idari işlem kaynaklı olarak açılabilir. Madde hükmünde,

⁴⁹¹ Andre De Laubadere, Yves Gaudemet, Traite Droit Administratif, Tom 1, Paris, 2011, s. 1024'ten aktaran: Çağlayan, **İdarenin Kusursuz Sorumluluğu**, s. 214.

⁴⁹² Rene Chapus, Droit Administratif Generale, Tom 1, Paris, 2000, s. 1250-1253'ten aktaran: Çağlayan, **İdarenin Kusursuz Sorumluluğu**, s. 215.

⁴⁹³ Esin, **Danıştay'da Açılacak Tazminat Davaları: Usul, I**, s. 12; Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s. 285.

⁴⁹⁴ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 776.

⁴⁹⁵ Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s. 285; Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 425.

hakları ihlal edilen ilgililerce doğrudan doğruya davaların birlikte açılabilceğı gibi, iptal davasının karara bağlanması akabinde de tam yargı davası açılabilceğı ifade edilmiştir. Dolayısıyla, idare tarafından tüzel kişi veri güvenliği hizmeti nin yürütülmesinin engellenmesi mahiyetinde bir idari işlem tesis edilmesi durumunda, tüzel kişiler tarafından doğrudan tam yargı davası ile iptal davası birlikte açılabilceğı gibi, tam yargı davası öncesinde iptal davasının sonuçlanması beklenebilecektir.

Bununla birlikte, tüzel kişi veri güvenliği ihlalinin kamu görevlilerinin gerekli özeni göstermemeleri veya kasıtlı olarak veri ifşa etmeleri örneklerinde olacağı gibi temelinde bir idari işlem olmaksızın saf idari eylem olarak tezahür edebilecektir ve söz konusu fiili davranışın, hareketin, tutum kaynaklı zararların giderilmesine yönelik idari eylemden doğan tam yargı davası açılabilcektir. Keza Kaplan, uygulamada idari eylem kaynaklı tam yargı dava süreçlerinin ilk aşamada idari eylemi tespit noktasında zorluklar barındırdığı; fakat en temel şekilde idarenin faaliyetleri esnasında veya faaliyetlerinden bağımsız olarak maddi bir eylemi ya da hareketsizliğinin mevcudiyeti halinde idari eylemin varlığının kabul edileceğini⁴⁹⁶, Gözübüyük tarafından ise idari eylemlerden kaynaklı tam yargı davaları bahsinde, idari eylemlerin dar yorumlanması gerektiği⁴⁹⁷ belirtmiştir.

Tüzel kişilerin veri güvenliğinin ihlali teşkil eden idari eylemin dayanağı olarak bir idari karar bulunması durumunda ise; örneğin idare tarafından alınmış bir karara istinaden veri güvenliği ihlali eylemin neden olunması durumunda eylem, işbu kararın icrası kapsamındaki idari eylem niteliğinde olacağından İYUK'un 12 nci maddesi uyarınca iptal ve tam yargı davaları birlikte veya öncelikle iptal akabinde tam yargı davası açılması usulünde dava konusu edilebilecektir.

Veri güvenliğinin ihlali mahiyetindeki idari eylem kaynaklı zararlarda, idare ile zarar görenler arasında uzlaşma veya tazminat tutarının azaltılması amacına yönelik, Özgüldür tarafından “tam yargı davalarına özgür bir müessese” olarak özetlenen bir ön karar sürecinin⁴⁹⁸ işletilmesi mümkündür. İYUK'un 13'üncü maddesi uyarınca, zararın bir idari eylem kaynaklı olması durumunda,

⁴⁹⁶ Kaplan, **a.g.e.**, s. 383-384.

⁴⁹⁷ Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 422.

⁴⁹⁸ Özgüldür, **a.g.e.**, s. 62-63.

eyleminden zarar görenlerin idari eylemi, yazılı bildirim veya başka bir surette öğrendiği tarihten bir yıl; her halükarda eylemden beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak zararın tazminini talep etmeleri gerekmekte ve bu kural “ön karar kuralı” olarak adlandırılmaktadır. Zarar görenlerin, tam yargı davasını ikame etmesi öncesindeki idareye başvurusu akabinde, ilgili idarece verilen kabul, red veya zımni red kararına “ön karar” adı verilmektedir⁴⁹⁹. Söz konusu talebin, açıkça veya zımni olarak reddi halinde, red tarihinden itibaren 60 gün içinde tam yargı davası açılabilir⁵⁰⁰. İdari eylemlere yönelik yargı denetimi, ancak tam yargı davaları ile gerçekleştirilebilmektedir⁵⁰¹.

Tüzel kişi veri güvenliğinin ihlali konusunda karşılaşılabilecek bir diğer olgu olarak, idarenin denetim ve gözetim yükümlülüğünün ihlali halinde; söz konusu hal Danıştay kararlarında idari eylem olarak kabul edildiğinden idari eylemlerden kaynaklanan tam yargı davalarında İYUK’un 13 üncü maddesi çerçevesinde önkarar başvurusu yapılması gerekmektedir⁵⁰². Zararın öğrenilme anının tespiti çerçevesinde ise, olayın niteliğine ve zararın türüne göre değişebileceğinden bahisle öğrenilme zamanına ilişkin belirli bir kriter belirlenemeyeceği; somut olaya göre araştırılacağı kabul edilmektedir⁵⁰³.

3. Tazminatın Kapsamı

a. Maddi Tazminat

Tüzel kişilerin rızaları hilafına malvarlığı kapsamında gerçekleşen kayıpları maddi zarar olarak⁵⁰⁴ kabul edilecektir. Önemle belirtmek gerekir ki, Danıştay 10 uncu Dairesi’nin 04.12.1997 tarihli, 1994/3467 E., 1997/5311 K. sayılı kararında belirtildiği üzere, davanın açıldığı sırada gerçek bir zarar bulunmadığı takdirde tazminata hükmedilemeyecektir⁵⁰⁵. Dolayısıyla veri

⁴⁹⁹ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 731; Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 424-426.

⁵⁰⁰ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 731; Gözübüyük, **Yönetimsel Yargı**, s. 274; Gözübüyük, **Yönetimsel Yargı**, s. 286; Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 213-216; Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 425-426.

⁵⁰¹ Yıldırım, Ramazan; Çınarlı, Serkan, **Türk İdare Hukuku Dersleri**, s. 136.

⁵⁰² Danıştay kararlarının detayları için bkz: Akıncı, **a.g.e.** s. 704.

⁵⁰³ Özgüldür, **a.e.**, s. 65.

⁵⁰⁴ Ergen, **a.g.e.**, s.547.

⁵⁰⁵ Akıncı, **a.g.e.**, s.701-703.

güvenliği ihlal edilen tüzel kişilerin “mevcut” zararlarını tevsik edebilmeleri önem arz etmektedir. İdarenin veri güvenliğinin ihlali dolayısıyla tüzel kişilik bünyesinde yapılan masraflar gibi hesaplanabilen maddi bir zarar doğması halinde, tüzel kişiliğin maddi tazminat talebi geçerli olacaktır.

b. Manevi Tazminat

Danıştay kararları uyarınca, idarenin denetim görevini ifa etmemek suretiyle ağır kusur işlemesi durumunda, manevi tazminata hükmedilebilmesi için ağır bir üzüntünün yaşanması veya şeref ve haysiyetin zedelenmesi gerekmektedir⁵⁰⁶. Yenice, manevi zararın tayininde idari işlem veya eylemin haksızlık boyutu, davacıdaki ızdırabın boyutu ve süresi ile zarar görenin sosyal vaziyeti ile eylemin etki derecesinin dikkate alınacağını ifade etmiştir⁵⁰⁷.

Nitekim Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu’nun 29.12.1983 tarihli, 1983/1 E., 1983/10 K. sayılı kararında, idari sorumluluk dolaylı meydana gelen zarar miktarının tespit edilememesi durumunda dava dilekçesinde miktar gösterilmeden tam yargı davasının açılabilceği belirtilmiştir⁵⁰⁸. Aynı şekilde, manevi tazminat talepli davalarda, dava tarihinden itibaren yasal faiz uygulanması gerektiği kabul edilmektedir⁵⁰⁹.

Danıştay 10 uncu Dairesi’nin 02.10.2011 tarihli, 1999/990 E., 2001/3326 K. sayılı kararında da, Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı bünyesinde yürütülen ve gizli kalması gereken hizmet kapsamında olmasına rağmen basına sızdırılmış; davacı hakkında kanıtlanmamış şüpheler içeren belgenin; kamu hizmetinin kişilik haklarının zedelenmesine mahal vermeyecek şekilde gerekli önemlerin alınması suretiyle yürütmeyen idarenin hizmet ifasında ağır hizmet kusuru bulunduğu ve davacının manevi zararının giderilmesi gerektiği ifade edilmiştir⁵¹⁰. Yine, Danıştay’ın bir kararında, manevi tazminatın zenginleşmeye

⁵⁰⁶ Dan. 10 uncu Dairesi’nin E. 2002/4177, K. 2003/1089 T. 25.03.2003 kararına ilişkin detaylı bilgi için bkz; Ergen, **a.g.e.**, s.555.

⁵⁰⁷ Kazım Yenice, Yüksek Esin, **Açıklamalı-İçtihatlı-Notlu İdari Yargılama Usulü**, Ankara, Arisan Yayınları, 1983, s.112.

⁵⁰⁸ Kazancı Bilgi Bankası; Ergen, **a.g.e.**, s.551-552.

⁵⁰⁹ Ergen, **a.e.**, s.558.

⁵¹⁰ Kazancı Bilgi Bankası; Ergen, **a.e.**, s.390.

yol açmamakla birlikte, idarenin kusur ağırlığını yansıtması gerektiği belirtilmiştir⁵¹¹.

İdarenin tüzel kişilerin veri güvenliğinin ihlali dolayısıyla tüzel kişiliğin ticari, iş sırları ifşa olabilecek; çalışanlarında ve müşterileri nezdinde manevi değer kaybı yaşayabilecektir. Nitekim topluma mal olmuş, yüksek öneme haiz hizmetleri yürüten tüzel kişilikler açısından söz konusu durum diğer tüzel kişilere kıyasen daha büyük etkilere sebep olabilecektir. Dolayısıyla tüzel kişilerin manevi tazminat taleplerinin, Danıştay kararları çerçevesinde tüzel kişiliğin ticari konumu ve zararın ağırlığı bir bütün olarak ele alınması gerekmektedir.

4. Tazminatın Hesaplanması

Zararın giderilmesi usulleri, aynen ifa, eski hale iade ve nakden tazmin olmak üzere üç farklı şekilde tezahür edebilmekle birlikte, idare hukukunda çoğunlukla nakden tazmin usulü uygulanmaktadır⁵¹². Tam yargı davalarının, idarenin eylem ve işlemi dolayısıyla meydana gelen zararın giderilmesi aracı olduğundan, aynen giderilemeyen zararlarda; zararın meydana geldiği an itibariyle oluşan zararın, gerçek zarar olarak hesaplanması; akabinde varsa ilgililerin kusuru oranında indirim yapılması gerekmektedir⁵¹³. Tazminatın hesaplanması teknik bilgi gerektirdiğinden, bilirkişiden yararlanılması gerekmektedir⁵¹⁴.

Tam yargı davasını ikame eden tüzel kişilik tarafından, dava dilekçesinin reddedilmemesi için talep ettiği tazminat miktarını açıkça belirtmesi gerekmektedir. Nitekim hâkim tarafından davacı talebinin dışında ve fazla tazminata hükmedemeyecektir⁵¹⁵. Tazminatın, zararın tamamını giderecek miktarda ve fakat zarar görenin zenginleşmesini sağlamayacak kadar olması gerekmektedir. Bununla birlikte, işbu “tam tazmin” ilkesinin gereği olarak zararın giderilmesine yönelik tazminatın hesaplanmasında, normalde kural zararın doğduğu anın esas alınması iken, zararın geç öğrenilmesi veya zarardan karar

⁵¹¹ Dan. 10 uncu Dairesi’nin E. 2001/323, K. 2003/703 T. 25.02.2003 kararına ilişkin detaylı bilgi için bkz; Ergen, **a.g.e.**, s.553.

⁵¹² Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s.250-251.

⁵¹³ Ergen, **a.g.e.**, s. 491.

⁵¹⁴ Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 251.

⁵¹⁵ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 734.

tarihine kadar uzun süre geçmesi durumlarında zararın meydana geldiği tarihten ziyade hüküm tesis tarihinin esas alınması gerekmektedir⁵¹⁶. Bununla birlikte, idare mahkemesi tarafından tazminat kararı verildikten sonra, aynı zarar davranışından kaynaklanan ve öncesinde fark edilme imkânı bulunmayan zararın doğması halinde yeni bir tazminat talebinde bulunulabilecektir⁵¹⁷. Önemle eklemek gerekir ki, söz konusu tazminat miktarının gösterilmesine ilişkin kuralın ancak tam yargı davasının açıldığı tarihte zarar miktarının belirlenmesinin mümkün olduğu durumlar için kabul edilmesi; aksi yorumun ise tam yargı davasına işlerlik kazandırmayacağı yönünde Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu kararı mevcuttur⁵¹⁸.

Mahkeme tarafından manevi zararın giderilmesine yönelik zarar, ilgililerin sosyal ve ekonomik durumları çerçevesinde manevi acılarını giderebilecek fakat zenginleşmelerine sebep olunmayacak tutarda belirlenmesi gerekmektedir. Danıştay 10 uncu Dairesi'nin 07.11.1996 tarihli, 1995/4814 E., 1996/7156 K. sayılı kararında, manevi tazminat tutarının eylemin hukuka aykırılığını yansıtacak ve hukuka aykırılığı özendirmeyecek tutarda olması gerektiği ifade edilmiştir⁵¹⁹. Keza Özeren ve Bayhan da, Yargıtay kararına atıf yapmak suretiyle, idari eylem ile tazminat arasında makul ve haklı bir orantı kurulması gerektiğini ifade etmişlerdir⁵²⁰.

C. VERİ GÜVENLİĞİNİN İHLALİNDEN KAYNAKLANAN TAM YARGI DAVALARININ SONUÇLARI

Tam yargı davalarının sonucunda hâkim tarafından, idare tarafından yapılması gerekenlere ilişkin hüküm tesis edilmektedir. Davanın ön şartlar yönünden reddi halinde, yasal olarak öngörülen süre zarfında eksiklerin tamamlanması halinde davanın yeniden görülmesi mümkün iken; davanın esastan reddi halinde davacı tarafından aynı hukuki neden ile dava açılmayacaktır.

⁵¹⁶ Gözübüyük, **Yönetmelik Yargı**, s. 338; Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 800.

⁵¹⁷ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 736.

⁵¹⁸ Dan. İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun E. 1983/1, K. 1983/10 T. 29.03.1983 kararını aktaran: Çağlayan, **İdarenin Kusursuz Sorumluluğu**, s.238.

⁵¹⁹ Ergen, **a.g.e.**, s. 492.

⁵²⁰ Özeren/Bayhan, **a.g.e.**, s. 392.

Mahkemenin davayı kabulü halinde ise, dava sonucu davanın taraflarına etkili olmakla birlikte idare tarafından zararın giderilmesini konu almaktadır⁵²¹. Tam yargı davası sonucunda tesis edilen belirli bir miktar ödemenin yapılmasını konu alan kararlar, idare tarafından doğrudan yerine getirilmediği takdirde, hükmün tatbiki İYUK'un 28 inci maddesi uyarınca genel hükümler çerçevesinde icra dairesince gerçekleştirilebilecektir⁵²².

Tam yargı davası sonucunda tesis edilen karara karşı, tüzel kişilik tarafından İYUK'un 49 uncu maddesinde yer alan temyiz nedenlerinin bulunduğu takdirde olağan kanun yolu olan temyiz ve karar düzeltmeye başvurulabileceği gibi, kesinleşmiş karara karşı olağanüstü kanun yolu olan yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunulabilecektir⁵²³. Tüm iç hukuk yollarının tüketilmesi mahiyetindeki son nihai karardan itibaren altı ay içinde, AİHS kapsamında uluslararası koruma mekanizmasının işletilmesine yönelik olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuruda bulunulabilecektir. Mahkeme, kabul edilebilirlik incelemesinin akabinde esas incelemesini gerçekleştirir⁵²⁴.

⁵²¹ Kalabalık, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, s. 253-254; Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 428.

⁵²² Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 428.

⁵²³ Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s. 466-467.

⁵²⁴ Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, s.495-498.

SONUÇ

Günümüzde gelişen teknolojinin bir yansıması olarak, sosyal ve ekonomik değeri bulunan “verilerin” tanımlanması ve bu verilerin, korunmasına yönelik çerçevenin çizilebilmesi adına “veri sahipliği hakkı” kapsamında, gerçek kişilere mi tüzel kişiliklere mi idareye mi ait olduğunun belirlenmesi gerekmiştir. Gerçek kişiyi işaret eden veriler, gerek uluslararası düzlemde gerekse ülkemiz mevzuatında “kişisel veri” olarak tanımlanarak korunma usullerine ilişkin regülasyonlar gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla, gerçek kişilere ilişkin verilerin korunması gerekliliği noktasında evrensel düzlemde bir görüş birliğinin bulunduğu söylenebilecektir.

Buna karşılık, tüzel kişileri işaret eden birtakım verilerin korunma gerekliliği halihazırda tartışmalı bir mevzudur. Belirli ülkeler tüzel kişi verilerini kategorize ederek korunmalarına yönelik regülatif süreçler öngörürken bazı ülkeler tüzel kişi verilerini, gerçek kişi verilerinin korunması çerçevesine dâhil etmiştir. Bu çerçevede, uluslararası düzlemde tüzel kişi verilerinin de korunmasına yönelik bir algının oluşması karşısında ülkemiz veri koruma mevzuatı olan 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nda korunmalarına yönelik olarak tüzel kişi verilerine atıf yapılmamıştır.

Veri koruma hukuku bağlamında tüzel kişiler kapsama dâhil edilmemiş olmakla birlikte, kamu hukuku mevzuatımız irdelendiğinde; korunması gereken tüzel kişi verilerinin mevzuatlarda dağınık olarak tanımlandığı ve idare tarafından başta e-Devlet hizmetleri olmak üzere kamu hizmetinin gereği olarak edinilen tüzel kişi verilerinin korunmasına yönelik sorumluluk hallerinin çerçevesinin çizilmiş olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, tüzel kişilerin veri güvenliğinin sağlanması yasal bir dayaja haizdir. Bu nedenle söz konusu sorumluluklara aykırı olarak idarenin bu verilerin güvenliğini ihlal etmesi durumunda, idari sorumluluğun doğacağı tabiidir.

Keza, başta tüzel kişi verilerinin büyük bir bölümünü barındıran e-devlet hizmeti olmak üzere genellikle “elektronik hizmet” olarak özetlenebilecek hizmet bütününe, gerek hizmeti sunan idari teşkilat, gerek yasal düzenlemeler, gerekse kamu hizmeti ilkelerine uygun süreç yönetimleri dolayısıyla kamu hizmeti niteliğinde olduğu görülmektedir. Veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik

yükümlülüklerin ifasının, idari sorumluluk çerçevesinde incelendiğinde ise, somut olay bazında idari sorumluluğun doğması şartlarının mevcudiyetlerinin değerlendirilmesinin gerektiği görülmüştür. Bu çerçevede, tüzel kişilerin veri güvenliği ihlaline ilişkin bir somut olayda, zararın ve illiyet bağının kurulması halinde idarenin işbu zararda kusuru bulunduğu tespit edilmesi ile idarenin kusur sorumluluğu kabul edilecektir. Fakat zararın meydana gelmesinde idarenin olduğu kadar tüzel kişiliğin de etkisinin mevcudiyetinin araştırılması gerekmektedir.

Elektronik ortama taşınan kamu hizmetlerinin veri güvenliğinin ihlali yönünden en büyük riskleri siber saldırılar olduğu kadar, kurum içi çalışanlar tarafından gerçekleştirilen veri sızıntılarıdır. Birçok farklı usulde, birçok veriye erişimin hedeflenmesi suretiyle gerçekleşebilen siber saldırılarda dahi bu saldırıların menı yükümlülüğüne haiz idare nezdindeki verilerin, kurum içi zafiyetler sonucunda ifşası durumunda, şüphesiz ki idarenin kusurlu sorumluluğu kabul edilecektir. Bu nedenle güvenlik sistemlerinin güncellenmesi ve teknik önlemler kadar, çalışanların bilgilendirilmesi ve düzenli iç denetimin sağlanması hayati bir öneme sahiptir.

İdarenin veri güvenliğine ilişkin kusursuz sorumluluğunun irdelendiğinde ise, halihazırda mevcut bir sorumluluk kriterinin işbu duruma uyarlanamayacağı; teknolojinin getirdiği riskler çerçevesinde kusursuz sorumluluğa ilişkin yeni kriterler getirilerek konunun çözümlenebileceği kanaatindeyiz. Bu kriterlerin, hem idare hukuku hem de bilişim teknolojilerinin teknik bilgileri ışığında hazırlanması, çok yönlü ve uzun vadeli bir hukuki koruma sağlayabilecektir.

Nihayeten, veri güvenliğinin ihlali dolayısıyla zarar gören tüzel kişiler tarafından tam yargı davası açılarak zararın giderilmesinin talep edilmesi gerekmektedir. Tüzel kişilerde veri ihlalleri dolayısıyla meydana gelen zarar, maddi nitelikte olabileceği gibi manevi de olabilecektir. Bu çerçevede veri ihlalleri dolayısıyla tüzel kişilerin onur ve saygınlığının zedelenmesi, rekabette gerilemesi veya tüzel kişiliğin müşterileri veya çalışanlarıyla aralarındaki manevi bağların zayıflaması durumları dikkatle değerlendirilmelidir.

Bu noktada önemle eklemek gerekir ki zararın meydana gelmesi, bir idari eylem dolayısıyla olabileceği gibi; bir idari işlem kaynaklı olabilecektir. Söz konusu idari işlem kaynaklı ihlaller ile dayanağında idari işlemin yer aldığı idari eylemlerde; tam yargı davası öncesinde veya tam yargı davasıyla birlikte iptal

davası açılabilecektir. Dolayısıyla ihlal ve zarar olgularının somut olay bazında idari eylem, idari işlem, e-idari işlem ve dayanağında idari işlem bulunan idari eylemler çerçevesinde özenle değerlendirilmesi gerekmektedir.

İdarenin tüzel kişi verilerinin korunması yönünden yükümlülükleri bulunmasına paralel olarak, tüzel kişilerin verilerinin korunmasında tüzel kişiler yönünden hukuki yarar bulunmaktadır. Yasal mevzuatımız ve yargı kararları çerçevesinde kabul edildiği üzere tüzel kişilerin başta kişilik hakları olmak üzere, veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik dayanak hakları vardır. İdarenin idari sorumluluğunu doğuran söz konusu idari işlem veya eylemler dolaylı veri güvenliği ihlalleri, tüzel kişilerde geri dönülemez hasarlara yol açabilecektir. Günümüz teknolojileriyle gelişen bilgiye ve veriye erişim imkânı karşısında, bu verilerin korunmasına yönelik olarak özellikle yetkisiz erişimler ile veri ifşalarının önlenmesine ilişkin teknik tedbirlerin ve bilgi güvenliği prosedürlerinin irdelenmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra, hukuki sorumlulukların işletilmesi ve süreçlerin denetimi yönünden de, veri sahiplerinin Anayasa ile MK çerçevesindeki hakları ile idarenin sorumlulukları ve bilişim hukuku çözümlerinin bir arada değerlendirilmesi şüphesiz ki hukukun, hakkın tesisine odaklanmasının ve bir bütün olmasının bir tezahürüdür.

KAYNAKÇA

- Adalı, Eşref: “Kişisel Verilerin Korunmasında Uluslararası Düzenlemeler ve Türkiye’nin Durumu”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır, **Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2006.
- Ağralan, Erkan: "Bilgi Güvenliği, Kişisel Verilerin Korunması ve Mahremiyet Etki Değerlendirilmesi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, **Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü**.
- Akgüner, Tayfun / Berk, Kahraman: **İdare Hukuku**, İstanbul, DER Yayınları, 8.bs., 2017.
- Akıllıoğlu, Tekin: “İdari Usul ve Kişisel Verilerin Korunması”, <http://www.idare.gen.tr/akillioglu-idariusul.htm>.
- Akın, İlhan F.: **Kamu Hukuku**, İstanbul, Beta Yayın, 7. bs., Ekim 1993.
- Akıncı, Müslüm: **Danıştay Kararları Işığında İdarenin Gözetim ve Denetim Görevi**, İstanbul, Legal Yayıncılık, Ocak 2017.
- Aksoy, Hüseyin Can: **Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Çakmak Yayınevi, 2010.
- Akünel, Teoman: **Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler**, İstanbul, Beta Basım, 1995.
- Aküzümlü, Ural: **Kamu Hukuku Açısından Vakıf Yükseköğretim Kurumları**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2016.

- Akyılmaz, Bahtiyar: **İdari Usul İlkeleri Işığında İdari İşlemin Yapılış Usulü**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2000.
- Akyılmaz, Bahtiyar / Kaya, Cemil / Sezginer, Murat: **Türk İdare Hukuku**, Ankara, Savaş Yayınevi, 10.bs., 2019.
- Al-Khouri, Ali M.: “Data Ownership: Who Owns 'My Data'?”, **International Journal of Management & Information Technology**, ISSN: 2278-5612, C.2, S.1, 2012, s. 1-8.
- Arbak, Yasemin: “Örgütlerde Bilgisayar Destekli Bilgi Sistemlerinin İncelenmesine Yönelik Kuramsal Bir Yaklaşım”, **Verimlilik Dergisi**, I/1995.
- Arıcı, Haydar Yener: **Adli Bilişim**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Ağustos 2018..
- Arpacı, Abdülkadir: **Kişiler Hukuku(Gerçek Kişiler)**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2000.
- Aslay, Fulay: “Siber Saldırı Yöntemleri ve Türkiye’nin Siber Güvenlik Mevcut Durum Analizi”, **International Journal of Multidisciplinary Studies and Innovative Technologies**, v.1, s:1, 2017, s. 24-28.
- Ataay, Aytekin: **Şahıslar Hukuku**, Giriş-Hakiki Şahıslar, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 3.bs., İstanbul 1978.
- Atalay, Özcan: “Özel Yaşamın (Şeref ve Haysiyetin) Zedelenmesi Halinde Manevi Zararın Tazmini”, **Yargıtay Dergisi**, 5.c., Sayı 4, Ekim 1979.
- Ayanoğlu, Taner: **Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarına Göre İdari Eylemin Tanımlanması**, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2004.

- Balcı, Asım: “Kamu Hizmetinde Çağdaş Yaklaşımlar ve Kamu Hizmet Sunumuna Etkileri”, <http://www.canaktan.org/politika/kamuda-kalite/balci.pdf>, s. 7.
- Başalp, Nilgün: **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2004.
- Başalp, Nilgün: “Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu’nun Temel Yenilikleri”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C:21, s.77-105.
- Bensghir, Türksel Kaya: **Bilgi Teknolojileri ve Örgütsel Değişim**, Ankara, TODAİE Yayın, S:274, 1996.
- Bifet, Albert: **Adaptive Stream Mining: Pattern Learning and Mining from Evolving Data Streams**, v. 207, IOS Press, 2010.
- Bilge, Mehmet Emin: **Ticari Sırların Korunması**, Ankara, Asil Yayın Dağıtım, 2005.
- Bilgen, Pertev: **İdare Hukuku Dersleri: İdare Hukukuna Giriş**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1999.
- Can, Emre: **İdari İşlemin Şekil Unsuru**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016.
- Can, Ozan: “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Malvarlığı Haklarının Korunmasında Ticaret Şirketi Ortaklarının Başvurucu Sıfatının Değerlendirilmesi ve Tüzel Kişilik Perdenin Kaldırılması Teorisi”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 7.c., Sayı 2, 2016, s. 71-82.

Canbek, Gürol /
Sağıroğlu, Şeref:

“Bilgi, Bilgi Güvenliği ve Süreçleri Üzerine
Bir İnceleme”, **Politeknik Dergisi**, 9. c., s.
3, 2006, s.165-174.

Çağıltay, Nergiz Ecil:

İş Zekası ve Veri Ambarı, ODTÜ
Yayıncılık, Ekim 2010.

Çağlayan, Ramazan:

İdare Hukuku Dersleri Temel Bilgiler,
Ankara, Adalet Yayınevi, 5 bs., 2018.

Çağlayan, Ramazan:

İdarenin Kusursuz Sorumluluğu, Ankara,
Asil Yayın Dağıtım, 2007.

Çağlayan, Ramazan:

İdare Hukuku Dersleri Temel Bilgiler,
Ankara, Adalet Yayınevi, 5 bs., 2018.

Çelikkol, Ömer:

“Kamu Yönetiminde e-Devlet Yapılanması
ve Türkiye için e-Devlet Model Önerisi”,
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
Isparta, **Süleyman Demirel Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2008.

Çukurçayır, M. Akif /
Ekşi, Hülya:

"Kamu Hizmeti Sunumunda Yeni
Dönemler", **Sosyal Ekonomik
Araştırmalar Dergisi** 1, 2001, s.88-109.

Delibaş, Kayhan /
Akgül, Ali Erdem:

“Dünyada ve Türkiye’de E-devlet
Uygulamaları: Türkiye’de E-demokrasi ve
E-katılım Potansiyellerinin Harekete
Geçirilmesi”, **Sosyoloji Araştırmaları
Dergisi**, C:13 S:1, 2010, s.101-144.

Derdiman, Ramazan Cengiz:

**Türkiye İdaresinin Hukuksal Yönü ve
Yapısı: Temel Bilgiler İdari Teşkilat
Sorunlar ve Çözüm Önerileri**, Bursa, Alfa
Yayınları, 2003.

- Duran, Lütfi: **İdare Hukuku**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1982.
- Duran, Lütfi: “Yargıtay’ın Kamu Hukukuna Değgin Son Kararları Üzerine Mülahazalar (III)”, **Amme İdaresi Dergisi**, 18.c., S:4; Aralık 1985.
- Duran, Lütfi: **Türkiye İdaresinin Sorumluluğu**, Ankara, Sevinç Matbaası, 1974.
- Duran, Lütfi: **Türk Kamu Personelinin Mali Sorumluluğu**, Ankara, Sevinç Matbaası, 1974.
- Duvan, Ayşe Özkan: “İnsan Hakları Hukukunun İçtihadî Kaynakları”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:20, S:4, 2016, s. 137-169.
- Ebert, Nico / Widmer, Michael: **Datenschutz in Schweizer Unternehmen 2018: Eine Studie des Instituts für Wirtschaftsinformatik und des Zentrums für Sozialrecht, ZHAW School of Management and Law, Schweiz 2018.**
- Ergen, Cafer: **İdari Yargı Davaları**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2008.
- Ergün, Ömer: **Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinin Ehliyet Durumu**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, Ağustos, 2010.
- Esin, Yüksel: **Danıştay’da Açılacak Tazminat Davaları: Usul**, Ankara, Güven Matbaa, I, 1976.
- Esin, Yüksel: **Danıştay’da Açılacak Tazminat Davaları: Esas**, Ankara, Güven Matbaa, II, 1976.

- European Commission: On-line services and Data Protection and the Protection of Privacy, Part one-Description of the General Situation Part two- Case Studies, v:1, 1999.
- Gezder, Ümit: **Türk Medeni Hukuku Başlangıç-Kişiler-Aile Hukuku Soruları ve Cevapları**, İstanbul, Beta Basım, 1. bs., Mart 2014.
- Giritli, İsmet / Bilgen, Pertev / Akgüner, Tayfun / Berk, Kahraman: **İdare Hukuku**, İstanbul, DER Yayınları, 2015.
- Gök, Mehmet Salih: **5651 sayılı Kanun ve Bilgi Güvenliği İlişkisi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012.
- Gölcüklü, Feyyaz / Gözübüyük, Şeref: **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İnceleme ve Yargılama Yöntemi**, Turhan Yayınevi, Ankara, Ocak 2016.
- Gönen, Doruk: **Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2011.
- Gözler, Kemal: **İdare Hukuku**, Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, C:2, 2003.
- Gözler, Kemal; Kaplan, Gürsel: **İdare Hukuku Dersleri**, Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 20.bs., Eylül 2018.
- Gözübüyük, Şeref: **Yönetmelik Yargı**, Ankara, Turhan Kitabevi, Ekim 2015.
- Gözübüyük, Şeref: **Yönetim Hukuku**, Ankara, Turhan Kitabevi, 24.bs., Ağustos 2006, Ankara.

Gözübüyük, Şeref; Tan, Turgut:

İdare Hukuku, Ankara, Turhan Kitabevi, C:1, 12.bs., Mart 2018.

Grgić, Aida; Mataga, Zvonimir;
Longar, Matija; Vilfan, Ana:

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Mülkiyet Hakkı-Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Ek Protokollerin Uygulanmasına İlişkin Klavuz Kitap, Avrupa Konseyi İnsan Hakları El Kitapları, S:10, 1. bs., Haziran 2007.

Gül, Ahmet:

Doğrudan-Dolaylı Bilişim Suçları, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Haziran 2018.

Gülan, Aydın:

"Kamu Hizmeti Kavramı", **İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi**, 1988, s.147-160.

Gülan, Aydın:

"Türkiye’de Kamu Hizmetlerinin Gelişimi", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, 1998, s.97-107.

Günday, Metin:

İdare Hukuku, Ankara, İmaj Yayınevi, 10.bs., 2015.

Güzel, Ahmet:

"Bilişim Güvenliği ve Sayıştay Denetimi Açısından Önemi", **Dış Denetim Dergisi** 1(5), 2011, s. 157-168.

Hatemi, Hüseyin:

Medeni Hukuk Tüzel Kişileri, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2280, İstanbul, Sulhi Garan Matbaası Koll Şti, 1979.

Hatemi, Hüseyin:

Medeni Hukuka Giriş, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 3.bs., Kasım 2004.

Helvacı, Serap:

Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar, İstanbul, Beta Yayınevi, 2001.

- Helvacı, Serap; Erlüle, Fulya: **Medeni Hukuk**, İstanbul, Legal Kitapevi, 4. Bası, Eylül 2016.
- Henkoğlu, Tülay; Uçak, Nazan Özenç: “Elektronik Bilgi Güvenliğinin Sağlanması ile İlgili Hukuki ve Etik Sorumluluklar”, **Bilgi Dünyası**, s:13(2), 2012.
- İçel, Kayıhan: **Ticari Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması Suçları - Bu Tür Sırlarla İlgili Bilgi İstenmesinin Sınırları**, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Y:9, S:18, 2010.
- İkizler, Metin: **Tüzel Kişilerin İlkeli Kişiliği: Bu Uğurda Ana Statünün Anlamı ve İşleyişi**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2012.
- İnal, Nihat: **Örnek Karar ve Dilekçelerle Açıklamalı Ad Yaş Kişilik Cinsiyet Dernek Vakıf Davaları**, Ankara, Bilge Yayınevi, 2016.
- İşevi, A.Semih; Çelme, Burçin: “Bilgi Çağında Yeni Hazine: Entellektüel Sermayeye Rekabeti Yakalamak”, **I. ÜNAK Genel Konferansı ÜNAK2002**, 19 Mayıs Üniversitesi, Samsun, 10-12 Ekim 2002, Araştırma ve Teknoloji Genel Müdür Yardımcılığı, 2002 Ulusal ve Uluslararası Bildiriler, Şişecam, İstanbul 2002, <http://eprints.rclis.org/7194/1/bilgidunyasiES.pdf>
- Kalabalık, Halil: **İdare Hukuku Dersleri**, Konya, Sayram Basım, 1 c., 2 b.s., Ekim 2016.
- Kalabalık, Halil: **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, Konya, Sayram Yayınları, 2016.
- Kalabalık, Halil: **İdare Hukuku Dersleri**, Konya, Sayram Yayınları, c.I-II, 3.bs., Şubat 2018

Kandur, Hamza:

Elektronik Belge Yönetimi, İstanbul, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 2.bs., 2006.

Kangal, Zeynel T.:

Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003.

Kaplan, Gürsel:

İdari Yargıda Dava Açma Süreleri, Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları, 2011.

Karahanoğulları, Onur:

Kamu Hizmeti (Kavram ve Hukuksal Rejim), Ankara, Turhan Kitabevi, 3. bs., 2015.

Karahanoğulları, Onur:

İdarenin Hukukla Kavranması, Yasallık ve İdari İşlemler, Ankara, Turhan Kitabevi, 2.bs., 2012.

Karavelioğlu, Celal;
Karavelioğlu, Erdem Cemil:

Açıklama ve Son İçtihatlarla İdari Yargılama Usulü Kanunu, Ankara, Adalet Yayınları, 8.bs., 2015.

Karayalçın, Yaşar:

“Türk Hukukunda Şeref ve Haysiyetin Korunması”, **AUHFD**, 19. c., Sayı 1, 1962.

Karper, Irene; Maseberg, Sönke:

"Zertifikat für Datenschutz-Management", **DuD:Datenschutz und Datensicherheit**, 10-2010, https://www.datenschutz-cert.de/fileadmin/datenschutz-cert/media/Downloads/priventum/DuD10_2010.pdf, s. 704-708.

Karslı, Mehmet Rauf:

İdare Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, Ocak 2016.

Kaya, Cemil:

İdare Hukukunda Bilgi Edinme Hakkı, Ankara, Seçkin Yayınları, 2005.

- Kaya, Mehmet Bedii: **Teknik ve Hukuki Boyutlarıyla İnternete Erişimin Engellenmesi**, İstanbul, Oniki Levha Yayınları, 2010.
- Kayıhan, Şaban; Ünlütepe, Mustafa: **Medeni Hukuka Giriş ve Türk Medeni Kanunu'nun Başlangıç Hükümleri**, 2.bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, Ekim 2017.
- Keleştemur, Atalay: **Siber İstihbarat**, İstanbul, Level Kitap, Ağustos 2015.
- Kestane, Doğan: "Kamu Kesiminde İdari Kuruluşların Genel Görünümü ve İdari Yapıda Yeni Organizasyonlar Olarak Bağımsız İdari Otoriteler", **Maliye Dergisi**; S:139; Ocak-Nisan 2002, s.1-24.
- Khan, Safwan Mahmud; Hamlen, Kevin W.: "AnonymousCloud: A Data Ownership Privacy Provider Framework in Cloud Computing", **y.y.**, <http://www.utdallas.edu/~hamlen/khan12trustcom.pdf>.
- Kıcalıoğlu, Mustafa: **Haksız Fiillerden Doğan Tazminat Davaları**, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2015.
- Kılıçoğlu, Ahmet: "Tüzel Kişi Manevi Tazminat İsteyebilir mi?", **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 1, 1983, s. 287-294.
- Kırcı, Berkay: **Markanın İnternet Yoluyla Haksız Kullanımı**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2009.
- Korff, Douwe: "EC Study on Implementation of Data Protection Directive Comparative Summary of National Laws", Cambridge, **y.y.**, 2002, <https://www.garanteprivacy.it/documents/10160/10704/Stato+di+attuazione+della+Direttiva+95-46-CE>.

- Köprülü, Bülent: **Medeni Hukuk (Genel Prensipler-Kişinin Hukuku)**, İstanbul, Acar Matbaacılık Tesisleri, 1984.
- Köprülü, Bülent: **Medeni Hukukta Tüzel Kişiler**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1967.
- Kuner, Christopher: “Beyond Safe Harbor-European Data Protection Laws on Multinational Organizations Conducting Online Clinical Trials”, **Health Law**, C:15, S:3, Nisan 2003.
- Kurt, Levent: **Açıklamalı-İçtihatlı Tüm Yönleriyle Bilişim Suçları ve Türk Ceza Kanunundaki Uygulaması**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2005.
- Küzeci, Elif: **Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları, 2.bs., 2018.
- Memiş, Emin: **Genel İdare Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2.bs., 2017.
- Oğurlu, Yücel: **İdare Hukukunda “E-Devlet” Dönüşümü ve Dijitalleşen Kamu Hizmeti**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Şubat 2010.
- Oğuz, Habip: “Elektronik Ortamda Kişisel Verilerin Korunması, Bazı Ülke Uygulamaları ve Ülkemizdeki Durum”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 0/3**, 2013, s. 1-38.
- Oğuzman, M. Kemal; Barlas, Nami: **Medeni Hukuk Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 15.bs., 2008.
- Oğuzman, M. Kemal; Seliçi, Özel; Oktay-Özdemir, Saibe: **Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 16 bs., 2016.

Öktay, Saibe:

Türk Hukukunda Tapuda Kayıtlı Olmayan Taşınmazların Zamanasımı ile Kazanılması, İstanbul, Kazancı Matbaacılık, 1990.

Önen, Mustafa; Kurnaz, Salim:

“Kamu Yönetimi Reformlarında Yeni Perspektifler ve Arayışlar”, **ASSAM Uluslararası Hakemli Dergisi**, C:4, S:8, 2017, s.51-69.

Özay, İl Han:

Günışığında Yönetim, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017.

Özay, İl Han:

Yargısal Korunma, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2.bs., Kasım 2001.

Özeren, Ahmet Şükrü; Bayhan, Taci:

İdari Yargı Kararlarının Uygulanması, Ankara, Kasım 1992.

Özgüldür, Serdar:

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kararları Işığında Tam Yargı Davaları, Ankara, Yetkin Basımevi, 1996.

Özsunay, Ergun:

Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, İstanbul Üniversitesi Yayınları No:2443, İstanbul, Sulhi Garan Matbaası Koll Şti, 1982.

Özsunay, Ergun:

Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1974.

Öztürk, K. Burak:

Fransız ve Türk Hukukunda İdarenin Düzenleme Yetkisinin Kapsamı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2009.

Pınar, İbrahim:

İdari Yargı Kararlarının Uygulanması ve Anayasa Mahkemesince İptal Edilen Hükümlerin Yeniden Yürürlüğe Konulması, Ankara, Sözkese Matbaacılık, 2008.

Sarıca, Ragıp:

“İdari Kararlardan Dolayı İdare Aleyhine Açılan Tam Kaza Davaları”, **İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C:10, :3-4, 1944.

Savcı, Bahri:

Hayat Hakkı ve Boyutları, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No. 449, 1980.

Sözüer, Adem:

“Anayasa Mahkemeleri ve Özgürlük-Güvenlik Dengesi”, **Anayasa Yargısı** **34**, 2017,
https://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/2017/Adem_sozuer.pdf.

Sözüer, Adem:

“Cevap ve Düzeltme Metninin Yayınlanmasına İlişkin Yargı Kararları Cebri İcra Yoluyla İnfaz Edilebilir mi?”, **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni (Prof. Dr. Yılmaz Altuğ'a Armağan)**, Sayı: 1-2, 1997-1998, s. 373-391.

Sulu, Muhammed:

Ticari Sırların Korunması, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, 2.bs., Ocak 2017.

Şen, Ersan:

“Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı’nın Anayasa ve Türk Ceza Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C:83.

Şen, Ersan:

"Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı", <http://www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-ersan-sen/1708926-devlet-sirri-kanunu-tasarisi>.

Tan, Turgut:

İdare Hukuku, Ankara, Turhan Kitabevi, 7.bs., 2018.

- Tan, Turgut: “İdari Sözleşme Kuramına İlişkin Gözlemler”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, C:50, S:3, 1995, s. 291-309.
- Tan, Turgut: “Anayasa Mahkemesi Kararlarında Kamu Hizmeti Yaklaşımı”, **Anayasa Yargısı Dergisi**, C:8, 1991, s. 233-252.
- Taşkın, Alim: "Tüzel Kişilerin Kişilik Haklarının Korunması", **AÜHFD**, 42. c., 1-4 s.,1991-1992.
- Tekerek, Mehmet: “Bilgi Güvenliği Yönetimi”, **KSÜ Fen ve Mühendislik Dergisi**, 11(1), 2008, s. 132-137.
- Tekinalp, Ünal: **Fikri Mülkiyet Hukuku**, İstanbul, Beta Yayınları, 2.bs., 2002.
- Tekinay, Sulhi Selahattin: **Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 6.bs., 1992.
- Tekşen, Mustafa Gökhan: **Ticari Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması Suçu**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2012.
- Ulu, Güher: **İdari İşlemin Yetki Unsuru**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012.
- Ulusoy, Ali D.: **Türk İdare Hukuku**, Genel Esaslar ve İdari Teşkilat, Ankara, Yetkin Yayınları, C:1, 2017.
- Uygun, Murat: “Avrupa Birliğinin 95/46 Sayılı Veri Koruma Yönergesi Işığında Kişisel Verilerin Korunması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2010.

- Üzeltürk, Sultan: **1982 Anayasası ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesine Göre Özel Hayatın Gizliliği Hakkı**, İstanbul, Beta Basım, Mayıs 2004.
- Vural, Yılmaz; Sağiroğlu, Şeref: “Kurumsal Bilgi Güvenliği ve Standartları Üzerine Bir İnceleme”, **Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi**, C:23, S:2, 2008, s.507-522.
- Wang, Richard Y.; Kon, Henry B.; Madnick, Stuart E.: “Data Quality Requirements Analysis and Modeling”, **Ninth International Conference on Data Engineering Vienna**, Austria, April 1993, <http://web.mit.edu/tdqm/www/tdqmpub/IEEEDApr93.pdf>.
- Woodbury, Carol: “The Importance of Data Classification and Ownership”, **SkyView Partners Inc**, 2007, http://www.srcsecuresolutions.eu/pdf/Data_Classification_Ownership.pdf, s. 1.
- Yasin, Melikşah: **İdarenin Yasama Tarafından Denetlenmesi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2011.
- Yaşar, Hasan Nuri: **İdare Hukuku Genel Esaslar**, İstanbul, DER Yayınları, 2016.
- Yayla, Ahmet: **İdarenin Kusursuz Sorumluluğu**, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, Mayıs 2015.
- Yayla, Yıldızhan: **İdare Hukuku**, İstanbul, Beta Yayınları, 2009.
- Yenice, Kazım; Esin, Yüksel: **Açıklamalı-İçtihatlı-Notlu İdari Yargılama Usulü**, Ankara, Arısan Yayınları, 1983.
- Yıldırım, Engin: “Lanetlenecek Bir Ruh, Tekmelenecek Bir Beden”; Şirketlerin, “İnsan” Hakları Olabilir mi?”, **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, Yıl 2, Sayı 2017/2, s. 63-93.

Yıldırım, Ramazan
Çınarlı, Serkan :

Türk İdare Hukuku Dersleri Cilt II,
Ankara, Astana Yayınları, 2019.

Yılmaz, Dilşat:

İdari İşlemin İcraîlik Özelliği, Ankara,
Astana Yayınları, 2014.

Yılmaz, Mustafa:

“Elektronik Ortamda İdarenin Yaptığı
Faaliyetlerin İdare Hukuku Açısından
Değerlendirilmesi”, **e-Akademi Hukuk,**
Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık
İnternet Dergisi, S:42, Ağustos 2005.

Yılmaz, Önal:

“TAREKS Hakkında Merak Edilenler”,
[https://www.gumruktv.com.tr/kose-](https://www.gumruktv.com.tr/kose-yazilari/tareks-hakkinda-merak-edilenler)
[yazilari/tareks-hakkinda-merak-edilenler.](https://www.gumruktv.com.tr/kose-yazilari/tareks-hakkinda-merak-edilenler)

Yurtçiçek, Mehmet Sıddık:

Hukuki Açıdan Elektronik Para, Ankara,
Seçkin Yayıncılık, Şubat 2013.

Yücesoy, Ayşe Aslı:

İdari Yargılama Hukukunda İptal
Davalarında Menfaat, Ankara, Seçkin
Yayıncılık, Ocak 2016.

Zevkliler, Aydın; Acabey,
Mehmet Beşir; Gökyayla, K.
Emre:

Medeni Hukuk, Seçkin Yayıncılık, Ankara,
Ekim 2000.

Elektronik Kaynaklar

06.02.2019 tarihli, 54944620-10472 sayılı Bilgi Güvenliği Politikaları
Yönergesi, <http://www.uab.gov.tr/images/kurumsal/4807850f80a1dd6.pdf>

2006-2010 Bilgi Toplumu Stratejisi, Devlet Planlama Teşkilatı, Temmuz
2006,

[http://www.bilgitoplumustratejisi.org/download/docfile/8a3247663bd2963401](http://www.bilgitoplumustratejisi.org/download/docfile/8a3247663bd29634013bdda7dc780001)
[3bdda7dc780001](http://www.bilgitoplumustratejisi.org/download/docfile/8a3247663bd29634013bdda7dc780001)

2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Aralık 2014,
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/03/20150306M1-2-1.pdf>

Checkliste für die Datensicherheit im Unternehmen, ownCloud,
https://owncloud.com/wp-content/uploads/2015/11/eBook_Data_Security_IT_Checklist_GER_DE_151101.pdf

Definition of Corporate Data, Law Insider Contract Database and Search Engine, <https://www.lawinsider.com/dictionary/corporate-data>

**Der Landesbeauftragte für Datenschutz und Informationsfreiheit
Mecklenburg-Vorpommern; Datenschutzmanagement,**
https://www.datenschutz-mv.de/static/DS/Dateien/Datenschutzmodell/Bausteine/SDM-V1.1_80_Datenschutzmanagement_V1.0_uagsdmbs_final.pdf, 27.01.2019.

Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı,
<http://www.kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamalari/Tbmmgnk/devletsirri.pdf>

e-Defter Uygulaması Resmi İnternet Sitesi,
<http://www.edefter.gov.tr/edefterhakkinda.html>

e-Devlet hizmetlerinden ücret alınmadığına ilişkin e-Devlet platformu yazısı, <https://www.turkiye.gov.tr/bilgilendirme?konu=sikcaSorulanlar>,

e-Devlet Kapısı, Sıkça Sorulan Sorular,
<https://www.turkiye.gov.tr/bilgilendirme?konu=sikcaSorulanlar>

e-Dönüşüm Türkiye Projesi Birlikte Çalışabilirlik Esasları Rehberi, Sürüm 2.1., Bilgi Toplumu Dairesi, http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2014/04/Birlikte_Calisabilirlik_Esasları_Rehberi_2.1.pdf

Gelir İdaresi Başkanlığı, İnteraktif Vergi Dairesi Resmi Bilgilendirme Kitapçığı,

http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/beyannamerehberi/2018_ivd.pdf

Huawei denies wrongdoing after US criminal charges”, BBC News,
<https://www.bbc.com/news/business-47038322>, 01.02.2019.

KAYSİS Resmi İnternet Sitesi, https://www.kaysis.gov.tr/Kaysis_Hakkinda

Kurum UYAP Uygulaması Resmi İnternet Sitesi,
<https://kurum.uyap.gov.tr/main/kurum.jsp>

MERSİS Resmi İnternet Sitesi, <https://mersis.gtb.gov.tr/Portal/Home/Index>

MERSİS Sorgulama Ekranı, <https://uygulama.gtb.gov.tr/FirmaSorgulama/>

Mevzuat Bilgi Sistemi Resmi İnternet Sitesi,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MBSTarihce.aspx>

Polis Akademisi’nin Şubat 2018 tarihli, “Aile İçi ve Kadına Şiddetle Mücadele” konulu bilgi notu, <https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/aile-ici-ve-kadina-karsi-siddetle-mucadele.pdf>

Rekabet Kurumu Resmi İnternet Sitesi,
<https://www.rekabet.gov.tr/tr/Kararlar>

Resmi Gazete Resmi İnternet Sayfası,
<http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx>

Sanayi Sicil Bilgi Sistemi Resmi İnternet Sitesi,
https://sanayisicil.sanayi.gov.tr/App_Pages/KullaniciIslemleri/SikSorulanSorular.aspx

Sanayi Siciline kayıt işlemi dökümanı, Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Resmi İnternet Sayfası,
<http://www.asmmmo.org.tr/userfiles/others/files/Mvzt/Gh/18/06-22-SSKI.pdf>

Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması (TRIPS), T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü resmi internet sayfası,
<http://www.telifhaklari.gov.tr/Ticaretle-Baglantili-Fikri-Mulkiyet-Anlasmasi-TRIPS>

Türkiye Noterler Birliği Bilgi İşlem Müdürlüğü, Noterlik Bilgi Sistemi, SMMM Defter Bilgi Girişi Uygulaması Kullanım Kılavuzu, 2012,
https://smmm.tnb.org.tr/HIZMETLER/KILAVUZLAR/GIB/SMMM_DEFTER_BILGI_GIRISI_UYGULAMASI_KULLANIM_KILAVUZU.pdf

Türkiye Noterler Birliği Resmi İnternet Sitesi,
https://portal.tnb.org.tr/Shared%20Documents/E-Hizmetler_Hakkinda.pdf

UYAP Resmi İnternet Sitesi, <http://www.uyap.gov.tr/Genel-Bilgi>

www.lebiblyalkin.com

www.hudoc.echr.coe.int

www.kazanci.com

www.tdk.gov.tr